

แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

**A POTENTIAL DEVELOPMENT GUIDELINE OF HISTORICAL TOURISM
KLONGTHOM MUSEUM, KLONGTHOM DISTRICT, KRABI PROVINCE.**

นางสุนิย์รัตน์ คงศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

บัณฑิตวิทยาลัย
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

นางสุนิย์รัตน์ คงศิริ

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม
บัณฑิตวิทยาลัย

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
พุทธศักราช ๒๕๖๐

(ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย)

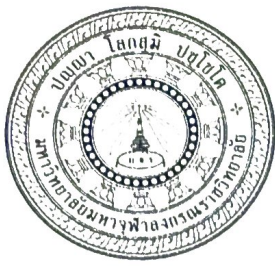

**A Potential Development Guideline of Historical Tourism
Klongthom Museum, Klongthom District,
Krabi Province.**

Mrs. Suneerat Kongsiri

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of
The Requirement for the Degree of
Master of Arts
(Social Development)
Graduate School
Mahachulalongkornrajavidyalaya University
C.E. 2017

(Copyright by Mahachulalongkornrajavidyalaya University)

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย อนุมัติให้นับวิทยานิพนธ์
เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม
อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาพุทธศาสตร
มหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม

(พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิกโร, ดร.)

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย

คณะกรรมการตรวจสอบวิทยานิพนธ์

(พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร.)

ประธานกรรมการ

(พระครูวิรัตธรรมโชติ, ดร.)

กรรมการ

(ผศ.ดร.ดิเรก นุ่นกล้า)

กรรมการ

(รศ.สมบุรณ์ บุญฤทธิ์)

กรรมการ

(ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์)

กรรมการ

คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์

รศ.สมบุรณ์ บุญฤทธิ์

ประธานกรรมการ

ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์

กรรมการ

ชื่อผู้วิจัย

(นางสุนิย์รัตน์ คงศิริ)

ชื่อวิทยานิพนธ์	: แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
ผู้วิจัย	: นางสุนีย์รัตน์ คงศิริ
ปริญญา	: พุทธศาสตรมหาบัณฑิต (การพัฒนาสังคม)
คณะกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์	: รศ.สมบุรณ์ บุญฤทธิ์, กศ.บ. (สังคมศึกษา), ศศ.ม. (ไทยคดีศึกษา) : ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์ บธ.บ. (สาขาการจัดการ), ศษ.ม. (การบริการการศึกษา), ปร.ด. (การศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น)
วันที่สำเร็จการศึกษา	: ๘ มีนาคม ๒๖๕๑

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ ๑) เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ๒) และศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ ศึกษาข้อมูลจากเอกสาร หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การสำรวจพื้นที่ และการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๔ กลุ่ม ประกอบด้วยกลุ่มประชาชนในพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว รวมจำนวน ๓๒ รูป/คน

ผลการวิจัยพบว่า

๑. พพิธภัณฑสถานคลองท่อมเดิมเป็นสถานที่สำหรับเก็บลูกปัดและโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบที่ “ควนลูกปัด” ก่อตั้งโดยพระครูอาทรสังวรกิจเจ้าอาวาสวัดคลองท่อมในปี ๒๕๐๙ และพัฒนามาเป็น “พิพิธภัณฑสถานพระครูอาทรสังวรกิจ” เปิดให้ผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมได้ในปี ๒๕๒๕ ต่อมาเมื่อพระครูอาทรสังวรกิจมรณภาพลง พพิธภัณฑสถานก็ได้อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ และได้เปลี่ยนชื่ออีกครั้งในปี ๒๕๕๐ ว่า “พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม” หลังจากนั้นพิพิธภัณฑสถานก็ได้ปรับปรุงสภาพทั้งภายนอกและภายในให้มีความทันสมัยมากขึ้นจนแล้วเสร็จในปี ๒๕๕๘ ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น “พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม” จนถึงปัจจุบัน

๒. แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ พบแนวทางการพัฒนา คือ ๑) ด้านการจัดการพื้นที่ โดยสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ ควรปรับปรุงภูมิทัศน์ให้สวยงาม ควรปรับปรุงทางเดินเท้าให้เป็นพื้นคอนกรีตและมีหลังคากันแดดกันฝน ควรจัดระเบียบการจอดรถ ควรมีฐานข้อมูลเกี่ยวกับโบราณวัตถุ และควรคำนึงถึงความปลอดภัยในการเก็บรักษาโบราณวัตถุทุกชิ้น ๒) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานจังหวัดกระบี่และสำนักงานเทศบาล ตำบลคลองท่อมได้ควรร่วมมือกันจัดทำเอกสารแนะนำ แผ่นพับ สื่อโฆษณาที่มีความหลากหลาย ป้ายและลูกศรชี้บอกเส้นทางอย่างชัดเจน ๓) ด้านบริการการท่องเที่ยว โดยสำนักงานเทศบาลตำบล

คลองท่อมใต้ ควรเพิ่มบุคลากรและพัฒนาด้านภาษาอังกฤษให้สื่อสารกับชาวต่างชาติได้
 จัดทำ แผ่นพับเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ทั้งภาคภาษาไทยและภาษาอังกฤษ
 โดยเฉพาะภาษาอังกฤษ ๔) ด้านการปลูกจิตสำนึก โดยสำนักงานวัฒนธรรมและศูนย์การเรียนรู้
 วัฒนธรรม อันดามันจังหวัดกระบี่รวมถึงเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ ผู้ประกอบการ และประชาชน
 ในพื้นที่ ควรร่วมกันรณรงค์ ให้ความรู้สร้างความศรัทธาและความเชื่อในเรื่องราวของลูกปัดและ
 โบราณวัตถุ สถาบันการศึกษาในท้องถิ่นจะต้องเป็นตัวขับเคลื่อนหลักให้เด็กและเยาวชนให้รู้จักถึง
 ความสำคัญและคุณค่าของประวัติศาสตร์และโบราณคดี ควรสร้างความร่วมมือกันระหว่างคนใน
 ชุมชน หน่วยงานของรัฐ กลุ่มผู้ประกอบการ สอดส่องดูแล ร่วมกันอนุรักษ์และร่วมสร้างความรู้สึกรับ
 ผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งโบราณวัตถุ โดยการเริ่มจากสถาบันครอบครัว
 สถาบันการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกระบี่ ควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยการนำนักเรียน
 ไปศึกษานอกสถานที่ควนลูกปัดและพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้ง ๕) ด้าน
 เศรษฐกิจชุมชน โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่และสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ ควร
 ร่วมมือกันในการส่งเสริมจำหน่ายที่มาอบรมให้ความรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่
 นักท่องเที่ยวโดยเน้นกระบวนการผลิตจากภูมิปัญญาชาวบ้านมาใช้ในกระบวนการผลิตเป็นของฝาก
 ของที่ระลึกที่มีต้นทุนต่ำ และจัดตั้งกลุ่มร้านค้าชุมชนที่เน้นเฉพาะผลิตภัณฑ์ลูกปัดโบราณใน
 หลากหลายรูปแบบ และต้องยกระดับผลิตภัณฑ์ให้เป็นสินค้า “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์” ที่มีบรรจุ
 ภัณฑ์เป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงแหล่งที่มา ประวัติความเป็นมา รวมถึงเรื่องราวตามความเชื่อความ
 ศรัทธาในตัวผลิตภัณฑ์ และ ควรพัฒนาระบบ QR Code ไว้บนบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ที่ระลึก

Thesis Title : The Potential Development Guideline of Historical
Tourism Klongthom Museum, Klongthom District,
Krabi Province

Researcher : Mrs.Suneerat Kongsiri

Degree : Master of Arts (Social Development)

Thesis Supervisory Committee

: Assoc.prof.Somboon Bunrit, B.Ed. (Social Studies),
M.A. (Thai studies)

: Dr.Lunjakorn Nillakan, B.B.A. (Management)
M.Ed. (Educational Administration),. Ph.D. (Educational for
Locality Development).

Date of Education : March 8, 2018

Abstract

The objectives of this thesis were as follows : 1) to study the history of the trace and development of Klongthom museum, Klongthom district, Krabi province and, 2) to study the guideline for development competency for history tourism, Klongthom museum, Klongthom district, Krabi province with qualitative research, study of data from documents, books, journals, research works, field study and survey and interview, the key informants for 4 groups; Local people, local enterprises, tourists, and government agents which are concerning with promotion and development of tourism totally 32 persons.

The finding were as follows :

1. The Klongthom museum, from the being there was located for collecting Lukpad (bead) and archaeological materials which are found at “Khuan lukpad” and established by Phrakhru Arthonsangwarakit, abbot of Wat Klongthom in 2509 B.E. and developed as “Phrakhru Athonsangwarakit museum” and open for all to visit in 2525 B.E., later after death of Phrakhru Athonsangwarakit the museum was under responsibility of Klongthom municipality and changed to name as “Wat Klongthom museum” after that it was improved as modernity either out door or in door and finished in 2558 B.E. and changed name as “Klongthom museum” up to the present.

2. The guideline of competency development as historical tourism of Klongthom museum, Klongthom district, Krabi province. The finding is 1) Location domain; there should improve the views as beautifully, there should improve foot path with cover way, there should adjust of car parking, there should have data base of archaeological materials and regarding on safety for saving archaeological materials. 2) Tourism charnal domain ; There should have informational documents, and multi-media, label, and direction as clearest. 3) Tourism service domain ; there should add personal and English development for communication with foreigners, to have brochure or prospectus both Thai and English version. 4) Consciousness implantation domain ; to be campaigned on perceiving, faith and belief for history of Lukpad (bead) and archaeological materials. The local educational institutes must be on the master of running as the main instructors to children and youth for conservatives to know significance value both historical and archaeological study also, there should cooperate of people in community, government office, enterprise, in looking after for the preservation and responsibility to problem which may occur with archaeological place, start with family institute, educational institute educational area in Krabi province, there should have extra – class for study tour in Klongthom museum atleast on year for one time. 5) Community economic domain ; There should support staff for training of gift production for selling tourists and emphasized on local wisdom for productive process as the low cost and to set up community enterprise group which is emphasized on ancient bead (Lukpad) in variety, and to rise up the products “one Tambol one product” as the identity of coverage as the main source, history, belief, faith of product and there should develop QR code system on souvenir product.

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จสมบูรณ์ได้ด้วยดี โดยได้รับคำปรึกษาและแนะนำอย่างดียิ่งจาก รองศาสตราจารย์ สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ ประธานกรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์ กรรมการควบคุมวิทยานิพนธ์ ซึ่งเป็นผู้ชี้แนะแนวทางการศึกษา คอยช่วยเหลือเอาใจใส่และให้ คำแนะนำในการค้นคว้าหาความรู้ต่างๆพร้อมทั้งปรับแก้วิทยานิพนธ์ด้วยดีเสมอมา ผู้วิจัยขอกราบ ขอบพระคุณอาจารย์ทั้ง ๒ ทั้งสองเป็นอย่างยิ่ง

ขอขอบคุณ พระครูอรุณสุตาลังการ ผศ.ดร., รศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว ดร.ธีระพงศ์ สมเขาใหญ่ และ ดร.ดิเรก นุ่นกล้า ผู้ให้ความอนุเคราะห์ตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขอขอบคุณ นายอภิชัย อรัญญิก ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงาน สาขาจังหวัดกระบี่ ดร.โนรี แห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามันจังหวัดกระบี่ นายพยอม จันนิม เจ้าหน้าที่สำนักวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ นายชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการกอง การศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาล ตำบล คลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ขอขอบคุณ พระครูสถิตนราธิการ เจ้าอาวาส วัดคลองท่อมในฐานะเจ้าของพื้นที่ที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม นายสมศักดิ์ แซ่ซ่งกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ และชาวบ้านในหมู่ที่ ๑ และหมู่ที่ ๒ ทุกท่านที่ให้ข้อมูลสำคัญ คอยช่วยเหลือและคอยอำนวยความสะดวกในการทำวิทยานิพนธ์ฉบับนี้

ขอขอบคุณเจ้าหน้าที่ บัณฑิตวิทยาลัย ที่อำนวยความสะดวกในการติดต่อประสานงานกับ มหาวิทยาลัยและให้กำลังใจกับผู้วิจัยเสมอมา จนทำให้การวิจัยครั้งนี้สำเร็จได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ อันพึงจะเกิดขึ้นกับวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขอมอบเป็นกตัญญู กตเวทิตา แต่บิดามารดา ครูอาจารย์ และผู้มีพระคุณทุกท่าน

นางสุนิย์รัตน์ คงศิริ

๘ มีนาคม ๒๕๖๑

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ก
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ค
กิตติกรรมประกาศ	จ
สารบัญ	ฉ
สารบัญภาพ	ซ
บทที่ ๑ บทนำ	
๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	๑
๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ	๓
๑.๔ ขอบเขตการวิจัย	๓
๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย	๕
๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๖
บทที่ ๒ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	
๒.๑ บริบททั่วไปของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่	๗
๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว	๑๐
๒.๓ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	๑๔
๒.๔ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว	๑๘
๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ	๒๑
๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน	๒๕
๒.๗ กฎหมายและระเบียบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์	๒๘
๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	๓๐
๒.๙ กรอบแนวคิดวิจัย	๓๗

บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	๓๘
๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	๓๙
๓.๓ การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ	๓๙
๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล	๓๙
๓.๕ การนำเสนอข้อมูล	๔๐

บทที่ ๔ ผลการวิจัย

๔.๑ ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่	๔๑
๔.๒ แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่	๗๓

บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

๕.๑ สรุปผลการวิจัย	๑๐๐
๕.๒ ข้อเสนอแนะ	๑๐๔
๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย	๑๐๔
๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป	๑๐๖

บรรณานุกรม	๑๐๗
------------	-----

บุคลากร	๑๑๒
---------	-----

ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย	๑๑๔
ภาคผนวก ข หนังสือขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพ เครื่องมือวิจัย	๑๑๖
ภาคผนวก ค หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์	๑๒๐
ภาคผนวก ง แบบสัมภาษณ์	๑๒๖
ภาคผนวก จ ภาพสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง	๑๒๙

ประวัติผู้วิจัย	๑๔๐
-----------------	-----

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
ภาพที่ ๔.๑ รูปลูกบิดสุริยะเทพ	๔๔
ภาพที่ ๔.๒ รูปภาพภายนอกพิพิธภัณฑ (ปัจจุบัน)	๖๖
ภาพที่ ๔.๓ รูปภาพจุดฟังคำบรรยาย	๖๗
ภาพที่ ๔.๔ รูปภาพโซนที่ ๑	๖๗
ภาพที่ ๔.๕ รูปภาพโซนที่ ๒	๖๘
ภาพที่ ๔.๖ รูปภาพโซนที่ ๓	๖๘
ภาพที่ ๔.๗ รูปภาพโซนที่ ๔	๖๙
ภาพที่ ๔.๘ รูปภาพโซนที่ ๕	๖๙
ภาพที่ ๔.๙ รูปภาพโซนที่ ๖	๗๐
ภาพที่ ๔.๑๐ รูปภาพ แสดงเครื่องมือเครื่องใช้โบราณ	๗๐

บทที่ ๑

บทนำ

๑.๑ ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัจจุบันการท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นอุตสาหกรรมที่สามารถสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยได้เป็นมูลค่าอย่างมากมายมหาศาลในแต่ละปี ซึ่งหากพิจารณาจากระบบการจัดการการท่องเที่ยวนั้นจะพบว่าการดำเนินการท่องเที่ยวประกอบด้วย มิติการท่องเที่ยวในระดับชาติและระดับพื้นที่ โดยในระดับชาติจะพิจารณาในเชิงภาพรวมของการท่องเที่ยวของประเทศอันประกอบด้วยทรัพยากรธรรมชาติที่สวยงาม สิ่งแวดล้อม โบราณสถาน โบราณวัตถุ รวมถึงวัฒนธรรมประเพณีอันดีงาม ซึ่งนับว่าเป็นรายได้ด้านการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศไทย

การท่องเที่ยวมีอยู่หลากหลายรูปแบบ โดยการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นการเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวที่มีความเกี่ยวข้องกับทางประวัติศาสตร์ในอดีต เพื่อรับทราบและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ในสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงได้ความรู้และมีความเข้าใจต่อความเป็นมาของโบราณสถานและโบราณวัตถุต่างๆ ทั้งจากกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวหรือการถูกจัดให้เป็นกลุ่มสินค้าการท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ รวมทั้งนโยบายการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐที่มุ่งรักษาและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยจะมีการสนับสนุนการกำหนดจุดขายที่ชัดเจนและเชื่อมโยงให้เกิดการเกี่ยวพันกันภายใต้แนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน^๑

จังหวัดกระบี่เป็นจังหวัดที่มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ประกอบด้วยภูเขา ที่ดอน ที่ราบ หมู่เกาะน้อยใหญ่กว่า ๑๓๐ เกาะ อุดมไปด้วยป่าชายเลน จากหลักฐานทางโบราณคดี สันนิษฐานว่าบริเวณเมืองกระบี่เคยเป็นแหล่งชุมชนโบราณที่เก่าแก่มาแห่งหนึ่งในประเทศไทยตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์และต่อเนื่องมาจนถึงสมัยประวัติศาสตร์ ซึ่งนับว่าเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ โดยมีความเป็นมาของประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์ที่โดดเด่น สื่อให้เห็นถึงประวัติความเป็นมาในอดีต สะท้อนถึงวิถีชีวิตของคนรุ่นก่อนผ่านโบราณสถานหรือโบราณวัตถุที่ทิ้งไว้ให้คนรุ่นหลังได้ศึกษาในรูปแบบของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งในปัจจุบันการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้รับความนิยมและสนใจจากนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติไม่แพ้กับการ

^๑ วาริชต์ มัทมยุรช, “วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย”. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ (กรกฎาคม ธันวาคม) ๒๕๕๖. หน้า ๑๖.

ท่องเที่ยวในรูปแบบอื่นๆ จะเห็นได้จากจำนวนนักท่องเที่ยวที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ซึ่งในปี ๒๕๕๒ มีนักท่องเที่ยว ๒,๒๑๒,๒๔๑ คนและเพิ่มขึ้นเป็น ๕,๕๗๕,๕๔๑ คนในปี ๒๕๕๘^๒

อย่างไรก็ตามการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและอย่างมีคุณภาพ หากขาดการบริหารจัดการที่ดี อาจเกิดผลกระทบต่อสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ ได้เช่นกัน ซึ่ง องค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ได้แก่ การดำเนินการโดยคำนึงถึง ศักยภาพในการดึงดูดนักท่องเที่ยวและการรองรับนักท่องเที่ยว การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่ ต้องมีการจัดการด้านอนุรักษ์ การสร้างและปลูกฝังจิตสำนึก รวมถึงการมีส่วนร่วมของชุมชนและการ กระจายรายได้สู่ชุมชนการจัดการด้านการท่องเที่ยวในแต่ละรูปแบบจึงเป็นส่วนสำคัญ หากไม่มีความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว ปัญหาต่างๆก็จะเกิดขึ้นตามมา ประเทศก็ต้องสูญเสียผลประโยชน์ ซึ่งในหลายประเทศที่ดำเนินการไปโดยที่ยังไม่มีความพร้อมทั้งด้านบุคลากรงบประมาณ ตลอดจนหลักการและแนวทางเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากรวัฒนธรรม ซึ่งต้องได้รับการฝึกอบรม การฝึกฝนให้เข้าใจและมีความพร้อมในการบริหารจัดการ หากไม่พร้อมจะทำให้โบราณสถานหลายแห่งกลายเป็นสถานที่เก่าแก่ที่ไม่มีค่าไปอย่างน่าเสียดาย^๓

พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ตั้งอยู่ในบริเวณพื้นที่วัดคลองท่อม จังหวัดกระบี่ บนถนนเพชรเกษม หลักกิโลเมตรที่ ๗๑-๗๒ ห่างจากที่ว่าการอำเภอคลองท่อมประมาณ ๑ กิโลเมตรและห่างจากตัวเมืองกระบี่ประมาณ ๔๐ กิโลเมตร ก่อตั้งโดยพระครูอาทรสังวรกิจ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม เพื่อเป็นสถานที่เก็บลูกปัดและวัตถุโบราณ ซึ่งชุมชนคลองท่อมแต่โบราณนั้นเป็นแหล่งอุตสาหกรรมที่มีความชำนาญในการทำลูกปัดโบราณ อีกทั้งยังเป็นเมืองท่าที่สำคัญในการค้าขายและแลกเปลี่ยนสินค้าด้วย โดยภายในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้มีการจัดแสดงชีวประวัติของบุคคลสำคัญ รวมถึงประวัติและวิวัฒนาการลูกปัดคลองท่อม ตลอดจนเครื่องมือเครื่องใช้โบราณ เพื่อแสดงถึงวิถีชีวิตอันเรียบง่ายและคิงามของชาวบ้านคลองท่อม พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ยังเป็นที่เก็บสะสมสิ่งของวัตถุโบราณจำนวนมากมายซึ่งขุดค้นพบได้ในบริเวณที่เรียกว่า "ควนลูกปัด" อันเป็นเนินดินหลังวัดคลองท่อม อาทิ เครื่องมือหิน เครื่องประดับซึ่งทำจากหินและดินเผา รูปสัตว์ต่างๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ลูกปัดอันเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่ของมนุษย์เมื่อสมัย ๕๐๐๐ปีกว่ามาแล้ว^๔ จึงสมควรอย่างยิ่งที่จะอนุรักษ์โบราณวัตถุอันทรงคุณค่าเหล่านี้ไว้ให้อนุชนรุ่นหลังได้เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวในอดีตสู่ปัจจุบันได้

^๒ สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๘, [ออนไลน์], แหล่งที่มา:

<http://www.service.ngo.go.th/nso/web/statseries/statseries๒๓.html>, [๒๕ มิถุนายน ๒๕๖๐].

^๓ การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, “สรุปผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓, [ออนไลน์] https://www.thai.tourismthailand.org/downloads/annual-report/tat_ar2010.pdf

^๔ “Watklongthom krabi, .“พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม จังหวัดกระบี่ พิพิธภัณฑพระครูอาทรสังวรกิจ”, [ออนไลน์], <http://www.watklongthom.blogspot.com/2012/06/blog-post.html>, [๑๙ สิงหาคม ๒๕๖๐].

จากความสำเร็จที่กล่าวในข้างต้น พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัด สามารถทำรายได้ให้กับคนในชุมชนและนับว่าเป็นสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับประวัติศาสตร์ไทย มีการประกอบอาชีพดั้งเดิมปรากฏให้เห็น เกิดเป็นการผลิตและการนำเอาทรัพยากรในท้องถิ่นมาพัฒนาตามรูปแบบภูมิปัญญาชาวบ้านที่เกิดจากการถ่ายทอดรุ่นสู่รุ่น จนกลายเป็นสินค้าที่ระลึกที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น และเพื่อเป็นการส่งเสริมด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้ทรงคุณค่าและตระหนักถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนที่มีต่อการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ผลของการวิจัยจะเป็นแนวทางในการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ให้ได้รับความนิยมจากนักท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนต่อไป

๑.๒ วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑.๒.๑ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๒.๒ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๓ ปัญหาที่ต้องการทราบ

๑.๓.๑ ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ว่าเป็นมาอย่างไร

๑.๓.๒ แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ว่าเป็นอย่างไร

๑.๔ ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสำรวจพื้นที่และการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับ “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านเนื้อหาซึ่งเป็นข้อมูลปฐมภูมิจากการสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นบุคคลที่อาศัยอยู่ในพื้นที่บริเวณที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมโดยกำเนิดและข้อมูลจากเอกสาร หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเป็นการวิจัยเอกสาร

๑.๔.๑ ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ซึ่งแบ่งเป็นรายด้าน ดังนี้

๑. ด้านการจัดการด้านพื้นที่ เพื่อความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเยี่ยมชม

พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมและสามารถเข้าชมตลอดจนศึกษาหาความรู้ด้านประวัติศาสตร์ในพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่ได้อย่างมีรรถรสและคุ้มค่าในการเยี่ยมชม

๒. ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาจากต่างพื้นที่หรือบริเวณใกล้เคียงเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ได้ง่ายไม่ทุลักทุเล แบ่งเป็นด้านๆคือ ด้านการคมนาคม และการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อออนไลน์จากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

๓. ด้านบริการการท่องเที่ยว บุคลากร เจ้าหน้าที่หรือบุคคลที่ทางพิพิธภัณฑ์ได้จัดเตรียมไว้เพื่อให้ความรู้ อธิบายข้อคำถาม ข้อมูลสารสนเทศหรือแผ่นพับที่มีข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมแก่นักท่องเที่ยว และดูแลความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว

๔. ด้านการปลูกจิตสำนึกในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ซึ่งเป็นการสะท้อนถึงภาพลักษณ์ในอดีต การติดต่อสัมพันธ์ทางการค้าและความเจริญทางด้านเศรษฐกิจกับหัวเมืองชายทะเล ไม่ใช่คุณค่าในแง่ของความเก่าเท่านั้น แต่มันมีคุณค่ามาก ลูกปัดเม็ดเล็กที่เดินทางผ่านกาลเวลามาจนถึงปัจจุบัน มีเรื่องราวมากมายแอบแฝงอยู่ ทำให้เราได้ศึกษาเรียนรู้อดีต ลูกปัดโบราณช่วยในการเชื่อมโยงภาพของการติดต่อสื่อสารกันระหว่างชุมชนในอดีตจากแหล่งที่ขุดค้นพบจากข้อมูลแวดล้อม ซึ่งเป็นการเชื่อมโยงระหว่างอดีตกับปัจจุบัน

๕. ด้านเศรษฐกิจชุมชน ประชาชนที่อยู่อาศัยในบริเวณที่ตั้งพิพิธภัณฑ์นั้นไม่เพียงแต่การประกอบอาชีพด้านการเกษตรและการค้าขายเครื่องอุปโภคบริโภคเท่านั้น ยังมีการร้อยลูกปัดในรูปแบบที่หลากหลายสวยงาม จะเป็นรูปแบบเครื่องประดับร่างกายประดับตกแต่งบ้านและที่สำคัญในด้านความเชื่อส่วนบุคคล เชื่อว่าใครมีลูกปัดไว้ในครอบครองจะเพิ่มอำนาจบารมีและเป็นสิริมงคลแก่บุคคลนั้น ดังนั้นชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณที่ตั้งพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมได้มีการจัดตั้งร้านค้าขึ้นเพื่อจำหน่ายเป็นสินค้าที่ระลึกให้นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชม เพื่อเป็นการสร้างงานและสร้างรายได้ให้กับชุมชนในอีกทางหนึ่ง แต่จะทำกันในรูปแบบของอุตสาหกรรมครัวเรือนเท่านั้น

๑.๔.๒ ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ พื้นที่บริเวณแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๔.๓ ขอบเขตด้านประชากร

การวิจัยครั้งนี้ได้แบ่งประชากรออกเป็น ๔ กลุ่ม ซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญ รวมทั้งหมด ๓๒ รูป/คน จำแนกได้ดังนี้

๑. กลุ่มชุมชนในพื้นที่บริเวณที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และความสนใจในเรื่องประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเป็นอย่างดีในหมู่บ้าน เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ รวมจำนวน ๗ รูป/คน

๒. กลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ คน

๓. กลุ่มผู้ประกอบการกิจการในพื้นที่ ได้แก่ ผู้ประกอบการกิจการค้าขายลูกปัด ผู้ประกอบการกิจการร้านอาหาร ผู้ประกอบการกิจการค้าขายทั่วไป จำนวน ๑๐ คน

๔. กลุ่มตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว จำนวน ๕ คน ซึ่งจำแนกได้ดังนี้

๔.๑ ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดกระบี่ จำนวน ๑ คน

๔.๒ ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดกระบี่ จำนวน ๑ คน

๔.๓ ตัวแทนสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ จังหวัดกระบี่ จำนวน ๑ คน

๔.๔ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน ๑ คน

๔.๕ นักวิชาการด้านโบราณคดี จำนวน ๑ คน

๑.๔.๔ ขอบเขตด้านระยะเวลา

ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านระยะเวลาในการศึกษาวิจัย ตั้งแต่ เดือนตุลาคม ๒๕๖๐ ถึง เดือน มกราคม ๒๕๖๑

๑.๕ นิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในการวิจัย

แนวทางการพัฒนา หมายถึง วิธีการจัดการหรือแผนการดำเนินงานเพื่อเพิ่มขีดความสามารถแหล่งท่องเที่ยวและการอนุรักษ์โบราณวัตถุของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง คุณค่าและความพร้อม ที่จะเอื้อต่อการพัฒนาและปรับปรุง รวมทั้งสามารถรองรับและตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ โดยอาศัยลักษณะเฉพาะของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

แหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวทางโบราณคดี และประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี

การพัฒนาอย่างยั่งยืน หมายถึงวิธีการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของปัจจุบันโดยไม่ลดทอนความสามารถของคนรุ่นหลังในการตอบสนองความต้องการของพวกเขา

พิพิธภัณฑสถาน หมายถึง สถานที่สำหรับรวบรวมวัตถุหรือประดิษฐ์กรรมวัตถุดิบหรือประดิษฐ์กรรมและอนินทรีวัตถุต่าง ๆ ตั้งแต่ ไม้ หิน แร่ กระดูก ฟัน เขี้ยวสัตว์ เปลือกหอย ปะการัง เมล็ดพืช ดินปั้น ดินเผา แก้วน้ำเคลือบ แก้วหลอม โลหะหลอม เช่น ทอง เงิน ตะกั่ว เหล็ก พลาสติก

ตลอดจนสารสังเคราะห์ ฯลฯ เมื่อนำมาขัด ฝน หรือ หลอมหล่อรูปทรง และแต่งแต้มให้เป็นรูปลักษณะต่าง ๆ แล้วต้องมีรูปเพื่อร้อยด้าย หรือเชือก สำหรับห้อยหรือแขวนประดับ ตกแต่งร่างกาย หรือสถานที่ถูกปิดและสิ่งของเครื่องใช้ โบราณวัตถุต่างๆ ในที่นี้หมายถึง พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่

ประชากร หมายถึง ประชาชนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับพิพิธภัณฑ์สถานที่ต้องการศึกษา

กลุ่มชุมชน หมายถึง กลุ่มผู้อยู่อาศัย หมู่ชนที่อยู่รวมกันเป็นสังคมขนาดเล็ก อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกันและมีผลประโยชน์ร่วมกันในบริเวณที่ตั้งพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม

กลุ่มนักท่องเที่ยว หมายถึง คณะบุคคลที่เดินทางมาเยี่ยมชม และศึกษาหาความรู้ในแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม

กลุ่มผู้ประกอบการ หมายถึง กลุ่มบุคคลที่รวมตัวกันจัดตั้งเป็นร้านค้าในรูปแบบของที่ระลึก อาหารและเครื่องดื่มเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยวที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย หมายถึง รัฐวิสาหกิจภายใต้การกำกับดูแลของกระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา มีภารกิจในการส่งเสริมการท่องเที่ยวในประเทศไทย ในที่นี้หมายถึง สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดกระบี่

สำนักงานวัฒนธรรม หมายถึง หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบเกี่ยวกับสิ่งที่มนุษย์ผลิต สร้างขึ้นหรือเปลี่ยนแปลง เพื่อความเจริญงอกงามในวิถีแห่งชีวิตของส่วนรวม ถ้ายทอดกันได้ เอาอย่างกันได้ ในที่นี้หมายถึง สำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดกระบี่

สำนักงานเทศบาล หมายถึง หน่วยงานที่เป็นรูปแบบการปกครองส่วนท้องถิ่นดูแลรับผิดชอบงานด้านพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่นและระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ ตลอดทั้งโครงสร้างพื้นฐานในบริเวณพื้นที่ที่เทศบาลรับผิดชอบ ในที่นี้หมายถึง สำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๖ ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

๑.๖.๑ ทำให้ทราบประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๖.๒ ทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาศักยภาพด้านการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๖.๓ สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เพื่อพัฒนาสถานที่ที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์อื่นๆต่อไป

บทที่ ๒

แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่” ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาจากเอกสารตำราที่เกี่ยวข้อง คือ บริบททั่วไปของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน และเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

๒.๑ บริบททั่วไปของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

๒.๗ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

๒.๘ กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

๒.๙ กรอบแนวคิดในการวิจัย

๒.๑ บริบททั่วไปของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่

พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ตั้งอยู่ในพื้นที่ภายในของวัดคลองท่อม ซึ่งตั้งอยู่หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่ มีอาณาเขต ทิศเหนือติดต่อกับตำบลเพหลา อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่ ทิศใต้ติดกับตำบลคลองพน ทิศตะวันออกติดกับ ตำบลพรุดินนา อำเภอกลองท่อมจังหวัดกระบี่ ทิศตะวันตก ติดกับทะเลอันดามัน คลองท่อมมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ขึ้นชื่อ แหล่งโบราณคดีที่สำคัญ ธรรมชาติที่สวยงาม ดังคำขวัญประจำอำเภอกลองท่อมว่า “สรมะรกตขึ้นชื่อ นามระบือแหล่งลูกปัด งามเด่นชัดน้ำตกร้อน ชื่อกระฉ่อนนกแก้วแล้ว”^๕

^๕ [ออนไลน์], ปิ่น บุตรี, “ถึงไหนถึงกัน”

<http://www.manager.co.th/qol/ViewNews.aspx?NewsID=9580000055168>, [๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐].

จากการศึกษาหลักฐานทางโบราณคดี พบการอยู่อาศัยของมนุษย์ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ แต่ก็มี การพบวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์อีกด้วย กลุ่มคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบนเนินดิน คลองท่อมคงเป็นชนพื้นเมืองสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่ตามป่าเขาใกล้เคียงนั่นเอง เพราะจาก หลักฐานต่าง ๆ จากบริเวณอ่าวพังงาถึงบริเวณเขาชนาน้ำ ถ้าเสีย ถ้าหลังโรงเรียนทับปrik ถ้า อ่าวโกบหน้าชิง ล้วนเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น ชุมชนคลองท่อมอยู่ใกล้ ทะเล มีลำคลองไหลผ่าน อยู่ในเส้นทางเดินข้ามแหลมจากตะวันตกไปตะวันออกเป็นที่ย่านไปมา ของบรรดาพ่อค้าต่างประเทศ เช่น จากอินเดีย อาหรับ เปอร์เซีย เป็นต้น

นอกจากจะมีหลักฐานแสดงให้เห็นถึงความเป็นแหล่งค้าขายสำคัญแห่งโลกยุคโบราณเมื่อ หลายพันปีก่อนแล้ว ชุมชนคลองท่อมโบราณยังได้ชื่อว่าเคยเป็นแหล่งผลิตลูกปัดแหล่งใหญ่ เพราะ นอกเหนือจากการขุดค้นพบลูกปัดเป็นจำนวนมากในพื้นที่แล้ว ยังมีการขุดค้นพบวัสดุที่ใช้ทำลูกปัดอีก หลากหลาย

โดยเฉพาะการขุดค้นพบหลักฐานสำคัญจำพวกเศษแก้ว หินแร่ ที่เป็นชนิดเดียวกันกับที่ใช้ทำ ลูกปัดเป็นจำนวนมาก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญในฐานะแหล่งลูกปัดและแหล่งผลิตลูกปัดโบราณ แห่งภูมิภาคนี้ ก่อนที่ยุคสมัยจะเปลี่ยนแปลงกาลเวลาจะผันผ่านค่อยๆกลบฝังลูกปัดคลองท่อมจำนวน มากให้จมลงใต้ผืนดินและจมอยู่กับอดีตนับเป็นพันๆ ปี

ครั้นมาถึงยุคปัจจุบันลูกปัดคลองท่อมที่ฝังอยู่ใต้ดินได้เผยโฉมออกมาให้ชาวบ้านเห็นเป็น จำนวนมากทั้งขนาดเล็ก ขนาดใหญ่ อันเนื่องมาจากถูกฝนชะล้างหน้าดินออก แต่ว่าชาวบ้านที่นี่ไม่ สนใจ อีกทั้งยังมีความเชื่อว่าถ้าใครนำลูกปัดมาเก็บไว้ที่บ้าน จะเจ็บป่วย ประสบโชคร้ายหายนะ ลูกปัดโบราณคลองท่อมจึงถูกปล่อยทิ้งไว้ตามสภาพดั้งเดิม โดยแหล่งที่มีการค้นพบลูกปัดจำนวนมาก นี้ ชาวบ้านเรียกขานกันว่า “ควนลูกปัด” (ควนในภาษาถิ่นหมายถึงเนินดิน หรือเขาขนาดย่อม)

บริเวณเนินดินควนลูกปัดในชุมชนโบราณคลองท่อมน่าจะมียุคสมัยที่กลุ่มชนเข้ามาตั้งถิ่นฐานไม่น้อย กว่าพุทธศตวรรษที่ ๑๐ หรือเป็นเมืองท่าที่สำคัญในช่วงพุทธศตวรรษที่ ๑๐ – ๑๒ จากหลักฐานการ กำหนดอายุสมัยจากโบราณวัตถุที่พบในชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผ่นหินสลักตราประทับตัวอักษร โบราณ ซึ่งคุณกองแก้ว วีระประจักษ์ กล่าวว่า เป็นรูปตัวอักษรที่ใช้อยู่ในสมัยของพระเจ้าศิวัชกัณฑ์ทร มั่น แห่งประเทศอินเดีย เป็นชุมชนสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ของภาคใต้ เป็นบริเวณเดียวกับแหล่ง โบราณคดีควนลูกปัด มีลักษณะเป็นเนินดินเชิงเขาที่ราบต่อลงมาจากด้านตะวันตกของภูเขาหินปูนลูก โดด สูงประมาณ ๑๐๐ เมตรจากระดับน้ำทะเล ชื่อบ้านคลองท่อม มีที่มาตามชื่อลำน้ำ คำว่า ท่อม ใน ภาษาท้องถิ่นเป็นชื่อของต้นไม้ชนิดหนึ่ง พบมากในสมัยก่อน ซึ่งมีมากตามลำคลองแห่งนี้ ท่านพระครู อาทรสังวรกิจ ได้ให้ความเห็นไว้อีกนัยหนึ่งว่า คลองท่อมอาจมาจากคำว่า ทุ่ม แปลว่าละทิ้งก็ได้ คือ สภาพการเลิกร้างทั้งบ้านทั้งเมืองไป เคยปรากฏอยู่บ่อยๆเหมือนกันเมื่อยามเกิดโรคร้ายระบาด ชาวบ้านมักทิ้งบ้านเรือนจนเลิกร้างไปหลายแห่ง และอีกประการหนึ่งถ้าเราขุดดินบริเวณควนลูกปัด

ลึกลงไปจะเห็นสภาพดินคล้ายถูกเผาทำลายมาแล้วครั้งหนึ่ง วัตถุที่ขุดได้ส่วนมากชำรุดแตกหักเกือบทั้งสิ้น ชื่อควบลูกปัดจึงถูกตั้งขึ้นตามสภาพท้องถิ่นที่พบลูกปัดเป็นจำนวนมาก ควบลูกปัดเป็นลักษณะเนินดินสูงประมาณ ๓ เมตร ผังคลองทางด้านขวาเป็นที่ราบต่ำ ผังคลองทางด้านซ้ายเป็นที่ราบสูง น้ำจะไม่ท่วม มีลำคลองไหลผ่านเกือบรอบเนินคล้ายรูปตัวยู มีเนื้อที่ประมาณ ๓๐ ไร่ จะเห็นว่าชาวบ้านให้ความสำคัญกับลูกปัดที่พบทางด้านฝั่งคลองขวามาก เพราะมีสีสันทนสวยงามกว่าลูกปัดที่พบทางด้านฝั่งคลองซ้ายมือ^๖ บริเวณควบลูกปัดนี้ได้กลายเป็นพื้นที่ของเอกชนไปทั้งหมดหลังจากที่พระครูอาทรสังวรกิจได้มรณภาพไป ซึ่งในปัจจุบันพื้นที่บริเวณนี้ได้ใช้เป็นที่ทำการเกษตรมีการปลูกยางพารา ปาล์มน้ำมัน ปลูกกล้วย และเป็นที่ทำนา ในส่วนล่างเนินซึ่งเป็นที่ราบลุ่ม มีชาวบ้านปลูกบ้านเรือนอยู่จำนวน ๓ – ๕ หลังคาเรือน^๗

ควบลูกปัดถูกทอดทิ้งอยู่เป็นเวลานาน จนเมื่อได้มีการขุดค้นสำรวจทางโบราณคดี จึงทำให้ทราบว่าที่นี่เป็นแหล่งลูกปัดโบราณที่มีมากที่สุดแห่งหนึ่งของเมืองไทย จากนั้นลูกปัดคลองท่อมได้มีชื่อเสียงโด่งดัง ลูกปัดลูกเล็กๆขายได้ราคาดีในหลักพัน หลักหมื่น นั้นจึงทำให้ความเชื่อเรื่องห้ามใครมีลูกปัดไว้ในครอบครองถูกลืมไป ชาวบ้านและคนต่างถิ่นต่างพากันขุดค้นหาลูกปัด มีนักเล่นลูกปัด พ่อค้า นายทุน เข้ามากว้านซื้อลูกปัดจากชาวบ้าน ซึ่งบางคนเล่นขายหน้าดินกันเป็นคิวนเลยทีเดียว

แต่นั้นเป็นปรากฏการณ์ตื่นลูกปัดในยุคแรกเท่านั้น เพราะปัจจุบันกรมศิลปากรได้เข้ามาดูแลพื้นที่ควบลูกปัด อนุรักษ์ไว้เป็นสมบัติของชาติ ห้ามผู้ที่ไม่เกี่ยวข้องทำการขุดค้น จึงทำให้ลูกปัดคลองท่อมอีกจำนวนมากยังคงถูกฝังไว้กับอดีตที่ควบลูกปัดแห่งนี้

ขณะที่ลูกปัดคลองท่อมจำนวนมากที่ถูกขุดค้นไปแล้วนั้น ส่วนหนึ่งชาวบ้านยังคงเก็บไว้ แต่อีกหลายส่วนได้เปลี่ยนมือไปมากมาย เกิดการเดินทางของลูกปัดคลองท่อมไปทั่วฟ้าเมืองไทย รวมถึงเดินทางไปไกลถึงเมืองนอกเมืองนาอีกด้วย

เมื่อหลายสิบปีในยุคที่มีการขุดค้นพบลูกปัดโบราณคลองท่อม ณ บริเวณควบลูกปัด ท่าน “พระครูอาทรสังวรกิจ (สวาส กนตส่วโร)” (พ.ศ.๒๔๖๔-๒๕๕๐) อดีตเจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ได้ตระหนักถึงความสำคัญของคลองท่อมในฐานะแหล่งลูกปัดโบราณ ท่านจึงได้เริ่มรวบรวมลูกปัดโบราณ ควบคู่ไปกับโบราณวัตถุต่างๆมาเก็บรักษาไว้ตั้งแต่ประมาณปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ขณะเดียวกันในช่วงเวลานั้น ควบลูกปัดได้ถูกขุดทำลายลงไปเป็นจำนวนมาก เพื่อนำลูกปัดไปขายให้กับนักนิยมของเก่า พระครูอาทรสังวรกิจจึงได้ดำเนินการสร้างพิพิธภัณฑสถานภายในวัดด้วยทุนทรัพย์ส่วนตัวของท่านเอง เพื่ออนุรักษ์สมบัติของแผ่นดินและเพื่อให้ผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้ โดยได้ก่อตั้ง “พิพิธภัณฑสถานพระครู

^๖ อาขวี ภูเก้าล้วน, “คลองท่อม จักรพรรดิลูกปัด”, (กรุงเทพมหานคร : ห้างหุ้นส่วนจำกัด พระรามศรีเอชเอ็น, ๒๕๖๐), หน้า ๓๑.

^๗ พระศรีรัตนสุธี, “อนุสรณ์พระราชพิธีพระราชทานเพลิงศพ พระครูอาทรสังวรกิจ”(สวาส กนตส่วโร อดีตเจ้าอาวาสวัดคลองท่อม และเจ้าคณะอำเภอภักดีมงคล ณ เมรุวัดคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ๒๕๕๑), หน้า ๖๐.

อาหารสังวรกิจ” ขึ้นภายในวัดคลองท่อม แล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ จากนั้นพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ได้เปลี่ยนมาใช้ชื่ออย่างเป็นทางการว่า “พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม” ดำรงฐานะเป็นแหล่งรวบรวมจัดแสดงลูกปัดโบราณและศิลปวัตถุต่างๆของชุมชนคลองท่อม ต่อมาได้มีการดำเนินการปรับปรุงอาคารและการจัดแสดงภายในอาคารให้มีความทันสมัยมากขึ้น พร้อมเปลี่ยนชื่อมาเป็น “พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่” โดยโอนมาให้อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๕๕ โดยเปิดให้เข้าชมตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐-๑๑.๐๐น. และ ๑๓.๐๐-๑๗.๐๐น. อัตราค่าบริการสำหรับนักท่องเที่ยวไทย ผู้ใหญ่ ๒๐ บาท เด็ก ๑๐ บาท ส่วนชาวต่างชาติ ผู้ใหญ่ ๑๐๐ บาท เด็ก ๕๐ บาท เด็กและผู้พิการไม่เก็บค่าบริการ (ปิดทุกวันพุธ)

๒.๒ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

๒.๒.๑ ความหมายของศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

สุภาภรณ์ หาญทอง ได้นิยาม ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวว่า เป็นความสามารถหรือความพร้อมในสิ่งหนึ่งสิ่งใดที่เอื้ออำนวยต่อการจัดการ ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงการพัฒนา และการปรับปรุงใดๆ ฉะนั้น แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจึงมีศักยภาพแตกต่างกันตามความมุ่งหวังหรือวัตถุประสงค์ของการจัดการแหล่งท่องเที่ยว^๔

วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี ให้ความหมายว่า ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้อต่อการพัฒนาการปรับปรุงหรือทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงรวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นมีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่และได้กล่าวถึงกฎเกณฑ์การพิจารณาและการกำหนดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวดังนี้ คือ^๕

๑) ด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ความสวยงามลักษณะเด่นในตัวเองความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ ความสำคัญทางลัทธิและศาสนา บรรยากาศ สภาพภูมิทัศน์ทางธรรมชาติและวิถีชีวิต

๒) ความสะดวกในการเข้าถึง ได้แก่ สภาพของเส้นทางท่องเที่ยวลักษณะการเดินทางระยะเวลาจากตัวเมืองไปยังแหล่งท่องเที่ยว

๓) สิ่งอำนวยความสะดวก ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่อระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความ

^๔ สุภาภรณ์ หาญทอง, อังใน ใบเฟิร์น วงษ์บัวงาม, การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรโครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคเกษตรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: https://www.repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๑๙๑๗/LARTS_๕๘_๐๖.pdf?sequence=๑, (วันที่ ๘ สิงหาคม ๒๕๖๐).

^๕ วิวัฒน์ชัย บุญยภักดี, ผลกระทบอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม, (จุลสารการท่องเที่ยว ๒๕๕๐), หน้า ๓๘.

๔) สภาพแวดล้อม ได้แก่ สภาพทางกายภาพสภาพอากาศ ระบบนิเวศและสภาพอื่นๆ ของแหล่งท่องเที่ยว

๕) ข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ได้แก่ ข้อจำกัดด้านพื้นที่ ข้อจำกัดทางด้านบริการ สาธารณูปโภค ปัญหาความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

๖) ความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ได้แก่ ความเป็นที่รู้จักของแหล่งท่องเที่ยวและจำนวนนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว

อภาวดี ทับสิริรักษ์ ได้สรุปว่าความหมายของ ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวที่เอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุงหรือการทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลง รวมถึงความน่าสนใจของท้องถิ่นนั้นมีเพียงพอที่จะดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้ตัดสินใจเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวนั้นหรือไม่ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อศักยภาพองค์กรจากความพร้อมหรือความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรและการใช้ทรัพยากรต่างๆ ตลอดจนระบบบริหารจัดการ ได้แก่ โครงสร้างขององค์กร บุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ ตลอดจนวิทยาการหรือเทคโนโลยี ที่เกี่ยวข้อง^{๑๐}

ศิริพร คงจินดา ได้กล่าวว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง ปัจจัยซึ่งเป็นส่วนประกอบที่ทำให้เกิดความพร้อมที่จะพัฒนาของสถานที่ท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวถึง ความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ที่พักแรม สิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวและข้อมูลข่าวสารทางการท่องเที่ยว^{๑๑}

จามร วังศรีแก้ว สรุปไว้ว่า ศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว คือ สถานที่ท่องเที่ยวที่ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ๓ ประการ ได้แก่ องค์ประกอบด้านสิ่งดึงดูดใจ องค์ประกอบด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และองค์ประกอบด้านคมนาคมขนส่งที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ต่อเนื่องต่อการพัฒนา เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวให้สามารถเดินทางท่องเที่ยวในแหล่งที่ท่องเที่ยวอย่างสะดวกสบายและมีความสุข^{๑๒}

สรุปว่า ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สถานที่ท่องเที่ยวที่มีความพร้อมที่จะพัฒนาปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีเพิ่มความน่าสนใจและให้เป็นที่ดึงดูดใจต่อนักท่องเที่ยวที่ได้มาเยี่ยมชมยังสถานที่ท่องเที่ยวแห่งนั้นโดยต้องคำนึงถึงปัจจัยที่สำคัญ คือ ปัจจัยด้านสาธารณูปโภค

^{๑๐} อภาวดี ทับสิริรักษ์, “การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวญัฮกุร อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา”, **วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๕๓), หน้า ๔๒.

^{๑๑} ศิริพร คงจินดา, แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนรัชชประภา อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, สาขาวิชาการโรงแรมและการท่องเที่ยว, **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร ๒๕๕๒), หน้า ๒๑.

^{๑๒} จามร วังศรีแก้ว, แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี, **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๕๓), หน้า ๔.

ขั้นพื้นฐาน ด้านการคมนาคมขนส่ง ด้านบุคลากร และด้านคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ความงดงามและลักษณะเด่นในตัวเอง และความเก๋ซึ่งสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของสถานที่นั้นๆ

๒.๒.๒ แนวคิดเกี่ยวกับศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา กล่าวโดยสรุปว่าการที่จะให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมทรัพยากรใดก็ตามย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยสำคัญหลายประการ ประการแรก คือทรัพยากรการท่องเที่ยว นั้นต้องมีสิ่งดึงดูดใจ (Attraction) เช่นความสวยงามของธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรม โบราณสถาน สถานที่ทางประวัติศาสตร์ เป็นต้น ประการต่อมาคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Accessibility) เช่น มีบริการด้านต่างๆ สิ่งอำนวยความสะดวก น้ำประปา ไฟฟ้า การสื่อสาร การขนส่ง ที่พักแรม อาหาร บริการนำเที่ยว จำหน่ายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น และประการสุดท้ายคือ ทรัพยากรการท่องเที่ยวจะต้องมีเส้นทางคมนาคมเข้าถึง (Amenity) เป็นปัจจัยสำคัญของทรัพยากรท่องเที่ยวที่ต้องมีเส้นทางหรือโครงข่ายคมนาคมที่สามารถเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวนั้น ตลอดจนสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างแหล่งท่องเที่ยวกับบริเวณใกล้เคียง^{๑๓}

วิวัฒน์ชัย บุญยักดิ์ กล่าวว่า การจัดศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจำเป็นต้องกำหนดหลักเกณฑ์โดยพิจารณาคุณลักษณะในด้านต่างๆของแหล่งท่องเที่ยวเป็นตัววัดศักยภาพออกมาแล้วนำมาเปรียบเทียบกันในกลุ่มแหล่งท่องเที่ยวทั้งหมดเพื่อจัดลำดับความสำคัญของศักยภาพที่มีอยู่ซึ่งทำให้การเลือกสรรแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งขึ้นมาพัฒนาตามลำดับก่อนหลังได้อย่างถูกต้อง และเหมาะสมกับข้อจำกัดของบุคลากร เครื่องมือและงบประมาณที่มีอยู่ แนวคิดในการจัดศักยภาพหรือความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวที่มีการพิจารณาจากองค์ประกอบใหญ่ๆดังนี้^{๑๔}

๑) คุณค่าของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สาระที่เป็นแก่นแท้จริงของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่ง เป็นคุณค่าหรือความสำคัญที่มีอยู่ซึ่งเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเป็นสิ่งสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวและเป็นสิ่งตอบสนองความสนใจหรือความต้องการของนักท่องเที่ยว เช่น ชายทะเล ซึ่งมีภูมิทัศน์สวยงามด้วยเกาะแก่ง หาดทรายขาวและน้ำทะเลใสสะอาดย่อมจะมีคุณค่ามากกว่าชายทะเลที่มีภูมิทัศน์ธรรมดาหรือพบเห็นได้ทั่วไปหรือวัดที่มีโบราณวัตถุโบราณสถานเป็นแบบสถาปัตยกรรมเก่าแก่มีประวัติเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญในประวัติศาสตร์ย่อมจะมีคุณค่ามากกว่าวัดที่สร้างตามแบบสถาปัตยกรรมสมัยใหม่และไม่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ เป็นต้น

^{๑๓} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, “การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” (กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์เชียงใหม่, ๒๕๔๘), หน้า ๖.

^{๑๔} วิวัฒน์ชัย บุญยักดิ์, อ้างใน ชุตินา บัวรุ่ง, แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓.

๒) ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว หมายถึง สิ่งหรือส่วนประกอบของสถานที่แห่งนั้นที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือช่วยในการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่จะเลือกเดินทางมาสู่สถานที่แห่งนั้น ซึ่งแม้ว่าความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวจะไม่ใช่ว่าสิ่งดึงดูดใจหรือสิ่งตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวแต่ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลมากในการตัดสินใจเลือกเดินทางมายังสถานที่นั้น ซึ่งมีข้อกำหนดให้ความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวเป็น ๕ ลักษณะย่อย ได้แก่สภาพการเข้าถึงสิ่งอำนวยความสะดวก สภาพแวดล้อม ข้อจำกัดในการรับนักท่องเที่ยวและความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน

บริษัท มรดกโลกจำกัด ได้ศึกษาศักยภาพแหล่งโบราณสถานขอม ตามโครงการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมขอมในพื้นที่ภาคอีสานตอนล่าง ได้กำหนดปัจจัยในการพิจารณาจัดทำศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวเสนอต่อการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยในประเด็นที่สำคัญดังนี้ การคมนาคมและการสื่อสาร สาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัญหาสิ่งแวดล้อมและการป้องกันรวมถึงสภาพแหล่งท่องเที่ยว^{๑๕}

ชุดิมา บัวรุ่ง การประเมินศักยภาพจะต้องพิจารณาจากความสำคัญหรือความโดดเด่นของแหล่งเที่ยวนั้นๆ ว่าแตกต่างจากแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ อย่างไรโดยมีองค์ประกอบหลายประการด้วยกันทั้งในด้านความสะดวกในการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกและ การบริการสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวตลอดจนความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยวที่ล้วนแต่เป็นสิ่งที่ช่วยบอกถึงศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวได้ ส่วนการประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องมีการประเมินถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย^{๑๖}

บุปผา วงษ์พันธุ์ทา ได้ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวโดยพิจารณาจากองค์ประกอบหลายประการ คือ ความปรารถนาของนักท่องเที่ยว ความสามารถในการให้บริการและความสะดวกในการเดินทางและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่^{๑๗}

สรุปได้ว่า ศักยภาพแหล่งเที่ยวนั้นจะต้องมีทรัพยากรที่มีความโดดเด่น เป็นที่ดึงดูดใจแก่นักท่องเที่ยวและมีคุณค่าควรแก่การอนุรักษ์ไว้ ตลอดจนการให้ความรู้ การสร้างจิตสำนึกต่อสถานที่ที่มีชื่อเสียงของแหล่งเที่ยวนั้นๆ โดยจะต้องคำนึงถึงปัจจัยในหลายด้านโดยเฉพาะความ

^{๑๕} บริษัท มรดกโลก จำกัด. รายงานการศึกษาเส้นทางวัฒนธรรมขอมเพื่อการท่องเที่ยว, (กรุงเทพมหานคร: มรดกโลก, ๒๕๓๕), หน้า ๕-๑๕.

^{๑๖} ชุดิมา บัวรุ่ง, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการโรงแรมและการท่องเที่ยว, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๓), หน้า ๒๓.

^{๑๗} บุปผา วงษ์พันธุ์ทา, “การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔).

ปรารถนาของนักท่องเที่ยวสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน ไฟฟ้า น้ำประปา หียงน้ำ ด้านการคมนาคมขนส่ง การบอกป้ายเส้นทาง ด้านบุคลากร ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการติดต่อสื่อสาร การจำหน่ายของฝากของที่ระลึกซึ่งเป็นสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น ด้านบริการอาหาร เครื่องดื่ม ด้านความปลอดภัย และความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ เช่น สถานที่จอดรถ สถานที่ภายในอาคารของพิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

๒.๓ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

๒.๓.๑ ความหมายของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) ว่า หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว^{๑๘}

คำเกิง โถทอง มหาวิทยาลัยบูรพา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) ว่า หมายถึง การไปเยี่ยมชมยังสถานที่ ท่องเที่ยวที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ โดยได้รับความรู้และความเข้าใจต่อคุณค่า ของโบราณสถานนั้น ๆ อีกทั้งยังตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์ มีจิตสำนึกที่ดี ในการรักษามรดกอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม โดยที่คนในชุมชนนั้น ๆ มีส่วนร่วมในการบริหาร จัดการการท่องเที่ยว^{๑๙}

มิสกรีนชิตี ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์หนึ่งในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่น่าสนใจ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว และ ได้รับความรู้และความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์รวมถึงโบราณคดีในท้องถิ่นและอาจก่อให้เกิดความ รับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรม อันทรงคุณค่า โดยที่

^{๑๘} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, (อ้างใน ทิพาพร ไตรบรรณ, แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา หมู่บ้านอรัญญิก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๓), หน้า ๘.

^{๑๙} สาขาวิชาสารสนเทศศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, มหาวิทยาลัยบูรพา, เรื่องเดียวกัน, หน้า ๓๘.

ประชาคมใน ท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว ทั้งนี้การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์คือหนึ่งในรูปแบบการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนที่น่าสนใจนอกเหนือจากการท่องเที่ยวอื่น^{๒๐}

ขยายกรณี ชื่นรุ่งโรจน์ ได้ให้แนวคิดในเรื่องของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ว่า จะต้องมียอดประกอบ ๓ ประการหรือ ๓ As คือ^{๒๑}

๑) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) เกิดจากสถานที่ เช่น พิพิธภัณฑ์ โบราณสถาน หมู่บ้านประวัติศาสตร์ สถาปัตยกรรมหรือสิ่งปลูกสร้างที่มนุษย์สร้างขึ้นและเหตุการณ์ที่น่าประทับใจ การประกวด การแข่งขันกีฬา เทศกาล การแสดง เป็นต้น

๒) สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ความสะดวกสบายทำให้นักท่องเที่ยวไปถึงสถานที่ได้รวดเร็วและปลอดภัยโดยมีโครงสร้างพื้นฐาน เช่น ระบบขนส่ง ระบบสื่อสารระบบสาธารณูปโภค ไฟฟ้า ประปา ทางเดินเท้า ห้องน้ำ ห้องอาหาร ร้านขายของที่ระลึก โรงพยาบาลระบบกำจัดน้ำเสีย โทรศัพท์ มัคคุเทศก์ เป็นต้น

๓) การเข้าถึง (accessibility) ระบบขนส่งประกอบด้วย เส้นทาง พาหนะ สถานีและผู้ประกอบการขนส่งที่มีวัตถุประสงค์ในการลำเลียงคนและสิ่งของไปยังจุดหมายปลายทางโดยผ่านเส้นทาง

นางสาวอภาวดี ทับสิริรักษ์ ได้สรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางของผู้คนหรือกลุ่มคนออกจากสถานที่ซึ่งเป็นที่อยู่อาศัยประจำไปยังท้องถิ่นอื่นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการท่องเที่ยว การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ๆ ประกอบการเรียนรู้ การสัมผัสกับวัฒนธรรมและวิถีชีวิตซึ่งเป็นเอกลักษณ์โดยเฉพาะคุณค่าทางประวัติศาสตร์ ความเป็นอยู่ของกลุ่มชนอื่น ความแตกต่างทางวัฒนธรรมของชนต่างสังคมไม่ว่าจะเป็นในด้านของศิลปะสถาปัตยกรรม โบราณสถาน โบราณวัตถุ เรื่องราวและคุณค่าทางประวัติศาสตร์ รูปแบบวิถีชีวิตภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณี ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญกระตุ้นให้เกิดเป็น การท่องเที่ยวขึ้น^{๒๒}

กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทาง

^{๒๐} มีสกรีนชิตต์, อ่างใน แสงจันทร์ เกษากิจ, “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ปีที่ ๒”, **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๓), หน้า ๔๓.

^{๒๑} ขยายกรณี ชื่นรุ่งโรจน์, อ่างใน ทศพล ชื่นอุปการณันท์, **แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเก่าลพบุรีอย่างยั่งยืน**, **วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์**, (บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙), หน้า ๑๘-๑๙.

^{๒๒} อภาวดี ทับสิริรักษ์, **การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวญ้อ อำเภอเทพสถิต จังหวัดชัยภูมิ**, **วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕), หน้า ๑๙.

ประวัติศาสตร์และโบราณคดีเพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งได้ความรู้ความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์ และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการบริหารจัดการท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นอาจจัดรายการเส้นทางท่องเที่ยวตามรอยประวัติศาสตร์ต่างๆ อาทิ ทิวทัศน์ทางศิลปะขอม ตามรอยพ่อขุนเม็งราย เทียวอุทยานประวัติศาสตร์ต่างๆ เป็นต้น^{๒๓}

สรุปว่า การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ หมายถึง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินประกอบกับได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นซึ่งมีเอกลักษณ์โดดเด่นในท้องถิ่นนั้น ทั้งยังเป็นศูนย์รวมทางด้านความผูกพันของคนในแต่ละยุคแต่ละสมัยในด้านสังคม เศรษฐกิจ วัฒนธรรมรูปแบบวิถีชีวิต ภาษา การแต่งกาย การบริโภค ความเชื่อ ศาสนา จารีตประเพณีบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการอนุรักษ์มรดกประวัติศาสตร์และคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมรับผิดชอบตลอดจนการจัดการในด้านต่างๆด้วยที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ล้วนแล้วแต่เป็นสิ่งที่ดึงดูดใจที่สำคัญกระตุ้นให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ขึ้น

๒.๓.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

วัลย์ลิกา จงปटना ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ไว้ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว ได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดี ในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว^{๒๔}

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical tourism) ว่า หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทาง โบราณคดีและประวัติศาสตร์เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยวรวมทั้งได้ความรู้มีความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อมโดยที่ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการท่องเที่ยวเป็น

^{๒๓} กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, คู่มือการตรวจประเมินเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์องค์การส่งเสริมการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ๒๕๕๗), หน้า ๒.

^{๒๔} วัลย์ลิกา จงปटना, การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พิมายหลังเหตุการณ์อุทกภัย๒๕๕๓, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔).หน้า ๑๐.

ที่ยอมรับกันว่าการท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่นับวันก็ยิ่งมีการเจริญเติบโตขึ้นอย่างรวดเร็ว หลายประเทศต่างให้ความสำคัญกับการท่องเที่ยวในระดับต้นๆ เนื่องจากเล็งเห็นว่าอุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่สามารถสร้างงานทั้งทางตรงและทางอ้อมให้แก่ประชาชนเป็นจำนวนมาก ในอดีตจะเห็นได้ว่าการเดินทางท่องเที่ยวจะเป็นแบบของการท่องเที่ยวแบบ "มวลชน" (Mass Tourism) เป็นการเดินทางท่องเที่ยวตามกระแสความนิยมของนักท่องเที่ยว โดยการให้ความสำคัญกับแหล่งท่องเที่ยว ยอดนิยมจึงก่อให้เกิดการไหลเข้าของนักท่องเที่ยวเป็นจำนวนมาก ในขณะที่ทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวหรือตัวแหล่งท่องเที่ยวมีความสามารถในการรองรับอยู่อย่างจำกัดจนทำให้เป็นที่กล่าวกันมากว่าการท่องเที่ยวในรูปแบบดังกล่าวรูปแบบดังกล่าวก่อให้เกิดปัญหาทั้งในด้านการทำลายสภาวะแวดล้อมและวิถีชีวิตของชุมชนท้องถิ่นเป็นอย่างมาก จนทำให้พื้นที่แหล่งท่องเที่ยวหลายแห่งตกอยู่ในสภาพเป็นผู้ป่วยที่ต้องใช้เวลาในการเยียวยาจึงนับว่าเป็นการเสียโอกาสในการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวทั้งนี้เนื่องมาจากการขาดการบริหารจัดการทรัพยากรที่ดีของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง^{๒๕}

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ว่าเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวประเภทหนึ่งที่มีความนิยมอย่างสูงในปัจจุบัน นอกจากเมืองประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมนี้จะได้รับการวางแผนด้านการอนุรักษ์ทางประวัติศาสตร์แล้วยังมีการพัฒนาให้เกิดกิจกรรมที่หลากหลายขึ้น เช่นการจัดนิทรรศการเทศกาล การจัดแสดงแสงสี เพื่อความสนใจแก่นักท่องเที่ยว สิ่งนี้นักท่องเที่ยวให้ความสนใจท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ได้แก่ รูปแบบทางวัฒนธรรม ความเชื่อ วิถีชีวิตความเป็นอยู่ (Distinctive Cultural Patterns) รวมไปถึง ขนบธรรมเนียม ประเพณี การแต่งกาย แบบแผนในการดำรงชีวิต ศาสนา การได้เข้าไปมีส่วนร่วมในวิถีชีวิตของท้องถิ่น เป็นสิ่งที่นักท่องเที่ยวให้ความสนใจมากแต่อย่างไรก็ตามจะต้องคำนึงถึงผลกระทบที่ประชาชนในท้องถิ่นได้รับเป็นพิเศษ ความสนใจในศิลปะท้องถิ่น (Arts and Handcrafts) เช่น ดนตรี การละเล่น ฟ้อนรำและศิลปหัตถกรรมที่ผลิตขึ้น เช่น ภาพวาด ประติมากรรม เครื่องใช้ จุดมุ่งหมายแรกที่จะพัฒนาเพื่อให้เป็นศูนย์กลางทางศิลปะคือ ตอบสนองต่อนักท่องเที่ยวและผลตอบแทนทางรายได้ต่อศิลปินในท้องถิ่นและรูปแบบทางสถาปัตยกรรม ประการต่อมาคือ ความสนใจต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจ (Economic Activities) จากการศึกษาพบว่า ด้านการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่ประสบผลสำเร็จนั้นจะต้องมีการแสดงในด้านต่างๆ เช่น งานเที่ยวชุมชน อุตสาหกรรมท้องถิ่น การแสดงสินค้าเกษตรกรรม ตลาดชุมชน ด้านความสนใจต่อเมืองและชุมชน (Urban and Community Area) ความแตกต่างของเมืองและชนบท อาคารบ้านเรือนความเป็นอยู่ของผู้คนในเมือง ร้านค้าร้านอาหาร สิ่งอำนวยความสะดวก สวนสาธารณะ พิพิธภัณฑ์ อาคารสาธิตสำหรับนักท่องเที่ยวที่ชอบการเรียนรู้ซึ่งสิ่งเหล่านี้ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชม

^{๒๕} นางนัฐริดา หลักคำ, “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๗), หน้า ๒๐.

สถานที่การจัดรูปแบบทางวัฒนธรรม (Museums and Other Cultural) ความน่าสนใจของพิพิธภัณฑ์ก็คือ สามารถบอกเล่าเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ อารยธรรมชาติพันธุ์วิทยา งานศิลปะท้องถิ่น การขายของที่ระลึก ด้านประเพณีเทศกาลท้องถิ่น (Cultural Festivals) ความเชื่อ ค่านิยมในท้องถิ่น หรืออิทธิพลทางศาสนา เช่นงาน Camival in Rao de Janeiro, Mardi Grass in New Orleans, Pera Hera in Candy, ประเพณีเทศกาลเหล่านี้ทำให้เกิดฤดูกาลท่องเที่ยวจากความนิยมของนักท่องเที่ยว ซึ่งเกี่ยวรวมถึงความเป็นมิตรของคนในท้องถิ่น (friendliness of Resident) อาจจะไม่ใช่ว่าสิ่งดึงดูดใจหลักของการท่องเที่ยว แต่ความเป็นมิตร ความซื่อสัตย์ของคนในท้องถิ่นช่วยสร้างบรรยากาศและความประทับใจที่ดีแก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนั้น^{๒๖}

สรุปว่า แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้น คือการเดินทางจากที่หนึ่งไปยังสถานที่ที่มีโบราณสถานโบราณวัตถุซึ่งมีความงดงามสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิถีชีวิต ชาติพันธุ์ ขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรมจากอดีตสู่ปัจจุบัน ผ่านทางสถานที่ที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ งานศิลปหัตถกรรมพื้นเมือง เครื่องประดับที่ทำมาจากวัสดุที่เหลือใช้ เศษหิน แร่ แก้ว กระเบื้อง หรือแม้แต่เศษซากพืชซากสัตว์ เช่นกระดูก เปลือกหอย หอยเบี้ยหรือเขี้ยวสัตว์ที่หลงเหลืออยู่ โดยมนุษย์นำมาขัดถูหรือฝนให้เป็นรูปแบบต่างๆตามความรู้สึกนึกคิด หรือจินตนาการเพื่อใช้ในการแลกเปลี่ยนสินค้าระหว่างกันบ้างก็นำมาทำเป็นเครื่องประดับเพื่อความสวยงาม และความเชื่อของมนุษย์ในสมัยนั้นรวมถึงความเป็นมิตรความซื่อสัตย์ของคนในท้องถิ่นสามารถสร้างบรรยากาศและความประทับใจที่ดีแก่นักท่องเที่ยวและประเด็นที่สำคัญในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์นั้นคือมุ่งเน้นในเรื่องของการพักผ่อนหย่อนใจและการศึกษาหาความรู้

๒.๔ แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

๒.๔.๑ ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว นั้น ได้มีนักวิชาการทางด้านการท่องเที่ยวได้ให้ทัศคติไว้อย่างหลากหลายความหมาย ดังนี้

มนัส สุวรรณ ได้กล่าวไว้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเพื่อให้ประสบความสำเร็จนั้น มีสิ่งสำคัญที่ต้องนำมาประเมินประกอบการตัดสินใจในการพัฒนา ได้แก่ ความปรารถนาของนักท่องเที่ยว ความสามารถในการให้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทาง การเข้าถึง

^{๒๖} วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง, และคณะ, เส้นทางท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์, รายงานการวิจัย, (กรุงเทพมหานคร : กองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๗), หน้า ๕-๖.

ความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ซึ่งประกอบไปด้วย ความสามารถเชิงทางกายภาพ ความสามารถเชิงสังคมและความสามารถเชิงนิเวศวิทยา^{๒๗}

นิคม จารุณมณี ได้ให้ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การที่จะสร้างหรือการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นพื้นที่ไม่น่าสนใจให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญสามารถดึงดูดนักท่องเที่ยวได้ จุดสำคัญที่ต้องคำนึงคือในเรื่องสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติทั้งในแง่กายภาพ หรือภูมิภาค ตำแหน่งที่ตั้งหรือชื่อเสียงของสถานที่ที่จะกระจายสู่โลกภายนอก^{๒๘}

กัลยา ธิกันงา ได้ให้ความหมายของการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การทำให้แหล่งท่องเที่ยวต่างๆประสบความสำเร็จต้องประกอบด้วยความสามารถของผู้ให้บริการของผู้ท่องเที่ยว ความสะดวกในการเดินทาง การเข้าถึงและความสามารถที่จะรับได้ของพื้นที่ และการกระจายชื่อเสียงของพื้นที่ไปสู่โลกภายนอก ซึ่งจะต้องมีการวางแผนในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดียิ่งขึ้นกว่าเดิม ไม่ใช่พัฒนาเฉพาะที่เสื่อมโทรมให้กลับมาใช้ได้เพียงอย่างเดียว^{๒๙}

สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย ให้ความหมายว่า การพัฒนาการท่องเที่ยว หมายถึง การดำเนินงานที่จะให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว รักษาทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจและพัฒนาให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งอาจแบ่งได้เป็นการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว การพัฒนาบริการการท่องเที่ยวและการส่งเสริมการท่องเที่ยว^{๓๐}

ธนดล สุวรรณนิกษะ ได้ให้ความหมายของแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวว่า หมายถึงการดำเนินกิจกรรมที่ทำให้การท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้น รักษาทรัพยากรการท่องเที่ยวให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยว และมีการพัฒนา แหล่งท่องเที่ยวในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ความพร้อมของชุมชน ตลอดจนการบริการการท่องเที่ยว ได้แก่การจัดบริการมัคคุเทศก์นำชมแหล่งท่องเที่ยว บริการร้านอาหารร้านของที่ระลึกที่เหมาะสม^{๓๑}

สรุปว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวหมายถึง การปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงสถานที่ท่องเที่ยวต่างๆให้เป็นไปในทิศทางที่ดีขึ้นไม่ใช่เฉพาะที่เสื่อมโทรมให้กลับมาใช้ได้เพียงอย่างเดียวเพื่อ

^{๒๗} มนัส สุวรรณ, **นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ**, พิมพ์ครั้งที่ ๒, (กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘). หน้า ๑๒๘.

^{๒๘} นิคม จารุณมณี, **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**, (กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์ ๒๕๓๖), หน้า ๖๘.

^{๒๙} กัลยา ธิกันงา, “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอนุสรณ์สถานมิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน”, **วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา ๒๕๕๔).

^{๓๐} สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, ๒๕๕๒. หน้า ๒-๑๒.

^{๓๑} ธนดล สุวรรณนิกษะ, “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”, **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖), หน้า ๑๔.

ก่อให้เกิดความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวทั้งในแง่ทางกายภาพภูมิภาค รวมทั้งตำแหน่งที่ตั้งหรือชื่อเสียงของสถานที่ที่จะกระจายสู่โลกภายนอก ทั้งนี้ต้องรักษาไว้ซึ่งทรัพยากรให้คงความดึงดูดใจเพื่อให้เกิดการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ประกอบด้วย ความสะดวกในการเดินทาง การเข้าถึงความสามารถที่จะรองรับได้ของพื้นที่

๒.๔.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ได้กล่าวว่า การวางแผนพัฒนาการท่องเที่ยวตามหลักทางวิชาการนั้นไม่ใช่เพียงการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้นเท่านั้น แต่ยังเป็นการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวที่มีสภาพดีอยู่แล้วให้ดีขึ้นกว่าเดิมด้วย จึงต้องมีขั้นตอนการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวในด้านการจัดแบ่งเขตพื้นที่ในทรัพยากรท่องเที่ยว ด้านการกำหนดสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวในแต่ละเขตของทรัพยากรท่องเที่ยวประกอบกับ ด้านจัดกิจกรรมท่องเที่ยวทางธรรมชาติและวัฒนธรรมเสริมในทรัพยากรท่องเที่ยวและต้องประเมินขีดความสามารถการรองรับนักท่องเที่ยวในแต่ละเขตพื้นที่ของทรัพยากรท่องเที่ยวรวมทั้งการให้การศึกษาถึงผลกระทบของการพัฒนาการท่องเที่ยวต่อสิ่งแวดล้อมแก่เจ้าหน้าที่ของรัฐและผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว การจัดให้มีข้อมูลเกี่ยวกับทรัพยากรท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวต้องการรู้ และประการสุดท้ายคือการจัดหางบประมาณในการพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยวให้เพียงพอ^{๓๒}

ศิริพร คงจินดา ให้ความหมายว่าการพัฒนา หมายถึง การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเพื่อให้เกิดการปฏิบัติและกระทำอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดผลใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้เป็นการเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้นโดยมีการวางแผนไวล่วงหน้า^{๓๓}

นิคม จารุมณี ให้ความหมายว่า การพัฒนาคือการเปลี่ยนแปลง ที่มีการกำหนดทิศทางหรือการเปลี่ยนแปลงที่ได้วางแผนไวแน่นอนล่วงหน้าซึ่งทิศทางที่กำหนดขึ้นกำหนดขึ้นจะเป็นของดีสำหรับกลุ่มหรือชุมชนที่สร้างขึ้น^{๓๔}

พัฒน์ สุจำนงค์ กล่าวว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้นหรือดีกว่าที่เป็นอย่างเพื่อให้เกิดการปฏิบัติและกระทำอย่างต่อเนื่องโดยการปฏิบัตินั้นจะต้องให้เกิดผลใกล้เคียงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ โดยมีการวางแผนไวล่วงหน้า^{๓๕}

จากแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านพอสรุปได้ว่า การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวนั้นจะต้องพัฒนาทั้งทางด้านทรัพยากรท่องเที่ยวที่ดีอยู่แล้วและทรัพยากรที่เสื่อมโทรม โดยทรัพยากรท่องเที่ยวที่

^{๓๒} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, *อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว*, (กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์ ๒๕๔๘). หน้า ๒๘.

^{๓๓} ศิริพร คงจินดา, *แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนรัชชประภา อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยรัตนเศรษฐ, ๒๕๕๒), หน้า ๒๒.

^{๓๔} นิคม จารุมณี, *การจัดการอุตสาหกรรมบริการ*, (กรุงเทพมหานคร : โอเคเอ็นส์ไตร์ ๒๕๓๖), หน้า ๓๒.

^{๓๕} พัฒน์ สุจำนงค์, *สารานุกรมสาธารณสุข*, (กรุงเทพมหานคร : แพทย์พิทยา), หน้า ๔๑.

คืออยู่แล้วก็ต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นอีกส่วนทรัพยากรที่ยังเสื่อมโทรมอยู่ก็ต้องพัฒนาให้อยู่ในสภาพที่ดี เพื่อสร้างความพร้อมที่จะสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววนั้น เพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและเติบโตอย่างเป็นรูปธรรมและนามธรรม โดยมีการวางแผนไว้ล่วงหน้าและมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องกันเพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่นักท่องเที่ยวภายใต้จิตสำนึกที่ดี การรู้คุณค่าอันไม่ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรของแหล่งท่องเที่ยววนั้นด้วย

๒.๕ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพ

๒.๕.๑ ความหมายของการพัฒนา

มีผู้ให้ความหมายของ การพัฒนา ได้มีผู้ให้ความหมายที่หลากหลาย ดังนี้

วิทยากร เชียงกุล ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาที่แท้จริง หมายถึง การทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนมีความสุข ความสะดวกสบาย ความกินดีอยู่ดีความเจริญ ทางด้านศิลปวัฒนธรรมและจิตใจอย่างสงบสันติ ซึ่งขึ้นอยู่กับ การได้รับปัจจัยทางวัตถุ เพื่อสนองความต้องการของร่างกายรวมถึงการเปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีของคุณภาพชีวิต อันได้แก่การศึกษา สิ่งแวดล้อม การพักผ่อนหย่อนใจ^{๓๖}

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนาหมายถึงการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่า^{๓๗}

ธัญชนก จันทรร ได้กล่าวว่า การพัฒนาหมายถึง การเปลี่ยนแปลงที่มีการกระทำให้เกิดขึ้นหรือมีการวางแผนกำหนดทิศทางไว้ล่วงหน้าและการเปลี่ยนแปลงนั้นมีสองส่วนที่เกี่ยวข้อง คือ การเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพรวมทั้งจะต้องมีทิศทางที่ดีขึ้นเท่านั้น^{๓๘}

ปกรณ ปรียากร ได้ให้ความหมายของการพัฒนาไว้ว่า เป็นการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กทีละน้อยโดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวขึ้น เติบโตขึ้น การปรับปรุงให้ดีขึ้นและเหมาะสมไปกว่าเดิม หรืออาจกล่าวหาไปถึงขั้นที่อุดมสมบูรณ์เป็นที่น่าพอใจ^{๓๙}

ดิเรก ฤกษ์ทราย ได้กล่าวถึงสาระสำคัญของการพัฒนา ไว้ว่า เป็นการระดมและจัดสรรทรัพยากรที่ยุติธรรม ความเสมอภาคในการกระจายรายได้ความ รวบรวมใจในการพัฒนา

^{๓๖} วิทยากร เชียงกุล, พัฒนาชุมชน-พัฒนาสังคม, (เชียงใหม่ : สำนักหอสมุดเชียงใหม่, ๒๕๒๗), หน้า ๑๗๘.

^{๓๗} ยุวัฒน์ วุฒิเมธี, หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท, (กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย ๒๕๒๖), หน้า ๒๕.

^{๓๘} ธัญชนก จันทรร, การศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพการผลิตผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มการทอผ้าฝ้ายบ้านดอนหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน. วิทยานิพนธ์ธุรกิจมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๑), หน้า ๒๖.

^{๓๙} ปกรณ ปรียากร, เอกสารการสอน ชุดวิชาการบริหารการชนบท หน่วยที่ ๑-๗, (นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมิกราช ๒๕๓๒), หน้า ๕.

การยกระดับการผลิตและการเพิ่มประสิทธิภาพ เทคโนโลยีและ ปัจจัยการผลิตที่ เหมาะสม การสร้างงาน การกินดีอยู่ดีและการมีสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมการปรับปรุงสภาพชีวิต ความпенอยู่ของประชาชน รวมทั้งสภาพแวดล้อมตัวเราให้ดีขึ้นกว่าที่penอยู่ เป็นการกระทำให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยเน้นความเสมอภาคและการกระจายสิทธิผลประโยชน์อย่างเป็นธรรมและทั่วถึงทั้งทางด้านการศึกษา สังคม อาชีพและการปกครอง^{๔๐}

ปัทมาภรณ์ ไกรวิลาศ^{๔๑} ได้สรุปความหมายของการพัฒนาไว้ว่า หมายถึง กระบวนการที่เพิ่มความสามารถของคนส่วนใหญ่ในอันที่จะปรับปรุงคุณภาพชีวิตของคนอย่างต่อเนื่อง กระบวนการพัฒนาเป็นกระบวนการระยะยาว และต้องส่งผลต่อคนส่วนใหญ่ ๓ ลักษณะ คือ ๑) ความก้าวหน้า ๒) ความมั่นคง และ๓) ความเป็นธรรม

Jacobs^{๔๒} ได้ให้ความหมายว่า การพัฒนา คือ การเพิ่มพูนขีดความสามารถของสังคมโดยไม่คำนึงถึงเรื่องขอบเขตซึ่งถูกกำหนดโดยเป้าหมายโดยพื้นฐานทางสังคมในขณะนั้นการพัฒนาก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแบบสร้างสรรค์ ไม่ว่าจะมียุทธศาสตร์เป้าหมายที่มีอยู่หรือวิถีทางที่ใช้อยู่ในการทำสิ่งต่างๆ เป็นเรื่องของการมุ่งสู่เป้าประสงค์ที่วางไว้ นอกจากนี้การพัฒนาสามารถวัดวัดได้ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ นั่นคือเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการยอมรับความสัมพันธ์ระหว่างมนุษยชาติด้วยกันและระหว่างมนุษยชาติกับสภาพแวดล้อม การพัฒนานั้นจะต้องมีการเปลี่ยนแปลงเชิงคุณภาพในทุกเรื่องของระเบียบสังคมถือเป็นเรื่องสำคัญ

จากความหมายของการพัฒนาที่กล่าวมาทั้งหมดนี้พอสรุปได้ว่า กระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงโดยผ่านขั้นตอนต่างๆที่ละเล็กละน้อยเพื่อเพิ่มพูนขีดความสามารถโดยไม่คำนึงถึงขอบเขตซึ่งถูกกำหนดโดยเป้าหมายอันนำไปสู่ระดับที่สามารถขยายตัวและเติบโตขึ้นทั้งทางด้านปริมาณและคุณภาพ โดยจะต้องคำนึงคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีกินดี ความเสมอภาคในด้านการกระจายได้และต้องอยู่บนพื้นฐานของค่านิยมคุณธรรมเป็นการทำงานในระยะยาวและต่อเนื่องกันทั้งในด้านการศึกษา ด้านสังคม เศรษฐกิจและการปกครอง

๒.๕.๒ แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนา

ชินรัตน์ สมสืบ ได้สรุปแนวคิดการพัฒนาไว้ว่า การพัฒนามีความหมายที่หลากหลายแต่ที่สำคัญจะต้องครอบคลุมถึงเจตนารมณ์ของการปรับปรุงความเป็นอยู่ของมนุษย์

^{๔๐} ดิเรก ฤกษ์ห่วย, **การพัฒนาชนบท**, (กรุงเทพมหานคร : พิมพ์, ๒๕๒๒), หน้า ๙.

^{๔๑} ปัทมาภรณ์ ไกรวิลาศ.อ้างใน อติศักดิ์ ปลอดภัย, “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของการพัฒนาการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนในโครงการโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพจังหวัดชุมพร. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขาสังคมศาสตร์เพื่อการพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๔๘), หน้า ๑๗.

^{๔๒} **Jacobs, Noman**, อ้างใน เกื้อ วงษ์บุญสิน, **ประชากรกับการพัฒนา**, (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๓๖), หน้า ๖๔.

แนวคิดการพัฒนาที่แท้จริงต้องประกอบด้วย ความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความจำเป็นพื้นฐาน มนุษย์นิยม และเสรีภาพ^{๔๓}

กาญจนา แก้วเทพ ได้ให้แนวคิดของการพัฒนาว่าเป็นรากฐานมาจากความสนใจซึ่งเกิดขึ้นจากการสังเกตปรากฏการณ์การเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งอธิบายชัดเจนว่า สังคมและวัฒนธรรมของมนุษยชาติมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลาด้วยสาเหตุหลายประการคือ เกิดจากการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อม ทางกายภาพ (Physical Environment) การเปลี่ยนแปลงทางด้านประชากร (Population Change) การอยู่โดดเดี่ยวและการติดต่อ (Isolation Contact) โครงสร้างทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Culture Structure) ระดับความรู้และเทคโนโลยี (Knowledge and Technology) รวมถึงปัจจัยที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน เช่น การเล็งเห็นถึงความจำเป็นในการเปลี่ยนแปลงหรือนโยบายของผู้นำประเทศ^{๔๔}

กัญญภัทร์ ยีรัมย์ ได้ให้แนวคิดไว้ว่า การพัฒนามีหลากหลายทั้งแบบวิวัฒนาการ แบบการเปลี่ยนแปลงทางสังคม แบบเศรษฐศาสตร์ แบบการปฏิบัติทางสังคม แบบความขัดแย้งทางสังคม แบบการพัฒนาชุมชน โดยให้คนและกลุ่มชนในหมู่บ้านเป็นศูนย์กลางของการพัฒนาและเป็นผู้ได้รับผลของการพัฒนาตามหลักการและวิธีการพัฒนาชุมชน และรวมถึงการพัฒนาตนเองด้วย^{๔๕}

ส่วนกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้กล่าวว่าการพัฒนาเป็นกระบวนการ (process) ที่ได้รับการตีค่าในระดับสูง ส่งผลให้สิ่งที่ตรงกันข้ามกับกระบวนการนี้ ไม่ได้รับการตีค่ากลายเป็น “ความด้อยพัฒนา” สิ่งที่ตรงกันข้ามกับแนวคิด “การพัฒนา” ที่อาจมีคุณค่าสูงยิ่งอาจยากที่จะประเมินคุณค่าหลายอย่าง เช่น เรื่องภูมิปัญญา ชาวบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น แต่เพราะการพัฒนาเป็นกระบวนการที่สัมพันธ์กับค่านิยมสมัยใหม่ สิ่งที่ตรงกันข้ามกับความสมัยใหม่จึงได้รับการประเมินค่าในระดับต่ำหรืออาจจะไม่มีคุณค่าควรแก่ การศึกษา และใช้ประโยชน์ได้เลย ซึ่งการพัฒนาไม่ว่าจะในระดับใดก็ตาม ล้วนมีแนวคิดที่สำคัญ ๕ ประการ คือ^{๔๖}

๑) การพัฒนาเป็นกระบวนการ (process) การพัฒนาเป็นกระบวนการศึกษา วิเคราะห์ ปัญหาและความต้องการของมนุษย์รวมทั้งศึกษาแนวทางในการแก้ปัญหาและความต้องการ

^{๔๓} ชินรัตน์ สมสืบ, **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**, (นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙), หน้า ๖-๘.

^{๔๔} กาญจนา แก้วเทพ, **การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน**, (กรุงเทพมหานคร: สภาคทอลิกแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๘), หน้า ๑๔๒-๑๖๒.

^{๔๕} กัญญภัทร์ ยีรัมย์, **การพัฒนาศักยภาพในการป้องกันโรคอุจจาระร่วงของประชาชนในตำบลสระใคร อำเภอสระใคร จังหวัดหนองคาย, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**, สาขายุทธศาสตร์การพัฒนา, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, ๒๕๕๒), หน้า ๒๑.

^{๔๖} กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, **ระบบการพัฒนาสังคมและความมั่นคงที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์**, (กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิชย์ ๒๕๔๙), หน้า ๑๕-๑๖.

ของมนุษย์ทุกด้านอย่างเป็นบูรณาการ และอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจะต้องเริ่มต้นตั้งแต่ระดับครอบครัว ชุมชน สังคม ไปจนถึงระดับประเทศ

๒) การพัฒนาเป็นวิธีการ (method) การพัฒนา ประกอบด้วย วิธีการในการจัดการระบบ ทรัพยากรต่าง ๆ และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนามีความต่อเนื่อง วิธีการ พัฒนานี้รวมเอาการสร้างองค์การพัฒนา และเสริมสร้างทักษะและความรู้ของประชาชนในสังคมโดย ผ่านกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันในแต่ละท้องถิ่น

๓) การพัฒนาคือการเคลื่อนไหว (movement) การพัฒนามีลักษณะเคลื่อนไหวไม่หยุดนิ่ง อยู่กับที่ การพัฒนาจึงมีความเกี่ยวข้องกับการระดมความร่วมมือทางสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการ ระดมความร่วมมือจากกลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสในการ แสดงความคิดเห็น สะท้อนปัญหา ความต้องการรวมตัวและตระหนักถึงปัญหาความต้องการพื้นฐาน ร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันคิดและแก้ปัญหาต่างๆเหล่านั้น ขณะเดียวกันการพัฒนามีความจำเป็นที่จะ ให้กลุ่มบุคคลภายใต้โครงการพัฒนาต่างๆ เข้าใจบริบททางสังคม วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อมของตน รวมทั้งปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในชุมชน กลุ่มบุคคลจะต้องมีการ กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ เปลี่ยนแปลงความคิดและทัศนคติไปในทางก้าวหน้าและสร้างสรรค์ และพัฒนาทักษะความรู้ที่จำเป็น สำหรับการพัฒนาด้วย

๔) การพัฒนาคือการจัดทำโครงการหรือโปรแกรม (project or program) โครงการหรือ โปรแกรมเป็นการปฏิบัติกรอย่างหนึ่งของการพัฒนาสังคม โครงการพัฒนาต่างๆ ทำให้วัตถุประสงค์ ของการพัฒนาเป็นจริงขึ้นมาได้ โครงการพัฒนาที่ได้รับผลสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากบุคคล กลุ่มต่างๆ โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายของการพัฒนา ซึ่งเป็นกลุ่มบุคคลที่ด้อยโอกาสทางเศรษฐกิจ สังคม และสติปัญญาในองค์กร กลุ่มบุคคลที่เป็นเป้าหมายของการพัฒนา ประกอบด้วย บุคคลทุก ระดับชั้น นับตั้งแต่กลุ่มผู้นำกลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านต่างๆจนถึงกลุ่มผู้รักษาความสะอาดและรักษาความสงบเรียบร้อยเรียบร้อยในองค์กร

๕) การพัฒนาคือการให้โอกาส (opportunity) การให้โอกาสแก่บุคคลในการพัฒนาชีวิต สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อมเป็นสิ่งจำเป็น คนที่จะได้รับโอกาสมากยิ่งขึ้น คือ คนยากจนหรือคน ด้อยโอกาส ยิ่งด้อยโอกาสมากที่สุดยิ่งควรได้รับโอกาสมากขึ้นเท่านั้น ซึ่งจะช่วยในการได้รับสิทธิ มาก ขึ้นในเรื่องความยุติธรรมทางสังคม (social justice) และการพัฒนาคุณภาพของคน

๒.๕.๓ ความหมายของศักยภาพ

สนอง วรอุไร ให้ความหมายของศักยภาพหมายถึง พลังอำนาจที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในสิ่งต่างๆ และสามารถ แสดงออกให้เห็นเป็นรูปธรรม^{๔๗}

ราชบัณฑิตยสถาน ได้อธิบายความหมายของคำว่าศักยภาพ คือ ภาวะแฝงอำนาจหรือคุณสมบัติที่แฝงอยู่ในสิ่งต่างๆ อาจทำให้พัฒนาหรือปรากฏเป็นสิ่งที่ประจักษ์^{๔๘}

วิวัฒน์ชัย บุญยศักดิ์ ได้ให้คำนิยามว่า ศักยภาพ หมายถึง ความสามารถหรือความพร้อมในตัวของสิ่งหนึ่งสิ่งใด ที่จะเอื้ออำนวยต่อการพัฒนา การปรับปรุงการจัดการ หรือการเข้ามาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงใดๆขึ้น ดังนั้นแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งจะมีศักยภาพในตัวเองซึ่งมีความแตกต่างกัน การพิจารณาศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวจึงเป็นการพิจารณาความสามารถหรือความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยวในเบื้องต้นว่าสมควรที่จะปรับปรุงหรือพัฒนาในระดับใดที่เหมาะสม^{๔๙}

จากความหมายของการพัฒนา และความหมายของศักยภาพ สรุปได้ว่า เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่มีอยู่เดิมจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งที่ดีกว่าเดิม โดยมีการกำหนดทิศทางในการวางแผนไว้ล่วงหน้า และจะต้องครอบคลุมถึงเจตนารมณ์ในการปรับปรุงความเป็นอยู่ของมนุษย์ ซึ่งจะต้องประกอบด้วยความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความจำเป็นพื้นฐาน มนุษย์นิยม และเสรีภาพ ซึ่งสิ่งที่ต้องการพัฒนานั้นต้องมีคุณสมบัติ พลังอำนาจหรือภาวะแฝงที่ซ่อนเร้นอยู่ภายใน อันแสดงให้เห็นออกมาเป็นรูปธรรมหรือปรากฏเป็นที่ประจักษ์ แหล่งท่องเที่ยวในแต่ละแห่งนั้นจะมีศักยภาพที่แตกต่างกันของแต่ละสถานที่ ในการพัฒนาศักยภาพนั้นจะต้องเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ คือ ความกินดีอยู่ดีของคนในท้องถิ่นรวมถึงสิ่งแวดล้อมที่ดีขึ้น

๒.๖ แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

๒.๖.๑ ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ได้ให้ความหมายการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourism) ว่า “หมายถึง การท่องเที่ยวกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็กที่มีการจัดการอย่างดีเยี่ยม เพราะสามารถดำรงไว้ซึ่งทรัพยากรท่องเที่ยวให้มีความดึงดูดใจอย่างไม่เสื่อมคลาย และธุรกิจท่องเที่ยวมีการ

^{๔๗} สมอง วรอุไร, วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒, (ก.ค.-ธ.ค.), [ออนไลน์] แหล่งที่มา: http://www.hedjournal.stou.ac.th/filejournal/๖_๒_๕๖๐.pdf, [๑๓ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^{๔๘} ราชบัณฑิตยสถาน, พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๖, (กรุงเทพมหานคร: ราชบัณฑิตยสถาน), หน้า ๗๕๖.

^{๔๙} วิวัฒน์ชัย บุญยศักดิ์, “ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อการท่องเที่ยว”, จุลสารการท่องเที่ยว ฉบับที่ ๘, (เมษายน-มิถุนายน ๒๕๓๒), หน้า ๔๒.

ปรับปรุงคุณภาพให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรม โดยมีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมเยือนสม่ำเสมออย่างเพียงพอ”^{๕๐}

ปิยพงศ์ มั่นกลั่น ได้ให้ความหมายว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การท่องเที่ยวที่ได้ประสพการณ์กับคุณค่าและเอกลักษณ์ของธรรมชาติและวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการรับผิดชอบและส่งผลกระทบต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวให้น้อยที่สุด โดยมีคนในท้องถิ่นเป็นผู้มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์อย่างเพียงพอและสม่ำเสมอ^{๕๑}

สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน หมายถึง การกำหนดแนวทางการใช้ประโยชน์และการพัฒนาทรัพยากรการท่องเที่ยวรวมทั้งปัจจัยแวดล้อมที่เกี่ยวข้องเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมอย่างเสมอกันทั้งในปัจจุบันและในอนาคต โดยใช้ทรัพยากรที่เกี่ยวข้องอย่างชาญฉลาดซึ่งจะต้องตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและผู้เป็นเจ้าของท้องถิ่นภายใต้ขีดความสามารถของธรรมชาติที่จะรองรับได้และตระหนักถึงการมีเอกลักษณ์ของวัฒนธรรม ระบบนิเวศและสิ่งแวดล้อมของท้องถิ่นนั้นไว้นานที่สุดเกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดไป^{๕๒}

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ได้ให้ความหมายของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนยืนยันทว่า หมายถึง การท่องเที่ยวที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อมทุกรูปแบบ ไม่ว่าจุดประสงค์ปลายทางจะเป็นที่ใดหรือจะเป็นกลุ่มใหญ่หรือกลุ่มเล็ก ทั้งในเมืองและชนบท^{๕๓}

จุลสารเพื่อการเผยแพร่พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ๒๕๔๘ ได้ให้ความหมายของ การท่องเที่ยวที่ยั่งยืนคือ การบริหารการท่องเที่ยวได้มีการพัฒนาในทุกๆ ด้านที่เกี่ยวข้อง มีการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมได้อย่างสมบูรณ์และเกิดประโยชน์สูงสุด โดยไม่ทำให้เกิดผลกระทบกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นและเอกลักษณ์ของธรรมชาติ^{๕๔}

ภราเดช พยัฆวิเชียร กล่าวถึงความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่าง ยั่งยืนว่า หมายถึง “การพัฒนาการท่องเที่ยวให้มีความยั่งยืนนั้นจำเป็นต้องพิจารณามิติด้านสังคม

^{๕๐} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๕๒), หน้า ๖.

^{๕๑} ปิยพงศ์ มั่นกลั่น, ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรีเพื่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: <http://www.digi.library.tu.ac.th/thesis/st/0407/03chapter2.pdf>, [๙ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^{๕๒} สำนักงานพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ๒๕๕๐, อ้างใน: ภักธรณกัลย์ เตียไพบุลย์, ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านห้วยนวด ตำบลแม่ทอม จังหวัดสงขลา, ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๓).

^{๕๓} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, อ้างใน สุทธิ เสริฐศรี, “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโขน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: http://www.dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1956/1/suthee_sert.pdf, [๙ สิงหาคม ๒๕๖๐].

^{๕๔} จุลสารเพื่อการเผยแพร่พระราชบัญญัติธุรกิจนำเที่ยวและมัคคุเทศก์ ๒๕๔๘, อ้างใน เรื่องเดียวกัน.

เศรษฐกิจศาสตร์และสิ่งแวดล้อม ควบคู่ขนานกันไปตลอดในรูปแบบของการท่องเที่ยวที่นั่น เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมอย่างต่อเนื่องยาวนาน โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหาย เสื่อมโทรมต่อทรัพยากรนั้น ๆ” กราเดซ พยัฆวิเชียร สรุปได้ว่าการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน (Sustainable Tourism) หมายถึง การพัฒนาการท่องเที่ยวที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเป็นเจ้าของถิ่นมีการปกป้องและรักษา เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศไว้เพื่ออนุชนรุ่นหลังต่อไป^{๕๕}

สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเล็กหรือกลุ่มใหญ่ที่ได้ประสบการณ์กับคุณค่าและเอกลักษณ์ของธรรมชาติไม่ส่งผลกระทบใดๆต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวและเจ้าของถิ่น มีการบริหารการท่องเที่ยวในทุกๆด้านอย่างชาญฉลาด โยมีการปรับปรุงคุณภาพของธุรกิจด้านการท่องเที่ยวให้ได้ผลกำไรอย่างเป็นธรรมเพื่อให้มีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมเยียนอย่างสม่ำเสมอ เพื่อตอบสนองความจำเป็นทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพแก่สมาชิกของสังคมอย่างเสมอกันทั้งในปัจจุบันและอนาคต

๒.๖.๒ แนวคิดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน

ราไฟพรณ แก้วสุริยะ ได้สรุปความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและ สุนทรียภาพโดยใช้ทรัพยากรอันทรงคุณค่าอย่างชาญฉลาด สามารถรักษาเอกลักษณ์ของธรรมชาติ และวัฒนธรรมท้องถิ่นไว้นานที่สุด เกิดผลกระทบน้อยที่สุดและใช้ประโยชน์ได้ตลอดกาลยาวนานที่สุด^{๕๖}

Fennell,^{๕๗} สรุปแนวคิดด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ว่า การท่องเที่ยวที่นั่นต้องกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุดและจะต้องเคารพในวัฒนธรรมของท้องถิ่น สิ่งที่ต้องคำนึงถึงคือต้องทำให้ประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์มากที่สุดและนักท่องเที่ยวก็ต้องได้รับความพึงพอใจจากกิจกรรมการท่องเที่ยวด้วย

^{๕๕} กราเดซ พยัฆวิเชียร, “พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน”, จุลสารการการท่องเที่ยว ๒๕๓๙, หน้า ๔-๗.

^{๕๖} ราไฟพรณ แก้วสุริยะ, การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน”, (กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๓), หน้า ๑๑.

^{๕๗} Fenell ๑๙๙๙ อ้างใน สงศรี วงษ์เวช, “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปิง”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕), หน้า ๓๑.

พิทยะ ศรีวัฒนสาร ได้ให้ความหมายไว้ว่า หมายถึง การพัฒนาทรัพยากรท่องเที่ยว เพื่อสนองต่อความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสุนทรียภาพ โดยใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าและให้มีคุณค่ามากที่สุด แต่ยังคงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ไว้ดังเดิม^{๕๘}

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน (Sustainable Tourist Development) ว่าเป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่นในขณะเดียวกันก็ต้องอนุรักษ์ ปกป้องและรักษาไว้ให้อนุชนรุ่นหลังด้วย รวมความแล้วหมายถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อตอบสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม ทิวทัศน์ ประวัติศาสตร์และระบบนิเวศวิทยา^{๕๙}

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา กล่าวว่า “การท่องเที่ยวแบบยั่งยืน จะต้องเป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ได้ทำลายทรัพยากรการท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยวนั้นยังคงดึงดูดใจให้มีการท่องเที่ยวอย่างไม่มีวันหมดสิ้น”^{๖๐}

ชุติมา บัวรุ่ง การพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน หมายถึง การนำทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น มาพัฒนาให้เกิดประโยชน์ทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสังคมโดยการพัฒนาการท่องเที่ยวต้องให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชน ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรมดั้งเดิมและสิ่งแวดล้อมให้คงอยู่สืบต่อไป^{๖๑}

เกื้อ วงศบุญสิน ได้ให้แนวคิดของการพัฒนาที่ยั่งยืนว่าเป็น การพัฒนาที่ตรงกับความต้องการตามความจำเป็นในปัจจุบัน โดยสามารถรองรับความต้องการและความจำเป็นที่จะเกิดแก่ชนรุ่นหลัง ทั้งนี้มาตรฐานการครองชีพที่เกินขีดความจำเป็นขั้นพื้นฐานที่ต่ำสุดจะยั่งยืนก็ต่อเมื่อมาตรฐานการบริโภคในทุกแห่งคำนึงถึงความยั่งยืนในระยะยาว^{๖๒}

สรุปว่า แนวคิดของการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนนั้นเป็นการจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้คุ้มค่าเพื่อตอบสนองความจำเป็นอย่างยั่งยืนทางด้านเศรษฐกิจ ในด้านสังคม และทางด้านสิ่งแวดล้อมหรือสุนทรียภาพโดยให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ขนบธรรมเนียมประเพณี

^{๕๘} พิทยะ ศรีวัฒนสาร, อ้างใน. ทิพาพร ไตรบรรณ แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาหมู่บ้านอรัญญิก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๗), หน้า ๑๔.

^{๕๙} การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, “นโยบายและแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์”, (กรุงเทพมหานคร, ๒๕๓๙).

^{๖๐} บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, “การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืน” คณะมนุษยศาสตร์, (เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒), หน้า ๗.

^{๖๑} ชุติมา บัวรุ่ง, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๓), หน้า ๓๖.

^{๖๒} เกื้อ วงศบุญสิน, “ประชากรกับการพัฒนา” (กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘), หน้า ๗๐-๗๒.

วัฒนธรรมของคนในชุมชนของแหล่งท่องเที่ยวนั้น สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวรวมถึงจะต้องให้ผลประโยชน์ต่อเจ้าของพื้นที่ในขณะเดียวกันจะต้องอนุรักษ์และดำรงรักษาความเป็นเอกลักษณ์ของทรัพยากรในแหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนไว้ให้ชนรุ่นหลังต่อไป

๒.๗ กฎหมายและระเบียบเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

โบราณสถานเป็นทั้งแหล่งศึกษาหาความรู้ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม การเข้าชมโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วของนักท่องเที่ยว หรือนักเรียน นักศึกษา จึงต้องมีจิตสำนึกและมีความตระหนักในเชิงคุณค่าทางประวัติศาสตร์ของโบราณสถานและควรปฏิบัติตาม กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และป้ายประกาศข้อควรปฏิบัติในการเข้าชมโบราณสถาน ในสถานที่ต่างๆ อย่างเคร่งครัด โดยกฎ ระเบียบ ข้อบังคับที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว นักเรียนหรือนักศึกษาในการเข้าชมโบราณสถานเป็นไปตาม พระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุ และพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ มาตรา ๑๓ ซึ่งบัญญัติว่า "เพื่อประโยชน์ ในการรักษา สภาพ ความปลอดภัย ความสะอาด และความเป็นระเบียบเรียบร้อยของโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้ว ให้รัฐมนตรีมีอำนาจออกกฎกระทรวงกำหนดให้ผู้เข้าชมปฏิบัติในระหว่างเข้าชมได้ และจะกำหนดให้ผู้เข้าชมเสียค่าเข้าชมหรือค่าบริการอื่นด้วยก็ได้" ประกอบกับ กฎกระทรวงฉบับที่ ๑ (พ.ศ. ๒๕๓๙) ออกตามความในพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ. ๒๕๐๔ ข้อ ๒ ผู้เข้าชมโบราณสถานที่ได้ขึ้นทะเบียนแล้วต้องปฏิบัติตามดังต่อไปนี้ (๑) ไม่เคลื่อนย้ายสิ่งต่างๆ ภายในโบราณสถาน (๒) ไม่ขีด เขียน หรือทำให้ปรากฏด้วยประการใดๆ ซึ่งข้อความ ภาพ หรือรูปรอยใดๆ ลงบนโบราณสถาน (๓) ไม่นำอาวุธ วัตถุระเบิด วัตถุเชื้อเพลิง หรือสารเคมีอันจะก่อให้เกิดอันตรายเข้าไปในโบราณสถาน (๔) ไม่ป็นป้ายโบราณสถานหรือกระทำการใดๆ อันอาจเป็นเหตุให้เกิดความชำรุดเสียหาย หรือก่อให้เกิดความสกปรกและไม่เป็นระเบียบเรียบร้อยแก่โบราณสถาน (๕) ไม่เทหรือถ่ายทิ้งขยะมูลฝอย หรือสิ่งปฏิกูลลง ณ ที่ใดๆ ภายในโบราณสถานนอกจากที่ซึ่งจัดไว้ (๖) ไม่กระทำการใดๆ ภายในเขตโบราณสถานอันเป็นที่น่ารังเกียจหรือเป็นที่เสื่อมเสียต่อศีลธรรมอันดี หรือลบหลู่คุณหินศาสนาและวัฒนธรรม หรือก่อความรำคาญแก่ผู้เข้าชมอื่นๆ การแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักท่องเที่ยว นักเรียน หรือนักศึกษาในการเข้าชมโบราณสถาน ยกตัวอย่างเช่น การแต่งกายไม่เรียบร้อยไม่รู้กาลเทศะ การขีดเขียนสลักข้อความลงบนผนังของโบราณสถาน การป็นป้ายโบราณสถานโพสต์ท่าถ่ายรูปด้วยท่าทางที่ไม่เหมาะสม และไม่ให้ความเคารพต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์ หรือการกอดจูบกับคนรักในเขตโบราณสถาน เหล่านี้ล้วนเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ ไม่เหมาะสมภายในเขตโบราณสถานทั้งสิ้น อันถือว่าเป็นการไม่ปฏิบัติตามกฎกระทรวงที่ออกตามความใน มาตรา ๑๓ วรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ ต้องรับโทษทางอาญาคือ จำคุกไม่เกิน ๑ เดือน หรือปรับไม่เกิน ๑๐,๐๐๐ บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ตามพระราชบัญญัติโบราณสถาน โบราณวัตถุ ศิลปวัตถุและ

พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ พ.ศ.๒๕๐๔ มาตรา ๓๔ ดังนั้นเราจึงควรร่วมมือกันส่งเสริมการให้ความรู้ด้านประวัติศาสตร์ความเป็นมา และคุณค่าของโบราณสถานแก่นักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป โดยสร้างความเข้าใจและสร้างจิตสำนึกที่ดี ในการเป็นเจ้าของมรดกทางวัฒนธรรมร่วมกัน เพื่อการอนุรักษ์และลดการกระทำพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมลงได้^{๖๓}

๒.๘ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เป็นการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวที่มีประวัติความเป็นมาเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และความเข้าใจ และเห็นคุณค่าของโบราณสถานนั้นๆ อีกทั้งยังตระหนักถึงคุณค่าและความสำคัญของประวัติศาสตร์ มีจิตสำนึกที่ดี ในการรักษามรดกอันทรงคุณค่าทางวัฒนธรรม มีผู้ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ดังนี้

ทิพาพร ไตรบรรณ ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษา หมู่บ้านอรุณฤๅก จังหวัดพระนครศรีอยุธยา^{๖๔}

ผลการวิจัยพบว่า นโยบายการพัฒนาด้านการท่องเที่ยวของภาครัฐยังไม่สามารถดำเนินการพัฒนาได้อย่างเต็มที่ โดยหน่วยงานภาครัฐควรมีความร่วมมือกับชาวบ้าน เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ ชาวบ้านส่วนใหญ่ขาดความร่วมมือและขาดความรู้ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบการส่วนใหญ่ให้ความร่วมมือกับหน่วยงานท้องถิ่น และคนในหมู่บ้านจะรับจ้างตีมีดส่งให้ร้านค้าในหมู่บ้านเป็นการกระจายรายได้ และมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อปัจจัยต่างๆ ได้แก่ ด้านการเดินทาง ด้านความสะอาดและการกำจัดขยะ และด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวด้านอาหารและเครื่องดื่ม

ในการศึกษาเรื่องดังกล่าวได้พบข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ คือ หน่วยงานภาครัฐควรส่งเสริมและสนับสนุน โดยให้คนในหมู่บ้านมีส่วนร่วมในการรับรู้การพัฒนาการท่องเที่ยวของหมู่บ้าน และควรจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงานด้านการพัฒนาการท่องเที่ยวให้มากยิ่งขึ้น

ศิริพร คงจินดา ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนรัชชประภา อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี^{๖๕}

^{๖๓} สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม, [ออนไลน์], แหล่งที่มา: http://www.mculture.go.th/surveillance/ewt_news.php?nid=1272&filename=index, [๑๐ สิงหาคม ๒๕๖๐]

^{๖๔} ทิพาพร ไตรบรรณ, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^{๖๕} ศิริพร คงจินดา, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนรัชชประภา อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวเป็นเพศหญิงที่อยู่อาศัยในภาคใต้ เพื่อมาพักผ่อนในวันหยุดเสาร์และวันอาทิตย์โดยได้รับคำชวนจากเพื่อนๆ หรือญาติ นักท่องเที่ยวจะใช้รถยนต์ส่วนตัวส่วนบุคคลเป็นพาหนะ กิจกรรมที่ชื่นชอบมากที่สุดคือการชมทิวทัศน์ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวโดยรวมอยู่ในระดับสูง ด้านสถานที่ท่องเที่ยวด้านกิจกรรมท่องเที่ยว ด้านการคมนาคมเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ด้านความปลอดภัยในแหล่งท่องเที่ยว ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านที่พักแรมและด้านสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า อายุ การศึกษา รายได้ อาชีพ และที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ ๐.๐๕ และเพศที่ต่างกัน มีระดับความพึงพอใจในศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวไม่แตกต่างกัน

ชุดิมา บัรูง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา^{๖๖}

ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทราส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่เคยเดินทางมาท่องเที่ยวที่ตลาดบ้านใหม่แล้วไม่ต่ำกว่า ๔ ครั้งและจะใช้รถยนต์ส่วนตัวพร้อมกับเพื่อนๆ ๒-๔ คน เพื่อมาพักผ่อนหย่อนใจ โดยได้รับคำแนะนำจากเพื่อนหรือญาติ นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทราว่ามีศักยภาพเพียงพอในการรองรับนักท่องเที่ยวและองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวตามสภาพแวดล้อมได้รับระดับความคิดเห็นสูงสุด

ปัญหาและอุปสรรคของแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรามากที่สุดได้แก่ สถานที่จอดรถ ถังขยะและห้องน้ำเพียงพอ ทางเดินภายในตลาดบ้านใหม่คับแคบ สินค้าไม่หลากหลายและไม่เป็นเอกลักษณ์ ไม่สามารถสนองตอบความต้องการของนักท่องเที่ยวได้ ไม่มีป้ายชื่อบอกแหล่งท่องเที่ยวที่ชัดเจน และในช่วงวันหยุดเสาร์และอาทิตย์ควรมีการจัดระบบการจราจรเป็นพิเศษ

แนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่จังหวัดฉะเชิงเทราได้แก่ จัดให้มีลานกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยวพัฒนาปรับปรุงร้านค้าให้เป็นระเบียบ จัดให้มีศูนย์บริการข้อมูลทางการท่องเที่ยวหรือป้ายแนะนำสถานที่ท่องเที่ยว จัดให้มีสินค้าของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์จากชุมชนซึ่งมีเอกลักษณ์ คุณภาพและราคายุติธรรม จัดให้มีสถานที่พักผ่อน สำหรับนักท่องเที่ยว จัดให้มีสถานที่จอดรถสำหรับนักท่องเที่ยวที่เพียงพอและเป็นระเบียบ นอกจากนี้ควรจัดทำการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านสื่อต่างๆ ให้มากขึ้น

^{๖๖} ชุดิมา บัรูง, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา” วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนครสวรรค์, ๒๕๕๒), บทคัดย่อ.

นายจามร วังศรีแก้ว ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี^{๖๗}

ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีความต้องการมากในเรื่องขององค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวในด้านต่างๆคือ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านแหล่งท่องเที่ยว ด้านการคมนาคม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านโปรแกรมการท่องเที่ยว ส่วนด้านการบริการอยู่ในระดับปานกลาง และพบว่าประชาชนในท้องถิ่นมีความต้องการด้านการพัฒนามากที่สุด คือ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก รองลงมาคือ ด้านการคมนาคมด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว และด้านบริการเสริม ตามลำดับ

ส่วนแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวจากผู้ให้ข้อมูล ๓ กลุ่มคือ ประชาชนในท้องถิ่นต้องให้ความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว มีการจัดกิจกรรมเพื่อให้ประชาชนในท้องถิ่นอนุรักษ์และเห็นคุณค่าของแหล่งท่องเที่ยวในท้องถิ่น มีการกำหนดมาตรการเพื่อใช้รองรับนักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว มีการพัฒนาและอนุรักษ์ตามความเหมาะสมของแต่ละพื้นที่ และประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และควรมีการสนับสนุนในเรื่องการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นการกระตุ้นการท่องเที่ยวในจังหวัดให้ดียิ่งในอนาคต

เพ็ญศรี ฉิรินัง ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี^{๖๘}

ผลการวิจัยพบว่า จังหวัดกาญจนบุรี มีศักยภาพด้านการท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ทางประวัติศาสตร์ ทางศิลปวัฒนธรรม ประเพณี และสิ่งอำนวยความสะดวก อยู่ในระดับสูง และเสนอแนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวจังหวัดกาญจนบุรี ดังนี้

สภาพแวดล้อมระบบสาธารณูปโภค และสิ่งอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยวให้ได้มาตรฐาน ปรับปรุงคุณภาพที่พัก ร้านอาหาร ร้านของฝากของที่ระลึกตลอดจนบริการต่างๆ จัดทำป้ายบอกทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวต่างๆให้ชัดเจนและดูแลบริการสาธารณสุขในพื้นที่ต่างๆ ให้ได้มาตรฐานอยู่เสมอ อนุรักษ์และส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม และประเพณีท้องถิ่นโดยอนุรักษ์และคงสภาพความดั้งเดิมของโบราณสถานและสิ่งศักดิ์สิทธิ์ คู่บ้านคู่เมือง จัดงานประเพณีประจำปี ได้แก่ งานสัปดาห์สะพานข้ามแม่น้ำแคว งานพิธีรำลึกทหารสัมพันธมิตรงานวันชาวแพขาวเรืองานเทิดพระเกียรติสมเด็จพระนเรศวรมหาราช งานโคบาลอำเภอเลาขวัญ งานประเพณีสงกรานต์ ไทย-รามัญ งานประเพณีสงกรานต์แห่ปราสาทผึ้งการรำพื้นบ้านรำตงและการรำเหยอย และ ศูนย์วัฒนธรรมพื้นบ้านหนองขาว ให้มีขึ้นเป็นประจำทุกปี เผยแพร่ความรู้และประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว

^{๖๗} นายจามร วังศรีแก้ว, “ศึกษางานวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดอุบลราชธานี”, วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๓), บทคัดย่อ.

^{๖๘} เพ็ญศรี ฉิรินัง, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี”, วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, (เดือน มกราคม-เมษายน, ๒๕๕๘), บทคัดย่อ.

โดยเผยแพร่ความรู้และเน้นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศแก่เยาวชนใน ท้องถิ่นจัดฝึกอบรมมัคคุเทศก์ท้องถิ่นให้มีความรู้ เกี่ยวกับการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลกระทบที่เกิดขึ้น ให้ความรู้เกี่ยวกับ การจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติใน แหล่งท่องเที่ยวแก่ประชาชนในพื้นที่จัดทำระบบฐานข้อมูลเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลและบุคคล ระหว่างหน่วยงานในหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวระดับจังหวัด แบ่งพื้นที่การใช้ประโยชน์ในบริเวณ ที่จะพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ให้ชัดเจน และจัดระบบข้อมูลในการเดินทางเพื่อ ควบคุมปริมาณนักท่องเที่ยวให้เหมาะสมกับ พื้นที่ ส่งเสริมการผลิตสินค้าในชุมชน ท้องถิ่น เพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว จัดกลุ่มนักท่องเที่ยวชมแหล่ง ท่องเที่ยวต่างๆ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสภาพแวดล้อมและกำหนดให้มีมาตรการป้องกัน และรักษาสีเขียวที่ชัดเจน รวมทั้งมีการควบคุมตรวจสอบและจัดการมลพิษของแหล่งท่องเที่ยว จัดเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในจังหวัดและระหว่างกลุ่มจังหวัด กำหนดให้มียุทธศาสตร์ด้านการท่องเที่ยวต่อเนื่องจากแผนยุทธศาสตร์เดิมเน้นให้มีการดำเนินงานจริงภายในช่วงเวลาที่กำหนดและกำหนดกลยุทธ์เพิ่มเติมให้ครอบคลุม องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ส่งเสริมผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยว ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการบริการให้มีมาตรฐานมากขึ้น ประชาสัมพันธ์ข้อมูลท่องเที่ยว ให้ครบทรัพยากรท่องเที่ยวทุกด้านและใช้สื่อในการประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลาย

พันธุ์ชนก แคมเบอร์ส และ มณฑรัตน์ บรรจง ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ ศิลปะเขมร ในประเทศไทยกรณีศึกษา : การจัดรูปแบบการท่องเที่ยวใหม่ ในเขตอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี^{๖๙}

ผลการวิจัยพบว่าผู้ศึกษาได้พบปัญหาในด้านการอนุรักษ์สภาพความเป็นเมืองประวัติศาสตร์ สภาพเมืองประวัติศาสตร์ในอดีตและสภาพเมืองในปัจจุบันของลพบุรีตั้งซ้อนกันอยู่ในบริเวณเดียวกัน แต่มีได้ มีการกำหนดเขตพื้นที่โบราณสถานไวชัดเจน ปัญหาที่เกิดขึ้นก็คือ การบุกรุกทำลายโบราณวัตถุ สถาน ตลอดจนการก่อสร้างอาคารสมัยใหม่ใกล้ชิดกับบริเวณโบราณสถาน ทำให้เป็นการทำลาย ภูมิทัศน์หรือลดคุณค่าของบริเวณโบราณสถานใกล้เคียง นอกจากนั้นยังมีการบุกรุกเข้าไปอยู่อาศัยจนกลายเป็นชุมชนแออัดในบริเวณพื้นที่โบราณสถาน เช่น บริเวณสระมนรธา ทะเลชุบศร และ ตามเขตกำแพงเมืองคูเมืองโดยรอบ อีกทั้งความพร้อมในการให้บริการนักท่องเที่ยวลพบุรีเป็นจังหวัดขนาดเล็กและมีใช้จังหวัดชุมทางคมนาคมขนส่ง เพราะฉะนั้นการพัฒนาในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยวจึงมีอยู่น้อยหรือที่มีอยู่แล้วก็ไม่สามารถสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว เช่น ที่พักแรม ภัตตาคาร ร้านอาหาร และร้านขายของที่ระลึก เป็นต้น และขาดการ

^{๖๙} พันธุ์ชนก แคมเบอร์ส และ มณฑรัตน์ บรรจง, “แนวทางการพัฒนาและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ศิลปะเขมร ในประเทศไทยกรณีศึกษา : การจัดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวใหม่ ในเขตอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี”, การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง : ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๑), หน้า ๑๓๓.

พัฒนาของทรัพยากรการท่องเที่ยว แยกเป็นประเด็นต่างๆ ซึ่งปัญหาการจัดการในด้านต่างๆในเขตอำเภอเมืองลพบุรี และแหล่งท่องเที่ยว

๑. ปัญหาการเข้าถึง ซึ่งจะเริ่มตั้งแต่แยกจากถนนสายหลักก็มักจะไม่มีป้ายชี้ทางบอกชื่อแหล่งและระยะทางเข้าถึงแหล่งถนนทางแยกเข้าไปไม่สะดวก

๒. ปัญหาการสื่อความหมาย แหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานยังขาดป้ายหรือแผนพับหรือสื่อความหมายอื่นๆ ที่เป็นการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวเพื่อให้เข้าใจถึงประวัติและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว

๓. ปัญหาการขาดแคลนสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ลาดจอดรถ ห้องสุขา ความเป็นระเบียบของร้านค้าร้านอาหาร

๔. ปัญหาความเสื่อมโทรมของแหล่งท่องเที่ยว เช่น ขาดการบำรุงรักษา และการตกแต่งภูมิทัศน์โดยรอบ

๕. ปัญหาด้านความปลอดภัยทั้งในระหว่างการเดินทางและการเข้าไปชมแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่ง

๖. ปัญหาด้านการประชาสัมพันธ์ยังขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางการท่องเที่ยวจังหวัดลพบุรีออกไปให้กว้างขวางและมีความต่อเนื่อง

๗. ปัญหาการขาดการส่งเสริมงานเทศกาลประเพณี การจัดงานประจำปีนั้น นอกจากจะเป็นการสร้างสิ่งดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาชมงานในช่วงนั้นแล้ว ยังเป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์จังหวัดครั้งใหญ่ด้วย ฉะนั้นจึงควรส่งเสริมให้มีการจัดงานเทศกาลประเพณีโดยกำหนดวันจัดที่แน่นอนเป็นประจำทุกปีและทำอย่างต่อเนื่องอย่างงานแผ่นดินสมเด็จพระนารายณ์ฯ จังหวัดลพบุรีก็มักประสบปัญหาลักษณะงานจัดใหญ่บ้างเล็กบ้างไม่แน่นอนทุกปี นอกจากนี้ยังขาดการส่งเสริมริมการจัดงานเทศกาลประเพณีอื่นๆที่แปลกออกไป เช่น งานสงกรานต์ ชาวไทยรามัญบางชนหมาก และงานชักพระศรีอาริยวัดไลย เป็นต้น

๘. ปัญหาขาดการส่งเสริมสินค้าของที่ระลึก จังหวัดลพบุรียังขาดสินค้าของที่ระลึกหรือหัตถกรรมพื้นเมืองที่เป็นเอกลักษณ์ของตนเองทั้ง ๆ ที่มีงานหัตถกรรมบางอย่างที่น่าจะส่งเสริมและพัฒนารูปแบบขึ้นได้ เช่นการทอผ้ามัดหมี่ การทำดินสอพอง การหล่อโลหะ การเจียรระโน พลอย และเครื่องจักสาน เป็นต้น

เมื่อพบปัญหาที่เกี่ยวกับการจัดรูปแบบเส้นทางท่องเที่ยวสามารถนำมาศึกษาและหารูปแบบแนวทางพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี คือ การกำหนดสารูป (Image) จากการศึกษาด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวในจังหวัดลพบุรี ซึ่งพบว่าทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นจุดเด่นเมื่อพิจารณาทั้งในแง่คุณค่า และสภาพแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นประเภทประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเป็นสำคัญ สวนแหล่งท่องเที่ยวทางด้านศาสนานั้นแม้ว่าจะมีค่อนข้างมากในจังหวัดลพบุรี

แต่เมื่อเทียบกับแหล่งท่องเที่ยวประเภทเดียวกันในพื้นที่อื่นจะพบวาทังคงไม่มีความโดดเด่นเท่าที่ควร สวนการศึกษาทางด้านการตลาดการท่องเที่ยว ชี้ให้เห็นว่าสารูปทางดานความเป็นเมืองประวัติศาสตร์นี้ แม้ในปัจจุบันจังหวัดลพบุรีดูคล้ายจะนำเสนอตัวเองต่อนักท่องเที่ยวในลักษณะดังกล่าวอยู่แล้วแต่ การเสริมในเรื่องความต่อเนื่องของสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ การเน้นจุดเด่นและสร้างความเข้าใจให้กับนักท่องเที่ยวรวมทั้งการเสริมสร้างบรรยากาศ เช่น การปรับปรุงภูมิทัศน์ การเสริมแต่งรูปอาคารให้มีลักษณะ สถาปัตยกรรมที่สอดคล้องหรือเสริมความงามต่อกัน สิ่งดังกล่าวยังคงจะต้องได้รับการปรุงแต่งทั้งระบบเพื่อสร้างสารูปความเป็นเมืองประวัติศาสตร์ของลพบุรีให้ชัดเจนมากขึ้น

ณัฐดา หลักคำ ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี^{๗๐}.

ผลการวิจัยพบว่า อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานีเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ที่มีมาตรฐานคุณภาพแหล่งเที่ยวในภาพรวมอยู่ในระดับดี โดยมีศักยภาพในการดึงดูดใจด้านการท่องเที่ยว ศักยภาพในการรองรับนักท่องเที่ยวและศักยภาพด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับดีเหมือนกัน อย่างไรก็ตามเพื่อให้อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาทอำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี มีการยกระดับมาตรฐานคุณภาพการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ให้สูงขึ้น มีชื่อเสียงและได้รับความสนใจจากนักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้น จึงควรเพิ่มการพัฒนาเส้นทางและความพร้อมของแหล่งท่องเที่ยว ควรใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการนำเสนอข้อมูลและการประชาสัมพันธ์แหล่งเที่ยวให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและควรจัดกิจกรรมท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายและต่อเนื่องมากขึ้นรวมถึงการพัฒนาด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการท่องเที่ยวและมีปริมาณเพียงพอ และควรมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ สถานประกอบการด้านการท่องเที่ยวและชุมชน เพื่อก่อให้เกิดความร่วมมือในการพัฒนาและอนุรักษ์แหล่งท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนสืบไป

วริศรา บุญสมเกียรติ ได้วิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคลาน^{๗๑}

ผลการวิจัยพบว่า ผู้มีส่วนได้เสียและนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความคิดเห็นที่สอดคล้องกัน นั่นคือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อยและโบราณสถานวัดโมคลานมีศักยภาพมากทั้ง ๓ ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการเข้าถึงแหล่ง และด้านคุณค่าและแหล่งดึงดูดใจ แต่มีความแตกต่าง

^{๗๐} ณัฐดา หลักคำ, “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”, *วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น ๒๕๕๗), บทคัดย่อ.

^{๗๑} วริศรา บุญสมเกียรติ, .แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จังหวัดนครศรีธรรมราช : วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อย และโบราณสถานวัดโมคลาน”, *วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

กันในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและด้านการบริหารจัดการ กล่าวคือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหารเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพมากในการพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้เช่นกัน นอกจากนี้แหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๓ แห่ง ยังมีจุดอ่อนและผลกระทบเชิงลบน้อยอีกด้วย ในมุมมองของนักท่องเที่ยวชาวไทยมีความมีความพึงพอใจมากในด้านกายภาพ ด้านการเข้าถึงแหล่ง ด้านคุณค่าและความดึงดูดใจ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกและด้านมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจของวัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร วัดธาตุน้อยและโบราณสถานวัดโมคลานแล้วก็ตาม แต่ในมุมมองของผู้มีส่วนได้ส่วนเสียยังคงมีความคิดเห็นว่า แหล่งท่องเที่ยวทั้ง ๓ แห่งต้องมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต่อไปอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ซึ่งคนในชุมชนผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยวภาครัฐและภาคเอกชนต้องมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการ อย่างมีระบบและมีแบบแผน

อภาวดี ทับสิริรักษ์ ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาว ญัฮกุร อำเภอสทิงพระ จังหวัด ชัยภูมิ^{๗๒}

ผลการวิจัยพบว่าปัญหาอุปสรรคของการพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาว ญัฮกุร อำเภอสทิงพระ จังหวัดชัยภูมิคือขาดการมีส่วนร่วมของประชาชนในท้องถิ่น ขาดการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างเป็นรูปธรรม ขาดแคลนงบประมาณในการสนับสนุนการท่องเที่ยว และขาดการประสานงานกันของชุมชนกับหน่วยงานด้าน การประชาสัมพันธ์ โดยแนวทางในการพัฒนา ดังนี้ด้านการพัฒนาสิ่งดึงดูดใจควรมีการเผยแพร่ ภูมิปัญญาท้องถิ่นมีการจัดกิจกรรมในทุกๆ ปีอย่างต่อเนื่อง พัฒนาการเข้าถึงถิ่นฐานที่ตั้งชุมชนชาว ญัฮกุรควรมีสภาพถนนมีความสะดวกในการเดินทาง ควรมีป้ายบอกชื่อแหล่งท่องเที่ยวลูกศรชี้ ทางและระยะทางที่ชัดเจน และระบบรักษาความปลอดภัยเป็นอย่างดี ด้านการรองรับการท่องเที่ยว ควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานซึ่งสามารถรองรับนักท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการ การท่องเที่ยว ให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมกัน พิจารณาถึงปัญหาอุปสรรคและแก้ไขในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม และมีการจัดเตรียมบุคลากรด้านการบริการเพียงพอในการบริการ ทางการท่องเที่ยว ด้านส่วนประสมทางการตลาด ควรมีการพัฒนารูปแบบกิจกรรมต่างๆ ให้มีความน่าสนใจด้านราคาควรกำหนดราคาตามความเหมาะสมของต้นทุน ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย สถานที่ตั้งของชุมชนสามารถเดินทางเข้าถึงได้อย่างสะดวกสบาย ด้านการส่งเสริม การตลาด ควรมีการจัดหาเว็บไซต์ด้านบรรจุภัณฑ์ควรเน้นการออกแบบหีบห่อบรรจุภัณฑ์โลโก้ ด้านบุคลากรควรมีผู้นำเที่ยวท้องถิ่นหรือปราชญ์ชาวบ้าน ด้านการให้ข่าวสารควรมีการจัดทำป้ายโฆษณา ใบปลิวแผ่นพับ ด้านกระบวนการให้บริการ หน่วยงาน

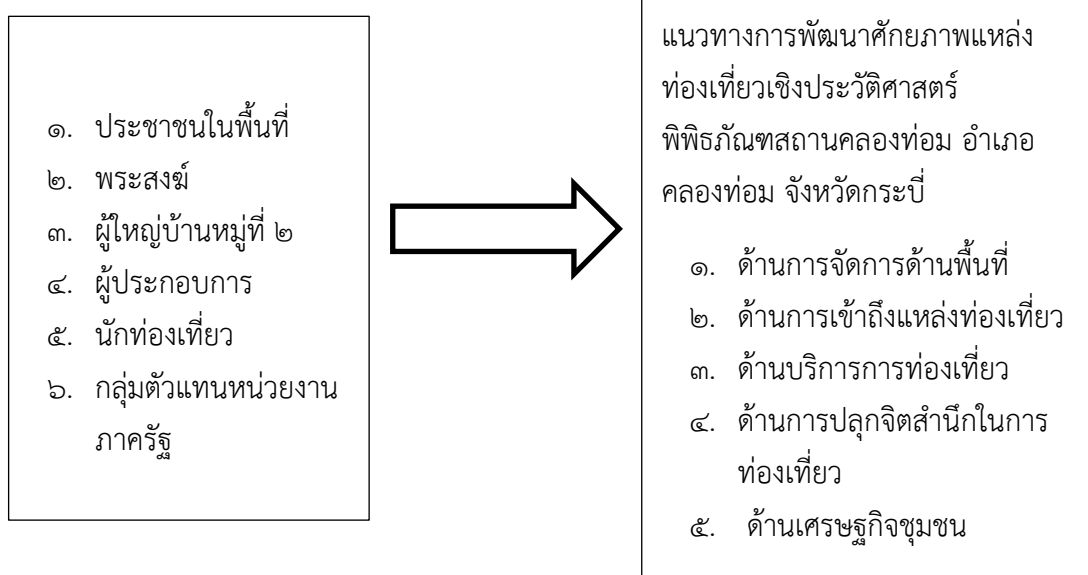
^{๗๒} อภาวดี ทับสิริรักษ์, การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาว ญัฮกุร อำเภอสทิงพระ จังหวัดชัยภูมิ, *วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕), บทคัดย่อ.

ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในส่วนของ ภาครัฐและเอกชน ควรมีการช่วยเหลือให้ความรู้ด้านจิตบริการและการสนับสนุน

๒.๙ กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้ว ผู้วิจัยนำแนวทางที่ก่อให้เกิดกระบวนการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่ มาเป็นประเด็นศึกษาในด้านตัวแปรตาม ในด้านต่างๆ ดังนี้ ๑) ด้านการจัดการพื้นที่ ๒) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ๓) ด้านบริการการท่องเที่ยว ๔) ด้านการปลูกจิตสำนึกในแหล่งท่องเที่ยว ๕) ด้านเศรษฐกิจชุมชน ดังแสดงในแผนภูมิ ดังนี้

กรอบแนวคิดวิจัย

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่นี้ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม โดยผู้วิจัยได้ค้นคว้าจากเอกสาร หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สื่อออนไลน์ การสำรวจพื้นที่ การสังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) จากผู้ให้ข้อมูลซึ่งเป็นผู้อยู่อาศัยดั้งเดิมและคลุกคลีอยู่กับแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ผู้ประกอบการร้านค้าตลอดจนกลุ่มหน่วยงานที่มีส่วนส่งเสริมและพัฒนาเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม โดยมีขั้นตอนในการวิจัยดังนี้

- ๓.๑ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ
- ๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
- ๓.๓ การสร้างและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ
- ๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล
- ๓.๕ การนำเสนอข้อมูล

๓.๑ ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลออกเป็น ๔ กลุ่มซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลสำคัญรวมทั้งหมด ๓๒ รูป/คน จำแนกได้ดังต่อไปนี้

- ๑) ประชาชนผู้อาศัยอยู่ในพื้นที่ดั้งเดิมซึ่งเป็นผู้ที่มีความรู้และความสนใจในเรื่องประวัติศาสตร์ความเป็นมาและการพัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเป็นอย่างดีในหมู่บ้าน เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม และผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม รวมจำนวน ๗ รูป/คน
- ๒) กลุ่มนักท่องเที่ยว จำนวน ๑๐ คน
- ๓) กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ ได้แก่ ผู้ประกอบการร้านขายลูกปัด ผู้ประกอบการร้านอาหาร ผู้ประกอบกิจการค้าขายทั่วไป จำนวน ๑๐ คน
- ๔) ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว จำนวน ๕ คนซึ่งจำแนกได้ ดังนี้
 - ๔.๑) ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดกระบี่ จำนวน ๑ คน
 - ๔.๒) ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรม จังหวัดกระบี่ จำนวน ๑ คน

- ๔.๓) ตัวแทนสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ จังหวัดกระบี่ จำนวน ๑ คน
- ๔.๔) นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น จำนวน ๑ คน
- ๔.๕) นักวิชาการด้านโบราณคดี จำนวน ๑ คน

๓.๒ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้น และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ ลักษณะของแบบสอบถามมี ๒ ตอน คือ ตอนที่ ๑ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์ ส่วนตอนที่ ๒ เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับประวัติและแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถาน คลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๓.๓ การสร้างและการตรวจสอบเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยดังต่อไปนี้

๑. ศึกษาค้นคว้าทฤษฎี และหลักการต่างๆ จากเอกสาร รายงานวิจัย และวิจัยวิทยานิพนธ์เพื่อหาแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์
๒. นำแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นไปให้อาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์และผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน ๓ ท่านตรวจสอบสำนวนภาษา ความครอบคลุมเนื้อหา ความเหมาะสมของแบบสัมภาษณ์ พิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) เพื่อปรับปรุงแก้ไขภาษา และคำถามให้ชัดเจนเข้าใจง่าย
๓. นำแบบสัมภาษณ์ที่ได้ผ่านการตรวจสอบแล้วไปปรับปรุงแก้ไข
๔. จัดทำเป็นแบบสัมภาษณ์เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

๓.๔ การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการรวบรวมข้อมูล ดังต่อไปนี้

๑. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขออนุญาตเข้าทำการเก็บรวบรวมข้อมูล
๒. ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อนำเครื่องมือที่สร้างขึ้นไปสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ให้ข้อมูลที่กำหนดไว้ในข้อ ๓.๑ ระหว่างวันที่ ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐ ถึง วันที่ ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐
๓. ผู้วิจัยนำคำตอบและข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์ สังเคราะห์ รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่างๆตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

๓.๕ การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้องมาวิเคราะห์สังเคราะห์เนื้อหาและเรียบเรียงให้มีความสละสลวย รัดกุมอ่านแล้วเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์ตามลำดับ

บทที่ ๔

ผลการวิจัย

ในบทนี้ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการวิจัย “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” โดยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังต่อไปนี้

๔.๑ ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูล หรือผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ ตัวแทนเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักวิชาการด้านโบราณคดี เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ประชาชนในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ และผู้ประกอบการถึงเรื่องราวประวัติความเป็นมาของควนลูกปัดซึ่งเป็นสถานที่ขุดค้นพบลูกปัดและโบราณวัตถุต่างๆรวมถึงประวัติการก่อตั้งและพัฒนาการและพัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๔.๑.๑ ประวัติความเป็นมาของควนลูกปัด

ตามตำนานเล่าขานของประชาชนในตำบลคลองท่อมใต้ เรื่อง “ปริศนาลูกปัด” ซึ่งเป็นบริเวณที่มีลูกปัดจำนวนมากมายที่ถูกฝังอยู่ก้นบ่อดินมานานับพันๆปีที่ควนลูกปัดนี้แต่ไม่มีใครรู้ได้ว่ามีความเป็นมาอย่างไร จากการสัมภาษณ์ของบุคคลต่างๆในพื้นที่ ทำให้ผู้วิจัยได้ข้อมูลเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของ ควนลูกปัด สรุปได้ดังนี้

นางลั่น บัวทอง ให้สัมภาษณ์โดยเล่าตำนานของ “ขุนสาแหระ”และการเกิดขึ้นของควนลูกปัดว่า “..กาลครั้งหนึ่งนานมาแล้ว ยังมีเมืองเมืองหนึ่งชื่อว่า ทศถิ่นธารา มีผู้ครองเมืองชื่อ ขุนสาแหระ มีบุตรสาวชื่อว่า เกตุมุกดา บ้านเมืองมีความสงบสุขเพียบพร้อมด้วยทรัพย์สินศฤงคารและขนบธรรมเนียมประเพณี มีการค้าขายทั้งทางบกและทางน้ำกับนานาประเทศ เป็นที่รักใคร่ของประชาชนพลเมือง ต่อมาลูกสาวของขุนสาแหระเกิดตั้งท้องกับคนติดตามรับใช้ นำมาซึ่งความเสียศักดิ์ศรีเป็นอย่างยิ่ง ขุนสาแหระมีความอับอายไพร่ฟ้าประชาชน จึงวางแผนออกอุบายเรียกประชุมคนใกล้ชิด และบอกว่าทรัพย์สินสมบัติมีอยู่มากมายไม่รู้จะเก็บรักษาอย่างไรเมื่อมีโจรส่งข่าวมาว่า เจ้า

เมืองใกล้เคียงจะยกทัพมาเพื่อแย่งชิงสมบัติ โดยขอให้ช่วยกันอุโมงค์ และให้จับบุตรสาวกับชายชู้ซึ่งไว้ในนั้นแล้วให้รวบรวมทรัพย์สินทั้งหมดออกมาทูลทำลาย พร้อมทั้งตั้งจิตอธิษฐานให้ฟ้าดินเป็นพยานว่าสมบัติทั้งหลายทั้งปวงของข้านี้มีความสวยงามประณีตและมีราคา จะไม่อนุญาตให้ใครนำไปโดยสะดวก ถ้าใครเอาไปก็ด้วยความยากลำบาก หากเอาไปได้ก็ขอให้มียันเป็นไป เกิดอาเพศต่าง ๆ นานา เดือดร้อนเหนื่อยยากลำบาก เครื่องมือเครื่องใช้ไม้สอยต่างๆก็สั่งให้ทูลทำลายแล้วนำไปฝังไว้ในอุโมงค์ หากญาติทั้งหลายจะไปอยู่ด้วยก็อนุญาต จะแยกไปก็อนุญาต เมืองทศลินธราจะไม่มีอีกต่อไปแล้วให้จุดไฟเผาทำลายไปทั้งสิ้น แล้วก็อพยพเดินทางไปยังทางตะวันออก หลังจากนั้นก็ไม่ปรากฏขุนสาหระอีกเลย...”^{๗๓}

เป็นไปได้หรือไม่ว่า คนวนลูกปัดที่กล่าวถึงในตำนานนี้ คือบริเวณที่ขุนสาหระเผาบ้านเผาเมือง ทูลทำลายกำแพงจนทรุดลงมากองทับกันจนเป็นเนินสูงที่ริมคลองท่อม ซึ่งคำว่า “ท่อม” ในภาษาถิ่นหมายถึง “ทุ่ม” หรือการละทิ้งบ้านและทิ้งสมบัติไว้ ดังคำว่า “ทุ่มบ้านทุ่มเมือง” คือ “ทิ้งบ้านทิ้งเมือง” นั่นเอง

ส่วนพระครูสถิตนราธิการ ให้สัมภาษณ์ความเป็นมาของควนลูกปัดว่า “..ในทางประวัติศาสตร์ ขุนสาหระและภริยาในตำนานปรัมปรานั้นเป็นใคร ซึ่งในหนังสือเที่ยวเมืองไทยของประพจน์ ตรีณรงค์ มีข้อความที่เกี่ยวข้องกับบริเวณควนลูกปัดอยู่ว่า “พราหมณ์อินเดียสองคนพี่น้องพราหมณ์ผู้พี่ชื่อว่า พราหมณ์มาลา พราหมณ์ผู้น้องชื่อว่าพราหมณ์มาลี หนีพวกอิสลาม นำพุทธศาสนาออกมาสู่อาณาจักรศรีวิชัย ได้ประดิษฐานพุทธศาสนาขึ้นและได้เมืองขึ้นชื่อว่า เมืองคงควาดี (เอกสารบางเล่มว่า เมืองธาราวดี หรือ ทวาราวดี) โดยทั้งพราหมณ์มาลีและพราหมณ์มาลา ตั้งตนเป็นเจ้าเมือง ชื่อว่า “พระเจ้าศรีธรรมโศกราช” ต่อมาเกิดโรคห่า จึงหนีไปตั้งเมืองอยู่ที่เชิงเขาชวาปราบ (อำเภอคลองท่อม) และอยู่ได้ไม่นานก็เกิดโรคห่าอีก จึงอพยพผู้คนไปตั้งเมืองเวียงสระ อยู่มาระยะหนึ่งก็เกิดโรคห่าขึ้นอีก ก็อพยพผู้คนไปพบหาดทรายแก้ว จึงตั้งเป็นเมืองนครศรีธรรมราชในเวลาต่อมา เป็นที่น่าสันนิษฐานว่า เมืองที่พราหมณ์มาลาและพราหมณ์มาลีหนีโรคห่ามาเชิงเขาชวาปราบ นั้นห่างจากควนลูกประมาณ ๑๓ – ๑๖ กิโลเมตร คำว่า เชิงเขาชวาปราบ คือเมือง ทศลินธราได้หรือไม่ ถ้าเป็นไปได้เมืองในตำนานนี้ก็น่าจะเป็นแหล่งที่พราหมณ์มาลีกับพราหมณ์มาลาตั้งถิ่นฐานอยู่ระยะหนึ่งนั่นเอง และขุนสาหระในตำนานก็คือ “พระเจ้าศรีธรรมโศกราช” นั่นเอง...”^{๗๔}

จากการสัมภาษณ์ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ นายกเทศมนตรี เทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ให้สัมภาษณ์ว่า “..เดิมชุมชนคลองท่อมแห่งนี้เคยเป็นเส้นทางการค้าทางน้ำติดต่อค้าขายกับต่างประเทศทั้งในตะวันออกและตะวันตกของโลก เนื่องจากการพบซากเรือสำเภานขนาดใหญ่ที่จมลง

^{๗๓} สัมภาษณ์นางล้น บัวทอง, ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๗๔} สัมภาษณ์ พระครูสถิตนราธิการ, เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ในเส้นทางนี้ แม่น้ำสายนี้สมัยก่อนสันนิษฐานว่ามีความกว้างเป็นร้อยเมตร เรือสำเภานขนาดใหญ่สามารถแล่นเข้ามาทำการค้าขาย แลกเปลี่ยนสินค้ากันกับชุมชนนี้ หลักฐานที่พบก็มีกาบเรือเสาะกระโดงเรือขนาดใหญ่ รวมทั้งเครื่องมือในการผลิตลูกปัด และลูกปัดที่มีค่า และที่สำคัญลูกปัดที่ว่านี้ไม่เคยขุดพบที่ไหนมาก่อนเลย คือ ลูกปัดหน้าอินเดียนแดง มีลักษณะการแต่งกายโดยที่ศีรษะมีการโพกผ้าและปักด้วยขนนก ต่อมา ได้เปลี่ยนชื่อมาเป็น ลูกปัดสุริยะเทพ ชาวบ้านเชื่อว่า หากใครได้ครอบครองลูกปัดชนิดนี้ จะเป็นคนที่มีพลังอำนาจ มีความกล้าหาญเด็ดเดี่ยว เหมาะสมกับผู้ที่ผู้นำชนเผ่า แม่ทัพ เป็นต้น...”^{๗๕}

ทำให้ทราบว่า คลองท่อม เป็นชื่อของชุมชนหนึ่งในอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ เป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณ ซึ่งพื้นที่แห่งนี้ได้ค้นพบลูกปัดเป็นจำนวนมาก ชาวบ้านจึงเรียกว่า “ควนลูกปัด” คำว่า “ควน” ในภาษาปักษ์ใต้ หมายถึง เนินดิน หรือเขาขนาดย่อม ซึ่งหมายถึงควนที่มีลูกปัดหรือมีลูกปัดอยู่เป็นควน ซึ่งบริเวณนี้การพบลูกปัดโบราณต่างๆจำนวนมากกระจายอยู่ทั่วไป มีทั้งขนาดเล็ก ขนาดกลางและขนาดใหญ่ แต่ก็ไม่มีใครสนใจ เพราะเชื่อกันว่า หากใครนำลูกปัดมาเก็บไว้ในบ้าน จะทำให้เจ็บป่วยหรือประสบความหายนะต่างๆ ควนลูกปัดแห่งนี้ก็ถูกทอดทิ้งมาเป็นเวลานาน จนกระทั่งได้มีการสำรวจขุดค้นทางโบราณคดี ทำให้ทราบว่าชุมชนคลองท่อมในอดีต เป็นชุมชนโบราณสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์แห่งหนึ่งของภาคใต้ และเป็นที่ตั้งของแหล่งโบราณคดีที่พบลูกปัดอยู่เป็นจำนวนมากที่เท่าที่เคยพบในประเทศไทยในขณะนี้ สภาพภูมิประเทศของชุมชนโบราณคลองท่อมในอดีต เป็นที่ราบลุ่มฝั่งแม่น้ำจึงเหมาะแก่การทำเกษตรกรรม บริเวณที่เป็นควนลูกปัดจึงเหมาะแก่การตั้งถิ่นที่อยู่อาศัย ซึ่งอยู่ใกล้กับปากแม่น้ำก่อนจะไหลลงสู่ทะเลอันดามัน จึงสะดวกต่อการติดต่อระหว่างกันทางทะเลทางฝั่งทะเลทางตะวันตก

ในขณะเดียวกัน นายสมศักดิ์ เช่งช้องกุล ให้ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับชื่อชุมชนแห่งนี้ว่า “..ชื่อบ้านคลองท่อมตั้งขึ้นตามลำน้ำ คำว่า “ท่อม” เป็นภาษาถิ่นที่ใช้เรียกชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง พบมากในสมัยก่อนมีชุกชุมตามแนวลำคลองแห่งนี้ และพระครูอาทรสังวรกิจท่านได้เล่าให้ฟังว่า คลองท่อมอาจมาจากคำว่า ท่อมที่เพี้ยนจากคำว่า ทุ้ม ซึ่งแปลว่าละทิ้ง ก็คือ สภาพการเลิกร้างทั้งบ้านทั้งเมืองไปเคยปรากฏบ่อยในสมัยก่อนเวลาเกิดโรคห่า ชาวบ้านพากันทิ้งบ้านทิ้งช่องร้างไปก็หลายแห่ง และอีกประการหนึ่งคือ เมื่อมีการขุดลูกปัดในบริเวณควนลูกปัดนี้ยังขุดลึกลงไปก็จะพบว่าสภาพดินเหมือนกับมีการขุดเผาทำลายมาก่อนแล้ว วัตถุที่ขุดได้ส่วนมากจะมีการชำรุดแตกหักทั้งสิ้น...”^{๗๖}

^{๗๕} สัมภาษณ์ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์, นายกเทศมนตรีเทศบาลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๗๖} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ เช่งช้องกุล, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๔.๑ ลูกปัดสุริยะเทพ

นอกจากนั้น นายราย ชนะกุล ให้สัมภาษณ์ว่า “..ชื่อชุมชน คำว่า”ควนลูกปัด” เป็นชื่อชาวบ้านเรียก เมื่อมีการค้นพบลูกปัดแก้วสีต่างๆบนเนินดินบริเวณนี้เป็นที่มาของคำว่า “ควน” สมัยก่อนไม่มีใครสนใจเรื่องของสิ่งเล็กๆที่ขุดพบ จึงได้ชื่อว่า “ลูกปัด” เพราะเห็นว่าไม่มีค่าอะไร หรือเห็นว่าเป็นของโบราณเกรงจะเกิดอาเพศตามความเชื่อ และเรียกว่าบริเวณนี้ว่า ควนลูกปัด ส่วนชื่อ “คลองท่อม” เป็นชื่อหมู่บ้าน ตำบลและอำเภอ ตั้งขึ้นตามชื่อ “ลำคลอง” ที่ไหลผ่านแหล่ง คำว่า “ท่อม” มีชาวบ้านให้ความเห็นไว้ในสองลักษณะ คือ “ท่อม” ซึ่งเป็นชื่อต้นไม้ชนิดหนึ่ง สมัยก่อนขึ้นอยู่ทั่วไป บริเวณสายลำคลองนั้น “ท่อม” เลื่อนมาจากคำว่า “ทุ่ม” ซึ่งแปลว่าทอดทิ้ง ละร้างไป ที่สันนิษฐานว่า ชุมชนแห่งนี้ถูกละทิ้งไปเพราะสาเหตุหลายประการ เช่นถูกข้าศึกกรูกราน หรือละทิ้งไปเพราะเกิดโรคระบาดอย่างร้ายแรง...”^{๗๗}

ทางด้าน ดร.โนรี แห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้อันดามันได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..จากการศึกษาผลจากการขุดค้นพบทางโบราณคดีพบว่า การเข้ามาอยู่อาศัยของชุมชนบนเนินดินควนลูกปัด ๒ ช่วงสมัย นักโบราณคดีได้สันนิษฐานว่า การเข้ามาตั้งถิ่นฐานครั้งแรกบนเนินดินนั้นมีอย่างประปราย เป็นช่วงเริ่มทำการติดต่อกับชุมชนโพ้นทะเล ระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๕ ถึงพุทธศตวรรษที่ ๘ แล้วร้างไประยะหนึ่ง ต่อมาก็ได้มีการเข้ามาตั้งถิ่นฐานอีกครั้งระหว่างพุทธศตวรรษที่ ๑๐-๑๑ มีการติดต่อกับโพ้นทะเลอย่างจริงจัง และทำการค้าโดยเป็นแหล่งอุตสาหกรรมผลิตเครื่องประดับลูกปัดลูกปัดเป็นสินค้าออกและซื้อขายแลกเปลี่ยน จากการขุดค้นพบลูกปัดโบราณแบบต่างๆรวมทั้งวัตถุโบราณอื่นๆสันนิษฐานว่า ชุมชนโบราณคลองท่อมมีการติดต่อกับผู้คนในแถบอินเดียตอนใต้ ตะวันออกกลาง โรมันในแถบทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ชนชาติจีนซึ่งอาจจะเข้าโดยตรง หรือผ่านทางชนชาติอื่น รวมทั้งชนชาติในแถบเอเชียอาคเนย์ที่อยู่ในช่วงแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์มีการแลกเปลี่ยนทางการค้าและวัฒนธรรมกับชุมชนโพ้นทะเล เช่น ชุมชนเมืองออกแก้ว ประเทศเวียดนาม

^{๗๗} สัมภาษณ์ นายราย ชนะกุล, ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ชุมชนในมาเลเซียและอินโดนีเซีย นั้นแสดงให้เห็นว่า ชุมชนโบราณคลองท่อมมีการติดต่อสัมพันธ์กับชุมชนโบราณภายนอกทั้งฝั่งโลกตะวันตกและโลกตะวันออกในฐานะเมืองท่าสำคัญที่อยู่ในเส้นทางการค้าทางทะเลสมัยโบราณ...”^{๗๘}

จากการสัมภาษณ์บุคคลถึงเรื่องราวเกี่ยวกับควนลูกปัดซึ่งเป็นพื้นที่ที่ขุดค้นพบลูกปัดและโบราณวัตถุต่างๆ ซึ่งมีเรื่องราวเล่าขานในแบบเรื่องราวปรัมปราและการนำเสนอของกรมศิลปากรได้นำวัตถุโบราณไปเทียบเคียงทางโบราณคดี สรุปได้ว่า ควนลูกปัดเป็นพื้นที่ที่เคยเป็นเมืองโบราณมีความอุดมสมบูรณ์ ประชาชนอยู่เย็นเป็นสุข มีความเจริญทางด้านการค้าทางทะเลกับหลายๆประเทศ ทั้งทางซีกโลกตะวันตกและซีกโลกตะวันออกกับทั้งยังเป็นเมืองท่าที่สำคัญของแหลมมลายู และเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตลูกปัดที่ใหญ่ที่สุดของประเทศไทย เนื่องจากการขุดค้นพบโบราณวัตถุบางตัวที่ไม่อาจจะประเมินค่าได้ รวมถึงเครื่องมือเครื่องใช้ต่างๆในการผลิตลูกปัด การเข้ามาตั้งถิ่นฐานของมนุษย์ในบริเวณควนลูกปัดนี้สันนิษฐานว่ามีถึงสองครั้งด้วยกัน มีการทิ้งบ้านทิ้งช่องเนื่องจากเกิดโรคระบาดซึ่งการตั้งชื่อบ้านเมืองในสมัยก่อนนั้นจะตั้งชื่อตามสภาพท้องถิ่น ซึ่งในการตั้งชื่อชุมชนที่ควนลูกปัดตั้งอยู่ ชื่อว่า คลองท่อม คำว่า “ท่อม” นั้น มีที่มาจากคำว่า ทุ่ม ซึ่งแปลว่า ทิ้งหรือละทิ้ง แต่ภายหลังเพี้ยนเป็นว่า “ท่อม” ในบริเวณนี้มีลำน้ำไหลผ่าน เรียกว่า “คลอง” และริมลำคลองแห่งนี้ ต้นไม้ชนิดหนึ่งขึ้นตามแนวลำคลอง ชาวบ้านเรียกต้นไม้ที่ว่า “ท่อม” ชาวบ้านบริเวณนี้จึงเรียกกันจนติดปากว่า คลองท่อม จนถึงปัจจุบัน

๑) ประวัติการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม

จากการสัมภาษณ์พระครูสถิตนราธิการ(เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม) และนายสมศักดิ์ แซ่ซ่งซ่งกุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่เกี่ยวกับประวัติการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ได้ข้อสรุปดังนี้

พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม เป็นสถานที่ที่เก็บรวบรวมลูกปัดและโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบที่บริเวณควนลูกปัด ก่อตั้งขึ้นโดย พระครูอาทรสังวรกิจ (พระสวาส กนตสงวโร) (นามสกุลเดิม เอี่ยมน้อย) อดีตเจ้าอาวาสวัดคลองท่อม เจ้าคณะอำเภอคลองท่อมและอำเภอเกาะลันตา ได้รวบรวมลูกปัดโบราณแบบต่างๆ รวมทั้งโบราณวัตถุอื่นๆ ที่พบในควนลูกปัดหลังวัดคลองท่อม มาเก็บรักษาไว้ตั้งแต่ตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เรื่อยมา ในขณะที่มีการเก็บสะสมอยู่นั้น ลูกปัดบางส่วนก็ได้ส่งไปให้กรมศิลปากรจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติพระนครและพิพิธภัณฑสถานแห่งชาตินครศรีธรรมราช เหตุการณ์ในครั้งนี้ทำให้ประชาชนรู้จักลูกปัดคลองท่อมอย่างกว้างขวาง จนกระทั่งในปี พ.ศ.๒๕๒๕ สถานที่ที่เก็บลูกปัดและโบราณวัตถุแห่งนี้ได้ใช้ชื่อว่า “พิพิธภัณฑสถานพระครูอาทรสังวรกิจ” เพื่อให้ผู้ที่สนใจได้มาศึกษาและอนุรักษ์สิ่งที่มีคุณค่าของแผ่นดินไว้ ไม่ให้สูญหายไป ภายหลังเปลี่ยนมาใช้ชื่อ

^{๗๘} สัมภาษณ์ ดร. โนรี เห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

อย่างเป็นทางการว่า “พิพิธภัณฑ์สถานวัดคลองท่อม” ต่อมาชาวบ้านได้นำโบราณวัตถุต่างๆ ที่มีไว้ในครอบครองมาบริจาคเพิ่มเติม รวมทั้งบริจาคเงิน วัสดุ และอุปกรณ์ในการจัดทำพิพิธภัณฑ์ อีกทั้งองค์กรและหน่วยงานต่างๆ เช่น เทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ องค์การบริหารส่วนตำบลคลองท่อมใต้ องค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ นักวิชาการ และกรมศิลปากร ได้ร่วมให้ความช่วยเหลือและร่วมสนับสนุนในการจัดแสดงโบราณวัตถุและการดำเนินงานพิพิธภัณฑ์มาอย่างต่อเนื่อง ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๕๕ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่และเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ได้ร่วมกันดำเนินการปรับปรุงอาคารและการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑ์ให้มีความทันสมัยมากขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดีแก่เยาวชนและนักท่องเที่ยวที่สนใจ จนกระทั่งปี พ.ศ.๒๕๕๘ สามารถเปิดใช้อย่างเป็นทางการ ปัจจุบันพิพิธภัณฑ์แห่งนี้อยู่ในความดูแลและรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ และเปลี่ยนมาใช้ชื่อว่า “พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม”^{๗๙}

๒) ผลงานด้านการสะสมสมบัติทางวัฒนธรรมและโบราณคดี

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่หน่วยงานของรัฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่ตำบลคลองท่อมใต้ เกี่ยวกับผลงานการสะสมสมบัติทางวัฒนธรรมและโบราณคดี ได้ข้อสรุปดังนี้

นายชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลคลองท่อมใต้ ให้สัมภาษณ์ว่า “..หลักฐานทางโบราณคดีที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมนั้นเป็นการบ่งชี้การอยู่อาศัยของมนุษย์ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ แต่ก็มีการพบวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์อีกด้วย กลุ่มคนที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานบนเนินดินคลองท่อมคงเป็นชนพื้นเมืองสมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่อาศัยอยู่ตามป่าเขาใกล้เคียงนั่นเองเพราะจากหลักฐานต่างๆจากบริเวณอ่าวพังงาจนถึงบริเวณเขาขนาบน้ำ ถ้าเสือ ถ้าหลังโรงเรียนทับปrik ถ้าอ่าวโกบหน้าชิง ล้วนเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์สมัยก่อนประวัติศาสตร์ทั้งสิ้น ชุมชนคลองท่อมอยู่ใกล้ทะเล มีลำคลองไหลผ่าน อยู่ในเส้นทางเดินข้ามแหลมจากตะวันตกไปตะวันออก เป็นที่ผ่านไปมาของบรรดาพ่อค้าต่าง ๆ เช่น จากอินเดีย อาหรับ เปอร์เซีย เป็นต้น ต่อมาในปี พ.ศ.๒๕๑๖ อาจารย์มานิต วัลลิโภดม และอาจารย์ศรีศักร วัลลิโภดม ได้เดินทางไปสำรวจแหล่งโบราณคดีแห่งนี้ ให้ความเห็นว่าหลักฐานทางโบราณคดีที่พบ ประเภทวัตถุที่ทำด้วยหิน เช่น เครื่องมือหิน หินดู่ แท่นหินสลัก แม่พิมพ์ ตราประทับ ลูกปัดหิน ก้อนรัตนชาติ หินบด หินลับ ครกหิน วัตถุที่ทำด้วยแก้ว มีลูกปัดแก้วหลายสีหลายขนาด กำไลแก้ว แก้วหล่อ เศษแก้วหลอม แหวน เศษภาชนะแก้ว วัตถุที่ทำด้วยดินเผา มีเศษภาชนะดินเผาทั้งที่เคลือบและไม่เคลือบ มีลายและไม่มีลาย ตะคันดินเผา แวดินเผา แม่พิมพ์ ลายประทับรูปกลีบบัว รูปดอกไม้ ดินเผารูปสัตว์ รูปคนเล็ก ๆ หินดู่วัตถุที่ทำด้วยสำริด มีจำพวกแหวนสำริด กำไล ตุ้มหู รูปสัตว์ต่าง ๆ เหรียญที่เป็นรูปสัญลักษณ์

^{๗๙} สัมภาษณ์ พระครูสถิตนราธิการ, เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม และนายสมศักดิ์ แซ่ซ่งกุล, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ต่าง ๆ ขึ้นส่วนคั่นช่องสำริดของเงินวัตถุที่ทำด้วยเงิน มีจำพวกกำไล แหวน ตุ่มหู เหรียญรูปลักษณะต่าง ๆ แร่เป็นก้อนซึ่งสันนิษฐานว่าแร่เงิน วัตถุที่ทำด้วยทองคำ มีจำพวกลูกปัดต่าง ๆ ทองคำแท่งหรือเป็นแผ่น แหวนทองคำ เป็นต้นแหล่งโบราณคดีคลองท่อมหรือควนลูกปัด เป็นสถานที่สำคัญในเชิงประวัติศาสตร์โบราณคดี วัตถุโบราณส่วนหนึ่งเก็บไว้ที่พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม โดยพระครูอาทรสังวรกิจเป็นผู้ดำเนินการ บางส่วนก็ได้แบ่งให้กรมศิลปากร เพื่อจัดแสดง ณ พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ นครศรีธรรมราช ผู้ที่สนใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ทางโบราณคดีสามารถแวะไปชมและศึกษาได้ เปิดให้บริการเป็นประจำทุกวัน...”^{๔๐}

ส่วนทางด้าน ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามันให้สัมภาษณ์ว่า “..แหล่งโบราณคดีก่อนประวัติศาสตร์ มีการพบลูกปัดที่ทำด้วยวัตถุดิบที่เป็นเปลือกหอย แร่ประกอบหินตระกูลควอร์ตซ์ อำพัน จากแหล่งสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดี แหล่งโบราณคดีควนลูกปัดหรือแหล่งโบราณคดีคลองท่อม ซึ่งเป็นแหล่งโบราณคดีที่น่าสนใจ สันนิษฐานว่าน่าจะเป็นแหล่งอุตสาหกรรมในการผลิตลูกปัดโบราณที่ใหญ่ที่สุดที่เคยพบในขณะนั้น ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตะวันตกของคาบสมุทรวัดไทย ห่างจากทะเลอันดามันประมาณ ๑๕-๑๖ กิโลเมตร ในเขตท้องที่ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ แหล่งโบราณคดีแห่งนี้ถูกทอดทิ้งมานานทั้งที่พบโบราณวัตถุที่น่าสนใจซึ่งเป็นหลักฐานทางโบราณคดีที่สำคัญ ในการศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับอารยธรรมในดินแดนภาคใต้ ลูกปัดที่พบ ณ แหล่งโบราณคดีแห่งนี้ พบอยู่ทั่วไปบริเวณผิวดิน เนื่องจากการชะล้างหน้าดินของฝนมาเป็นเวลานาน โดยจะปรากฏอยู่ทั่วไป ก่อนหน้านี้ลูกปัดจะมีจำนวนมากมายมหาศาล แต่ปัจจุบันลูกปัดโบราณเริ่มได้รับความนิยมอย่างสูงในการนำมาทำเครื่องประดับ มีการลักลอบขุดและการซื้อขายกันอย่างกว้างขวาง จำนวนลูกปัดจึงเหลือน้อยลงน้อยในปัจจุบัน แต่ก็ยังโชคดีที่พระครูอาทรสังวรกิจ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อมในขณะนั้นเป็นผู้มีใจรักในศิลปกรรม ท่านจึงได้เก็บรวบรวมลูกปัดโบราณแบบต่างๆไว้รวมทั้งโบราณวัตถุอื่นๆที่พบในบริเวณควนลูกปัดมาเก็บไว้ และจัดทำเป็นพิพิธภัณฑสถานประจำวัด เพื่อให้ผู้สนใจได้เยี่ยมชม...”^{๔๑}

นอกจากนี้ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ ให้สัมภาษณ์ถึงผลงานการสะสมสมบัติทางวัฒนธรรมและโบราณคดีว่า “..พระครูอาทรสังวรกิจเจ้าอาวาสวัดคลองท่อมในขณะนั้น ได้มีความคิดที่สร้างพิพิธภัณฑน์นี้เป็นคนแรกในปีพ.ศ. ๒๕๐๙ เนื่องจากในสมัยนั้นชาวบ้านได้ขุดพบลูกปัดจำนวนมากมายหลายสี หลากหลายแบบและหลายขนาด ในบริเวณวัดคลองท่อมซึ่งอยู่ติดกับลำคลอง ก็คือ คลองท่อม แต่ก็ไม่มีชิ้นใดที่มีสภาพสมบูรณ์ โดยเฉพาะโบราณวัตถุที่มีขนาดใหญ่ มีการแตกหักเนื่องจากชาวบ้านไม่ได้ระมัดระวัง ประกอบกับไม่มี

^{๔๐} สัมภาษณ์ นายชำนาญ เรืองมาก, ผู้อำนวยการสำนักวิชาการเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๔๑} สัมภาษณ์ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ความรู้ในเรื่องการขุดมากนัก เมื่อมีการขุดค้นกันมากขึ้น มีการซื้อขายแลกเปลี่ยนกันในราคาที่สูงพอสมควร จนลูกปัดเหล่านี้ได้ตกอยู่ในมือของนักสะสมของเก่าบ้างอยู่ในมือของชาวบ้านบ้าง จนมีชาวแพร่สะพัดไปถึงกรมศิลปากรในที่สุด การขุดค้นลูกปัดในพื้นที่บริเวณวัดคลองท่อมและที่ควนลูกปัดก็ต้องหยุดชะงักลงโดยคำสั่ง ห้ามขุดลูกปัดโดยเด็ดขาด จากกรมศิลปากรเพื่ออนุรักษ์โบราณวัตถุเหล่านี้ให้เป็นสมบัติของแผ่นดิน เมื่อเกิดเหตุการณ์เช่นนี้ พระครูอาทรสังวรกิจจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆที่ขุดค้นพบแต่ในขณะนั้นของเหล่านี้ได้ตกอยู่ในมือของชาวบ้านและนักสะสมลูกปัดเป็นจำนวนมากแล้ว ท่านจึงใช้ปัจจัยส่วนตัวเพื่อซื้อลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆกลับมา และการอนุเคราะห์จากชาวบ้าน โดยการคืนลูกปัดบางส่วนให้กับวัด เพื่อเก็บไว้ให้อยู่คู่กับชุมชนต่อไป การสร้างพิพิธภัณฑสถานก็ได้ดำเนินเรื่อยมาจนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ใช้เวลานานหลายปีเนื่องจากทางวัดไม่มีเงินสนับสนุนจากภาครัฐ จึงต้องอาศัยปัจจัยจากพุทธบริษัทในการทอดกฐิน ทอดผ้าป่า...”^{๘๒}

ส่วนนายพยอม จันนิ่ม เจ้าหน้าที่สำนักวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ได้สัมภาษณ์ว่า “..เมื่อพ.ศ. ๒๕๐๑ พระครูอาทรสังวรกิจ (สวาส กนตสวโร) เจ้าอาวาสวัดคลองท่อมและเจ้าคณะอำเภอคลองท่อมในสมัยนั้นได้รวบรวมทุนจากพุทธบริษัทสร้างอาคารพิพิธภัณฑสถานขึ้นที่วัดคลองท่อม เพื่อเก็บรักษาโบราณวัตถุที่เริ่มจะมีคนขุดค้นไปเป็นสมบัติส่วนตน โดยวิธีการขอมาบ้าง ซื้อมาบ้าง เพื่อเป็นหลักฐานในการศึกษาค้นคว้าทางโบราณคดีที่เกี่ยวกับ ควนลูกปัด คลองท่อม ซึ่งก็คือโบราณวัตถุที่ปรากฏอยู่ในพิพิธภัณฑสถานจนถึงปัจจุบัน...”^{๘๓}

นอกจากนี้นายชินนทร์ เตือนเพ็ง ได้เล่าถึงเรื่องราวเกี่ยวกับการเก็บและการสะสมลูกปัดว่า “..วัดคลองท่อมมีพื้นที่ติดกับลำคลอง ในครั้งก่อนลำคลองสายนี้มีความกว้างมากกว่าในปัจจุบันหลายเท่า เรือสินค้าขนาดใหญ่สามารถแล่นเข้ามาค้าขายหรือขนถ่ายสินค้ากับผู้ที่เป็นพ่อค้าแม่ค้าในชุมชนคลองท่อมนี้ได้ เนื่องจากการขุดค้นพบซากเรือสำเภาขนาดใหญ่ โดยพบเครื่องมือในการทำเครื่องประดับ เครื่องใช้ในครัวเรือนสมัยโบราณโบราณ เช่น ตุ่ม ไห หม้อดิน เสากระโคงเรือไม้พายและอีกมากมาย ซึ่งในปัจจุบันข้าวของเครื่องใช้เหล่านี้บางส่วนได้ถูกเก็บไว้ได้ในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม และส่วนหนึ่งทางกรมศิลปากรได้เก็บไว้ในพิพิธภัณฑสถานนครศรีธรรมราช เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาและผู้สนใจได้ศึกษาเรียนรู้...”^{๘๔}

จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ใหญ่บ้าน ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งผู้ประกอบการ สรุปได้ว่า พระครูอาทรสังวรกิจมลูกปัดและโบราณวัตถุต่างไว้ในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมด้วยตนเองโดยการรับซื้อมาจากชาวบ้านบ้างจากการถวายบ้าง ในบางครั้งท่านก็ได้ลงไปค้นหาใน

^{๘๒} สัมภาษณ์ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๘๓} สัมภาษณ์ นายพยอม จันนิ่ม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๘๔} สัมภาษณ์ นายชินนทร์ เตือนเพ็ง, ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ลำคลองท่อมด้วยตัวเองบ้าง และบางส่วนก็ตกไปอยู่ในมือของนักสะสมของเก่าบ้าง จนในที่สุดท่านทนเห็นการขุดค้นของชาวบ้านไม่ไหวโดยเกรงว่าสิ่งของอันมีค่าเหล่านี้จะสูญหายไปหมด ท่านจึงทำหนังสือแจ้งเรื่องไปยังกรมศิลปากรหลายครั้งด้วยกัน ในที่สุดทางกรมศิลปากรก็ส่งเจ้าหน้าที่สำรวจมาขุดค้น และได้สั่งระงับชาวบ้านไม่ให้มีการขุดค้นถึงแม้ว่าจะเป็นเจ้าของพื้นที่ก็ตาม แต่ก็สามารถกระทำได้ในระดับหนึ่ง ลูกปัดและโบราณวัตถุที่ขุดค้นได้นั้นส่วนหนึ่งเก็บรักษาและจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมและอีกส่วนหนึ่งก็ได้นำไปจัดแสดงไว้ที่พิพิธภัณฑสถานนครศรีธรรมราชหลักฐานทางโบราณคดีที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนั้นเป็นการบ่งชี้การอยู่อาศัยของมนุษย์ตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ แต่ก็มีการพบวัตถุสมัยก่อนประวัติศาสตร์อีกด้วยและ ชุมชนคลองท่อมซึ่งอยู่ใกล้ทะเล มีลำคลองไหลผ่าน อยู่ในเส้นทางเดินข้ามแหลมจากตะวันตกไปตะวันออก เป็นที่ผ่านไปมาของบรรดาพ่อค้าต่าง ๆ เช่น จากอินเดีย อาหรับ เปอร์เซีย นั้นแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์กันระหว่างประเทศ ระหว่างทวีป มีความเจริญทางการค้า วัฒนธรรมสามารถเชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์แม้ยุคสมัยนั้นไม่สามารถบันทึกเป็นลายลักษณ์อักษรได้ ผู้สนใจ นักเรียนนักศึกษา สามารถเข้าเยี่ยมชมได้ ปิดทุกวันพุธ

๓) ผลงานการสร้างพิพิธภัณฑวัตถุคลองท่อม

จากการสัมภาษณ์ประชาชนในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ และพระครูสถิตนราธิการ (เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม) เกี่ยวกับผลงานการสร้างพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ได้ข้อสรุปดังนี้

นายกิตติพงษ์ ดาวกระจำง ชาวบ้านในชุมชนคลองท่อมได้ให้สัมภาษณ์ประวัติความเป็นมาของการสร้างพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมว่า “..พิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนั้น สร้างขึ้นโดย พระครูอาทรสังวรกิจ (สวาส กนตสงวโร) ซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดคลองท่อมในสมัยนั้น ได้ใช้อาคารเก่าซึ่งเป็นกุฏิเดิม เป็นอาคารไม้ สองชั้น ในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เพื่อเป็นที่เก็บรักษาลูกปัดและโบราณวัตถุที่ชาวบ้านขุดพบในบริเวณควนลูกปัด ซึ่งเป็นพื้นที่ผืนเดียวกันกับวัดคลองท่อมไปทางทิศตะวันออก โดยใช้เงินส่วนตัวของท่านจากการขายลูกปัดที่ได้เก็บสะสมไว้สมทบกับเงินของชาวบ้าน พ่อค้าประชาชน จากการทอดกฐิน ทอดผ้าป่าบ้างและปัจจัยจากผู้ที่มาผู้มาเยี่ยมเยือนและชมลูกปัดเกิดจิตศรัทธาถวายปัจจัยบ้างเพื่อสะสมไว้เป็นค่าใช้จ่ายในการซื้อลูกปัดเพื่อนำมาเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ ซึ่งมีในปริมาณมากมายหลากหลายแบบและหลายขนาด ในการนำลูกปัดมาถวายวัดในครั้งนี้เนื่องจากว่า เกิดเหตุอาเพศกับผู้ที่มีลูกปัดไว้ในครอบครอง เช่น คนในครอบครัวเกิดเจ็บป่วยถึงขั้นล้มตายและอุบัติเหตุต่างๆเกิดขึ้น และเกิดเหตุการณ์ต่างๆขึ้นขณะที่ชาวบ้านกำลังขุด เช่นการชักดินชักงอบ้าง ปวดแข้งปวดขาจนเคลื่อนไหวไม่ได้บ้าง จึงทำให้ลูกปัดในสมัยนั้นไม่มีคุณค่าแต่อย่างใด แต่ท่านก็ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของลูกปัดโบราณเหล่านี้หากถูกละเลยเหมือนเม็ดกรวดเม็ดทรายธรรมดาไม่มีที่เก็บชาวบ้านได้นำวัตถุโบราณไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือ เครื่องใช้เก่าๆในการทำมาหากิน

เช่น เครื่องมือหินในการทำเครื่องประดับ เศษชิ้นส่วนที่มีจารึก ชามสังคโลก ไม้พาย รวมทั้งลูกปัดแบบต่าง ๆ มาเก็บรักษาไว้ในพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้...”^{๘๕}

นอกจากนั้น นางจินตนา บุตรเลี่ยม เจ้าของพื้นที่บริเวณควนลูกปัด เป็นผู้ที่คลุกคลีอยู่กับลูกปัดคลองท่อมมาเป็นเวลาแล้ว ให้สัมภาษณ์ว่า “..เดิมชาวบ้านเรียกชื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ว่า “พิพิธภัณฑสถานลูกปัดคลองท่อม” กันจนติดปาก เนื่องจากในขณะนั้นลูกปัดกำลังขึ้นชื่อ มีราคาสูง ประกอบกับมีพ่อค้าจากจังหวัดสุพรรณบุรีเดินทางเข้ามาซื้อลูกปัดจากปากหลุมในราคาที่ผู้ขุดลูกปัดพึงพอใจ จากกระแสห่อลูกปัดนี้เอง ทำให้กรมศิลปากรเข้ามาสำรวจพื้นที่บริเวณควนลูกปัดแห่งนี้ และสั่งการห้ามขุด ห้ามซื้อขายลูกปัด เพราะเป็นวัตถุโบราณ เป็นสมบัติของแผ่นดินควรค่าแก่การอนุรักษ์เพื่อให้นักเรียนนักศึกษาและผู้สนใจได้มาศึกษาเรียนรู้ เดิมทีอาคารแห่งนี้เป็นที่เก็บรักษาลูกปัดเพียงอย่างเดียว แต่เวลาต่อมาได้มีการค้นพบวัตถุโบราณอีกมากมายหลายอย่าง ไม่ว่าจะเป็นเครื่องมือในการทำลูกปัด ชากชิ้นส่วนของเรือ ถ้วย ชาม เครื่องสังคโลกโบราณ ไห ตุ่ม เป็นต้น จึงได้นำมาเก็บรักษาไว้ในสถานที่แห่งนี้ด้วย...”^{๘๖}

ส่วนนางประไพจิตร ชนะกุล ซึ่งเป็นชาวบ้านให้สัมภาษณ์ ถึงประวัติความเป็นมาของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมว่า “..ตามความเชื่อของคนสมัยก่อนหากผู้ใดเก็บรักษาลูกปัดเอาไว้ที่บ้าน บ้านนั้นก็จะเกิดสิ่งไม่ดีต่อตนเองหรือกับบุคคลในครอบครัว เกิดการเจ็บป่วย ต้องมีการพลัดพรากจากกัน เนื่องจากลูกปัดนี้มีเจ้าของและเจ้าของนั้นได้เสียชีวิตแล้วเกิดการหวงทรัพย์สินอันมีค่าของตน จึงต้องการเอาทรัพย์สินเหล่านี้คืน โดยการไปเข้าฝันว่า หากใครครอบครองทรัพย์สินสมบัติของบรรพชนจะต้องมีอันเป็นไป เมื่อเกิดเหตุการณ์เหล่านี้ขึ้นทำให้ไม่มีใครกล้าเก็บลูกปัดอีกเลย ปล่อยให้ตกหล่นเรี่ยราด กระจายอยู่ทั่วไป และก็มีบางส่วนที่ชาวบ้านนำมาถวายวัดและให้พระรดน้ำมนต์เพื่อแก้เคล็ดตามความเชื่อ...”^{๘๗} เมื่อเกิดเหตุการณ์ขึ้นแบบนี้ลูกปัดโบราณก็กลายเป็นก้อนหินก้อนกรวดทั่วไปใช้ประโยชน์อันใดไม่ได้เลย

ส่วนทางด้านนายประเมิน โอบอ้อม ชาวบ้านที่อยู่บริเวณพื้นที่ ควนลูกปัด ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..เห็นลูกหลานในละแวกนั้นเก็บลูกปัดเหล่านี้มาเล่นกับหนังสติ๊กยิงนกเพื่อความสนุกสนานของพวกเขามาในเวลานั้น แต่ในอีกมุมหนึ่งก็ได้เห็นพระครูอาทรสังวรกิจซึ่งเป็นเจ้าอาวาสวัดคลองท่อมในขณะนั้นมีการเก็บลูกปัดเช่นเดียวกันแต่ท่านได้เก็บรักษาเอาไว้ในกุฏิสองชั้นหลังเก่าทำด้วยไม้ซึ่งเป็นที่ว่างอยู่ โดยท่านเล็งเห็นถึงความสำคัญของลูกปัดว่า ต่อไปในอนาคตคงจะไม่มีให้เห็น

^{๘๕} สัมภาษณ์ กิตติพงศ์ ดาวกระจ่าง, ชาวบ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๘๖} นางจินตนา บุตรเลี่ยม, ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๘๗} สัมภาษณ์ นางประไพจิตร ชนะกุล, ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

อีกแล้วหากไม่มีการเก็บรักษา ท่านจึงลงมือเก็บลูกปัดที่ถูกทิ้งเรี่ยราดด้วยตัวของท่านเองเก็บรักษา ลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆรวมไว้ในอาคารหลังนี้ด้วย...”^{๘๘}

นอกจากนั้นแม่ชีแววยูรี ช่างซ่งกุล ให้สัมภาษณ์ว่า “..ก่อนที่กรมศิลปากรจะระงับ การขุดค้นลูกปัดนั้น ได้มีพ่อค้าจากจังหวัดทางภาคกลางหลายคน ได้มารับซื้อลูกปัดจากปากหลุม ขณะที่ชาวบ้านได้ทำการขุดอยู่ โดยพ่อค้าจะแยกชนิดและขนาดของลูกปัดตามที่ได้เห็นซึ่งจะให้ราคาที่แตกต่างกัน และพ่อค้าจะนำลูกปัดที่ซื้อได้ในปริมาณที่พอจะส่งได้แล้วโดยรถยนต์ส่วนบุคคลกลับไปขายยังจังหวัดสุพรรณบุรีซึ่งเป็นภูมิลำเนาของตน ทำเช่นนั้นอยู่เป็นประจำเรื่อยมา จนเห็นว่าชาวบ้าน เริ่มจะขุดลูกปัดได้น้อยลง จึงได้ย้ายที่อยู่ใหม่ มีคนไปพบเห็นพ่อค้าคนนั้นอีกครั้งในหมู่บ้านหนึ่งของ จังหวัดพังงา แต่ก็ยังรับซื้อลูกปัดจากชาวบ้านอยู่เช่นเดิม...”^{๘๙}

ทางด้านนายชินนทร์ เดือนเพ็ญ ชาวบ้านในพื้นที่ตำบลคลองท่อมใต้ ได้ให้สัมภาษณ์ ว่า “..ลูกปัดที่ขุดอยู่ในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม เป็นแค่จำนวนน้อยนิดเท่านั้น เนื่องจากระหว่างที่ พระครูอาทรสังวรกิจอาพาธ ทางพิพิธภัณฑสถานไม่มีคนจัดการดูแลในเรื่องความปลอดภัยทำให้ลูกปัดชนิด ต่างๆที่มีราคาค่อนข้างสูงได้หายไปจากการจัดแะประตู หน้าต่าง ทำให้ลูกปัดไปอยู่ในมือของผู้ที่ชอบ สะสมของเก่า และชาวบ้าน ปัจจุบันพื้นที่บริเวณควนลูกปัดนี้ส่วนหนึ่งได้กลายเป็นที่ของชาวบ้านไป แล้ว แต่ก็ยังมีการลักลอบขุดลูกปัดอยู่บ้างและมีการซื้อขายกันอยู่อย่างลับๆ...”^{๙๐}

ในขณะเดียวกันนายสมศักดิ์ ช่างซ่งกุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ได้ให้ สัมภาษณ์ว่า “..เริ่มจากพระครูอาทรสังวรกิจ เริ่มซื้อและขอจากชาวบ้านบ้างบางส่วน มากจนไม่มีที่ เก็บ จึงเริ่มใช้กุฎิพระเป็นที่เก็บรักษามาระยะหนึ่ง เมื่อทางพระครูอาทรสังวรกิจได้ส่งหนังสือไปยังกรม ศิลปากรถึงเรื่องราวการขุดค้นพบโบราณวัตถุที่คลองท่อมแห่งนี้ ก็ได้เข้ามามาสืบสวนและประสานงาน กับพระครูอาทรสังวรกิจ จนได้ทราบถึงที่มาที่ไปของลูกปัดและโบราณวัตถุชิ้นอื่นๆ และได้รับ คำแนะนำจากกรมศิลปากรให้สร้างพิพิธภัณฑสถาน และทางหน่วยงานที่รับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานได้จัด บุคลากรเข้าไปศึกษาเรื่องราวเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบที่นี้กับกรมศิลปากร เพื่อมาถ่ายทอด ความรู้ให้กับผู้สนใจ นักเรียนนักศึกษา จนมาถึงปัจจุบัน...”^{๙๑}

นอกจากนั้น พระครูสถิตนราธิการ ให้สัมภาษณ์ว่า “..พระครูอาทรสังวรกิจ เจ้า อาวาสวัดคลองท่อมในสมัยนั้นได้ตระหนักถึงความสำคัญของโบราณวัตถุที่ชาวบ้านได้ขุดค้นอยู่นั้นว่า

^{๘๘} สัมภาษณ์ นายประเมิน โอบอ้อม, ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๘๙} สัมภาษณ์ นางแววยูรี ช่างซ่งกุล, ชาวบ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๐} สัมภาษณ์ นายชินนทร์ เดือนเพ็ญ, ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๑} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ช่างซ่งกุล, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัด กระบี่, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

หากไม่ได้เก็บรักษาเอาไว้สักวันหนึ่งมันก็จะสูญหายไปจากชุมชนดั้งเดิมหรืออาจจะตกไปอยู่ในมือของนักสะสมของเก่าไปเสียทั้งหมด ท่านจึงได้แจ้งไปยังชาวบ้านผู้ที่ซัดคั้นลูกปัด ว่าหากผู้ใดมีลูกปัดหรือโบราณวัตถุที่ซัดได้ที่นี้ให้นำมาบริจาคให้กับวัด เพื่อที่จะนำมาเก็บรักษาไว้ให้คนรุ่นลูกหลานได้มาศึกษา แต่ได้รับความร่วมมือน้อยมาก เนื่องจากในขณะนั้นลูกปัดกำลังมีราคาค่อนข้างสูง หรือจะใช้คำว่า เหนือลูกปัด ก็ว่าได้ เมื่อเป็นเช่นนี้ พระครูอาทรสังวรกิจจึงใช้เงินส่วนตัวของท่านและเงินจากทางวัดบ้างเพื่อขอซื้อลูกปัดที่ชาวบ้านซัดและเก็บไว้เป็นสมบัติส่วนตัว กลับมาไว้ที่วัด จนได้มานวนหนึ่งแต่ก็มีปัญหาในสถานที่เก็บรักษาที่ไม่เหมาะสมและปลอดภัยเท่าใดนัก ท่านจึงได้คิดที่จะก่อสร้างอาคารเพื่อเก็บรักษาลูกปัดและโบราณวัตถุด้วยเงินส่วนตัวและเงินบริจาคจากชาวบ้าน พ่อค้า ประชาชน รวมถึงเงินจากการทอดกฐินทอดผ้าป่า ใช้เวลานานนานจนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ สามารถเปิดให้ประชาชนและผู้สนใจเข้าเยี่ยมชมได้อย่างเป็นทางการ โดยใช้ชื่อว่า พิพิธภัณฑ์สถานพระครูอาทรสังวรกิจ...”^{๙๒}

จากการสัมภาษณ์ประชาชนชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักโบราณคดี ผู้ใหญ่บ้าน พระภิกษุและผู้ประกอบการร้านค้า ถึงผลงานการสร้างพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม สรุปได้ว่า พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม ตั้งอยู่ในพื้นที่ของวัดคลองท่อม ตั้งอยู่ทางทิศเหนือติดกับรั้วอาณาเขตของวัดกับที่ของเอกชน มีลำคลองไหลผ่าน ชื่อว่า คลองท่อม และขุดพบลูกปัดบนเนินดินที่เรียกว่า ควนลูกปัด ซึ่งอยู่บริเวณริมคลองท่อมนี้ สมัยก่อนลำคลองแห่งนี้มีขนาดใหญ่ ความกว้างประมาณร้อยเมตร เรือสำเภานขนาดใหญ่สามารถแล่นเข้ามาทำการค้าขายกับชุมชนแห่งนี้ จากการขุดค้นพบซากเรือขนาดใหญ่ กาบเรือ เสากระโดง และบริเวณที่พบซากเรือนั้นก็พบเครื่องมือเครื่องใช้สำหรับการหุงต้มอาหาร เช่น หม้อ จาน ตุ่ม ไห ทับพีโบราณ เหรียญ เงินตรา ตราประทับ พร้อมทั้งเครื่องมือที่ใช้ในการผลิตเครื่องประดับและลูกปัดและโบราณวัตถุอีกมากมาย บริเวณพื้นที่แห่งนี้เป็นที่ราบลุ่มปากแม่น้ำเหมาะแก่การตั้งถิ่นฐานและทำการค้าขายทางน้ำ โดยคลองท่อมนี้มีความยาวมากสามารถเดินทางด้วยเรือสู่ทะเลอันดามันได้ นั้นแสดงให้เห็นว่าการค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้าสามารถเชื่อมโยงกันระหว่างซีกโลกตะวันออกและซีกโลกตะวันตกในหลายประเทศที่อยู่ติดกับทะเล และพื้นที่บริเวณทิศตะวันออกของวัดคลองท่อมนี้เองที่ชาวบ้านได้ขุดพบลูกปัดซึ่งเป็นเนินดินสูง ชาวบ้านเรียกว่าควน และเรียกกันจนติดปากว่า “ควนลูกปัด” พื้นที่แห่งนี้มีการขุดพบโบราณวัตถุจำนวนมาก รวมถึงลูกปัดโบราณที่มีลักษณะแปลกไปเคยขุดพบที่ไหนมาก่อนเลย คือ ลูกปัดรูปหน้าอินเดียดแดง หรือที่เรียกว่าลูกปัด “สุริยะเทพ” ในปัจจุบัน

โบราณวัตถุที่ขุดค้นพบที่ควนลูกปัดนั้น ปัจจุบันได้เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม ก่อตั้งโดยพระครูอาทรสังวรกิจเจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ โดยใช้บ

^{๙๒} สัมภาษณ์ พระครูสถิตนราธิการ, เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ส่วนตัวของท่านและเงินของวัดที่ได้จากการทอดกฐิน ทอดผ้าป่ามาสมทบในการก่อสร้างจนแล้วเสร็จ ในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ พิพิธภัณฑ์แห่งนี้เป็นที่เก็บรักษาโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบที่ควบคู่กับวัดซึ่งมีจำนวนมาก ต่อมาในระยะหลังลูกปัดที่ได้ไขว้ไว้ในพิพิธภัณฑ์ลดน้อยลง ซึ่งเป็นช่วงเวลาที่พระครูอาทรสังวรกิจ อาพาธและต้องเข้ารับการรักษาที่โรงพยาบาลอยู่บ่อยๆ จนไม่มีเวลาตรวจตราโบราณวัตถุเหล่านี้ ในที่สุดพระครูอาทรสังวรกิจก็ได้มรณภาพลงในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ หลังจากนั้นได้มีการประชุมกันจากหลายๆฝ่ายในเรื่องของการดูแลจัดการพิพิธภัณฑ์ในที่สุดก็มีมติให้พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมอยู่ภายใต้ การดูแลรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองท่อมได้จนถึงปัจจุบัน

๔.๑.๒ ความหมายและความสำคัญของลูกปัด

ในการศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ นั้นสิ่งซึ่งเป็นหัวใจสำคัญคือความหมาย และความสำคัญของลูกปัด โดยได้สรุปดังต่อไปนี้

นายพญอม จันนิม เจ้าหน้าที่สำนักวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “.. ลูกปัดเป็นวัสดุขนาดเล็กที่นำมาเจาะรูสำหรับร้อย ใช้เป็นเครื่องรางของขลังหรือเครื่องประดับ ในสมัย แรกๆทำจากวัตถุดิบจากธรรมชาติอย่างเช่น ดินเผา เปลือกหอย กระดุกสัตว์ ฟัน เมล็ดพืช ไม้ ก้อน หิน ปะการัง จนกระทั่งพัฒนามาเป็นการเสาะแสวงหาวัตถุอื่นที่คงทน มีคุณค่าและสามารถเจาะรู ได้มาทำเป็นลูกปัด เช่นทองคำ แร่ พลอย อัญมณีต่างๆ แต่ต่อมานุษย์ได้นำวัตถุที่มีความทนทาน เช่น แก้ว หรือโลหะ จำพวก สำริด ตะกั่ว จนมาถึงยุคปัจจุบัน ใช้วัตถุที่ทำจากสารสังเคราะห์ เช่น พลาสติกและเรซินที่มีสีสันท่างๆนำมาขัด ฝน บั่นหรือหลอมให้เป็นรูปทรงต่างๆแล้วเจาะรูร้อย ลูกปัด จึงเป็นวัตถุที่มนุษย์ทำขึ้นและใช้กันมาเป็นหลายพันหลายหมื่นปี และยังเป็นที่ยิยมจนถึงทุกวันนี้...”^{๔๓}

ส่วนนายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ให้ สัมภาษณ์ถึงความหมายและความสำคัญของลูกปัดว่า “..ลูกปัดคือ วัตถุที่นำมาจากธรรมชาติ เช่น ฟัน เขี้ยว เล็บ เขา งา กระดุกของสัตว์ เปลือก หรือเมล็ดพืชต่างๆ หรือไม้ที่มีความแข็งแรง ทนทาน ไม่ แตกง่าย โดยเอามาทำการขัด ฝน หรือ ทุบ เพื่อให้มีรูปทรงที่สวยงามตามแต่จินตนาการของแต่ละคน ใช้ตกแต่งทำเป็นเครื่องประดับร่าง เครื่องรางของขลังและนำมาใช้ประกอบพิธีในทางศาสนาพราหมณ์ ลูกปัดที่พบในบริเวณวัดคลองท่อมนั้นสะท้อนให้เห็นถึงเรื่องราวในอดีตประมาณ หลายพันปีมาแล้ว โดยไม่มีใครเคยรู้มาก่อนว่า พื้นที่บริเวณนี้เคยเป็นที่อยู่อาศัยของมนุษย์ยุคก่อนประวัติศาสตร์มาก่อน และเคยเป็นเมืองท่าที่สำคัญในการค้าขายทางทะเล จากโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบแสดงให้เห็นถึงการ ติดต่อกับภายนอกข้ามทวีปโดยเฉพาะประเทศอียิปต์ และกรีกจากการเปรียบเทียบกับลูกปัดที่พบแถบ กลุ่มแม่น้ำไนล์โดยสำนักโบราณคดีจากกรมศิลปากร และสันนิษฐานว่าบริเวณนี้เคยมีความเจริญรุ่งเรือง

^{๔๓} สัมภาษณ์ นายพญอม จันนิม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

เนื่องจากเป็นแหล่งอุตสาหกรรมผลิตลูกปัดมาก่อน โบราณวัตถุต่างๆที่พบในบริเวณนี้จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์และเก็บรักษาให้เยาวชนคนรุ่นใหม่ได้ศึกษาเรียนรู้...”^{๙๔}

ส่วนทางด้าน ดร. โนรี เห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามันให้สัมภาษณ์ว่า “..ลูกปัดเป็นเครื่องประดับที่แพร่หลายทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย เราจึงพบลูกปัดรูปแบบต่างในแหล่งโบราณคดีทั่วไป แสดงให้เห็นว่าสมัยโบราณนั้นใช้ลูกปัดเป็นเครื่องประดับ หรืออาจจะใช้เป็นเครื่องรางของขลัง ซึ่งถือว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการใช้ชีวิตและความเป็นอยู่ และลูกปัดสามารถใช้แลกเปลี่ยนแทนเงินตราในทางการค้าขาย ลูกปัดในสมัยโบราณเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของคนในแต่ละยุคแต่ละสมัย ในการประดิษฐ์คิดค้น และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในทางอารยธรรมของแต่ละชุมชนได้อีกด้วย ดังนั้นลูกปัดจำนวนมากมีรูปแบบต่างๆรวมถึงสีสันมากมายที่พบที่บริเวณควนลูกปัด ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่นั้นเป็นหลักฐานสำคัญว่า บริเวณนี้เมื่อประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๑-๑๒ (กำหนดอายุโดยการศึกษาเปรียบเทียบกับแหล่งโบราณคดีอื่นๆที่ค้นพบหลักฐานทางโบราณคดีเหมือนกัน เช่น ที่อุ้งทอง สุพรรณบุรี พบในเมืองออกแก้ว ประเทศเวียดนาม) เป็นแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตลูกปัดที่ใหญ่ที่สุดในภาคใต้ของประเทศไทย และลูกปัดเหล่านี้จะถูกส่งเป็นสินค้าออกให้แก่ชุมชนอื่นๆในภาคกลาง และภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย และในระยะเวลาเดียวกันชุมชนโบราณแห่งนี้ก็ยังมีติดต่อกับสัมพันธ์กันกับประเทศอินเดีย และกลุ่มประเทศอาหรับ ซึ่งชุมชนที่เป็นเมืองท่าหรือเป็นเมืองที่ใช้สำหรับการพักสินค้านั้นน่าจะเริ่มจากประเทศไทยไปจนถึงเมืองออกแก้วของเวียดนามในแหลมโคชินไชน่าซึ่งเป็นเมืองที่ตั้งอยู่ชายฝั่งทะเลตะวันออกของคาบสมุทรมาลายู ระหว่างอินเดียตอนใต้กับภาคเหนือของดินแดนเอเชียอาคเนย์...”^{๙๕}

นอกจากนี้นายชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการกองการศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ลูกปัดมีหลากหลายรูปทรงและหลากหลายสีสัน นอกจากจะเป็นเครื่องประดับตกแต่งร่างกายเพื่อความสวยงามแล้ว ยังใช้เป็นสิ่งกำหนดฐานะของผู้สวมใส่ ใช้เป็นเครื่องรางของขลังเพื่อปกป้องคุ้มครองอันตรายและให้โชคลาภ ใช้ประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นสินค้าและยังเป็นเงินตราแลกเปลี่ยนกันระหว่างชุมชนในสมัยโบราณ การพบลูกปัดอยู่ทั่วโลกในแหล่งอารยธรรมโบราณทั้งในโลกตะวันออกและโลกตะวันตกจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่บ่งบอกถึงเรื่องราวทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การค้า ความเชื่อและศาสนา การค้นพบลูกปัดชนิดเดียวกันแต่อยู่คน

^{๙๔} สัมภาษณ์ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๙๕} สัมภาษณ์ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามันจังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ละซีกโลกกัน นั่นเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้คน ชุมชนผ่านเส้นทางการค้า การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเทคโนโลยีระหว่างชุมชนโบราณต่างๆ ได้อย่างกว้างขวาง...”^{๔๖}

จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ลูกปัดเป็นโบราณวัตถุที่ทำจาก เศษซากพืช ซากสัตว์ หิน แร่ อนินสารต่างๆ ที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่มีความแข็งแรงทนทาน นำมาขัด ถู ฝนหรือแกะสลัก ให้มีขนาดและรูปร่างต่างๆตามที่ต้องการอาจจะมาจากการจินตนาการ หรือการเลียนแบบของจริง เช่น รูปสัตว์ รูปมนุษย์และการแต่งกายของมนุษย์ เป็นต้น แล้วเจาะรูตรงกลางสำหรับร้อย เพื่อทำเป็นเครื่องประดับ ซึ่งบ่งบอกถึงฐานะของผู้สวมใส่ลูกปัดในสมัยโบราณเป็นเครื่องแสดงถึงความเจริญของคนในแต่ละยุคแต่ละสมัย ในการประดิษฐ์คิดค้น และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ในทางอารยธรรมของแต่ละชุมชนได้นอกจากนี้ลูกปัดยังใช้เป็นเครื่องรางของขลังเพื่อปกป้องคุ้มครองภัยอันตรายและให้โชคลาภตามความเชื่อของชาวบ้านและยังใช้เป็นอุปกรณ์ในการประกอบพิธีกรรมทางศาสนา เป็นสินค้าและยังเป็นเงินตราแลกเปลี่ยนกันระหว่างชุมชนในสมัยโบราณ การพบลูกปัดอยู่ทั่วโลกในแหล่งอารยธรรมโบราณทั้งในโลกตะวันออกและโลกตะวันตกจึงเป็นหลักฐานสำคัญที่บ่งบอกถึงเรื่องราวทางสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ การค้า ความเชื่อและศาสนา การค้นพบลูกปัดชนิดเดียวกันแต่อยู่คนละซีกโลกกัน นั่นเป็นหลักฐานที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของผู้คน ชุมชนผ่านเส้นทางการค้า การแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมและเทคโนโลยีระหว่างชุมชนโบราณต่างๆ ได้อย่างมากมาย จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์โบราณวัตถุเหล่านี้มิให้สูญหายไปจากชุมชนคลองท่อม เพื่อชนรุ่นหลังและผู้สนใจรวมถึงนักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชมและศึกษาเรียนรู้

๔.๑.๓ ลูกปัดภาคใต้บนเส้นทางข้ามคาบสมุทรมาลายู

แหล่งโบราณคดีที่ถูกระบุในประเทศไทยนั้นมีอยู่มากมายหลายแห่งด้วยกัน โดยมีการกระจายอยู่ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ ดังมีรายละเอียดของลูกปัดภาคใต้บนเส้นทางข้ามคาบสมุทรมาลายู

จากการสัมภาษณ์ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามันจังหวัดกระบี่ ทำให้ทราบข้อมูลเกี่ยวกับการกระจายของลูกปัด และลักษณะของลูกปัดในแหล่งต่างๆ โดยมีรายละเอียดต่างๆ ดังนี้^{๔๗} “..จากลักษณะภูมิศาสตร์ภาคใต้ของประเทศที่เป็นแหลมที่ยื่นออกไปในทะเลเหมือนกำแพงธรรมชาติกั้นระหว่างมหาสมุทรอินเดียและมหาสมุทรแปซิฟิก ทำให้ภาคใต้ได้กลายเป็นจุดปะทะของเส้นทางการเดินเรือตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามันและฝั่งทะเลอ่าวไทยกลายเป็นบริเวณที่ตั้งเมืองท่าสำคัญของไทย จึงปรากฏแหล่งโบราณคดีเกี่ยวข้องกับการติดต่อค้าขายทางทะเลอยู่เป็นระยะ ตั้งแต่จังหวัดชุมพร ระนอง สุราษฎร์ธานี พังงาและกระบี่ กลายเป็น

^{๔๖} สัมภาษณ์ นายชำนาญ เรืองมาก, ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๔๗} ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

บริเวณที่ตั้งเมืองท่าสำคัญเมื่อราว ๒๐๐๐-๑๐๐๐ปีมาแล้ว บรรดาพ่อค้าจากต่างแดนได้มุ่งหน้าเดินเรือมายังเมืองท่าต่างๆเหล่านี้เพื่อจอดพักและขนถ่ายสินค้าข้ามคาบสมุทรโดยมิได้เดินเรืออ้อมแหลมมลายูซึ่งสินค้าสำคัญอย่างหนึ่งเป็นที่นิยมทั้งทางซีกโลกตะวันออกและซีกโลกตะวันออกในเวลานั้นได้แก่ ลูกปัด จึงทำให้พบหลักฐานการกระจายตัวของลูกปัดตามเมืองท่าหรือสถานีการค้าเป็นจำนวนมาก

เส้นทางการข้ามคาบสมุทรได้มีนักวิชาการเสนอไว้จำนวนหลายเส้นทางแต่หากจะอธิบายถึงการใช้เส้นทางดังกล่าวแล้ว จำเป็นต้องมีหลักฐานทางโบราณคดีรองรับที่เป็นเมืองท่าซึ่งอยู่ร่วมสมัยเดียวกันในฝั่งทะเลสองด้าน เช่น เส้นทางข้ามคาบสมุทรสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ เส้นบนสุดจะอยู่บริเวณคอคอดกระ ซึ่งเป็นส่วนแคบสุดของแหลมมลายู โดยมีแหล่งโบราณคดีปากจั่น จังหวัดระนอง อยู่ด้านฝั่งทะเลอันดามัน ในขณะที่เขาสามแก้วจังหวัดชุมพรอยู่ด้านฝั่งทะเลอ่าวไทย โดยมีลูกปัดเป็นหลักฐานให้เห็นความเชื่อมโยงถึงกัน พัฒนาการของเส้นทางข้ามคาบสมุทรในระยะต่อมามีความชัดเจนในสมัยศรีวิชัย ได้แก่เส้นทางตะกั่วป่า-อ่าวบ้านดอนที่มีทุ่งตึก จังหวัดพังงา และแหลมโพธิ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานีเป็นเมืองท่าที่อยู่คนละด้าน ซึ่งทั้งสองแห่งนี้พบหลักฐานทางโบราณคดีเหมือนกัน โดยเฉพาะลูกปัดแก้วหลายสีที่มีความสวยงามโดดเด่นเป็นพิเศษต่างจากแรกเริ่มสมัยประวัติศาสตร์

สำหรับคลองท่อมก็มีความเป็นไปได้อย่างมากว่าจะถูกใช้เป็นเส้นทางข้ามคาบสมุทรด้วย โดยสามารถเดินทางไปได้ทั้งอ่าวบ้านดอนและนครศรีธรรมราช แต่ชุมพรทั้งที่อ่าวบ้านดอนและที่นครศรีธรรมราชกลับมีอายุที่ชัดเจนหลังสมัยศรีวิชัยลงมา การใช้อายุสมัยเพื่ออธิบายถึงการใช้เส้นทางข้ามคาบสมุทรระหว่างคลองท่อมกับเมืองท่าด้านฝั่งทะเลอ่าวไทยปัจจุบันจึงยังเป็นที่ไม่รับรองเท่าไรนัก ในอนาคตหากพบโบราณวัตถุในสมัยราชวงศ์อันของจีนหรือจื๊อคนแบบโรมันรวมทั้งลูกปัดแก้วมลายูชัดเจนขึ้น

แหล่งโบราณคดีที่สำคัญที่มีการค้นพบลูกปัดในบริเวณพื้นที่ภาคใต้ นอกจากที่ควนลูกปัด อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่แล้ว ยังมีการขุดพบในพื้นที่ที่อยู่ติดกับชายฝั่งทะเล ทั้งด้านตะวันออกและด้านฝั่งตะวันตก ดังต่อไปนี้

แหล่งโบราณคดีปากจั่น แหล่งโบราณคดีปากจั่น ตั้งอยู่ที่ตำบลปากจั่น อำเภอระบุรี จังหวัดระนอง มีลักษณะภูมิประเทศเป็นที่ราบ มีคลองหลักและคลองจั่นไหลผ่าน ส่วนทางทิศตะวันตกเป็นคลองกระบุรี สามารถเดินทางออกสู่ทะเลอันดามันได้อย่างสะดวกชุมชนโบราณแห่งนี้ตั้งอยู่บนทางรถไฟเก่าของทหารญี่ปุ่นสมัยสงครามโลกครั้งที่ ๒ มีการสำรวจพบลูกปัดโบราณและวัตถุสำคัญกระจายอยู่ทั่วไปตามแนวคันดินรางรถไฟสมัยโบราณ จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบลูกปัดอินโดแปซิฟิก ลูกปัดหินคาร์เนเลียนและอเกตลูกปัดทองคำและลูกปัดที่อยู่ในสภาพไม่สมบูรณ์ พบเศษแก้วและหินที่ใช้ในการผลิตลูกปัด โบราณวัตถุอื่นที่พบได้แก่ กำไลแก้ว เครื่องมือโลหะเศษภาชนะดิน

เผาที่คล้ายกับภาชนะดินเผาแบบรูแลตต์ ซึ่งเป็นภาชนะนำเข้าจากอินเดียและเศษเครื่องถ้วยจากเมืองจีน

จากหลักฐานที่ค้นพบสันนิษฐานว่า ชุมชนโบราณปากจั่นมีการติดต่อค้าขายกับดินแดนตะวันตกกับอินเดียและจีน ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมชนหนึ่งในดินแดนคาบสมุทรภาคใต้ที่เป็นทางการค้า ซึ่งตั้งอยู่บนส่วนที่แคบที่สุดของแหลมมลายูหรือคอคอดกระที่เป็นเส้นทางลัดไปยังฝั่งอ่าวไทย ได้โดยมีเขาสามแก้วเป็นเมืองท่าในด้านนี้ ดังนั้นจึงเป็นเส้นทางข้ามคาบสมุทรที่มีแหล่งโบราณคดีอยู่ทั้งสองด้าน แหล่งโบราณคดีปากจั่นแห่งนี้น่าจะมีอายุร่วมสมัยกับเขาสามแก้ว คือประมาณ ๒๐๐๐ ปีมาแล้ว

แหล่งโบราณคดีกะเปอร์ (วัดปทุมธาราราม) แหล่งโบราณคดีกะเปอร์ ตั้งอยู่ในพื้นที่วัดปทุมธาราราม ตำบลกะเปอร์ จังหวัดระนอง สภาพพื้นที่บริเวณนี้เป็นที่ราบสูงมีคลองกะเปอร์ไหลผ่านออกสู่ทะเลอันดามัน จากการขุดค้นทางโบราณคดีพบว่า พื้นที่แห่งนี้เคยเป็นที่ตั้งถิ่นฐานของมนุษย์มาตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ที่เริ่มรู้จักการทำเกษตรกรรม โดยเปลี่ยนจากสังคมที่เคยเก็บของป่าล่าสัตว์ จากที่เคยอาศัยอยู่ในถ้ำ ก็ได้ย้ายถิ่นที่อยู่ในที่ราบใกล้คลองหรือแม่น้ำ จนถึงสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ที่พบหลักฐานการรับอิทธิพลทางวัฒนธรรมจากอินเดียทั้งลูกปัดแก้วและหินภาชนะดินเผาที่นำเข้ามาจากอินเดีย แหล่งโบราณคดีกะเปอร์จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นลำดับพัฒนาการของชุมชนก่อนประวัติศาสตร์จนเข้าสู่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ในภาคใต้ที่มีอายุประมาณ ๒๐๐๐-๓๐๐๐ ปีมาแล้ว

ลูกปัดที่พบในแหล่งกะเปอร์ ส่วนใหญ่เป็นลูกปัดแก้วสีเขียวขนาดเล็ก หรือลูกปัดอินโดแปซิฟิก พบมากทั้งทรงกลมและทรงกระบอกสั้น ส่วนลูกปัดหินพบทั้งหินคาร์เนเลียนทรงกลมและลูกปัดหินอเมทิสต์ และควอตซ์ขนาดกลาง มีรูปทรงพิเศษ พบก้อนแก้ว เศษแก้ว ลูกปัดทองคำจำนวนไม่มาก นอกจากนี้ยังพบโบราณวัตถุสำคัญอื่นๆได้แก่ ชิ้นส่วนภาชนะดินเผาของหม้อสามขา ในช่วงของการเริ่มต้นของการตั้งถิ่นฐาน ในระยะต่อมาพบเศษภาชนะดินเผาทั้งนำเข้าจากอินเดียและเศษภาชนะพื้นเมือง ชิ้นส่วนโลหะ ซึ่งสันนิษฐานว่าเป็นเศษชิ้นส่วนร่วมสมัยเดียวกับลูกปัดซึ่งพบในยุคแรกเริ่มของการเปลี่ยนแปลงทางการค้าและวัฒนธรรมกับอินเดียเมื่อประมาณ ๒๐๐๐ ปีมาแล้ว

กลุ่มแหล่งโบราณคดีภูเขาทอง กลุ่มแหล่งโบราณคดีภูเขาทอง ประกอบด้วย แหล่งโบราณคดีภูเขาทองและแหล่งโบราณคดีใกล้เคียง ได้แก่บ้านบางกล้วยนอกและเขากกล้วย (บางคลัก) ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่อำเภอสุขสำราญ จังหวัดระนอง จากหลักฐานการขุดค้นทางโบราณคดีรวมถึงโบราณวัตถุที่ชาวบ้านขุดพบ สันนิษฐานได้ว่า กลุ่มโบราณคดีแห่งนี้เคยเป็นกลุ่มเมืองท่าสำคัญในยุคแรกๆของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการติดต่อแลกเปลี่ยนทางการค้าและวัฒนธรรมอินเดียอย่างใกล้ชิดมาก่อน ทำให้พบโบราณวัตถุที่นำเข้ามาจากอินเดียเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังพบสินค้าของโรมันที่คนอินเดียอาจนำเข้ามา เนื่องจากโรมันได้เข้ามาตั้งสถานการค้าอยู่ทางภาคใต้ของอินเดีย และ

ในช่วงตอนปลายมีการติดต่อกับดินแดนแถบอ่าวเปอร์เซียด้วย แหล่งโบราณคดีแห่งนี้จึงเป็นแหล่งผลิตลูกปัดที่สำคัญอีกแห่งหนึ่งของประเทศไทย ร่วมสมัยกับแหล่งโบราณคดีคลองท่อม จังหวัดกระบี่

แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้วตั้งอยู่บนเนินเขาสามแก้วในพื้นที่หมู่ ๑ ตำบลนาชะอัง อำเภอเมืองชุมพร มีคลองท่าตะเภาไหลผ่านทางทิศตะวันออกไปสู่ทะเลอ่าวไทย ซึ่งเป็นเส้นทางน้ำที่ปรากฏว่าร่องรอยในอดีตสามารถใช้เป็นเส้นทางเดินเรือออกสู่ทะเลได้ และพบการตั้งถิ่นฐานของชุมชนโบราณสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ สันนิษฐานว่า แหล่งโบราณคดีแห่งนี้อาจเป็นที่ตั้งของสถานีการค้าในอดีตและเป็นเมืองท่าโบราณในเส้นทางข้ามคาบสมุทรมุขที่สำคัญ โดยเชื่อมโยงกับแหล่งโบราณคดีปากจั่น จังหวัดระนองที่อยู่ด้านชายฝั่งทะเลอันดามัน

จากการสำรวจและขุดค้นพบหลักฐานสำคัญ เช่น กลองมโหระทึก เครื่องมือเหล็กสำริด ภาชนะดินเผา รวมทั้งลูกปัดและเครื่องประดับจำนวนมาก เช่น กำไล แก้ว แหวน ลูกปัดที่พบส่วนใหญ่เป็นลูกปัดหินคาร์เนเลียนและอาเกตรูปทรงแปลกตา ลูกปัดทองคำพบเป็นจำนวนมากและหลากหลายกว่าแหล่งอื่นๆ จุดเด่นของลูกปัดที่พบที่นี่คือ มีลูกปัดเขียนลายผสมลายส่วสติกะ ลูกปัดรูปตริตรณะ ซึ่งเป็นสัญลักษณ์ทางพระพุทธศาสนาของอินเดียสมัยโบราณ นอกจากนี้ยังพบตราประทับแกะสลักรูปอักษรโบราณ เศษแก้วหลอม หินและวัตถุดิบที่มีรอยขัดแต่ง สันนิษฐานได้ว่าพื้นที่แห่งนี้น่าจะเป็นแหล่งผลิตลูกปัดและเครื่องประดับเพื่อตอบสนองคนในชุมชนรวมถึงเป็นแหล่งเป็นแหล่งค้าขายให้คนในชุมชนอีกด้วย เป็นพื้นที่ที่ได้รับวัฒนธรรมจากอินเดียในยุคแรกเริ่มที่พุทธศาสนาเริ่มเผยแพร่เข้ามาในประเทศไทยเมื่อประมาณ ๒๐๐๐ปีมาแล้ว

แหล่งโบราณคดีแหลมโพธิ์ ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลพุมเรียง อำเภอไชยา จังหวัดสุราษฎร์ธานี บริเวณแหลมโพธิ์เป็นสันทรายขนาดใหญ่มีคลองพุมเรียงไหลผ่าน เคยมีการสำรวจพบซากเรือและพบโบราณวัตถุต่างๆโดยเฉพาะเศษเครื่องถ้วยจีนเป็นจำนวนมาก แสดงว่าพื้นที่แห่งนี้เคยเป็นที่ตั้งของท่าเรือและเป็นที่พักของชนชาติต่างๆที่เข้ามาค้าขายแลกเปลี่ยนสินค้ากับเมืองโบราณไชยา และชุมชนที่อยู่บนแผ่นดินใหญ่

แหลมโพธิ์เป็นท่าเรือสำคัญด้านฝั่งทะเลอ่าวไทย เป็นเส้นทางใช้ขนถ่ายสินค้าข้ามคาบสมุทรมุขระหว่างตะกั่วป่ากับอ่าวบ้านดอน โดยมีแหล่งโบราณคดีทุ่งตึกเป็นเมืองท่าด้านฝั่งทะเลอันดามัน ทำให้เมืองท่าทั้งสองแห่งพบโบราณวัตถุที่มีลักษณะเหมือนกัน ที่สำคัญได้แก่ ลูกปัด เครื่องถ้วยเปอร์เซีย ภาชนะแก้ว และเครื่องถ้วยจีนสมัยราชวงศ์ถัง ลูกปัดที่พบได้แก่ลูกปัดแก้วหลายสี เช่น ลูกปัดมีตา ลายหมากรุก เป็นต้น นอกจากนี้จะพบลูกปัดสีเขียว ลูกปัดเคลือบทอง อำพันทอง จากโบราณวัตถุที่พบแสดงให้เห็นว่า แหลมโพธิ์เป็นเมืองท่าที่สำคัญทางการค้าบนเส้นทางสายไหมทางทะเลในสมัยศรีวิชัย มีอายุระหว่างประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๖

แหล่งโบราณคดีท่าชนะ ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลวัง อำเภอท่าชนะ จังหวัดสุราษฎร์ธานี ในอดีตชุมชนโบราณท่าชนะซึ่งเป็นชุมชนสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ ปรากฏหลักฐานว่ามีการติดต่อ

สัมพันธ์กับชุมชนต่างแดนซึ่งอยู่ในเส้นทางเดินเรือทางฝั่งตะวันออกโดยตรง ได้แก่ จีน เวียดนาม เขมร และติดต่อกับชุมชนเพื่อนบ้าน เช่น ชุมชนโบราณไชยา ตลอดจนอาจติดต่อกับชุมชนโบราณตะกั่วป่า ด้วย จึงอาจรับวัฒนธรรมอินเดียโดยตรงหรือผ่านชุมชนเพื่อนบ้าน เช่นเดียวกับชุมชนเมืองท่าอื่นๆ อีกทั้งรับลัทธิศาสนาพราหมณ์ และพุทธเข้ามาเป็นศาสนาประจำชุมชน

ลูกปัดที่โดดเด่นที่สุดของท่าชนะ คือ กลุ่มลูกปัดแก้วและหินซึ่งตัดแกะและขัดเป็นรูปทรงต่างๆ กลุ่มลูกปัดมรกตนาขานาชนิด เช่น ลูกปัดทรงคล้ายผลมะม่วงทำจากหินคาร์เนเลียน และอเมทิสต์ ลูกปัดรูปสัตว์มีทั้งลูกปัดแก้วและหิน ลูกปัดตรัรทันะ ทำจากอเมทิสต์และหินน้ำค้าง ตราประทับมีอักษรอักษรพราหมีทำจากหินน้ำค้างขนาดเล็ก หัวแหวนแกะเป็นรูปเทพโรมัน รูปใบหน้า คน รูปสัตว์ลูกปัดอินโดแปซิฟิกมีจำนวนมากหลากสีหลายขนาด แต่กลุ่มที่ไม่เคยพบในแหล่งอื่นเลย คือ ลูกปัดแก้วน้ำเคลือบ มีลักษณะคล้ายเม็ดทรายหลอมเกาะกันเป็นก้อนสีฟ้าอมเขียว การกำหนดอายุแหล่งโบราณคดีท่าชนะจากโบราณวัตถุที่พบโดยเฉพาะภาชนะดินเผารูปแลตต์แวร์ น่าจะมีอายุประมาณ ๒๐๐๐ ปีมาแล้ว

แหล่งโบราณคดีควนพุนพิน แหล่งโบราณคดีควนพุนพิน ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลท่าข้าม อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานีตรงจุดบรรจบกันกับแม่น้ำสองสาย คือแม่น้ำตาปีและแม่น้ำพุมดวง เป็นชุมชนขนาดใหญ่ ที่อยู่บนเส้นทางข้ามคาบสมุทรตะกั่วป่า – อ่าวบ้านดอน โดยชุมชนนี้อาจเป็นทั้งจุดหมายของการเดินทางเป็นจุดแวะพักไปด้วย โบราณวัตถุที่พบจากการสำรวจและการขุดค้นพบทางโบราณคดี แสดงถึงการติดต่อทางวัฒนธรรมกับชุมชนที่อยู่ภายนอกทั้งอินเดีย จีนและตะวันออกกลาง พบร่องรอยการก่อศาสนสถานด้วยอิฐ ๒ แห่ง และโบราณวัตถุ ได้แก่ พระโพธิสัตว์สำริด พระพิมพ์ดินดิบ สลุปจำลองดินเผา ซึ่งเป็นการรับคตินิยมตามพุทธศาสนาเถรวาทมา ต่อจากเขาศรีวิชัยที่พบหลักฐานทางศาสนาฮินดูอย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังพบเครื่องถ้วยจีน เหรียญเงินอาหรับรวมทั้งลูกปัด ซึ่งอาจเป็นสินค้าสำคัญอย่างหนึ่งที่มีการติดต่อซื้อขาย แลกเปลี่ยนกันในชุมชน

แหล่งโบราณคดีเขาศรีวิชัย(เขาพระนารายณ์) แหล่งโบราณคดีเขาศรีวิชัย ตั้งอยู่หมู่ ๑ บ้านหัวเขา ตำบลเขาศรีวิชัย อำเภอพุนพิน จังหวัดสุราษฎร์ธานี อยู่ในชุมชนโบราณพุนพิน ซึ่งเป็นชุมชนโบราณขนาดใหญ่ อยู่ในเส้นทางข้ามคาบสมุทรตะกั่วป่า-อ่าวบ้านดอนมีการติดต่อกับชุมชนโพ้นทะเล โดยใช้เส้นทางแม่น้ำพุมดวงและแม่น้ำตาปี ปรากฏหลักฐานเคยติดต่อและรับวัฒนธรรมจากอินเดียในด้านการค้าและลัทธิศาสนาทั้งฮินดูและพุทธ โดยได้พบหลักฐานทางโบราณคดีเขาศรีวิชัยอยู่กระจัดกระจายโดยรอบ บนยอดเขาพบโบราณสถาน ๘ แห่ง พบเทวรูปและชิ้นส่วนองค์พระวิฆณุฐานรูปเคารพ และชิ้นส่วนสถาปัตยกรรมหิน ซึ่งเป็นหลักฐานการสร้างศาสนสถานในศาสนาฮินดู นอกจากนี้ยังพบเครื่องถ้วยจีน ภาชนะและเครื่องใช้สำริด พระพิมพ์และสลุปจำลองดินเผา รวมทั้งลูกปัดชนิดและขนาดต่างๆกระจัดกระจายอยู่ทั่วไปเป็นจำนวนมาก ส่วนใหญ่เป็นลูกปัดแก้วสีเขียวสีต่างๆ ลูกปัดหินมีค่าพบในปริมาณไม่มาก เป็นหินอาเกตต์ หินควอทซ์ คาร์เนเลียนและลูกปัดทองคำ

ซึ่งลูกปัดเหล่านี้จะมีลักษณะที่คล้ายคลึงกันกับลูกปัดที่พบที่แหลมโพธิ์ คลองท่อม และแหล่งโบราณคดีสมัยธาราวดีในภาคกลางของประเทศไทย

แหล่งโบราณคดีทุ่งตึก แหล่งโบราณคดีทุ่งตึก ตั้งอยู่หมู่ที่ ๓ ตำบลทุ่งตึก อำเภอดงแก้ว จังหวัดพังงา จากตำแหน่งที่ตั้งทางภูมิศาสตร์และหลักฐานทางโบราณคดีที่พบได้ปรากฏชัดว่าในยุคโบราณ ทุ่งตึกเป็นเมืองท่าที่อยู่ในเส้นทางขนถ่ายสินค้าข้ามคาบสมุทระหว่างทะเลอันดามันกับฝั่งทะเลอ่าวไทย หรือเส้นทางการค้าข้ามคาบสมุทระสายตะกั่วป่า-อ่าวบ้านดอน เมืองท่าแห่งนี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งเนื่องจากเป็นส่วนหนึ่งของเส้นทางการค้าทางทะเลของโลก ยุคโบราณ เรียกว่า "เส้นทางสายไหมทางทะเล" ในสมัยศรีวิชัย มีอายุระหว่างประมาณพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๖ โดยเป็นจุดเชื่อมโยงการค้าจากยุโรปตะวันตก ผ่านทะเลเมดิเตอร์เรเนียน ทะเลแดงไปยังอินเดีย เอเชียตะวันออกเฉียงใต้ สู่ดินแดนด้านทิศตะวันออกที่มีจีนเป็นตลาดการค้าสำคัญ

โบราณวัตถุที่พบมีความหลากหลายและถือว่าเป็นสินค้าชั้นดี ได้แก่ ลูกปัดแก้วมีหลายรูปแบบและหลายขนาดที่ต้องมีเทคนิคขั้นสูงในการผลิต ซึ่งสันนิษฐานว่ามาจากตะวันออกกลางและอินเดีย โดยเฉพาะลูกปัดแก้วหลายสีซึ่งพบเป็นจำนวนมาก และมีลวดลายสวยที่สุดในประเทศไทย เช่น ลูกปัดแบบมีตา ลายตาหมากรุก ลายเป็นริ้วสีต่างๆ นอกนี้เป็นลูกปัดแก้วสีเขียวหรือลูกปัดอินโดแปซิฟิก ลูกปัดแก้วเคลือบทองหรืออำพันทอง ส่วนลูกปัดหินพบเพียงเล็กน้อย ส่วนโบราณวัตถุอื่นพบภาชนะแก้วเขียนสีเครื่องถ้วยเคลือบสีฟ้าของเปอร์เซีย เครื่องถ้วยจีนพบสมัยราชวงศ์ถัง ที่สำคัญคือพบโบราณสถานที่เป็นศาสนสถานหลายแห่ง พบโบราณวัตถุ เช่น เทวรูปพระพิฆเนศวร พระพุทธรูป พระพิมพ์ดินเผา เหรียญสำริดของอินเดีย เครื่องประดับทองคำ นั้นแสดงให้เห็นว่า เมืองท่าแห่งนี้เจริญขึ้นภายใต้ความหลากหลายตั้งแต่ด้านการค้าและวัฒนธรรมจากดินแดนโพ้นทะเลอย่างกว้างขวาง

แหล่งโบราณคดีนางย่อน แหล่งโบราณคดีนางย่อนตั้งอยู่บนพื้นที่บ้านกลาง ตำบลคุระบุรี อำเภอกุระบุรี จังหวัดพังงา จากหลักฐานทางโบราณคดีพบว่า เคยเป็นที่ตั้งของชุมชนโบราณแห่งหนึ่งของบริเวณพื้นที่ชายฝั่งทะเลอันดามัน นักโบราณคดีในอดีตได้กำหนดอายุสมัยของแหล่งโบราณคดีนางย่อนว่า อยู่ในสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ จากโบราณวัตถุที่พบได้แก่ เครื่องประดับทำด้วยหินและแร่ประกอบหิน เช่น กำไลหิน ลูกปัดหิน เครื่องปั้นดินเผา เครื่องมือเครื่องใช้ที่ทำด้วยสำริดและเหล็ก

เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๕๑ สำนักงานศิลปากรที่ ๑๕ ภูเก็ตได้มีการดำเนินการสำรวจและขุดค้นที่แหล่งโบราณคดีนางย่อน เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบกับแหล่งโบราณคดีฝั่งอันดามันและแหล่งอื่นๆ พบร่องรอยการอยู่อาศัยของมนุษย์ที่มีความต่อเนื่องตั้งแต่สมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ในราวพุทธศตวรรษที่ ๕ ไปจนถึงพุทธศตวรรษที่ ๑๓-๑๔ โดยพบหลักฐานทั้งลูกปัดและและโบราณวัตถุสำคัญต่างๆ ลูกปัดที่พบส่วนใหญ่เป็นลูกปัดแก้วสีเขียว หรือลูกปัดอินโดแปซิฟิก ซึ่งพบมากตามเมืองท่า

ชายฝั่งทะเลโบราณ ที่พบบ้างจะเป็นลูกปัดแก้วหลายสีและลูกปัดอำพันทอง ซึ่งมีขนาดใหญ่กว่าแหล่งอื่น ลูกปัดจากหินคาร์เนเลียนและอาเกต ลูกปัดทองและเศษแผ่นทอง ก้อนแก้วและเศษแก้วหลากหลายสี จี๋หรือหัวแหวนแกะสลัก ภาชนะดินเผาพื้นเมือง และยังพบภาชนะดินเผาจากเปอร์เซีย เศษชิ้นส่วน ภาชนะดินเผาจากราชวงศ์ถัง แสดงให้เห็นถึงการติดต่อกับชุมชนต่างชาติจากโพ้นทะเล เมื่อเปรียบเทียบกับหลักฐานทางโบราณวัตถุที่พบ พื้นที่แห่งนี้น่าจะมีอายุสมัยร่วมกับแหล่งโบราณคดีในสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ เช่น เขาสามแก้ว ภูเขาทอง คลองท่อม ต่อเนื่องจนถึงสมัยศรีวิชัย เช่นทุ่งตึกและแหลมโพธิ์...”

นอกจากนั้น นายพญอม จันนิม เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ ยังให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับความเชื่อที่เกี่ยวกับลูกปัดว่า “...ลูกปัดนั้นมีมากมายหลากหลายรูปแบบและมีการตั้งชื่อเรียกกันตามลักษณะ ตามความเชื่อ รูปร่างและบางครั้งก็ใช้ที่ตามสถานที่ที่เป็นแหล่งขุดค้นพบ ไม่ว่าจะเป็นลูกปัดตาตะกั่วป่าหรือลูกยอไชยา ซึ่งเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายของนักนิยมลูกปัด ซึ่งลูกปัดชนิดนี้เป็นที่ขึ้นชื่อในฐานะตาวิเศษ คอยช่วยคุ้มครองป้องกันภัยให้กับผู้ห้อยแขวน นอกจากลูกยอแล้วก็ยังมียูกปัดอีกตัวหนึ่งที่พบที่พื้นที่นี้ซึ่งมีความงามและมีหลากหลายลวดลายและสีสันเรียกกันว่า นกยูงไชยา และยังมีลูกปัดขึ้นสำคัญที่พบที่เดียวในโลกคือลูกปัดหน้าอินเดียดงหรือลูกปัด สุริยะเทพ ซึ่งถูกขุดค้นพบที่คลองท่อม ซึ่งสันนิษฐานว่า สุริยะเทพคลองท่อม น่าจะผลิตในกรีก-โรมัน ที่เมืองอเล็กซานเดรียซึ่งตั้งอยู่บนชายฝั่งทะเลเมดิเตอร์เรเนียนในประเทศอียิปต์ ทวีปแอฟริกา ด้วยรูปลักษณะที่โดดเด่นทำให้ลูกปัดสุริยะเทพคลองท่อมมีความสำคัญและเพิ่มมูลค่าให้มากเลยทีเดียวโดยเชื่อว่าหากใครได้ครอบครองเป็นเจ้าของก็จะให้การทำมาค้าขายคล่อง ลูกบอลกับลูกรักบี้ เป็นลูกปัดที่ทำจากหินสีเทาเข้มหรือสีดำแล้วมีการเขียนลายสีขาวอย่างลายลูกฟุตบอล หากใครได้ครอบครองหรือได้สวมใส่จนมีสีเข้มขึ้นเชื่อกันว่าผู้นั้นมีอยู่คงกะพัน ลูกปัดชนิดนี้พบมากที่เขาสามแก้ว และถัดจากเขาสามแก้วลงมาทางใต้ที่อำเภอท่าชนะ จะพบลูกปัดเม็ดเหลี่ยมนี้้งามและลูกปัดรูปสัตว์ซึ่งทำด้วยเทคนิคการเจียรระไนแบบโบราณที่มีฝีมือประณีตงดงามมาก เชื่อว่าหากผู้ใดได้สวมใส่หรือครอบครอง จะเสริมสร้างอำนาจบารมีแก่ผู้นั้น หุ่นโมเสกหรือโมร็อกโค เป็นลูกปัดที่พบที่บางกล้วยมีชื่อเสียงในเรื่องของความงามของเนื้อแก้วที่สอเคลือบแม้จะยังไม่มีการเติมคุณค่าหรือปรากฏการณ์พิเศษใดๆและไม่ไกลจากบางกล้วยเท่าใดนักก็มีการพบแหล่งโบราณคดีคือ ภูเขาทอง มีการพบลูกปัดซึ่งมีขนาดเล็กและขนาดใหญ่ เรียกว่า โหรา โดยโหรายอดนิมคือ โหราหลอดด้าย หรือกลองยาวมีลักษณะคล้ายกลองยาว มีลักษณะทรงกระบอกคอดกึ่งตรงกลางคล้ายหลอดด้าย รวมถึงโหรามีเม็ดเหลี่ยมและรูปสัตว์ ซึ่งมีความงามไม่แพ้ลูกปัดที่ขุดพบที่เขาสามแก้วและที่ท่าชนะ อิฐสีดำที่พบที่ทำเรือนางย่อน อาจจะดูไม่สวยงามมากแต่จะเพิ่มมูลค่าในด้านความเชื่อความศรัทธาที่มีชื่อเทียบชั้นมหาอุด หยุตปิ่นให้ยิ่งไม่ออก กันกระสุนให้ยิงไม่เข้า และกันคุณไสย สะสมเพื่อปกป้องคุ้มครองตัว...”^{๔๘}

^{๔๘} สัมภาษณ์ นายพญอม จันนิม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

จากการสัมภาษณ์ สรุปได้ว่า ลูกปัดที่ขุดค้นพบในภาคใต้มีมากมายหลากหลายรูปแบบมักตั้งตามจินตนาการของผู้พบเห็น บ้างก็มองเป็นรูปสัตว์ บ้างก็มองเป็นพืช บ้างก็มองเป็นสิ่งของต่างๆ และบางชนิดก็ไม่เคยขุดค้นพบที่ใดมาก่อน จากการสันนิษฐานของสำนักโบราณคดีได้สันนิษฐานว่า ลูกปัดหน้าอินเดียนแดงหรือลูกปัดสุริยะเทพนั้นได้พบที่แหล่งโบราณคดีคลองท่อมเท่านั้น และนอกจากความโดดเด่นในเรื่องของความสวยงามของลูกปัดแต่ละชนิดแล้วยังมีความโดดเด่นในเรื่องความเชื่อซึ่งสามารถเพิ่มมูลค่าให้กับตัวลูกปัดแต่ละชิ้นตามแหล่งที่ขุดค้นพบหากผู้ใดได้ห้อยคอหรือครอบครองลูกปัดแต่ละชนิด ลูกปัดในแหล่งโบราณคดีที่พบในภาคใต้หรือคาบสมุทรมาลายู ได้แก่ ลูกยอไชยา-ตาตะกั่วป่า ลูกปัดนกยูงหรือแก้วโมเสก พบที่ไชยา ลูกปัดสุริยะเทพพบที่คลองท่อม ลูกปัดบอล-รักบี้พบที่เขาสามแก้ว ลูกปัดหินคาร์เนเลียนพบที่ท่าชนะ ลูกปัดทูนแก้วโมเสกพบที่บางกล้วย ลูกปัดหินสีมีค่าพบที่ภูเขาทอง ลูกปัดแก้วอัฐสีดำพบที่ท่าเรือนางย่อน

๔.๑.๔ การดำเนินงานทางโบราณคดีที่ควนลูกปัด

จากการสัมภาษณ์นักวิชาการผู้มีความรู้เกี่ยวกับการดำเนินงานทางโบราณคดีที่ควนลูกปัดทำให้ได้ข้อสรุปดังนี้

ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้อันดามันให้สัมภาษณ์ว่า “..จากการรายงานของการค้นพบแหล่งโบราณคดีที่ควนลูกปัด ทำให้ ธนิต อยู่โพธิ์ ซึ่งเป็นอธิบดีกรมศิลปากรในขณะนั้นและคณะสำรวจกรมศิลปากร ได้เดินทางไปสำรวจเรื่องก่อนประวัติศาสตร์และความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมในสมัยโบราณทางภาคใต้ และได้ศึกษาโบราณวัตถุที่วัดคลองท่อม สันนิษฐานว่าอาจเป็นเมืองท่าโบราณอีกแห่งหนึ่งจากหลายแห่งในพื้นที่ภาคใต้ เมื่อ พ.ศ.๒๕๑๐ หลังจากนั้นในปี ๒๕๑๒ ได้มีการสำรวจและศึกษาโบราณวัตถุที่คลองท่อม โดยนายประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ภัณฑารักษ์จากกรมศิลปากร มีการสำรวจและบันทึกไว้ในรายงานการสำรวจทางประวัติศาสตร์โบราณคดีในเขตจังหวัดชุมพร ระนอง พังงาและกระบี่ และหนังสือเรื่อง “โบราณสถานในภาคใต้ตอนเหนือรวม ๗ จังหวัด”เกี่ยวกับโบราณคดีคลองท่อมว่า “ควนลูกปัด”เป็นแหล่งที่พบลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆอีกมากมาย มีชาวบ้านเคยพบซากเรือโบราณ ๒ ลำ บริเวณอำเภอกลองท่อม และบอกเล่าที่มาของชื่อ “คลองท่อม”

ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นายมานิต วลลิโกดมและ นายศรีศักร วลลิโกดม ได้เดินทางไปสำรวจแหล่งโบราณคดีคลองท่อมและเผยแพร่ในบทความเรื่อง “ควนลูกปัดและแผ่นดินบก แหล่งโบราณคดีวิทยาในภาคใต้” ได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า แหล่งโบราณคดีแห่งนี้อาจเป็นเมืองท่าโบราณแห่งหนึ่งของภาคใต้และยังเป็นแหล่งอุตสาหกรรมทำแก้วหลอมดีบุกและเครื่องประดับ และพบหลักฐานการติดต่อค้าขายกับชนชาติกรีกและโรมัน ต่อมาคณะสำรวจงานวิชาการ กองโบราณคดีกรมศิลปากร ได้มีการสำรวจแหล่งโบราณคดีในภาคใต้ รวมทั้งสำรวจแหล่งโบราณคดีและศึกษาโบราณวัตถุอีกครั้ง ในปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ได้เสนอว่า ที่ควนลูกปัดคลองท่อมควรมีนักโบราณคดีทาง

ประวัติศาสตร์มาศึกษาและขุดค้น เพราะเป็นแหล่งโบราณคดีที่สำคัญมากและคงจะเคยเป็นเมืองสำคัญแห่งหนึ่งทางด้านการค้ากับต่างประเทศด้านตะวันตกของคาบสมุทรไทย หนึ่งปีต่อมา นายธราพงศ์ ศรีสุชาติ นักโบราณคดีจากกรมศิลปากรและคณะได้ดำเนินการสำรวจและขุดค้นแหล่งโบราณคดีควนลูกปัดเป็นครั้งแรก พบว่าเนินลูกปัดเป็นเนินดินที่มีลักษณะเป็นชุมชนโบราณ ไม่มีคูเมืองหรือกำแพงเมืองแต่มีคลองไหลผ่านกลางชื่อ คลองท่อม และพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าเป็นแหล่งอุตสาหกรรมผลิตลูกปัดในสมัยโบราณ โบราณวัตถุที่พบมากคือ ลูกปัดแร่ประกอบหิน แก้วหลอม แก้วน้ำเคลือบ ลูกปัดทองคำตะกั่ว และยังพบเศษภาชนะดินเผาเนื้อดินธรรมดาและเนื้อดินขาวฉาบ แก้วน้ำเคลือบและโบราณวัตถุอื่นๆ ได้แก่ แท่นหินบดยา ลูกกลิ้งหินบด เครื่องประดับสำริด เครื่องมือเหล็กคล้ายตะปูหรือเหล็กสกัด และพบว่ามีภาชนะอยู่อาศัยตั้งถิ่นฐานถึง ๒ ครั้งด้วยกัน

ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ภัณฑารักษ์จากกรมศิลปากร ได้เสนอบทความในปีเดียวกันเรื่อง “เมืองท่าสำคัญบนแหลมมลายู” โดยได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า เมืองคลองท่อมมีความใกล้ชิดกับเมืองเวียงสระโดยเป็นท่าเรือหรือประตูทางฝั่งตะวันตกเพื่อนำทางไปสู่เวียงสระพุนพิน ที่ปากแม่น้ำตาปี และเป็นท่าเรือทางฝั่งตะวันตกของเมืองตามพรลิงค์ โดยเป็นเมืองรุ่นเดียวกับเมืองตะกั่วป่าและอาจจะถูกกองทัพเรือโจระทำลายเมื่อปี ๑๕๑๘ เช่นเดียวกับเมืองตะกั่วป่าจึงต้องร้างไป ต่อมาในปี ๒๕๒๖ อาจารย์มยุรี วีระประเสริฐ ซึ่งเป็นอาจารย์คณะโบราณคดีมหาวิทยาลัยศิลปากรและคณะสำรวจ ได้ดำเนินการขุดค้นแหล่งโบราณคดีที่คลองท่อม จากหลักฐานทางโบราณวัตถุที่สำรวจพบสันนิษฐานว่า แหล่งโบราณคดีควนลูกปัดมีความสัมพันธ์ติดต่อกับอินเดียตอนใต้ กลุ่มประเทศอาหรับและเมืองโบราณสมัยแรกเริ่มประวัติศาสตร์ในภาคกลางของไทย เมืองออกแก้วในแหลมโคชินไชนาและอยู่ในเส้นทางคมนาคมระหว่างอินเดียใต้และเอเชียอาคเนย์

ในปี ๒๕๕๑ มีโครงการสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีครั้งล่าสุด โดยสำนักศิลปากรที่ ๑๕ ภูเก็ต พบลูกปัดแก้วสีเขียวแบบอินโดแปซิฟิกเป็นจำนวนมาก และพบลูกปัดหินจำนวนน้อยมาก เศษภาชนะแก้ว ก้อนแก้ว เศษแก้วหลากสีหลอมรวมกัน ลูกปัดขำรด จากหลักฐานที่ขุดพบและหลักฐานทางโบราณคดีที่จัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม แสดงให้เห็นว่าแหล่งโบราณคดีคลองท่อมเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตลูกปัดและน่าจะรู้จักการผลิตแก้วเพื่อทำลูกปัดขึ้นเอง และมีหลักฐานอย่างหนึ่งที่พบแสดงให้เห็นว่า คลองท่อมเป็นเมืองท่าสำคัญมีการติดต่อทางการค้าทางทะเลกับชาวตะวันตก และกลุ่มประเทศอาหรับที่ผ่านเข้ามาทางอินเดีย นอกจากนี้ยังเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตลูกปัดที่สำคัญร่วมกับแหล่งโบราณคดียุคแรกเริ่มประวัติศาสตร์อื่นๆ เช่น แหล่งโบราณคดีเขาสามแก้ว จังหวัดชุมพร แหล่งโบราณคดีภูเขาทองจังหวัดระนอง และแหล่งโบราณคดีออกแก้ว ประเทศเวียดนาม...”^{๙๙}

^{๙๙} สัมภาษณ์ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

จากข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับการดำเนินงานทางโบราณคดีที่ควนลูกปัด ผู้วิจัยสรุปได้ว่า มีนักโบราณคดีจากกรมศิลปากรเข้ามาสำรวจหลายครั้ง โดยในครั้งแรก มีนายธนิต อยู่โพธิ์ซึ่งเป็นอธิบดีกรมศิลปากรและคณะ ได้ศึกษาโบราณวัตถุที่วัดคลองท่อม สันนิษฐานว่าอาจเป็น เมืองท่าโบราณอีกแห่งหนึ่งจากหลายแห่งในพื้นที่ภาคใต้ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๐ และครั้งที่ต่อมา ในปีพ.ศ. ๒๕๑๒ โดย โดยนายประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ภัณฑารักษ์จากกรมศิลปากร ต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๑๖ นาย มานิต วลลิโกดมและ นายศรีศักร วลลิโกดม ได้ตั้งข้อสันนิษฐานว่า แหล่งโบราณคดีแห่งนี้อาจเป็น เมืองท่าโบราณแห่งหนึ่งของภาคใต้และยังเป็นแหล่งอุตสาหกรรมทำแก้วหลอมดีบุกและเครื่องประดับ และพบหลักฐานการติดต่อกับชาวกรีกและโรมัน หนึ่งปีต่อมา นายธราพงศ์ ศรีสุชาติ นัก โบราณคดีจากกรมศิลปากรและคณะได้ดำเนินการสำรวจและขุดค้นแหล่งโบราณคดีควนลูกปัดเป็น ครั้งแรก พบว่าเนินลูกปัดเป็นเนินดินที่มีลักษณะเป็นชุมชนโบราณ ไม่มีคูเมืองหรือกำแพงเมืองแต่มี คลองไหลผ่านกลางชื่อ คลองท่อม และพบหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าเป็นแหล่งอุตสาหกรรมผลิต ลูกปัดในสมัยโบราณ โบราณวัตถุที่พบมากคือ ลูกปัดแร่ประกอบหิน แก้วหลอม แก้วน้ำเคลือบ ลูกปัด ในปี พ.ศ. ๒๕๒๔ ประทุม ชุ่มเพ็งพันธุ์ ภัณฑารักษ์จากกรมศิลปากรและในปี ๒๕๕๑ มีโครงการ สำรวจและขุดค้นทางโบราณคดีครั้งล่าสุด โดยสำนักศิลปากรที่ ๑๕ ภูเก็ต พบลูกปัดแก้วสีเขียวแบบ อินโดแปซิฟิกเป็นจำนวนมาก และพบลูกปัดหินจำนวนน้อยมาก เศษภาชนะแก้ว ก้อนแก้ว เศษแก้ว หลากสีหลอมรวมกัน ลูกปัดขำรุค จากหลักฐานที่ขุดพบและหลักฐานทางโบราณคดีที่จัดแสดงภายใน พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม

๔.๑.๕ พัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

จากการสัมภาษณ์ ประชาชนในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ เจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ พระครูสถิตนราธิการ (เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม)และผู้ประกอบการ เกี่ยวกับพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ได้ข้อสรุปดังนี้

นายกิตติพงศ์ ดาวกระจ่าง ประชาชนในพื้นที่หมู่ ๒ ให้สัมภาษณ์ถึงความ เปลี่ยนแปลงของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมว่า “..เดิมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมเป็นอาคารที่ก่อสร้าง ขึ้น เป็นอาคารเดี่ยวสองชั้นก่อด้วยอิฐบล็อก ปูนซิเมนต์ และไม่เป็นส่วนประกอบของโครงหลังคาอยู่ ในบริเวณวัดคลองท่อมไปทางทิศเหนือ สร้างขึ้นในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ ได้ดำเนินการก่อสร้างเรื่อยมาโดย ใช้เวลาในการก่อสร้างที่ยาวนาน เนื่องจากว่าไม่มีทุนเป็นเงินก้อน อาศัยเงินจากชาวบ้านถวายบ้าง จากการขายลูกปัดที่เป็นของส่วนตัวที่ท่านได้เก็บสะสมไว้ส่วนหนึ่งบ้างและจากลูกปัดที่ชาวบ้านได้ นำมาถวายนำไปขายให้กับผู้ที่ชื่นชอบลูกปัดเป็นชีวิตจิตใจ แล้วนำเงินส่วนนี้ไปซื้อวัสดุเพื่อมาก่อสร้าง อาคารพิพิธภัณฑ์ จนแล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ชื่อว่า “พิพิธภัณฑ์สถานพระครูอาทรสังวรกิจ”โดย ภายในอาคารเป็นที่โล่งไม่มีชั้นวางแต่อย่างใด จึงได้นำโต๊ะมาวางเพื่อจัดวางลูกปัด ซึ่งมีอยู่มากมาย หลากหลายรูปแบบ ตามขนาดและสีสันทันที่แตกต่างกัน แต่ก็ไม่มีความปลอดภัยและความเป็นระเบียบ

เท่าใดนักทำให้ลูกปิดบางส่วนได้สูญหายไปเนื่องจากลูกปิดเริ่มมีราคาที่สูงขึ้น มีการจัดณะ ประตุนหน้าต่างของอาคารเพื่อขโมยลูกปิดไปขาย แต่ก็เป็นการตั้งใจของเจ้าอาวาสที่ต้องการให้พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ได้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชาวบ้านในละแวกนั้นและใกล้เคียงรวมถึงนักเรียนนักศึกษาและนักท่องเที่ยวได้เยี่ยมชม ซึ่งพระครูอาทรสังวรกิจเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ต่อมาประมาณ ๒๐ ปีเศษ พระครูอาทรสังวรกิจมีสุขภาพไม่แข็งแรงเท่าใดนัก เนื่องจากจากการปฏิบัติหน้าที่เจ้าอาวาสและความชราภาพ จึงทำให้ท่านเกิดล้มป่วยลงต้องเข้านอนพักรักษาอาการป่วยที่โรงพยาบาลเป็นเวลานาน ทำให้ไม่มีคนดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑสถาน ลูกปิดที่มีค่าที่อยู่ภายในพิพิธภัณฑสถานได้สูญหายไปเป็นจำนวนมาก ตัวอาคารก็เริ่มจะผุพัง หากปล่อยไว้เช่นนี้ วัตถุโบราณต่างๆภายในพิพิธภัณฑสถานคงต้องสูญหายอีกเป็นจำนวนมาก จึงได้มีการนัดประชุมจากหลายฝ่าย เช่น พระลูกวัด กรรมการวัด ประชาชนรวมถึงหน่วยงานภาครัฐซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่ที่พิพิธภัณฑสถานตั้งอยู่ ได้ระดมความคิดในการที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นนี้ และได้มีมติให้เทศบาลตำบลคลองท่อมได้เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานพระครูอาทรสังวรกิจแทนพระครูอาทรสังวรกิจ และต่อมาท่านก็ได้มรณภาพลงในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ แล้วได้เปลี่ยนชื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้เป็น “พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม...”^{๑๐๐}

นอกจากนั้นนายพลูม จันนัม ให้สัมภาษณ์ว่า “..พระครูอาทรสังวรกิจ พยายามที่จะขอความช่วยเหลือจากทางราชการเช่นกรมศิลปากร แต่ก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือแต่ประการใด ในปี พ.ศ. ๒๕๕๗ ในสมัย นายประสิทธิ์ โอสานนท์ เป็นผู้ว่าราชการจังหวัดกระบี่ในสมัยนั้น ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อม จึงได้อนุมัติงบประมาณ ๙,๗๐๐,๐๐๐ บาท เพื่อปรับปรุงพิพิธภัณฑสถาน โดยยังใช้โครงสร้างเดิม แต่เปลี่ยนหลังคา และปรับเปลี่ยนห้องทั้งหมด พร้อมทั้งสร้างที่เก็บโบราณวัตถุขึ้นใหม่ และติดตั้งเครื่องปรับอากาศ พร้อมทั้งขอความร่วมมือจากเทศบาลตั้งระบบไฟฟ้าทั้งหมดและปัจจุบันเทศบาลได้จัดสรรเจ้าหน้าที่มาดูแลรักษาด้วยงบประมาณของเทศบาลเองและมีแนวคิดจะปรับปรุงภูมิทัศน์ของพิพิธภัณฑสถานให้ดีขึ้นต่อไป...”^{๑๐๑}

หลังจากที่พิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมอยู่ภายใต้การดูแลรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองท่อมได้มาจนถึงปี พ.ศ. ๒๕๕๕ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองท่อมได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ได้มีการบูรณะปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานวัดคลองท่อมครั้งใหญ่ซึ่งเป็นครั้งที่ ๒ ด้วยวงเงินที่ได้จากการจัดสรรงบประมาณจำนวนสิบล้านบาทเพื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพภายในให้มีความทันสมัยและมีความสะดวกสบายแก่ผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมมากขึ้น โดยมีเก้าอี้สำหรับนั่งฟังบรรยายแก่ผู้มาเยี่ยมชมเป็นหมู่คณะอย่างเพียงพอ มีเครื่องปรับอากาศทั้งสองชั้นและวางเป็นจุดอย่างเหมาะสมเพื่อไม่ให้เกิดความอับอ้าว เพื่อความปลอดภัยของโบราณวัตถุไม่ให้เกิดสูญ

^{๑๐๐} สัมภาษณ์ กิตติพงศ์ ดาวกระจ่าง, ชาวบ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ , ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๑} สัมภาษณ์ นายพลูม จันนัม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

หายและเสียหาย ทางพิพิธภัณฑ์ได้มีตู้เพื่อจัดเก็บโบราณวัตถุของมีค่าเหล่านี้อย่างเป็นทางการโดยเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ ในการบริหารจัดการผ่านรูปแบบคณะกรรมการบริหารพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม แล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ และเปิดให้นักเรียนนักศึกษาประชาชนทั่วไปทั้งในและต่างประเทศ เข้าชมตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐-๑๒.๐๐ น. และ ๑๔.๐๐-๑๖.๐๐ น. เว้นวันพุธ อัตราค่าเข้าชมผู้ใหญ่ ๒๐ บาท เด็ก ๑๐ บาท ส่วนชาวต่างชาติ ผู้ใหญ่ ๑๐๐บาท เด็ก ๕๐ บาท ผู้พิการหรือคนชรา ไม่เก็บค่าบริการ...”^{๑๐๒}

ภาพที่ ๔.๒ ภายนอกพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม (ปัจจุบัน)

อาคารพิพิธภัณฑ์เป็นอาคารสองชั้นทาสีขาวทั้งหลัง ฝาผนังด้านหน้าอาคารได้จำลองลูกปัดสุริยะเทพขนาดใหญ่มาประดับไว้เป็นที่สะดุดตา พื้นที่ส่วนหน้าของอาคารพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม จะเป็นลานจอดรถซึ่งมีพื้นที่เพียงพอสำหรับรถทัวร์ รถยนต์ส่วนบุคคล และรถจักรยานยนต์ ทางด้านซ้ายมือของพิพิธภัณฑ์จะเป็นห้องน้ำแยก สำหรับ ผู้หญิง ผู้ชายและผู้พิการ ส่วนภายในอาคาร มีการจัดวางโบราณวัตถุอย่างเป็นระเบียบเรียบร้อย ตามลำดับก่อนหลัง โดย นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ ได้ให้สัมภาษณ์เพิ่มเติมอีกว่า “เมื่อมีการปรับปรุงพื้นที่ภายในอาคารเสร็จ ได้เชิญนักโบราณคดีของกรมศิลปากรจากจังหวัดภูเก็ต ซึ่งเป็นผู้รู้และเข้าใจในเรื่องราวของโบราณวัตถุเหล่านี้ สามารถจัดวางไว้เป็นหมวดหมู่และลำดับเรื่องราวก่อนหลังไว้เป็นอย่างดี” โดยได้จัดพื้นที่ออกเป็นโซนต่างๆไว้ เมื่อเข้ามาภายในอาคารพบจุดแรกคือจุดประชาสัมพันธ์และเก็บค่าบริการในการเข้าชม จุดที่สองจุดสำหรับบรรยายแก่ผู้มาเป็นหมู่คณะ

^{๑๐๒} สัมภาษณ์ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์, นายกเทศมนตรีเทศบาลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๔.๓ จุดฟังคำบรรยาย

ชั้นล่าง แบ่งเป็นโซนต่างๆ ได้ดังนี้ โซนที่ ๑ ประวัติวัดคลองท่อม และประวัติของผู้ก่อตั้ง
พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม

ภาพที่ ๔.๔ โซนที่ ๑

ในโซนที่ ๒ เป็นเรื่องราวของลูกปัดภาคใต้บนเส้นทางข้ามคาบสมุทรมาเลย์ ด้วยลักษณะภูมิศาสตร์ภาคใต้ประเทศที่เป็นแหลมยื่นไปในทะเล ดังนั้นตามแนวชายฝั่งทะเลอันดามันและฝั่งทะเลอ่าวไทยจึงปรากฏแหล่งโบราณคดีที่เกี่ยวข้องกับการค้าขายทางทะเลอยู่เป็นระยะ ตั้งแต่ชุมชนพรุระนอง สุราษฎร์ธานี พังงาและกระบี่ กลายเป็นบริเวณที่ตั้งเมืองท่าสำคัญเมื่อราว ๒๐๐๐ ปี – ๑๐๐๐ ปีมาแล้ว ซึ่งสินค้าสำคัญและเป็นที่ยอมรับในเวลานั้นได้แก่ ลูกปัด

ภาพ ๔.๕ โซนที่ ๒

โซนที่ ๓ เป็นเรื่องราวของลูกปัดภาคใต้จากแหล่งโบราณคดีต่างๆ เช่น แหล่งโบราณคดีเขาศรีวิชัยพบลูกปัดแก้วสีต่างๆ ลูกปัดหินมีค่าเช่น หินอาเกต หินควอทซ์ คาร์เนเลียน และลูกปัดทองคำ แหล่งโบราณคดีท่าชนะพบลูกปัดแก้วและหิน ขัดแต่งเป็นรูปทรงต่างๆ กลุ่มลูกปัดมณฑลนาาชนิด เช่น ลูกปัดทรงคล้ายผลมะม่วงทำจากคาร์เนเลียนและอเมทิสต์ ลูกปัดรูปสัตว์มีทั้งแก้วและหิน ลูกปัดศรีรัตนะทำจากอเมทิสต์และหินน้ำค้าง เป็นต้น

ภาพที่ ๔.๖ โซนที่ ๓

โซนที่ ๔ เป็นการดำเนินงานทางโบราณคดีที่ควนลูกปัด บอกเล่าลำดับเวลาการดำเนินงานทางโบราณคดีที่ควนลูกปัดแห่งนี้ ตั้งแต่กรมศิลปากรเข้ามาสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดี ซึ่งการพบโบราณวัตถุที่เป็นลูกปัดชนิดต่างๆ มากมายเหล่านี้ ทำให้เห็นว่าแหล่งโบราณคดีคลองท่อมเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตลูกปัด อีกทั้งยังมีหลักฐานหลายอย่างที่พบแสดงให้เห็นว่า คลองท่อมเป็นเมืองทำการค้าสำคัญแห่งหนึ่ง

ภาพที่ ๔.๗ โซนที่ ๔

ในโซนที่ ๕ นี้ เป็นเรื่องลูกปัดประเภทต่างๆ ลูกปัด คือวัตถุขนาดเล็กที่ถูกนำมาเจาะรูสำหรับร้อย ใช้เป็นเครื่องรางหรือเครื่องประดับ สมัยแรกๆ ทำจากวัตถุดิบธรรมชาติ ตั้งแต่ดินเผา กระดุกสัตว์ เปลือกหอย ฟัน เมล็ดพืช ไม้ ก้อนหิน จนมีการเสาะแสวงหาวัสดุที่มีความคงทนมากกว่า เช่น ทองคำ แร่ พลอย และอัญมณีต่างๆ ในโซนนี้มีลูกปัดที่มีชื่อเสียงที่สุดของคลองท่อมรวมอยู่ด้วย คือ ลูกปัดแก้วโมเสกรูปใบหน้าคน ซึ่งมีลักษณะคล้ายสัญลักษณ์ของพระอาทิตย์จึงนิยมเรียก “ลูกปัดสุริยเทพ” และลูกปัดชนิดต่างๆ เช่น ลูกปัดมวงคล ลูกปัดแก้วโมเสก ลูกปัดนกแสงตะวัน เป็นต้น

ภาพที่ ๔.๘ โซนที่ ๕

โซนที่ ๖ เป็นส่วนที่แนะนำถึงวิธีการทำลูกปัด โซนนี้บอกขั้นตอนและวิธีการทำลูกปัดชนิดต่างๆ เช่น การทำลูกปัดยัด โดยนำแท่งเหล็กสองแท่งจับก้อนแก้วเป็นรูปกรวยหรือรูปกลมที่อ่อนตัว โดยมีช่องที่เกิดเป็นฟองอากาศอยู่ภายใน ยัดก้อนแก้วออกเป็นหลอดยาวแล้วตัดออกเป็นชิ้นเล็กๆ ตามต้องการเมื่อขึ้นไปบนชั้นที่ ๒ ก็จะพบภาพบันทึกความทรงจำเมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมถึง ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ.๒๕๓๕ และครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ.๒๕๓๖ ทางพิพิธภัณฑ์ได้นำหนังสือที่ลงนามและโต๊ะพีที่นั่งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเคยประทับนั่งมาจัดแสดงด้วย

ภาพที่ ๔.๙ โซนที่ ๖

ถัดไปจะพบเครื่องมือเครื่องใช้ในอดีตมาจัดแสดง โบราณวัตถุ และลูกปัดประเภทต่างๆ เช่น ตะเกียงโบราณ เครื่องพิมพ์ดีด คันธนู ผานไถนา คานหาบ กาน้ำชา ไหดินเผา หนังสือบุต เศษชิ้นส่วนโบราณวัตถุ กำไลหิน กำไลแก้ว กำไลสำริด สร้อยคอ แว่นดินเผา ลูกปัดดินเผา ขวานหินโบราณ ลูกปัดสัตรีมงคล ลูกปัดโลหะ ลูกปัดอำพันทอง ลูกปัดหินสีมีค่า ตราประทับดินเผาที่มีจารึกอักษรโบราณ และเครื่องมือในการประกอบอาชีพอีกหลายรายการ

ภาพที่ ๔.๑๐ แสดงเครื่องมือเครื่องใช้โบราณ

ชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..หลังจากที่พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมใต้มาอยู่อยู่ในความดูแลรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้แล้ว ในปีพ.ศ. ๒๕๕๖ ทางเทศบาลได้ของบประมาณเพื่อมาปรับปรุงอาคารพิพิธภัณฑ์ใหม่ โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณจากจังหวัดกระบี่ผ่านสภาวัฒนธรรมจังหวัด ได้ปรับปรุงออกแบบ ตลอดจนการจัดวางดังที่ได้เห็นในปัจจุบัน งบประมาณ ๙.๗ ล้านบาท และประสานคำแนะนำจากกรมศิลปากรในการจัดวางวัตถุโบราณให้เป็นหมวดหมู่ประกอบ กับในด้านของแสง

สว่าง เครื่องปรับอากาศ ที่วางโบราณวัตถุให้มีความเหมาะสม ปลอดภัย และหลีกเลี่ยงการหยิบจับของนักท่องเที่ยวและระบบความปลอดภัยจากการลักขโมยโดยมีกล้องวงจรปิด และการวางระบบการเดินทางจากนั้นจะเป็นเส้นทางเดินชมภายในพิพิธภัณฑสถานในรูปแบบของการชมพิพิธภัณฑสถานสมัยใหม่คือบังคับเดินไปในเส้นทางเดียว ผ่านส่วนต่างๆของชั้นล่างขึ้นไปยังชั้นสอง ก่อนกลับลงมาชั้นล่างแล้วออกอีกทาง มีการจัดนิทรรศการบนฝาผนังเพื่ออธิบายถึงรายละเอียด ประวัติความเป็นมา แหล่งโบราณคดีต่างๆในภาคใต้ สามารถอ่านและเข้าใจได้ง่าย...”^{๑๐๓}

ส่วนนายพยอม จันทรนิม เจ้าหน้าที่สำนักวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..หลังจากที่พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้เปิดให้นักเรียนนักศึกษาได้มาศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาและได้สัมผัสโบราณวัตถุที่ค้นพบที่นี้อย่างแท้จริงแล้ว เริ่มมีผู้คนหลั่งไหลเข้ามาเยี่ยมชมอย่างไม่ขาดสาย จึงเกิดปัญหาที่ตามมาหลายอย่างไม่ว่าจะเป็นพื้นที่สำหรับนั่งฟังการบรรยาย อากาศภายในที่ค่อนข้างอบอ้าว รวมถึงทางเดินที่ไม่เป็นระบบและลำดับการเยี่ยมชม จนเมื่อพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ได้ตกมาอยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ จังหวัดกระบี่ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญที่และปัญหาที่เกิดขึ้น จึงได้มีการจัดสรรงบประมาณจำนวนขึ้นจำนวนหนึ่งเป็นเงินจำนวน ๙.๗ ล้านบาท ในการปรับปรุงภายในอาคารทั้งหมดให้มีความสะดวกสบายและทันสมัยเหมาะแก่การศึกษาเรียนรู้ และเสร็จสมบูรณ์ในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ แล้ว เปลี่ยนชื่อมาเป็น พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม...”^{๑๐๔}

ในขณะเดียวกันนายสมศักดิ์ ชั่งช้องกุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..พิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเดิมเคยเป็นกุฏิพระมาก่อน สร้างด้วยไม้ หลังคามุงกระเบื้อง ในฤดูเข้าพรรษามีพระลูกวัดไม่ว่าจะเป็นพระบวชใหม่หรือพระที่มาจากที่อื่นเพื่อมาเข้าประจำพรรษาที่นี้จำนวนมาก แต่พอหลังจากออกพรรษาญาติพี่น้องก็กลายเป็นที่ว่าง ก็เป็นช่วงพอดีกับที่พระครูอาทรสังวรกิจมีลูกปัดอยู่จำนวนมากและยังไม่มีที่เก็บรักษาและตั้งใจว่าจะเอาลูกปัดนี้มาจัดแสดงเพื่อให้ผู้ที่สนใจได้เข้ามาเยี่ยมชมและในที่สุดก็ใช้อาคารนี้เป็นพิพิธภัณฑสถานในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ โดยใช้ชื่อว่า พิพิธภัณฑสถานพระครูอาทรสังวรกิจ เมื่อเวลาผ่านไปหลายสิบปีอาคารที่ทำด้วยไม้ก็ไม่ทนต่อแดดและฝน เกิดการผุพัง ทำให้เกิดการสูญหายของลูกปัดและโบราณวัตถุสำคัญชิ้นอื่นสูญหายไปด้วย มีการจัดแะประตู หน้าต่างของอาคารเพื่อขโมยลูกปัดที่ขาดเวรยามคอยดูแลตรวจตรา ประกอบกับเวลานั้นพระครูอาทรสังวรกิจมีอาการอาพาธ เนื่องจากความชราภาพต้องเข้ารับการรักษาในโรงพยาบาลอยู่เป็นประจำ และลูกปัดภายในพิพิธภัณฑสถานเริ่มน้อยลง ในที่สุดทางผู้ใหญ่บ้าน ชาวบ้านพระลูกวัด กรรมการวัด และหน่วยงานที่รับผิดชอบ มีการประชุมตกลงกันให้เทศบาลตำบลคลองท่อมใต้เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ต่อมาทางเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ เห็นว่าอาคารพิพิธภัณฑสถานมีสภาพเสื่อมโทรมมากจะต้องมีการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงใหม่ทั้ง

^{๑๐๓} สัมภาษณ์ นายชำนาญ เรืองมาก, ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๔} สัมภาษณ์ นายพยอม จันทรนิม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ภายในและบริเวณภายนอกอาคาร จึงได้ยื่นเรื่องของงบประมาณไปยังทางจังหวัดและในที่สุดก็ได้รับเงินงบประมาณจำนวน ๙.๗ ล้านบาทเพื่อการปรับปรุง โดยใช้โครงสร้างของอาคารเดิมทั้งหมดเปลี่ยนแปลงเฉพาะภายในและภายนอกอาคาร ซึ่งมีความทันสมัยเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ แล้วเสร็จสมบูรณ์ เปิดใช้เป็นทางการในปี พ.ศ. ๒๕๕๘...”^{๑๐๕}

นอกจากนี้ พระครูสถิตินราธิการ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อมได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ความคิดการก่อตั้งพิพิธภัณฑสถานนั้น เริ่มจากพระครูอาทรสังวรกิจซึ่งเป็นเจ้าอาวาสในขณะนั้นมีความตั้งใจที่จะอนุรักษ์โบราณวัตถุที่เป็นสมบัติของพื้นที่ที่พบบริเวณวัดคลองท่อมไม่ให้สูญหายไป จึงได้ระดมทุนเพื่อการก่อสร้างอาคารสำหรับเก็บรักษาลูกปัด ซึ่งเป็นเงินที่ได้จากชาวบ้านผู้มีจิตศรัทธา เงินของวัดและเงินส่วนตัวของท่านจำนวนหนึ่ง แล้วลงมือก่อสร้างในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ เรื่อยมาจนแล้วเสร็จเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และเปิดให้นักเรียนนักศึกษาเข้าเยี่ยมชม แต่จะปิดในวันพุธ จนเมื่อวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเป็นครั้งแรก และครั้งที่ ๒ เมื่อวันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖...”^{๑๐๖}

จากการสัมภาษณ์ชาวชุมชน ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ ท้องถิ่น นักโบราณคดี ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ และเจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ทำให้ผู้วิจัยได้ทราบว่าพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนี้ เดิมเป็นกุฏิรวมของพระสงฆ์ในช่วงจำพรรษา แต่เมื่อออกพรรษาแล้วทำให้อาคารหลังนี้ว่างลง จึงเป็นที่ไว้สำหรับเก็บข้าวของเครื่องใช้ที่จำเป็นต่างๆของวัด ต่อมาเมื่อมีการค้นพบลูกปัดและโบราณวัตถุต่างๆที่ควมลูกปัดซึ่งอยู่ในบริเวณพื้นที่ของวัดคลองท่อม พระครูอาทาสังวรกิจซึ่งดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสอยู่ในขณะนั้นได้เล็งเห็นถึงคุณค่าและความสำคัญของโบราณวัตถุที่สามารถเชื่อมโยงเรื่องราวของมนุษย์ในยุคก่อนประวัติศาสตร์ที่ไม่มีผู้ใดล่วงรู้หรือได้มีการจดบันทึกไว้เลย นอกจากการสันนิษฐานของนักโบราณคดีจากลูกปัดและโบราณวัตถุที่ขุดค้นพบในเรื่องของการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ สังคมและวัฒนธรรมผ่านทางโบราณวัตถุเหล่านี้ที่ควรค่าแก่การเก็บรักษาไว้เพื่อให้เยาวชน นักเรียนนักศึกษารวมถึงประชาชนผู้สนใจเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ได้เยี่ยมชม แต่เนื่องจากอาคารนั้นถูกสร้างขึ้นมาและใช้งานมาเป็นเวลาหลายปีและมีปลวกกัดกินทำให้ผุพัง มีสภาพที่ไม่เหมาะสมเพื่อการเก็บรักษาวัตถุโบราณอันมีค่าเหล่านี้ และมีการจัดแวงอาคารจนทำให้เกิดการสูญหาย พระครูอาทรสังวรกิจจึงได้มีการจัดทอดกฐินบ้างทอดผ้าป่าบ้าง การบริจาคปัจจัยจากพ่อค้าประชาชน รวมถึงบางส่วนก็บริจาคเป็นวัสดุเพื่อการบูรณปฏิสังขรณ์อาคารนี้โดยเฉพาะ และเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๐๙ แล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ และใช้ชื่อว่า “พิพิธภัณฑสถานพระครูอาทร

^{๑๐๕} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ แซ่ซ่งกุล, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๑ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๖} สัมภาษณ์ พระครูสถิตินราธิการ, เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

สังวรกิจ”และอยู่ภายใต้การดูแลของท่าเอง สามารถเปิดให้นักเรียน นักศึกษา พ่อค้าประชาชนและผู้สนใจได้เข้าเยี่ยมชม

ในเวลาต่อมาพระครูอาทรสังวรกิจ มีสุขภาพไม่ค่อยจะแข็งแรงนัก ต้องเข้ารับการรักษาตัวในโรงพยาบาลและได้มรณภาพลงในปี พ.ศ. ๒๕๕๐ หลังจากนั้นพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ก็อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ ด้วยระยะเวลาที่ยาวนานถึง ๒๕ ปีของพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้เริ่มมีผู้ต้องมีการบูรณปฏิสังขรณ์ ทางเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ได้ของบประมาณไปยังจังหวัดกระบี่ และได้อนุมัติเงินมาเพื่อการซ่อมแซมอาคารพิพิธภัณฑสถาน จำนวน ๙.๗ ล้านบาท และเริ่มดำเนินการในปี พ.ศ. ๒๕๕๖ แล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๕๘ สามารถเปิดให้บริการได้จนถึงปัจจุบัน

๔.๒ แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดผู้ให้ข้อมูล หรือผู้ให้สัมภาษณ์ประกอบด้วย ตัวแทนสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ ตัวแทนเทศบาลตำบลคลองท่อม นักวิชาการด้านประวัติศาสตร์ท้องถิ่น นักวิชาการด้านโบราณคดี เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ประชาชนในพื้นที่ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมได้ ผู้ประกอบการ รวมทั้งนักท่องเที่ยวในด้านต่างๆดังนี้ คือ ๑) ด้านการจัดการพื้นที่ ๒) ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว ๓) ด้านบริการการท่องเที่ยว ๔) ด้านการปลูกจิตสำนึกในแหล่งท่องเที่ยว และ ๕) ด้านเศรษฐกิจชุมชน

๔.๒.๑ ด้านการจัดการพื้นที่

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับด้านการจัดการพื้นที่ ได้ข้อสรุปดังนี้

นายอภิชัย อรัญญิก ผู้อำนวยการทางท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานงานสาขากกระบี่ ให้สัมภาษณ์ว่า “..ภายนอกอาคารพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมกว้างขวางเพียงพอที่จะจอดรถ มีห้องน้ำที่สะอาดถูกสุขลักษณะ แยกระหว่างห้องน้ำผู้หญิงและผู้ชายรวมถึงห้องน้ำผู้พิการ สถานที่ที่ขยาก็มีเพียงพอสำหรับการใช้งาน การจัดตั้งร้านขายอาหารและเครื่องดื่ม รวมถึงร้านขายของที่ระลึกซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของที่นี่ยังไม่มีเนื่องจากนักท่องเที่ยวยังมีปริมาณน้อยในวันปกติทั่วไป จะมีมากในวันเสาร์และวันอาทิตย์ ส่วนใหญ่จะเป็นคณะของนักเรียนนักศึกษา การใช้จ่ายใช้สอยจะเป็นส่วนของน้ำดื่มและขนมขบเคี้ยวเป็นส่วนใหญ่ การเปิดขายของที่ระลึกจึงไม่มีในพื้นที่บริเวณที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานซึ่งในขณะนี้ทางสำนักงานมีแนวทางที่จะจัดการจัดภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนตามอัธยาศัยนั้นยังไม่ได้เริ่มดำเนินการเนื่องจากไม่มีเงินงบประมาณสนับสนุน ภายในอาคารพิพิธภัณฑสถาน ได้มีการจัดพื้นที่สำหรับการนั่งฟังการบรรยาย โสตทัศนูปกรณ์ เครื่องปรับอากาศ กล้องวงจรปิด และแสงสว่างมีความเหมาะสมเพียงพอและทันสมัยไว้ต้อนรับนักท่องเที่ยว โดยการจัดวางลูกปัดหรือโบราณวัตถุนั้นได้เชิญ

เจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากรในการจัดวางให้เป็นหมวดหมู่ เป็นระเบียบสวยงามเหมาะที่จะใช้เวลาในการศึกษาเรียนรู้...”^{๑๐๗}

สอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์เรื่องแนวทางการพัฒนาด้านการจัดการพื้นที่ ของนาย พญอม จันนิม เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ว่า “..ในระบบแสงสว่างภายในอาคารมีความเพียงพอสามารถมองเห็นโบราณวัตถุและอักษรที่เขียนไว้บอกรายละเอียดต่างๆได้อย่างชัดเจน เข้าใจง่าย มีพื้นที่และเก้าอี้ในการรับฟังการบรรยายเบื้องต้น โดยเฉพาะด้านโสตทัศนูปกรณ์ที่จะต้องทันสมัยขึ้นก่อนการเดินชมภายในเพียงพอ ส่วนบรรยากาศภายในมีความเหมาะสมไม่ร้อนอบอ้าว นอกจากนี้ภายนอกเป็นที่โล่งมีที่จอดรถกว้างขวาง แต่ต้องจัดระบบที่ชัดเจน ควรจะมีหลังคาเพื่อกันแดดกันฝน และควรวางที่ทิ้งขยะไว้ในที่ที่มองเห็นได้ง่าย ในส่วนของห้องน้ำนั้นแม้จะไม่อยู่เป็นอาคารเดียวกันแต่ก็ควรจะทำทางเดินเป็นพื้นคอนกรีตและจะต้องมีหลังคาเพื่อกันแดดกันฝน นอกจากนี้ก็ควรจัดภูมิทัศน์ภายนอกให้มีความเป็นเป็นธรรมชาติที่ร่มรื่น...”^{๑๐๘} ซึ่งสอดคล้องกับนายชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการกองการศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ว่า “..ภายในอาคารสามารถพัฒนาได้ในระดับหนึ่ง สามารถรองรับผู้เข้ามาเยี่ยมชมไม่ว่าจะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษา และผู้สนใจโบราณวัตถุที่มาเป็นหมู่คณะแต่ก็ควรที่จะเพิ่มจำนวนเก้าอี้ให้มากกว่านี้ อุปกรณ์โสตทัศนูปกรณ์ก็มีความพร้อมในการใช้งาน ส่วนภายนอกอาคาร จะเป็นห้องน้ำ ที่จอดรถ ห้องน้ำ ที่ทิ้งขยะ ภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนตามอัธยาศัยนั้นยังจะต้องมีการปรับปรุง และค่อยเป็นค่อยไปและเพื่อความยั่งยืน แต่เนื่องจากเทศบาลมีงบประมาณสนับสนุนค่อนข้างน้อย...”^{๑๐๙}

ส่วนทางด้านนายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..อาคารพิพิธภัณฑสถานนั้นเป็นรูปแบบเดิมไม่มีการเปลี่ยนแปลงรูปทรง แต่ได้เปลี่ยนกระเบื้องหลังคาทั้งหมด พื้นที่จอดรถด้านหน้าอาคารนั้นทางองค์การบริหารส่วนจังหวัดกระบี่เป็นผู้จัดการเทพื้นคอนกรีตให้ มีห้องน้ำอยู่ทางด้านซ้ายมือของพิพิธภัณฑสถานแยกเป็นสัดส่วน โดยมีห้องน้ำผู้หญิง ผู้ชาย และห้องน้ำสำหรับผู้พิการ ภายในอาคารก็มีความสอดคล้องกับการให้สัมภาษณ์ของนายชำนาญ เรืองมากและในส่วนของการใช้เครื่องปรับอากาศนั้น เพื่อไม่ให้เกิดการร้อนอบอ้าว อันจะเกิดกับผู้เข้าชมแล้ว ยังจะเป็นการปรับสมดุลของอุณหภูมิเพื่อความสวยงามและคงสภาพเดิมให้กับลูกปัด เนื่องจากลูกปัดเหล่านี้ชอบความชื้น พร้อมกันนั้นก็มีการติดตั้งกล่องวงจรปิดไว้

^{๑๐๗} สัมภาษณ์ นายอภิชัย อรัญญิก, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๐๘} สัมภาษณ์ นายพญอม จันนิม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๐๙} สัมภาษณ์ นายชำนาญ เรืองมาก, ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ตามจุดต่างๆอย่างเหมาะสม เพื่อความปลอดภัยในการสูญหายของลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆภายในพิพิธภัณฑสถานด้วย...”^{๑๑๐}

ในขณะเดียวกัน ดร.โนรี แห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน ให้สัมภาษณ์ว่า “..การจัดพื้นที่บริเวณภายในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนั้นได้รับการแนะนำจากสำนักงานกรมศิลปากรที่ ๑๔ จังหวัดภูเก็ตมาให้คำแนะนำและจัดวางโบราณวัตถุต่างๆได้เป็นหมวดหมู่ตามลำดับ อุปกรณ์มีความทันสมัย มีวีดิทัศน์ให้ชมสามารถเข้าใจในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ก่อนการเดินเยี่ยมชม อากาศภายในมีความเหมาะสม มีแสงสว่างเพียงพอ สามารถมองเห็นโบราณวัตถุและตัวอักษรที่ใช้อธิบายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ติดไว้ตามผนังภายในอาคารมีความชัดเจนภายนอกอาคารมีห้องน้ำเพียงพอต่อการใช้งานและเป็นสัดส่วนเหมาะสม มีความสะอาดเรียบร้อยมีถึงขยะวางไว้ตามจุดต่างๆอย่างเหมาะสม มีที่จอดรถกว้างขวาง สะดวกและปลอดภัย...”^{๑๑๑}

ส่วนทางด้านพระครูสถิตินราธิการ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อมให้สัมภาษณ์ว่า “..พื้นที่ที่ตั้งพิพิธภัณฑสถานนั้นเป็นของวัดคลองท่อม เดิมพระครูอาทรสังวรกิจเป็นผู้ริเริ่มการก่อสร้างจนแล้วเสร็จหลังจากที่ท่านได้มรณภาพลงพิพิธภัณฑสถานก็ได้อยู่ภายใต้การดูแลของเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ และได้มีการจัดสรรเงินงบประมาณจากจังหวัดจำนวน ๙.๗ ล้านบาท ในการปรับปรุงพิพิธภัณฑสถานนี้ให้มีความทันสมัย เหมาะที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ โดยการทาสีภายนอก เปลี่ยนกระเบื้องผนังหลังคา และทำลูกปัดสุริยะเทพจำลองไว้ส่วนหน้า ภายในพิพิธภัณฑสถานเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบใหม่ทั้งหมด ตลอดจนการวางลูกปัดให้เป็นหมวดหมู่ และได้เชิญเจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากรที่ ๑๔ จังหวัดภูเก็ตมาเป็นผู้จัดวางและให้คำแนะนำแก่บุคลากร เจ้าหน้าที่ที่ทางเทศบาลเป็นผู้มอบหมายให้รับผิดชอบ ส่วนภายในอาคารมีอุณหภูมิที่เหมาะสม พร้อมกันนั้นก็มีการลงจระเข้ติดไว้ตามจุดต่างๆอย่างเหมาะสมและทั่วถึง สำหรับโบราณวัตถุที่ตั้งโชว์นั้นมีค่อนข้างน้อยโดยเฉพาะลูกปัดสุริยะเทพเนื่องจากเกรงว่าไม่มีความปลอดภัยเท่าใดนัก เพราะในปัจจุบันมีมูลค่าสูงดังนั้นทางพิพิธภัณฑสถานจะต้องจัดหาตู้ที่มีความแข็งแรงและมีความปลอดภัยสูงในการเก็บลูกปัดเพื่อรับมือกับการเกิดโจรกรรมได้ ส่วนห้องน้ำจะอยู่แยกกับอาคารพิพิธภัณฑสถาน สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ต้องรอคิว มีความสะอาด มีห้องน้ำผู้พิการและ แยกส่วนระหว่างห้องน้ำผู้หญิงและผู้ชาย มีลานสำหรับจอดรถกว้างขวาง ปัจจุบันยังไม่มีหลังคา เนื่องจากยังขาดปัจจัยในการก่อสร้าง...”^{๑๑๒}

^{๑๑๐} สัมภาษณ์ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๑๑} สัมภาษณ์ ดร.โนรี แห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

^{๑๑๒} สัมภาษณ์ พระครูสถิตินราธิการ, เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ส่วนนายสมศักดิ์ ช่างซ่งกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ ให้สัมภาษณ์ว่า “..ข้อมูลที่ใช้บรรยายในพิพิธภัณฑสถานไม่ตรงตามความเป็นจริงกับโบราณวัตถุที่แสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งขณะนี้ทางหน่วยงานที่รับผิดชอบรวมถึงผู้ประกอบการและทุกฝ่ายกำลังหาโบราณวัตถุมาเพิ่มเติมไว้ในพิพิธภัณฑสถานให้มากกว่านี้ ที่จอดรถมีเพียงพอ กว้างขวาง และจะตั้งห้องจรรยาบรรณในอนาคต เพื่อการเข้าออกอย่างถูกต้องและปลอดภัย และมีความเป็นระเบียบ ในส่วนของห้องน้ำควรจัดคนดูแลให้มีความสะอาดอยู่เสมอ ถึงขยะควรจัดวางให้แข็งแรงเพื่อหลีกเลี่ยงการค้ำของสุนัขจรจัด ด้านภูมิทัศน์ควรปลูกต้นไม้เพื่อให้ความร่มรื่นมากกว่านี้ ซึ่งสถานที่นี้เป็นสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ มีพระพุทธรูปและประติมากรรมทางพระพุทธศาสนาประดิษฐานอยู่...”^{๑๑๓}

ทางด้านนายสุนันท์ แสงสวน พนักงานร้านอาหารระริน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..สถานที่จอดรถกว้างขวาง เพียงพอต่อการใช้งาน ควรจัดเจ้าหน้าที่ดูแลการจอดรถให้เป็นระเบียบ ห้องน้ำควรมีเจ้าหน้าที่ดูแลรักษาความสะอาดอยู่ ถึงขยะจัดวางให้มีความเป็นระเบียบและมีฝาปิดมิดชิด ในอนาคตมีการวางแผนไว้แล้วว่าจัดพื้นที่บริเวณภายนอกให้มีความร่มรื่น ปลูกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงาซึ่งในขณะนี้ทางวัดก็กำลังมีการก่อสร้างอยู่ สภาพภายในอาคารมีความพร้อม ทันสมัย มีแสงส่องสว่างอย่างทั่วถึง...”^{๑๑๔} ซึ่งนางสาวอนงค์นาฏ คำพรรณ เจ้าของร้านอาหารตามสั่ง ปุณณ ก็ได้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..ควรจัดทำที่นั่งพักผ่อนและปลูกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงาร่วมกันนั้นควรปลูกไม้ดอกไม้ประดับให้เกิดความสวยงามไม้ เพื่อสร้างบรรยากาศของพื้นที่ให้เหมาะกับการท่องเที่ยวหรือการมาศึกษาประวัติศาสตร์ และควรจัดสรรพื้นที่ดั้งเดิมของบริเวณสวนปลูกปิดให้นักท่องเที่ยวได้เข้าไปสัมผัสที่นับว่าเป็นการได้สัมผัสของจริงอีกด้วย...”^{๑๑๕} แต่ทั้งนี้นายปิยะพงษ์ นิวัตรกร เจ้าของร้านกาแฟทูไนตี้ ได้กล่าวว่า “..การจัดการทั้งภายนอกและภายในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมมีความพร้อมและทันสมัย แต่ก็ต้องเพิ่มขีดความสามารถในการเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวให้มาเที่ยวมากขึ้นเนื่องจากในปัจจุบันนักท่องเที่ยวหลักคือนักเรียนนักศึกษาซึ่งจะมาเยี่ยมชมในวันหยุดเสาร์และวันอาทิตย์เป็นส่วนใหญ่ ในวันธรรมดาจะค่อนข้างเงียบ...”^{๑๑๖}

รวมถึงนางชวนชม พูลศิริ พนักงานร้าน เจ็มลติมชา ได้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกับนางสุภาพร กฤษดงว่า “..ทางพิพิธภัณฑสถานได้จัดเตรียมความพร้อมไว้ต้อนรับผู้มาเยี่ยมชมไว้อย่างครบถ้วนในทุกด้าน ความสะอาด ห้องน้ำถึงขยะ ลานจอดรถมีพื้นที่กว้างขวาง ภายในอาคารมี

^{๑๑๓} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ช่างซ่งกุล, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑๔} สัมภาษณ์ นายสุนันท์ แสงสวน, พนักงานร้านอาหารระริน หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑๕} สัมภาษณ์ นางสาว อนงค์นาฏ คำพรรณ, เจ้าของร้านอาหารปุณณ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑๖} สัมภาษณ์ นายปิยะพงษ์ นิวัตรกร, ร้านกาแฟทูไนตี้ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

อากาศเย็นสบายเหมาะสำหรับการนั่งฟังบรรยายและเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ได้มาตรฐานรวมถึงการจัดวางโบราณวัตถุมีความเป็นระเบียบ ไม่ล่อแหลมต่อมิจฉาชีพ และมีกล้องวงจรปิดเพื่อกันความสูญหายได้ในระดับหนึ่ง...”^{๑๑๗} ในส่วนของนายสกล โอภาสพันธ์ เจ้าของร้านกาแฟเซลินยังได้กล่าวเพิ่มเติมในส่วนนี้ว่า “..ควรจะจัดพื้นที่เพื่อเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้าไปขายอาหารและเครื่องดื่มเพื่อการเพิ่มรายได้และเพื่อคอยบริการแก่นักท่องเที่ยวให้มีความสะดวกสบายมากยิ่งขึ้น และควรจะต้องมีตู้เพื่อเก็บรักษาที่โบราณวัตถุให้ดีกว่านี้เพื่อหลีกเลี่ยงการตกหล่น เกิดการแตกเสียหายง่ายและที่สำคัญพิพิธภัณฑณ์ไม่ควรใช้เวลา เปิด-ปิด ตามเวลาราชการ...”^{๑๑๘}

ในขณะที่นายอดิศร เตือนเพ็ง ผู้ประกอบการร้านขายเงินยวงให้สัมภาษณ์ว่า “..การจับจ่ายใช้สอยไม่ค่อยจะคึกคักเนื่องจากผู้ที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑณ์ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มนักเรียนนักศึกษาซึ่งไม่ค่อยจะสนใจในเรื่องของความเชื่อในสิ่งที่ทางร้านจำหน่ายมากนัก ที่มาก็เนื่องจากมาศึกษานอกสถานที่ซึ่งเป็นภาคบังคับ ความพร้อมส่วนภายนอกของพิพิธภัณฑณ์ ห้องน้ำมีความสะอาดในระดับหนึ่ง ควรมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลทำความสะอาดอยู่เสมอ ควรจัดทำที่พักหรือจัดภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนตามอัธยาศัยโดยการปลูกต้นไม้เพื่อความร่มเงา...”^{๑๑๙}

ส่วนนางสาวนุชรี ชันธสังข์ พนักงานร้านอาหารหยกเพชร และนายอลงกรณ์ เชตุวัน เจ้าของร้านณัฐธิดาสังฆภัณฑ์ ให้สัมภาษณ์ซึ่งสอดคล้องกันว่า “..บริเวณพื้นที่ภายนอกพิพิธภัณฑณ์ควรปรับปรุงด้านการจัดภูมิทัศน์ให้สวยงาม มีไม้ดอกไม้ประดับและต้นไม้ที่ให้ร่มเงา สร้างอาคารหรือศาลาที่กันแดดกันฝนได้ ส่วนภายในอาคารมีความพร้อมและทันสมัยเหมาะแก่การเข้าไปศึกษาเรียนรู้...”^{๑๒๐}

ขณะเดียวกันนายกิตติพงศ์ พุกบุญย์ นักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการพื้นที่ว่า “..ภายนอกอาคารมีลานจอดรถกว้างขวาง สามารถรองรับรถของนักท่องเที่ยวเพียงพอ ห้องน้ำแยกเป็นสัดส่วนเหมาะสมแต่ควรเพิ่มจำนวนห้องน้ำและต้องมีพนักงานคอยดูแลทำความสะอาดอยู่เสมอ ถึงขณะนี้เพียงพอต่อการใช้งาน ส่วนภายในอาคารมีความพร้อมมีอุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรยายทันสมัย แก้อื้อสำหรับนั่งฟังการบรรยายเพียงพอ อุณหภูมิภายในห้องมีความเหมาะสม...”^{๑๒๑}

^{๑๑๗} สัมภาษณ์ นางชวนชม พูลศิริ, พนักงานร้านขายอาหารเจ็มตีมี่ซ่า และ นางสุภาพร กฤษดิ่ง, เจ้าของร้านขายของชำ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑๘} สัมภาษณ์ นายสกล โอภาสพันธ์, เจ้าของร้านขายกาแฟเซลิน ๕๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๑๙} สัมภาษณ์ นายอดิศร เตือนเพ็ง, ผู้ประกอบการร้านขายเงินยวง หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒๐} สัมภาษณ์ นางสาวนุชรี ชันธสังข์, พนักงานร้านอาหารหยกเพชร และนายอลงกรณ์ เชตุวัน, เจ้าของร้านขายสังฆภัณฑ์ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒๑} สัมภาษณ์ นายกิตติพงศ์ พุกบุญย์, นักท่องเที่ยว, ผู้ตรวจสอบธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัดมหาชน สำนักงานใหญ่ กรุงเทพมหานคร, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ในขณะเดียวกัน นายอมรเทพ เทนเสถียร นักท่องเที่ยว ได้กล่าวว่า “..พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมมีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ มีความสะดวกสบาย ระบบการจัดพื้นที่ทันสมัย มีแสงสว่างเพียงพอ แต่ควรเพิ่มเติมในเรื่องของโบราณวัตถุให้มากขึ้นและมีความหลากหลายและบางชิ้นก็เสี่ยงที่จะตกแตกเสียหายเนื่องจากการหยิบจับของนักท่องเที่ยวควรมีตู้กระจกเก็บไว้เพื่อหลีกเลี่ยงความเสียหาย...”^{๑๒๒}

ส่วนทางด้านนางสิริวิมล จิตรโอฬาล นักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..การจัดโชว์โบราณวัตถุมีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตัวอักษรต่าง ๆ มองเห็นได้อย่างชัดเจน แสงสว่างเพียงพอ สำหรับเก็บโบราณวัตถุมีความทันสมัยและปลอดภัยในระดับหนึ่ง อุณหภูมิภายในห้องไม่ร้อนอบอ้าว เหมาะแก่การเข้าไปศึกษาเยี่ยมชม...”^{๑๒๓}

พร้อมกันนั้นนายธนาพัฒน์ ตีมงคลสุข นักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..สถานที่ด้านนอกอาคารมีที่จอดรถเพียงพอ มีห้องน้ำจัดไว้เป็นสัดส่วน สะอาด เพียงพอต่อการใช้งาน มีถังขยะเพียงพอวางไว้ตามจุดต่างๆอย่างเหมาะสม ควรจัดทำพื้นที่นั่งพักไว้สำหรับนักท่องเที่ยวหรือจัดภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนตามอัธยาศัย ส่วนภายในอาคารนั้นมีความเหมาะสมสำหรับการเข้าไปศึกษาเรียนรู้ โสตทัศนูปกรณ์มีความทันสมัย การจัดแสดงลูกปัดหรือโบราณวัตถุต่างๆเรียบร้อย การจัดสถานที่เพื่อรับฟังการบรรยายมีความพร้อมสามารถรองรับผู้เข้าเยี่ยมชมเป็นหมู่คณะอย่างเพียงพอ อากาศภายในมีความเหมาะสมไม่ร้อนอบอ้าว โบราณวัตถุที่จัดแสดงไม่มีความหลากหลายเท่าที่ควร ควรจะจัดหาเพิ่มเติมให้มากกว่านี้...”^{๑๒๔}

ส่วนนายอโณทัย ทวีพงศ์ศักดิ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “..พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมได้เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมมาก โดยภายในอาคารมีความทันสมัย ที่นั่งสำหรับฟังคำบรรยายมีเพียงพอ มีการจัดฉายวีดิทัศน์และโสตทัศนูปกรณ์ที่มีความทันสมัย อากาศภายในอาคารมีความเหมาะสม เย็นสบาย พร้อมทั้งมีแสงสว่างที่พอเหมาะ สะอาด การจัดวางลูกปัดและโบราณวัตถุมีความเป็นระเบียบ ฝาผนังมีป้ายอธิบายถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เกี่ยวกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงสามารถมองเห็นได้ดี มีลานจอดรถกว้างขวางเพียงพอ ห้องน้ำมีความสะอาดและเป็นสัดส่วน แยกเป็นห้องน้ำ ผู้หญิง ผู้ชาย และห้องน้ำผู้พิการ มีถังขยะเพียงพอและสะดวกต่อการใช้สอย ควรจัดสถานที่ภายนอกเพื่อการพักผ่อนตามอัธยาศัยไว้รองรับนักท่องเที่ยว...”^{๑๒๕}

^{๑๒๒} สัมภาษณ์ นายอมรเทพ เทนเสถียร, นักท่องเที่ยวชาวไทย ผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด มหาชน สาขาอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๓} สัมภาษณ์ นางสิริวิมล จิตรโอฬาล, นักท่องเที่ยว ๓๔/๔๘๘ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๔} สัมภาษณ์ นายธนาพัฒน์ ตีมงคลสุข, นักท่องเที่ยว ชาวกรุงเทพมหานคร, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๕} สัมภาษณ์ นายอโณทัย ทวีพงศ์ศักดิ์, นักท่องเที่ยว ๗๘/๑ หมู่ ๗ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ในขณะที่เวลานายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ ให้สัมภาษณ์ว่า “..ภายนอกอาคารมีเนื้อที่กว้างขวางรถบัสเข้า-ออกได้สะดวก ห้องน้ำไม่เพียงพอควรที่จะเพิ่มจำนวนขึ้นเพื่อให้เพียงพอต่อการใช้งานเพื่อรองรับนักเรียนนักศึกษาหรือนักท่องเที่ยวที่เป็นคนเยอะๆ และควรดูแลเรื่องความสะอาดของห้องน้ำให้มากกว่านี้ ขยะมูลฝอยก็มีที่เก็บเรียบร้อยดีแต่ต้องนำไปทิ้งทุกวัน ส่วนภายในอาคารมีบรรยากาศที่เหมาะสมจะเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ มีความทันสมัย มีความเป็นระเบียบเรียบร้อย ตัวอักษร รูปภาพโบราณวัตถุมีความชัดเจน...”^{๑๒๖}

นอกจากนี้นางสุตา ศรีขาว และนางสาวทิพรรัตน์ บัวทอง ให้สัมภาษณ์มีความสอดคล้องกันว่า “..ทางพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมมีความเหมาะสมที่จะเป็นแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ทางโบราณคดี และสถานที่ท่องเที่ยว โดยภายนอกอาคาร มีที่จอดรถกว้างขวางสามารถจอดได้ทั้งรถยนต์ส่วนบุคคล รถตู้ และรถบัสนำเข้า มีพนักงานคอยดูแลอำนวยความสะดวกในการจอดรถให้มีระเบียบ แต่ในส่วนของห้องน้ำนั้นไม่เพียงพอกับการใช้ควรต้องเพิ่มจำนวนและต้องมีพนักงานคอยดูแลทำความสะอาดอยู่เสมอ และควรจัดภูมิทัศน์ให้มีความสวยงาม ร่มรื่น เหมาะแก่การพักผ่อนตามอัธยาศัย ส่วนภายในอาคารนั้นมีความพร้อมดีและอุปกรณ์ที่ใช้ในการบรรยายก็มีความทันสมัย ส่วนการจัดทางเดินของการเยี่ยมชมนั้นมีความทันสมัยเช่นกัน พร้อมกันนั้นอากาศภายในพิพิธภัณฑ์ก็มีความเหมาะสม ไม่แออัดและที่พื้นที่กว้างขวาง สามารถรองรับนักท่องเที่ยวได้ครั้งละจำนวนมาก มีการติดตั้งเครื่องปรับอากาศทั้งอาคาร เหมาะแก่การเข้าไปศึกษาหาความรู้...”^{๑๒๗}

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ เจ้าอาวาส และผู้ประกอบการในฐานะเจ้าของพื้นที่และนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การจัดพื้นที่ภายนอกพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสม กว้างขวาง จอดรถได้อย่างสะดวกแต่ก็ควรมีเจ้าหน้าที่ไว้คอยจัดระบบการจอดรถให้มีความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความปลอดภัย ส่วนในเรื่องของห้องน้ำนั้นจะต้องเพิ่มจำนวนให้มากกว่านี้และจะต้องมีพนักงานคอยดูแลเรื่องการรักษาความสะอาดอยู่เสมอและควรปรับปรุงทางเดินเท้าในซึ่งจะต้องทำเป็นพื้นซีเมนต์และมุงหลังคาเพื่อกันแดดกันฝน ควรปลูกต้นไม้เพื่อให้ร่มเงาที่เป็นธรรมชาติ และควรจัดภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนตามอัธยาศัย จึงต้องดูแลเรื่องของความสะอาดภายในบริเวณให้มีความสะอาดและควรจัดวางถังขยะมีความเหมาะสมและมีถังขยะเพียงพอสำหรับการใช้งานแต่ควรให้มีความแข็งแรงเพื่อหลีกเลี่ยงการคุ้ยเขี่ยของสุนัข ส่วนภายในอาคารมีการจัดพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม มีที่สำหรับนั่งฟังคำบรรยายก่อนเข้าไปเยี่ยมชมภายในไว้รองรับผู้เยี่ยมชมอย่างเพียงพอ มีไฮด์ทักซิโตนุที่ทันสมัยบรรยากาศภายในไม่อบอ้าว โดยมีเครื่องปรับอากาศสามารถปรับอุณหภูมิภายในได้อย่างเหมาะสม การจัดวางโบราณวัตถุมีความเป็นระเบียบเรียบร้อยในระดับหนึ่งส่วนของความปลอดภัยหรือสัญญาณ

^{๑๒๖} สัมภาษณ์ นาย สมชาย เลี้ยงพรพรรณ, นักท่องเที่ยว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำวิชาสาขามานุษยวิทยา คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๒๗} สัมภาษณ์ นางสุตา ศรีขาว, นางสาวทิพรรัตน์ บัวทอง, นักท่องเที่ยว ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

นั้นก็มีการป้องกันโดยการติดกล้องวงจรปิดไว้ตามจุดต่างๆอย่างเหมาะสม แต่ก็ยังมีโบราณวัตถุบางส่วนยังวางไว้อย่างกระจัดกระจายจึงต้องมีที่เก็บเพื่อแก้ปัญหาการเคลื่อนย้ายการจับต้องซึ่งอาจจะเกิดการพลัดตกและแตกได้

การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ด้านการจัดการพื้นที่ จึงควรมีแนวทางในการพัฒนาดังนี้

๑. การจัดการพื้นที่ภายนอกอาคาร

๑.๑ ควรมีหลังคาเพื่อกันแดดกันฝน และควรมีทางเดินที่ทำด้วยคอนกรีต เพื่อเพิ่มความสะอาดสบายให้กับนักท่องเที่ยว

๑.๒ ควรมีห้องน้ำเพิ่มและมีพนักงานไว้คอยดูแลทำความสะอาดอยู่เสมอ

๑.๓ ควรมีเจ้าหน้าที่ไว้คอยจัดระบบการจอดรถ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย และความปลอดภัย เพื่อป้องกันความเสียหายซึ่งเกิดจากการกระแทกของรถด้วยกัน

๑.๔ ควรจะจัดภูมิทัศน์ให้ดูสวยงามเหมาะสมเกิดความผ่อนคลาย และควรปลูกไม้ดอกไม้ประดับและต้นไม้ใหญ่ให้ร่มเงาเป็นธรรมชาติมากขึ้น

๑.๕ ควรวางถังขยะในที่ที่สามารถมองเห็นได้ง่ายมีสภาพแข็งแรงและมีฝาปิดอย่างมิดชิด

๑.๖ ควรมีที่ซิงและแบ่งโซนพร้อมกับติดป้ายบอกให้ชัดเจนความเป็นระเบียบเรียบร้อยในการจอดรถ

๒. การจัดการพื้นที่ภายในอาคาร

๒.๑ ควรมีที่เก็บโบราณวัตถุอย่างมิดชิดและแข็งแรงเพื่อป้องกันความเสียหายอันเนื่องจากการจับต้องของผู้เข้าชมซึ่งจะทำให้แตกแตกเสียหายพร้อมกันนั้นเพื่อป้องกันการเคลื่อนย้ายถูกปิดและโบราณวัตถุไปไว้ผิดที่และที่สำคัญเพื่อรับมือกับการถูกโจรกรรม

๒.๒ ควรติดตั้งระบบฐานข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมและโบราณวัตถุทุกชิ้นที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์ ซึ่งนักท่องเที่ยวสามารถเข้าถึงข้อมูลเหล่านั้นได้จากวิธีใดด้วยตนเองในระหว่างการเยี่ยมชม

๒.๓ ควรเพิ่มจำนวนและความหลากหลายของลูกปิดที่ชุดค้นพบในบริเวณควนลูกปิดทั้งหมดมาจัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์

๔.๒.๒ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

จากการสัมภาษณ์บุคคลผู้ให้ข้อมูลในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ได้ข้อสรุปดังนี้

นายอภิชัย อรัญญิก ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสำนักงานสาขากระบี่ได้กล่าวถึงประเด็นนี้ว่า “..การโฆษณาประชาสัมพันธ์ตามสื่อต่าง ไม่ว่าจะเป็นแผ่นพับ โปรชัวร์

การติดป้ายโฆษณา ป้ายบอกระยะทาง และสถานที่ตั้งต้องยอมรับว่ายังไม่ชัดเจน แต่สามารถเข้าไปดูได้ทางเว็บไซต์ เฟสบุ๊ก และสื่อออนไลน์ การแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวถือว่าเป็นเรื่องสำคัญ ยังอยู่ในระดับที่ต้องพัฒนาให้มากกว่านี้ และจะต้องมีความทันสมัยรวมถึงการลดค่าใช้จ่ายโดยจะจัดทำ QR Code ที่เป็นส่วนตัวของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมเพื่อหลีกเลี่ยงการใช้กระดาษ ลดค่าใช้จ่ายและลดขยะเพื่อการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม การคมนาคมสะดวก มีรถโดยสารวิ่งผ่านตลอดทั้งวัน ถนนได้มาตรฐาน...”^{๑๒๘} ซึ่งนายพลูม จันนัม เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า “..ทุกภาคส่วนจะต้องร่วมมือไม่ว่าหน่วยงานราชการ เอกชนที่เกี่ยวข้อง รวมถึงประชาชนจะต้องร่วมมือกันประชาสัมพันธ์ในทุกรูปแบบ และทันกับยุคไทยแลนด์ ๔.๐ และมีความยั่งยืนอยู่คู่กับชุมชนตลอดไป ที่สำคัญอย่างยิ่งคือ ควรจัดให้มีงานเทศกาลหรืองานออกร้านของดีประจำถิ่นรองรับในทุกๆ ปี และต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ให้ภาคประชาสังคมได้รู้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง โดยผ่านทางโทรทัศน์ วิทยุ และสื่อต่างๆที่ประชาชนทั่วไปสามารถรับรู้ได้ง่าย...”^{๑๒๙}

นอกจากนี้ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้อันดามันจังหวัดกระบี่ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญโดยเฉพาะในกลุ่มของนักเรียน นักศึกษา ซึ่งหน่วยงานที่รับผิดชอบมีการสร้างเครือข่ายไปยังสถานศึกษาและสถาบันการศึกษาต่างๆ เพื่อการสร้างองค์ความรู้ในทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในสมัยก่อนประวัติศาสตร์ ซึ่งการได้สัมผัสเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ด้วยตนเองนั้นจะเกิดความประทับใจและมีการบอกต่อกันไป แต่ในระบบองค์การต่างๆนั้นจะใช้รูปแบบของการศึกษาดูงานเพื่อถ่ายทอดไปยังประชาชนในพื้นที่ของตนส่วนด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์ที่ไม่มีความหลากหลายเนื่องจากว่าพิพิธภัณฑ์แห่งนี้อยู่ในความดูแลของรัฐ ไม่ได้ทำในรูปแบบเชิงธุรกิจ การออกสื่อโฆษณาก็ใช้เฉพาะที่ไม่มีค่าใช้จ่าย เช่น ทางเฟสบุ๊ก ทางเว็บไซต์ของหน่วยงานที่รับผิดชอบ การคมนาคมนั้นมีความสะดวกสบายซึ่งอยู่ห่างจากสนามบินกระบี่ประมาณ ๓๐ กิโลเมตรและมีรถโดยสารแล่นผ่านตลอดเวลา แต่จะต้องเพิ่มเติมในเรื่องของป้ายจะต้องมีลูกศรชี้บอกเส้นทางที่ยังไม่มีความชัดเจน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์แห่งนี้แล้ว สามารถเดินทางต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆที่ขึ้นชื่อของจังหวัดกระบี่ซึ่งอยู่ในบริเวณใกล้เคียงกัน ได้แก่ สระมรกต น้ำตกร้อน น้ำพุร้อนเค็มได้ภายใน ๑๕ นาทีเท่านั้น แต่ในอนาคตทางหน่วยงานของรัฐที่รับผิดชอบจะมีการจัดทำแผนเพื่อพัฒนาพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมซึ่งจะต้องจัดทำโปรชัวร์หรือแผ่นพับไปวางไว้ตามสถานที่ราชการ ร้านค้า สนามบิน โรงแรมที่พัก รวมถึงร้านอาหารที่ขึ้นชื่อของจังหวัดกระบี่และจังหวัด

^{๑๒๘} สัมภาษณ์ นายอภิชัย อรัญญิก, ผู้อำนวยการสำนักงานการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๒๙} สัมภาษณ์ นายพลูม จันนัม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ใกล้เคียง เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์อีกทางหนึ่ง...”^{๑๓๐} พร้อมกันนี้นายสมศักดิ์ ชั่งชองกุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ก็ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกับ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์ เช่นกัน ว่า “..การเดินทางถือว่ามีความสะดวกในระดับหนึ่ง เพราะอยู่ติดถนนใหญ่ แต่ต้องเพิ่มเติมเรื่องการโฆษณาประชาสัมพันธ์ ในทุกรูปแบบ เช่นมีป้ายพร้อมลูกศรชี้บอกเส้นทางตรงหน้าถนนใหญ่ควรบอกที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถานให้ชัดเจนและทัศนะวิสัยในการมองเห็นง่าย...”^{๑๓๑}

ในขณะที่เดียวกันนายสุนันท์ แดงสวน พนักงานร้านอาหารระริน ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “.. ทางร้านได้มีการแนะนำนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการที่ร้าน เนื่องจากนักท่องเที่ยวมีการสอบถามถึงแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจในพื้นที่บริเวณนี้และบางคนต้องการที่จะมาเที่ยวพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมโดยตรงแต่ไม่รู้ตำแหน่งที่ตั้งที่ชัดเจน เนื่องจากไม่มีป้ายบอกเส้นทาง...”^{๑๓๒} นางสาวอนงค์นาฏ คำพรรณ พนักงานร้านอาหารตามสั่ง ปุณณ ได้กล่าวเสริมว่า “..หน่วยงานที่รับผิดชอบและทางพิพิธภัณฑสถานควรจัดการเรื่องการประชาสัมพันธ์ผ่านทางสถานีวิทยุ โทรทัศน์ หรือช่องทางอื่นที่นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ข่าวสารได้มากกว่านี้...”^{๑๓๓}

ทางด้านนายปิยพงษ์ นิวัตรกร เจ้าของร้านกาแฟพู่ไนต์ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ป้ายบอกเส้นทางต้องมีเป็นระยะๆและชัดเจน และพร้อมกันนั้นจะต้องมีการร่วมมือกันทุกภาคส่วนในการฝึกการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ช่วยเหลือ แนะนำ โดยจะต้องฝึกจากตนเองซึ่งเป็นเจ้าของพื้นที่...”^{๑๓๔} ซึ่งนางชวนชม พูลศิริ พนักงานร้านเจ็มลิ้มซ่า ได้กล่าวว่า “..การเดินทางมาเที่ยวพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมค่อนข้างจะทุลักทุเล โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวที่มาเป็นครั้งแรกจะต้องมีป้ายบอกเส้นทางเป็นระยะหรือตรงทางแยกต่างๆโดยยานพาหนะสามารถเข้าถึงได้ทุกประเภท...”^{๑๓๕} นอกจากนี้นางสุภาพร กฤษดง เจ้าของร้านขายของชำคลองท่อมบิวตี้ซ้อป และนายศุภวรรณชัย บุตรครุฑ เจ้าของร้านขายของชำและนายอดิศร เตือนเพ็ง พนักงานร้านขายเงินยวง ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันว่า “..เส้นทางเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวทาง่ายตั้งอยู่บนถนนสายหลักที่มีสภาพดีแต่ก็มีการซ่อมผิวการจราจรในบางช่วงและนักท่องเที่ยวยังสามารถเดินทางไปท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆไม่ว่า สรรมรกด น้ำตก

^{๑๓๐} สัมภาษณ์ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓๑} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ ชั่งชองกุล, ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓๒} สัมภาษณ์ นายสุนันท์ แดงสวน, พนักงานร้านอาหารระริน หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓๓} สัมภาษณ์ นางสาวอนงค์นาฏ คำพรรณ, เจ้าของร้านอาหารปุณณ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓๔} สัมภาษณ์ นายปิยพงษ์ นิวัตรกร, เจ้าของร้านกาแฟพู่ไนต์ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓๕} สัมภาษณ์ นางชวนชม พูลศิริ, พนักงานร้านขายอาหาร หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ร้อน น้ำพุร้อนเค็ม บ่อน้ำร้อน และสามารถเดินทางไปยังจังหวัดตรัง นครศรีธรรมราชได้ง่าย มีรถสัญจรไปมาตลอดทั้งวัน...”^{๑๓๖} ส่วนนางสาวนุชรี ชันธสังข์ พนักงานร้านอาหารหยกเพชร ได้เสนอถึงเรื่องนี้ว่า “..หน่วยงานที่รับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานจะต้องให้ความสำคัญกับการจัดทำป้ายบอกเส้นทางและลูกศรชี้ เพื่อบอกสถานที่ตั้งได้ชัดเจน และเพื่อไม่ให้นักท่องเที่ยวเสียเวลาไปกับการหลงหรือการจอดรถถามข้างทาง โดยการติดป้ายนั้นจะต้องติดไว้ตรงทางแยกทางเลี้ยวต่างๆและสามารถมองเห็นได้จากระยะไกลพอสมควร...”^{๑๓๗}

ในขณะที่เดียวกันนายอลงกรณ์ เขตวัน เจ้าของร้านณัฐธิดาสังฆภัณฑ์และนายสกล โอภาศพันธ์ ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..การโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางวิทยุท้องถิ่น ทางโทรทัศน์ และโปรซัวร์ก็ถือเป็นเรื่องสำคัญที่จะทำให้นักท่องเที่ยวได้รู้จัก ทางพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมมีเว็บไซต์ส่วนตัวก็จริงแต่ก็ทำได้เฉพาะนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น จึงควรมีช่องทางที่เปิดกว้างในการเข้าถึงให้มากกว่านี้...”^{๑๓๘} นอกจากนี้นางสาวกวีดา เอี่ยมสำอาง และนายอมรเทพ เทนเสถียร นักท่องเที่ยวให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..การมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานครั้งนี้ไม่ได้วางแผนการเดินทางไว้ล่วงหน้าและไม่เคยได้รู้จักสถานที่นี้มาก่อนเลยแม้แต่จากการโฆษณาจากสื่อทางโทรทัศน์ วิทยุ เว็บไซต์ต่างๆ วารสาร แผ่นพับหรือโปรซัวร์ก็ไม่มีการจัดวางเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้หยิบอ่าน ป้ายบอกเส้นทาง หรือตำแหน่งที่ตั้งของพิพิธภัณฑสถาน แต่เนื่องจากคนขับรถซึ่งเป็นชาวจังหวัดกระบี่เป็นผู้แนะนำ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ทางเจ้าหน้าที่รวมถึงหน่วยงานที่รับผิดชอบจะต้องเข้ามาบริหารจัดการในเรื่องนี้...”^{๑๓๙} นอกจากนี้ นายอโณทัย ทวีพงษ์ศักดิ์ นักท่องเที่ยวยังได้กล่าวเสริมอีกว่า “นักท่องเที่ยวบางคนไม่สะดวกในการใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย เช่น สมาร์ทโฟนและการใช้คอมพิวเตอร์ ส่วนสื่อออนไลน์นั้นสามารถให้ข้อมูลได้ในเฉพาะนักท่องเที่ยวบางกลุ่มเท่านั้น จึงควรที่จะจัดทำโปรซัวร์ แผ่นพับและการโฆษณาจากวิทยุชุมชน และโทรทัศน์ เพื่อการรับรู้ข้อมูลข่าวสารได้ดีอีกทางหนึ่งด้วย...”^{๑๔๐}

^{๑๓๖} สัมภาษณ์ นางสุภาพร กฤษดั่ง, เจ้าของร้านขายของชำ และ นายศุภวรรณชัย บุตรครุฑ, พนักงานร้านขายของชำ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓๗} สัมภาษณ์ นางสาวนุชรี ชันธสังข์, พนักงานร้านอาหารหยกเพชร หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓๘} สัมภาษณ์ นายอลงกรณ์ เขตวัน, เจ้าของร้านณัฐธิดาสังฆภัณฑ์และนายสกล โอภาศพันธ์, เจ้าของร้านขายกาแฟ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๓๙} สัมภาษณ์ นางสาวกวีดา เอี่ยมสมบูรณ์, นักท่องเที่ยว ๓๓ หมู่ ๓ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, และนายพรเทพ เทนเสถียร, ผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัดมหาชน สาขาอำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๔๐} สัมภาษณ์ นายอโณทัย ทวีพงษ์ศักดิ์, นักท่องเที่ยว ๗๘/๑ หมู่ ๗ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ซึ่งนายกิตติพงศ์ บุญยพุท และนายธนาพัฒน์ ตีมงคลสุข นักท่องเที่ยวที่มีความคิดเห็นที่สอดคล้องกันว่า “..การเดินทางค่อนข้างทุลักทุเล เนื่องจากไม่มีป้ายบอกตำแหน่งที่ตั้ง และป้ายบอกเส้นทาง ในด้านการคมนาคมมีความสะดวก มีรถโดยสารวิ่งผ่านหน้าพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมก็จริงแต่ก็ไม่สามารถมองเห็นป้ายได้ชัดเจน จึงควรติดป้ายไว้หน้าพิพิธภัณฑสถานที่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน และควรจะมีป้ายและมีลูกศรชี้บอกทิศทางโดยเฉพาะตรงจุดที่เป็นทางแยก จะทำให้การเดินทางของนักท่องเที่ยวไม่เสียเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายด้วย...”^{๑๔๑}

นายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ นักเที่ยว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลาให้สัมภาษณ์ว่า “..การเดินทางสะดวกอยู่ติดถนนใหญ่ซึ่งเป็นสายหลัก ควรจะมีป้ายเพื่อบอกสถานที่และมองเห็นชัดเจน พร้อมทั้งแผ่นพับหรือโปรซัวร์เพื่อให้นักท่องเที่ยวหยิบไปอ่านที่หลังได้ และเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักเรียนนักศึกษาและคนรุ่นใหม่สามารถค้นหาจากได้ GPS แต่ยังคงขาดการโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางวิทยุหรือโทรทัศน์ ทางสื่อออนไลน์ก็มีบ้างแต่เป็นการรับรู้ได้เฉพาะคนบางกลุ่มเท่านั้น...”^{๑๔๒} นอกจากนี้นางสาวทิพรรัตน์ บัวทอง และนางสุดา ศรีขาว ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวที่อยู่ในพื้นที่ได้ให้สัมภาษณ์ที่สอดคล้องกันว่า “..ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนั้นยังขาดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งเจ้าหน้าที่ที่ดูแลรับผิดชอบจะต้องมีการกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่มีการตื่นตัวและควรให้ความรู้แก่ประชาชนหรือการจัดทำแผ่นพับเกี่ยวกับโบราณวัตถุเพื่อเป็นช่องทางของการศึกษาและนำมาถ่ายทอดความรู้ไปยังสมาชิกในครอบครัวได้อีกด้วย และหากเป็นไปได้ควรจะไปยังหน่วยงานหรือองค์กรที่รับทำรายการสารคดีท่องเที่ยวเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อมอย่างน้อยปีละครั้ง...”^{๑๔๓}

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ผู้ประกอบการ ชาวบ้าน และนักท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การเดินทางไปเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ทางด้านการคมนาคมมีความสะดวก มีถนนตัดผ่านสามารถเดินทางได้ในหลายเส้นทาง ทั้งทางบก ทางอากาศ และทางเรือ โดยทางบกนั้น มีรถโดยสารประจำทางสามารถสัญจรไปมาผ่านตลอดทั้งวัน มีสภาพถนนที่ได้มาตรฐานแต่ก็มีการซ่อมแซมผิวจราจรอยู่บ้างในบางช่วง ส่วนนักท่องเที่ยวที่เดินทางโดยเครื่องบินนั้น ย่อมมีความรวดเร็วเนื่องจากมีรถโดยสารจากสนามบินคอยให้บริการตลอดเวลาซึ่งใช้เวลาเดินทางประมาณไม่เกิน ๓๐ นาที พร้อมกันนั้นพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมยังอยู่ใกล้กับสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ

^{๑๔๑} สัมภาษณ์ นายกิตติพงศ์ บุญยพุท, และนายธนาพัฒน์ ตีมงคลสุข, นักท่องเที่ยว เขตบางบัวทอง กรุงเทพมหานคร, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๔๒} สัมภาษณ์ นายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ, นักท่องเที่ยว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๔๓} สัมภาษณ์ นางสาวทิพรรัตน์ บัวทอง, นักท่องเที่ยว ๕๘/๑ หมู่ ๘ และนางสุดา ศรีขาว นักท่องเที่ยว ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

เพื่อผ่อนคลายกล้ามเนื้อ พร้อมกันนั้นก็มีการออกกำลังกายของที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแต่ละชุมชน เช่น ผัก ผลไม้ที่ออกตามฤดูกาล รวมถึงร้านค้าของที่ระลึกในที่นี้ก็คือลูกปัดสวยงามที่เลียนแบบลูกปัดจริงไว้คอยบริการแก่นักท่องเที่ยว และที่ขาดเสียไม่ได้คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว ต้องมีเวรยามคอยรักษาความปลอดภัย และการดูแลรถเข้า-ออกอยู่ตลอดเวลา...”^{๑๔๔}

ส่วนนายพยอม จันนิม เจ้าหน้าที่สำนักสภာวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..บุคลากรที่ได้รับมอบหมายให้มาทำหน้าที่เป็นผู้ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวของโบราณวัตถุที่วางแสดงไว้ในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนั้นได้รับความรู้ความเข้าใจจากกรมศิลปากรที่มาให้คำแนะนำเรื่องราวเกี่ยวกับลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆจนเข้าใจในสามารถถ่ายทอดให้กับนักเรียน นักศึกษาและผู้เยี่ยมชมได้เป็นอย่างดี มีเจ้าหน้าที่คอยดูแลความสงบเรียบร้อยภายในบริเวณพิพิธภัณฑสถานอยู่ตลอดเวลา...”^{๑๔๕} ในขณะที่เดียวกันนายชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการสำนักกองวิชาการเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..บุคลากรที่ให้ความรู้และตอบข้อคำถามของผู้เยี่ยมชมมีการพัฒนาในเรื่องข้อมูลให้มากกว่าเดิมอย่างต่อเนื่องในอนาคตมีการจัดเพิ่มเพิ่มบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องโบราณวัตถุที่มีในพิพิธภัณฑสถานให้กว้างขวางมากขึ้น...”^{๑๔๖} ทางด้านนายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..บุคลากรที่ให้ความรู้แก่ผู้ที่เข้าศึกษาเรียนรู้นั้นได้เข้ารับการอบรมจากเจ้าหน้าที่จากกรมศิลปากรเป็นที่เรียบร้อยแล้ว มีความสามารถที่จะตอบคำถามของนักท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่งก็จริงอยู่แต่ก็ต้องเรียนรู้ในภาคภาษาอังกฤษให้มีความเชี่ยวชาญสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่เป็นชาวต่างชาติที่เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมได้...”^{๑๔๗}

นอกจากนั้น ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่ และนางสาวอนงค์นาฏ คำพรรณ พนักงานร้านอาหารตามสั่งได้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..เจ้าหน้าที่ที่ให้คำแนะนำในการเข้าศึกษาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานนั้นมีความรู้ความเข้าใจในโบราณวัตถุหรือลูกปัดรูปแบบต่างๆเป็นอย่างดี สามารถตอบข้อซักถามและให้คำแนะนำต่างๆไม่ว่าจะเป็นการบอกเส้นทางให้นักท่องเที่ยวที่ต้องการไปเยี่ยมชมสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ บุคลากรต้องมีการพัฒนาทักษะด้านภาษาให้มากขึ้นอย่างต้องพูดคุยน้อยหนึ่งภาษาคือภาษาอังกฤษ...”^{๑๔๘}

^{๑๔๔} สัมภาษณ์ นายอภิชัย อรัญญิก, ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๔๕} สัมภาษณ์ นายพยอม จันนิม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๔๖} สัมภาษณ์ นายชำนาญ เรืองมาก, ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๔๗} สัมภาษณ์ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๔๘} สัมภาษณ์ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐. และนางสาวอนงค์นาฏ คำพรรณ, เจ้าของร้านอาหารป่วนธ, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นอกจากนั้น นายปิยพงษ์ นิวัตรกร เจ้าของร้านกาแฟทูไนต์ กล่าวว่า “..สถานที่ท่องเที่ยวไม่ควรจะจำกัดเวลา เปิด- ปิด ทำการเหมือนกับเวลาราชการ และไม่ควรจะมีการหยุดพักเที่ยง เนื่องจากนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมที่นี่แล้วต้องการจะเดินทางต่อไปยังสถานที่ท่องเที่ยวอื่นที่อยู่ใกล้เคียง ส่วนในเรื่องการดูแลความปลอดภัยกับนักท่องเที่ยวนั้นมีเจ้าหน้าที่คอยตรวจตราอยู่เสมอ...”^{๑๔๙} ส่วนนางชวนชม พูลศิริ พนักงานร้าน เจ็มลติมชา นางสุภาพร กฤษภักดิ์ เจ้าของร้านขายของชำ และนางสาวนุชจรี ชันธสังข์ พนักงานร้านขายอาหารหยกเพชร รวมถึงนายศุภวรรณชัย บุตรครุฑ เจ้าของร้านขายของชำได้ให้ข้อมูลซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..พิพิธภัณฑ์ควรจะขยายเวลาการเปิดและปิดการเข้าเยี่ยมชม โดยต้องไม่ถือตามเวลาราชการและเจ้าหน้าที่ก็ไม่ควรหยุดการให้บริการในเวลาเที่ยง...”^{๑๕๐}

ในขณะเดียวกันนายอดิศร เตือนเพ็ง ผู้ประกอบการร้านขายเครื่องประดับเงินยวงให้สัมภาษณ์ว่า “..บุคลากรมีความพร้อมในระดับหนึ่งคือ ด้านความรู้ความเข้าใจด้านข้อมูลของโบราณวัตถุที่แสดงในพิพิธภัณฑ์แต่ควรเพิ่มจำนวนบุคลากร เนื่องจากบางครั้งนักท่องเที่ยวมีจำนวนหลายกลุ่มแต่มาในช่วงเวลาที่ตรงกัน ทำให้บุคลากรไม่เพียงพอกับนักท่องเที่ยว และบางครั้งการให้ข้อมูลต่างๆยังไม่ชัดเจนเพราะต้องรีบทำเวลาเพื่อบรรยายให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยวในกลุ่มที่กำลังรออยู่...”^{๑๕๑}

นางสาวกวีดา เอี่ยมสำอองและนายอโณทัย ทวีพงษ์ศักดิ์ ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ไปในทิศทางเดียวกันว่า “..เจ้าหน้าที่มีอัธยาศัยที่ดี สามารถอธิบายรายละเอียดต่างๆเกี่ยวกับโบราณวัตถุได้อย่างเข้าใจ คอยอำนวยความสะดวกและชี้แนะอธิบายข้อคำถามไม่ว่าจะเป็นเรื่องของโบราณวัตถุภายในพิพิธภัณฑ์หรือเรื่องอื่นๆก็ตาม แต่ยังขาดข้อมูลสารสนเทศหรือแผ่นพับที่มีข้อมูลเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม ในบริเวณพิพิธภัณฑ์มีร้านค้าสวัสดิการของวัดซึ่งยังไม่มี ความหลากหลาย สินค้าของที่ระลึกก็ไม่มีที่น่าสนใจเท่าที่ควร...”^{๑๕๒}

นอกจากนี้นายอมรเทพ เทนเสถียร นักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..มัคคุเทศก์มีความรู้สามารถให้ข้อมูลอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับโบราณวัตถุได้เป็นอย่างดี แต่ทั้งนี้ทางพิพิธภัณฑ์

^{๑๔๙} สัมภาษณ์ นายปิยพงษ์ นิวัตรกร เจ้าของร้านกาแฟทูไนต์, หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๕๐} สัมภาษณ์ นางชวนชม พูลศิริ พนักงานร้าน เจ็มลติมชา นางสุภาพร กฤษภักดิ์ และนางสาวนุชจรี ชันธสังข์, พนักงานร้านอาหาร และนายศุภวรรณชัย บุตรครุฑ, เจ้าของร้านขายของชำ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๕๑} สัมภาษณ์ นาย อดิศร เตือนเพ็ง, พนักงานร้านขายเงินยวง หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๕๒} สัมภาษณ์ นางสาวกวีดา เอี่ยมสำออง, นักท่องเที่ยว ๓๓ หมู่ ๓ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐. และนายอโณทัย ทวีพงษ์ศักดิ์, นักท่องเที่ยว ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ควรจัดตั้งร้านขายอาหาร เครื่องดื่ม เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวให้มากกว่านี้...”^{๑๕๓} นอกจากนี้ “..จะต้องเพิ่มจำนวนบุคลากรที่คอยให้คำบรรยายแก่นักท่องเที่ยวที่มีไม่เพียงพอเนื่องจากในบางครั้งมีนักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ในเวลาไล่เลี่ยกันทำให้นักท่องเที่ยวต้องนั่งรอ เกิดความเบื่อหน่าย และเสียเวลา นักท่องเที่ยวเกิดความไม่ประทับใจ ส่วนในเรื่องความปลอดภัยนั้นก็มีความพร้อมอยู่ตลอดเวลา...”^{๑๕๔} ซึ่งนายธนาพัฒน์ ดิมงคลสุข นักท่องเที่ยวเขตบางบัวทองและนายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ นักท่องเที่ยวผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา ได้กล่าวทิ้งท้ายไว้

ส่วนทางด้านนางสุตา ศรีขาว และนางสาวทิพรรัตน์ บัวทองซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..ทางเจ้าหน้าที่ที่เป็นผู้รับผิดชอบพิพิธภัณฑ์ควรจัดบุคลากรเพิ่มในด้านการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวและควรเปิดให้เข้าชมทั้งวัน โดยไม่มีการหยุดพักในตอนเที่ยงวัน และบุคลากรควรจะเรียนรู้ภาษาในการนำเสนอ หรือบรรยายอย่างน้อยสองภาษารวมถึงภาษาอังกฤษด้วย ด้านความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว นั้น ทางพิพิธภัณฑ์มีการจัดเวรยามคอยตรวจตราและรักษาความสงบตลอดเวลาของเวลาเปิดทำการ มีตู้แดงจากทางเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อการแจ้งเบาะแสเหตุร้ายติดไว้ในบริเวณพิพิธภัณฑ์ และพิพิธภัณฑ์ก็ยังอยู่ใกล้กับสถานีตำรวจ ซึ่งถือว่าบริเวณนี้มีความปลอดภัยค่อนข้างสูง...”^{๑๕๕}

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ สรุปได้ว่า บุคลากรที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูล และตอบข้อคำถามของนักเรียนนักศึกษาและผู้เข้าชมชมนั้น มีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของโบราณวัตถุพอสมควร แต่ยังคงต้องพัฒนาอีกไม่ว่าจะในเรื่องของข้อมูลสำคัญของโบราณวัตถุในแต่ละชิ้นต้องมีความชัดเจนและบุคลากรที่ทำหน้าที่บรรยายองค์ความรู้เกี่ยวกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์นั้น ควรจะต้องฝึกทักษะในการใช้ภาษาอังกฤษให้เชี่ยวชาญสามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติได้ ควรมีแผ่นพับหรือข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับพิพิธภัณฑ์หรือข้อมูลเกี่ยวกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์เพื่อเป็นความรู้แล้วยังสามารถประชาสัมพันธ์ให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมอีกทางหนึ่ง ส่วนด้านความปลอดภัยของชีวิตและทรัพย์สินของนักท่องเที่ยวบนทางพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมได้มีการจัดเจ้าหน้าที่ไว้คอยตรวจตราอยู่เป็นประจำ นอกจากนี้ทางพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมไม่ควรปิดการเข้าชมพิพิธภัณฑ์ตามเวลาราชการและเปิดให้นักท่องเที่ยวเที่ยวเข้าชมได้ตลอดไม่ควรจะหยุดพักในเวลาเที่ยง

^{๑๕๓} สัมภาษณ์ นายอมรเทพ เทนเสถียร, นักท่องเที่ยว ผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัดมหาชน สาขาอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๕๔} สัมภาษณ์ นายธนาพัฒน์ ดิมงคลสุข, นักท่องเที่ยว เขตบางบัวทอง กรุงเทพมหานคร, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๕๕} สัมภาษณ์ นางสุตา ศรีขาว, นางสาว ทิพรรัตน์ บัวทอง, นักท่องเที่ยว ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

สรุปการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถานคลอง
ท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ด้านการบริการการท่องเที่ยว จึงควรมีแนวทางในการพัฒนา
ดังนี้

๑. ควรเพิ่มบุคลากรผู้บรรยาย
๒. ควรจัดอบรมด้านการใช้ภาษาอังกฤษให้กับบุคลากรให้สามารถสื่อสารกับ
นักท่องเที่ยวต่างชาติได้ โดยเน้นภาษาที่เกี่ยวข้องกับโบราณวัตถุที่จัดแสดงไว้ในพิพิธภัณฑ์สถาน
คลองท่อมเป็นสำคัญ
๓. ควรจะมีการขยายเวลาให้นักท่องเที่ยวได้เข้าเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม
ได้ยาวนานขึ้นตลอดทั้งวันและไม่ควรจะทำกร ปิด-เปิด ตามเวลาราชการ
๔. ควรจัดทำแผ่นพับ โปรชัวร์หรือข้อมูลสาระสนเทศเป็นทั้งภาษาไทยและ
ภาษาอังกฤษเพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยวที่จะนำติดมือไปศึกษาเพิ่มเติม
๕. ควรจัดให้มีบุคลากรไว้คอยจัดการดูแลในเรื่องการจัดและการจอดรถ ให้มีความ
เป็นระเบียบเรียบร้อยและป้องกันความเสียหายอันจะเกิดขึ้นจากการกระแทกกระทึกของรถ
๖. ควรจะมีร้านค้าเครื่องอุปโภคบริโภคภายในบริเวณพิพิธภัณฑ์ให้มีสินค้าที่
หลากหลายไว้คอยบริการนักท่องเที่ยวโดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่เป็นของฝากของขวัญ ของที่ระลึกที่
จำลองมาจากลูกปัดจริง

๔.๒.๔ ด้านการปลูกจิตสำนึก

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ เจ้าอาวาส
วัดคลองท่อม ประชาชนในพื้นที่ รวมถึงผู้ประกอบการรวมถึงนักท่องเที่ยว เกี่ยวกับด้านการปลูก
จิตสำนึก ได้ข้อสรุปดังนี้

นายพยอม จันนิม เจ้าหน้าที่สำนักวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ได้กล่าวว่า “..สำนัก
วัฒนธรรมไม่ได้มีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงเกี่ยวกับเรื่องของการท่องเที่ยว แต่จะมีหน้าที่ส่งเสริมเรื่อง
ภูมิปัญญาหรือวัฒนธรรมในพื้นที่ที่คนในชุมชนหลงลืมไปแล้วเพื่อที่จะรื้อฟื้นออกมาคงอยู่กับชุมชนสู่
สายตานักท่องเที่ยวได้ชมเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่มีมาอย่างยาวนานและกระตุ้นให้ชุมชนเกิด
ความรักและหวงแหนในวัตถุโบราณไม่ให้สูญหายไปจากชุมชนของตน โดยความร่วมมือจากทุกภาค
ส่วน...”^{๑๕๖} ทั้งนี้ นายชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการกองการศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อม
ใต้ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ทางกองการศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ได้มีนโยบายให้ครูที่ทำ
การสอนอยู่ในโรงเรียนที่สังกัดอยู่ในอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ทุกโรงเรียน ต้องให้ความรู้ความเข้าใจ
และการปลูกจิตสำนึกให้นักเรียนนักศึกษา และเพิ่มความตระหนักให้กับเยาวชนให้เกิดความรักหวง
แหนและอนุรักษ์โบราณวัตถุอันมีค่าเหล่านี้ไม่ให้สูญหายไปจากท้องถิ่นของตน ซึ่งไม่สามารถหาจากที่

^{๑๕๖} สัมภาษณ์ นายพยอม จันนิม, เจ้าหน้าที่สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ไหนมาทดแทนได้อีกแล้ว...”^{๑๕๗} แต่อย่างไรก็ตามใน “..ปัจจุบันยังมีการลักลอบขุดลูกปัดในพื้นที่ของเอกชนอยู่ โดยนักสะสมของเก่าว่าจ้างให้เยาวชนอายุประมาณ ๑๕-๑๘ ปี เข้าการขุดเมื่อทางเจ้าหน้าที่ตำรวจจับกุมได้ก็ต้องปล่อยไปเนื่องจากเห็นว่ายังเป็นเยาวชนอยู่ จึงไม่จำเป็นต้องได้รับโทษแต่อย่างใดเพียงแต่ว่ากล่าวตักเตือน ทางเทศบาลก็ได้มีนโยบายเรียกประชุมผ่านทางผู้ใหญ่บ้านทุกๆ หมู่บ้านเพื่อตักเตือนสมาชิกในครอบครัวอย่าได้ตกเป็นเครื่องมือของนักสะสมของเก่าเหล่านี้ และมีการตรวจตราในพื้นที่อย่างเข้มงวดตลอดมา และทางเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้เองก็มีนโยบายให้ทุกสถานศึกษาในอำเภอคลองท่อม นำนักเรียนมาศึกษานอกสถานที่และทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการขุดค้นลูกปัดและปลูกจิตสำนึกในการอนุรักษ์โบราณวัตถุอันล้ำค่าไม่ให้สูญหายไปจากถิ่นบ้านเกิดของตน รวมถึงการสอดแทรกความรู้ คุณค่าของลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นที่ขุดค้นพบที่ชุมชนคลองท่อมตามเวทีเดินเสวนาและการประชุมตามสถานที่ต่างๆ อยู่เป็นประจำ...” นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์^{๑๕๘} ได้กล่าวไว้

ในขณะเดียวกันนางโนรี แห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่ได้และนายสมศักดิ์ แซ่ซ่งกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..ทางศูนย์ได้มีการรณรงค์ให้เยาวชนมีความสำนึกรักในท้องถิ่นของตนเองเพื่ออนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมอันดีรวมถึงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์และการอนุรักษ์โบราณวัตถุอันเป็นสมบัติอันล้ำค่าและมรดกทางวัฒนธรรมไม่ให้สูญหายไปจากท้องถิ่นที่ไม่สามารถหาใหม่มาทดแทนได้โดยการจัดตั้ง โครงการ “ต้นกล้าอันดามัน” ขึ้น อีกทั้งยังให้สถานศึกษาทุกแห่งที่อยู่ในเขตอำเภอคลองท่อมนำนักเรียนมาเรียนรู้และได้สัมผัสสถานที่ที่มีการขุดค้นลูกปัดที่บริเวณควนลูกปัดซึ่งเป็นสถานที่จริง และยังได้ทั้งทำยไว้ว่า ภาครัฐควรจะต้องกำกับและตรวจตราไม่ให้มีการลักลอบขุดลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆ ที่บริเวณควนลูกปัดอย่างเคร่งครัดถึงแม้ว่าที่ดินบริเวณนั้นจะมีเจ้าของที่มีการถือครองที่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม...”^{๑๕๙}

ส่วนพระครูสถิตินราธิการ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อมให้สัมภาษณ์ว่า “..ท่านเองก็ได้มีส่วนร่วมในเรื่องนี้ด้วย โดยเมื่อมีโอกาสในการสนทนาร่วมกับชาวบ้านในโอกาสต่างๆ จะเป็นงานบุญทอดกฐิน ทอดผ้าป่า หรือวันธรรมสวนะก็ตาม ท่านก็ได้สอดแทรกหลักธรรมที่ให้ทุกคนมีจิตสำนึกรักในถิ่นกำเนิดของตนเอง รักในขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม และการอนุรักษ์และปกป้อง

^{๑๕๗} สัมภาษณ์ นาย ชำนาญ เรืองมาก, ผู้อำนวยการกองการศึกษา เทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

^{๑๕๘} สัมภาษณ์ นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๕๙} สัมภาษณ์ ดร.โนรี แห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐. และนายสมศักดิ์ แซ่ซ่งกุล ผู้ใหญ่บ้าน หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

โบราณวัตถุที่ยังอยู่ในผืนดินและที่อยู่ในพิพิธภัณฑสถาน ไม่ให้สูญหายไปจากท้องถิ่น ดังนั้นสถาบันครอบครัวต้องดูแลกำชับไม่ให้ลูกหลานไปลักลอบขุดลูกปัดและโบราณวัตถุเป็นอันขาด...”^{๑๖๐}

นอกจากนั้นนายปิยพงศ์ นิวัตรกร เจ้าของร้านกาแฟพูนท์ดี ให้สัมภาษณ์ว่า “..ชาวชุมชนคลองท่อมทุกคนไม่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งจะต้องมีความรู้เรื่องราวเกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของลูกปัดในอดีต ความสำคัญของลูกปัดดีพอสมควร สามารถถ่ายทอดเรื่องราวเหล่านี้ไปให้ผู้อื่นหรือเพื่อนฝูงต่างถิ่น และสามารถเล่าเรื่องราวถึงความลึกซึ้งที่แฝงอยู่ในตัวลูกปัด ความมีเสน่ห์ในตัวของผู้ได้ห้อยคอหรือครอบครองของลูกปัดแต่ละชนิด เพื่อสร้างมูลค่าและความเป็นเอกลักษณ์ของชุมชนคลองท่อม...”^{๑๖๑}

นางชวนชม พูลศิริ พนักงานร้านติ่มซำ ให้สัมภาษณ์ว่า “..จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่าย ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และชาวชุมชน ผลักดันให้เยาวชน นักเรียนนักศึกษาที่อยู่ในพื้นที่เพิ่มเติมความรู้พิเศษเกี่ยวกับเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเพื่อแนะนำนักท่องเที่ยวหรือเพื่อนฝูง สามารถให้ข้อมูลรายละเอียดเกี่ยวกับเรื่องราวเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นจากในอดีตจนถึงปัจจุบันให้ได้...”^{๑๖๒}

ส่วนนางสุภาพร ฤกษ์ตั้ง เจ้าของร้านคลองท่อมบิวตี้ซ้อป ให้สัมภาษณ์ซึ่งสอดคล้องกับ นายศุภวรรณชัย บุตรครุฑว่า “..ต้องการให้คนในชุมชนคลองท่อมมีความตื่นตัวในการท่องเที่ยวบ้านเกิดของตนเองก่อนที่จะเดินทางไปท่องเที่ยวยังสถานที่อื่นๆ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดี บางคนไม่ให้ความสำคัญเกี่ยวกับพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเลย ควรจะสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้มีความสำคัญเกี่ยวกับการท่องเที่ยวในบ้านเกิดของตน...”^{๑๖๓}

นายอดิสร เตือนเพ็ง ผู้ประกอบการร้านขายเงินยวง ให้สัมภาษณ์ว่า “..ต้องช่วยกันขับเคลื่อนให้เกิดการท่องเที่ยวของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมให้คงอยู่กับชุมชนตลอดไป ด้วยการให้ความรู้แก่เยาวชนที่ศึกษาอยู่ในพื้นที่จนไปถึงชาวชุมชนให้ตระหนักถึงคุณค่าของการมีสถานที่ท่องเที่ยวที่ไม่สามารถหาได้ที่ไหนมากนัก...”^{๑๖๔}

^{๑๖๐} สัมภาษณ์ พระครูสถิตนราธิการ, เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๖๑} สัมภาษณ์ นาย นายปิยพงศ์ นิวัตรกร, เจ้าของร้านกาแฟพูนท์ดี หมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖๒} สัมภาษณ์ นางชวนชม พูลศิริ, พนักงานร้านติ่มซำ หมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖๓} สัมภาษณ์ นางสุภาพร ฤกษ์ตั้ง, ร้านคลองท่อมบิวตี้ซ้อป นายศุภวรรณชัย บุตรครุฑ, พนักงานร้านขายของชำ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖๔} สัมภาษณ์ นายอดิสร เตือนเพ็ง, ประกอบการร้านขายเงินยวง หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

นางสาวนุชรี ชันธสังข์ พนักงานร้านอาหารหยกเพชร ให้สัมภาษณ์ว่า “..ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานของสังคมที่จะต้องปลูกฝังให้สมาชิกในครอบครัวให้ความสำคัญรักถิ่นบ้านเกิด และสถาบันการศึกษาเป็นสถาบันที่สำคัญในเรื่องการให้ความรู้ในเรื่องของโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม...”^{๑๖๕}

นายอลงกรณ์ เขตวัน พนักงานร้านณัฐธิดาสังฆภัณฑ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “..ต้องเริ่มต้นจากตัวเองเพื่อให้เป็นตัวอย่างแก่สมาชิกในครอบครัว โดยการชักชวนสมาชิกในครอบครัวไปเยี่ยมชมและชวนเพื่อนบ้านคนใกล้ชิดให้มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมซึ่งเป็นสมบัติอันล้ำค่าของบ้านเกิด...”^{๑๖๖}

นางสาวกวีดา เอี่ยมสำอาง ให้สัมภาษณ์ว่า “..นำลูกหลานหรือเยาวชนมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์ทางประวัติศาสตร์เป็นประจำ เป็นการกระตุ้นเตือนให้พวกเขามีความสำนึกรักในถิ่นบ้านเกิด และเกิดความหวงแหนในโบราณวัตถุที่ไม่สามารถประดิษฐ์คิดค้นขึ้นมาแทนที่ได้อีกหากเกิดการสูญหายไปจากท้องถิ่นหรือบ้านเมืองของเรา...”^{๑๖๗}

นายอโณทัย ทวีพงศ์ศักดิ์ ให้สัมภาษณ์ว่า “..ได้แนะนำเพื่อนๆที่มาจากต่างหวัดให้มาสัมผัสพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมและชื่นชมความงามของลูกปัดภายในพิพิธภัณฑ์และได้คอยตักเตือนเยาวชนที่เป็นลูกหลานอย่าไปเป็นเครื่องมือของนักสะสมของเก่าเพียงแค่งเงินเพียงเล็กน้อยให้ไปลักลอบขุดลูกปัดนั้นเป็นการทำลายสมบัติอันล้ำค่าของแผ่นดิน ควรจะอนุรักษ์ไว้ให้อยู่คู่กับชุมชนของตน...”^{๑๖๘}

นายอมรเทพ เทนเสถียร ให้สัมภาษณ์ว่า “..ช่วยกันสนับสนุนและอนุรักษ์สถานที่ที่มีคุณค่าให้อยู่คู่กับท้องถิ่นเพราะเรื่องราวทางประวัติศาสตร์เหล่านี้เกิดขึ้นมาก่อนที่มนุษย์ไม่มีใช้อักษรในการบันทึกเรื่องราวแต่สามารถเล่าเรื่องราวในอดีตผ่านทางโบราณวัตถุเหล่านี้ จึงควรค่าแก่การอนุรักษ์ โดยการเริ่มต้นจากสถาบันครอบครัวรวมไปถึงสถาบันการศึกษา ซึ่งมีหลายวิธีไม่ว่าจะเป็นการนำนักเรียนนักศึกษาลงศึกษานอกสถานที่ และจัดทำกิจกรรมเสริมหลักสูตรของพื้นที่การศึกษาในเขตพื้นที่...”^{๑๖๙}

^{๑๖๕} สัมภาษณ์ นางสาวนุชรี ชันธสังข์, พนักงานร้านอาหารหยกเพชร หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖๖} สัมภาษณ์ นายอลงกรณ์ เขตวัน, พนักงานร้านณัฐธิดาสังฆภัณฑ์ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๖๗} สัมภาษณ์ นางสาวกวีดา เอี่ยมสำอาง, , นักท่องเที่ยว ๓๓ หมู่ ๓ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๖๘} สัมภาษณ์ นายอโณทัย ทวีพงศ์ศักดิ์, นักท่องเที่ยว ๗๘/๑ หมู่ ๗ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๖๙} สัมภาษณ์ นายอมรเทพ เทนเสถียร, นักท่องเที่ยว ผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัดมหาชน สาขาอำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

นายธนาพัฒน์ ติมงคลสุข นางสาวสิริวิมล จิตรโอฬาล และนายกิตติพงศ์ บุญพุกย์ นักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..จะต้องร่วมมือกันทุกฝ่ายไม่ว่าจะเป็นคนในพื้นที่ องค์กรทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน จะต้องร่วมมือกันในการให้ความรู้แก่เยาวชน การนำเยาวชนเข้าเยี่ยมชมแหล่งโบราณคดีต่างๆในพื้นที่ใกล้เคียง สร้างสามัญสำนึกให้รู้ถึงคุณค่าของโบราณวัตถุและการรักถิ่นบ้านเกิด...”^{๑๗๐}

นายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ นักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..การได้นำนักศึกษาออกมาเรียนรู้นอกสถานที่ก็เป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้นักศึกษาเหล่านี้ได้รู้ถึงคุณค่าและความสำคัญที่แท้จริงของโบราณวัตถุมีความเข้าใจได้ลึกซึ้งกว่าการศึกษาจากตำราเรียนเพียงอย่างเดียว เมื่อได้สัมผัสได้เห็นของจริงแล้วเกิดความประทับใจ และเกิดความห่วงแหน...”^{๑๗๑}

นางสุดา ศรีขาว และนางสาวทิพรรัตน์ บัวทอง นักท่องเที่ยวให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..การตกแต่งสถานที่สอนลูกหลานให้ประพฤติปฏิบัติตามนั้นตนเองจะต้องประพฤติให้เห็นเป็นตัวอย่างก่อนและตกแต่งเยาวชนไม่ให้ตกเป็นเครื่องมือของเหล่านักสะสมที่มาจ้างวานลักลอบขุดลูกปัดหรือโบราณวัตถุอื่นๆเพื่อแลกกับเงินเพียงไม่กี่ร้อยบาท ในที่สุดโบราณวัตถุอันมีคุณค่าเหล่านี้ได้หมดไปจากพื้นที่บ้านเกิดของตน...”^{๑๗๒}

จากการสัมภาษณ์ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ และพระครูสถิตนราธิการ ประชาชนผู้ประกอบการรวมถึงนักท่องเที่ยวซึ่งถือว่าเป็นผู้มีบทบาทที่สำคัญในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม ด้านการปลูกจิตสำนึก สรุปได้ว่า ชุมชนจะพัฒนาได้นั้นหลายฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน โดยการสละเวลา และระดมความคิดเพื่อที่จะทำให้พิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกที่หนึ่งของประเทศให้ได้ ประการสำคัญก็คือ การสร้างจิตสำนึก ปลูกฝังให้เยาวชนรักในถิ่นกำเนิด รักในทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนให้อยู่คู่กับชุมชนตลอดไป เพื่อให้เยาวชนได้ศึกษาเรียนรู้ โดยผ่านทางสถาบันการศึกษา วัด ผู้นำชุมชน รวมถึงพ่อแม่ผู้ปกครองนำไปถ่ายทอดให้สมาชิกในครอบครัวรับรู้ถึงความสำคัญ และการตกแต่งห้ามปรามไม่ให้สมาชิกในครอบครัวกระทำความผิด เช่นการลักลอบขุดโบราณวัตถุไปให้กับนักสะสมของเก่า ถ้าหากไม่มีการอนุรักษ์รักษาสืบสิ่งมีค่าเหล่านี้ก็หายไปจากชุมชนแน่นอน และไม่สามารถหาใหม่มาทดแทนได้อีก ประกอบกับการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ความมีน้ำใจให้ความช่วยเหลือและคำแนะนำแก่นักท่องเที่ยวซึ่งถือเป็นหน้าที่ที่ทุกคนในชุมชนจะต้องปฏิบัติด้วยการเริ่มต้นที่ตนเอง พร้อมกันนั้นทางเจ้าหน้าที่ภาครัฐ

^{๑๗๐} สัมภาษณ์ นายธนาพัฒน์ ติมงคลสุข,นางสิริวิมล จิตรโอฬาล และนายกิตติพงศ์ บุญพุกย์ นักท่องเที่ยว เขตบางบัวทอง กรุงเทพมหานคร, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๗๑} สัมภาษณ์ นายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ, นักท่องเที่ยว ผู้ช่วยศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชามานุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ จังหวัดสงขลา, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๗๒} สัมภาษณ์ นาง สุดา ศรีขาว, นางสาวทิพรรัตน์ บัวทอง, นักท่องเที่ยว ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

จะต้องกำชับและตรวจตราไม่ให้มีการลักลอบขุดลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆที่บริเวณควนลูกปัดอย่างเคร่งครัดถึงแม้ว่าพื้นที่บริเวณนั้นจะมีเจ้าของที่มีการถือครองที่ถูกต้องตามกฎหมายก็ตาม

สรุปการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ด้านการปลูกจิตสำนึก จึงควรมีแนวทางในการพัฒนาดังต่อไปนี้

๑. ต้องร่วมกันรณรงค์ ให้ความรู้สร้างความศรัทธาและความเชื่อในเรื่องราวความลึกลับของลูกปัดและโบราณวัตถุที่คนในสมัยก่อนเล่าต่อกันมา ดังเช่นการเกิดเหตุเภทภัยกับคนที่มีลูกปัดไว้ในครอบครอง

๒. แนะนำวิธีการรักษาแหล่งโบราณวัตถุที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ซึ่งเป็นทรัพยากรของแผ่นดินที่หายากที่ไม่สามารถสร้างขึ้นมาทดแทนได้อีกโดยให้สถาบันการศึกษาเป็นตัวขับเคลื่อนหลัก

๓. โน้มน้าวเด็กและเยาวชนให้กลายเป็นนักอนุรักษ์นิยม เพื่อเผยแพร่จิตสำนึกไปยังครอบครัวที่ตนอาศัยอยู่ให้เห็นคุณค่าและตระหนักถึงการสูญเสียของโบราณวัตถุพร้อมทั้งแนวทางในการดำรงรักษาโบราณวัตถุที่ทุกคนในอำเภอคลองท่อมร่วมกันเป็นเจ้าของ

๔. ควรสร้างความร่วมมือกันระหว่างคนในชุมชน หน่วยงานของรัฐ กลุ่มผู้ประกอบการ โดยให้ทุกคนทุกฝ่ายได้ร่วมมือ ร่วมแรงกันในการป้องกันรักษา สอดส่องดูแล ร่วมกันอนุรักษ์และร่วมสร้างความรู้สึกรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นกับแหล่งโบราณวัตถุอันมีค่าไม่ให้สูญหายไปกับการเวลาอย่างไร้คุณค่าเพื่อให้คงอยู่คู่กับชุมชนอย่างมีคุณค่าพร้อมที่จะเป็นแหล่งท่องเที่ยวเป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้ไปสู่คนรุ่นหลังอย่างยั่งยืนต่อไป

๕. เจ้าหน้าที่ตำรวจจะต้องลงพื้นที่เพื่อตรวจตราพื้นที่บริเวณควนลูกปัดและพื้นที่ใกล้เคียงอยู่เสมอ เพื่อป้องกันการลักลอบขุดลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆ

๖. หัวหน้าครอบครัวควรจะต้องบอกกล่าวถึงโทษของการลักลอบขุดลูกปัดและว่ากล่าวตักเตือนไม่ให้สมาชิกในครอบครัวกระทำความผิด

๗. สถาบันการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาจังหวัดกระบี่ทุกสถาบันควรมีกิจกรรมเสริมหลักสูตรโดยการนำนักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ ควรลูกปัดและพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมอย่างน้อยปีละหนึ่งครั้งหรือมากกว่าแล้วแต่สะดวกเพื่อความรู้ความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงคุณค่าของโบราณวัตถุที่เป็นสมบัติของทุกคนและมีความสำนึกรักในถิ่นบ้านเกิดของตน

๔.๒.๕ ด้านเศรษฐกิจชุมชน

จากการสัมภาษณ์หน่วยงานภาครัฐ ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม ประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งผู้ประกอบการและนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการพัฒนาแหล่ง

ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ด้านเศรษฐกิจชุมชน ได้ข้อสรุปดังนี้

นายอภิชัย อรัญญิก ให้สัมภาษณ์ว่า “..การท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่ มีนโยบายเพื่อผลักดันให้สถานที่ที่ถือว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใดก็ตาม ให้มีรายได้เพื่อเลี้ยงองค์กรของตนเองได้ และชาวบ้านในพื้นที่ก็สามารถพึ่งพาตนเองได้ จากการจับจ่ายใช้สอยของนักท่องเที่ยว ไม่ว่าจะเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ประจำท้องถิ่น อาหารพื้นเมือง หรือการบริการด้านสุขภาพ การท่องเที่ยวจังหวัดกระบี่จะจัดทำโครงการ “คลองท่อมเมืองแห่งสปา” ขึ้นในอนาคตโดยได้เล็งเห็นถึงจุดเด่นในบริเวณนี้โดยมีบ่อน้ำร้อน น้ำพุร้อนเค็มและน้ำตกร้อนซึ่งอยู่รายล้อมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม ร้านขายอาหาร ร้านขายของที่ระลึก ร้านอาหารพื้นเมือง ผักผลไม้ตามฤดูกาล การนวดเพื่อสุขภาพ และการปฏิบัติธรรมเพื่อคลายความทุกข์ การบริจาคน้ำ การถวายสังฆทาน ซึ่งกิจกรรมที่กล่าวมาทั้งหมดนี้เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนทั้งสิ้นแต่จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดี อย่างเป็นระบบระเบียบ สามารถอยู่คู่กับชุมชนได้อย่างมั่นคงยั่งยืน...”^{๑๗๓}

ส่วนนายพญอม จันนิม ตัวแทนสำนักวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่ได้ให้สัมภาษณ์ในเรื่องว่า “..ทุกฝ่ายจะต้องสร้างแนวคิดให้เข้าร่วมกันว่า วัฒนธรรมนั้นจะดำรงอยู่ได้ ก็เพราะต้องช่วยเหลือตนเองได้ แต่ขณะเดียวกันก็สามารถจะรักษาสืบสานวัฒนธรรมให้ยั่งยืนได้ด้วย ซึ่งการประดิษฐ์ลูกปัดเป็นสินค้า OTOP จะต้องไม่กระทบต่อการสูญเสียของโบราณวัตถุ ส่วนสินค้าอื่นๆของชุมชนค่อนข้างดีอยู่แล้ว เพียงพัฒนาการบรรจุภัณฑ์ให้ได้มาตรฐานมากขึ้น...”^{๑๗๔}

ในขณะเดียวกันนายชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการกองการศึกษาสำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..การมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์นั้นส่วนใหญ่จะเป็นคณะนักเรียน นักศึกษาจากสถาบันการศึกษา เพื่อมาศึกษาเรียนรู้เท่านั้น ยังไม่มีนักท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพราะถือว่าเป็นการท่องเที่ยวเชิงศูนย์การเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ของชุมชน จึงไม่มีการจับจ่ายใช้สอยหรือสนใจที่จะซื้อสินค้าเพื่อเป็นของฝากแต่อย่างใด หากมีบ้างเป็นเพียงครั้งคราวที่ต้องการมาซื้อเงินยวงเพื่อเก็บไว้เป็นเครื่องรางของขลังตามความเชื่อ ปัจจุบันหน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้จัดฝึกอบรมงานฝีมือให้กับกลุ่มแม่บ้านในพื้นที่เพื่อนำความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรมมาถ่ายทอดให้คนในชุมชนได้ผลิตสินค้าเพื่อจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว แต่จะต้องคำนึงถึงความต้องการของผู้บริโภคด้วยว่าควรจัดทำผลิตภัณฑ์อะไรให้เป็นที่ยอมรับของแต่ละช่วงอายุด้วยเพื่อเป็นสินค้าที่เป็นความต้องการของช่วงอายุวัยด้วย...”^{๑๗๕}

^{๑๗๓} สัมภาษณ์ นายพิชัย อรัญญิก, ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดกระบี่, ๑๒ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗๔} สัมภาษณ์ นายพญอม จันนิม, สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๗๕} สัมภาษณ์ นายชำนาญ เรืองมาก, ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบลคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๘ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ทางด้านดร. โนรี เห่งสวัสดิ์ ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามันจังหวัดกระบี่ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..พิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเป็นพิพิธภัณฑที่ควรค่าแก่การศึกษาหาความรู้ผลิตภัณฑ์ทั้งหมดที่นำมาแสดงไว้ในพิพิธภัณฑนั้นล้วนเป็นโบราณวัตถุที่มีค่าและห้ามจำหน่ายหากมีการซื้อขายถือว่ามีความผิดอาจจะต้องรับโทษตามกฎหมาย หลังจากที่กรมศิลปากรสั่งห้ามขุดค้นลูกปัดหรือโบราณวัตถุอื่นๆที่ฝังอยู่ใต้ดินบริเวณควนลูกปัดแห่งนี้ ดังนั้นจะเห็นว่าไม่มีการออกร้านขายของที่ระลึกลูกปัดประยุกต์ หรือโบราณวัตถุอื่นๆแต่อย่างใด...”^{๑๗๖}

นอกจากนี้นายสมศักดิ์ เช่งช้องกุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ให้สัมภาษณ์ว่า “..มีการจัดการให้ความรู้แก่เยาวชนหรือคนในพื้นที่ ให้การฝึกอบรมและให้ความรู้ในเรื่องการผลิตลูกปัดย้อนยุคเป็นสินค้าซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของที่นี่เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นและสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่ต้องการซื้อเพื่อเป็นของฝากของขวัญแก่คนรักและเพื่อนฝูง...”^{๑๗๗}

ในขณะเดียวกันนายสุนันท์ แดงสวน พนักงานร้านอาหารระริน นางสาวอนงนาฏ คำพรรณ พนักงานร้านอาหารตามสั่งปุนธ และ นางสาวนุชรี ชันธสังข์ พนักงานร้านอาหารหยกเพชร ได้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..สถานที่ท่องเที่ยวใดก็ตามหากมีนักท่องเที่ยวมาเที่ยวเป็นจำนวนมากย่อมก่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนนั้นจะมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันบริเวณภายในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนั้นมีร้านขายของอุปโภคบริโภคและร้านขายของที่ระลึกอยู่น้อยเนื่องจากนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย ทุกภาคส่วนควรจะหาทางเพื่อทำให้มีนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเพิ่มมากขึ้น...”^{๑๗๘}

ส่วนนายปิยพงศ์ นิวัตรกร ร้านกาแฟทูไนท์ ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ควรมีร้านจำหน่ายของที่ระลึกซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะและมีชื่อเสียงได้แก่ ลูกปัดสุริยะเทพ ในรูปแบบของเครื่องประดับ เช่นต่างหู สร้อยคอ จี้ แหวน หัวแหวน และตุ๊กตา เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อติดไม้ติดมือเป็นของฝาก แก่เพื่อนฝูงและญาติมิตร...”^{๑๗๙}

นางชวนชม พูลศิริ พนักงานร้าน เฌมลติ่มซ่า ได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ควรมีการออกจำหน่ายสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑหรือจะเป็นพืชผักผลไม้ประจำถิ่นที่ออกตาม

^{๑๗๖} สัมภาษณ์ ดร.โนรี เห่งสวัสดิ์, ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม ๒๕๖๐. และนางสาวอนงค์นาฏ คำพรรณ, พนักงานร้านอาหารปุนธ, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗๗} สัมภาษณ์ นายสมศักดิ์ เช่งช้องกุล, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๑ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗๘} สัมภาษณ์ นาย สุนันท์ แดงสวน,นางสาวอนงนาฏ คำพรรณ,พนักงานร้านอาหารตามสั่งปุนธ และ นางสาวนุชรี ชันธสังข์ พนักงานร้านอาหารหยกเพชร พนักงานร้านขายอาหาร หมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๗๙} สัมภาษณ์ นายปิยพงศ์ นิวัตรกร, ร้านกาแฟทูไนท์ หมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

ฤดูกาล และในทุกๆปีควรจะต้องจัดงานประจำปีในบริเวณพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม เพื่อแนะนำแหล่งท่องเที่ยวไปในตัวและเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนอีกทางหนึ่ง...”^{๑๘๐}

นายอดิสร เดือนเพ็ญ พนักงานร้านขายเครื่องประดับเงินยวง ให้สัมภาษณ์ว่า “..การเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนั้นจะเป็นการท่องเที่ยวเฉพาะกลุ่มที่ชื่นชอบในโบราณวัตถุเท่านั้น ความหลากหลายของนักท่องเที่ยวจึงมีค่อนข้างจำกัด และการจับจ่ายใช้สอยในเรื่องของฝากของที่ระลึกก็มีขอบเขตที่จำกัดเช่นเดียวกัน การที่จะทำให้เกิดรายได้สู่ชุมชนจึงต้องได้รับความร่วมมือจากทั้งภาครัฐและภาคประชาชนที่จะต้องร่วมมือกัน เพื่อสร้างการท่องเที่ยวให้เกิดความหลากหลาย เกิดการหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานมากขึ้น...”^{๑๘๑}

ในขณะเดียวกัน นายสกล โอภาสพันธ์ พนักงานร้านขายกาแฟ ได้เสนอว่า “..ควรเลือกตัวโบราณวัตถุที่สวยงามและโดดเด่นซึ่งเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของแหล่งโบราณคดีคลองท่อมมาเป็นไฮไลท์เพื่อนำมาผลิตของที่ระลึกไม่ว่าจะเป็น หมอนตุ๊กตา จี๋ ต่างหู หัวแหวน บวกกับความเชื่อ สี่ที่เป็นมงคลตรงตามผู้ห้อยคอ หรือผู้สวมใส่ และจะต้องสร้างทีมงาน หรือกลุ่ม ความร่วมมือและการบริหารจัดการเพื่อเป็นการเพิ่มนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมให้มากขึ้น หากมีนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นการกระจายรายได้ก็ย่อมเกิดขึ้นเป็นเงาตามตัว...”^{๑๘๒}

นางสาวกวีดา เอี่ยมสำอาง นักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ทางพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมควรสร้างผลิตภัณฑ์ขึ้นมาที่เกี่ยวกับสถานที่แห่งนี้ลูกปัดเลียนแบบของจริงในรูปแบบต่างๆ ให้มีความหลากหลาย เช่น หัวแหวน กำไล ต่างหู สร้อยคอ หรือหัวเข็มขัด หรือเป็นผักผลไม้ตามฤดูกาล อาหารทะเลที่เป็นการถนอมอาหาร กะปิกุ้ง ปลาเค็มจากทะเลอันดามัน...”^{๑๘๓}

ส่วนนายอโณทัย ทวีพงศ์ศักดิ์ นักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นว่า “..ควรมีร้านจำหน่ายสินค้าของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของที่ขึ้นชื่อของชุมชน หรือจะเป็นอาหารพื้นบ้านประจำถิ่นเช่นการร้อยลูกปัดย้อนยุคเลียนแบบของจริง กะปิกุ้งที่มีรสชาติดีของกลุ่มแม่บ้าน เม็ดมะม่วงหิมพานต์คั่วสุตรโบราณ เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในพื้นที่และเป็นการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวไปในตัวอีกด้วย...”^{๑๘๔}

^{๑๘๐} สัมภาษณ์ นางชวนชม พูลศิริ, พนักงานร้าน เจ็มลติ่มซ่า หมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘๑} สัมภาษณ์ นายอดิสร เดือนเพ็ญ, พนักงานร้านขายเงินยวง หมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘๒} สัมภาษณ์ นายสกล โอภาสพันธ์, พนักงานร้านกาแฟ หมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ๑๓ ธันวาคม ๒๕๖๐.

^{๑๘๓} สัมภาษณ์ นางสาวกวีดา เอี่ยมสำอาง, นักท่องเที่ยว ๓๓ หมู่ ๓ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๘๔} สัมภาษณ์ นายอโณทัย ทวีพงศ์ศักดิ์, นักท่องเที่ยว ๗๘/๑ หมู่ ๗ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

ในขณะเดียวกันนายอมรเทพ เทนเสถียร ซึ่งเป็นนักท่องเที่ยวดังกล่าว “..ควรมีการออกร้านจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์ และอาหารประจำท้องถิ่นที่ขึ้นชื่อสินค้าจากกลุ่มแม่บ้าน และตุ๊กตาที่จำลองจากลูกปัด...”^{๑๘๕}

ส่วนนายธนาพัฒน์ ตีมงคลสุข นักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ว่า “..ต้องมีสินค้าและร้านจำหน่ายของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมคือ ลูกปัด สุริยะเทพ เป็นการจำลองขึ้นมาเป็นเครื่องประดับ ตุ๊กตา แหวน จี้ สร้อยข้อมือ สร้อยคอ ต่างหูที่มีสีสันสวยงาม และสินค้าที่เป็นผลผลิตด้านการเกษตรที่ออกตามฤดูกาล เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชน...”^{๑๘๖}

นอกจากนั้นนางสิริวิมล จิตรโอฬาล นายกิตติพงษ์ บุณพุกย์ นายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ นางสาวสุดา ศรีขาว และนางสาวทิพรรัตน์ บัวทองนักท่องเที่ยวได้ให้สัมภาษณ์ซึ่งมีความสอดคล้องกันว่า “..ทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชนจะต้องร่วมมือกันหาวิธีการให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์หรือแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆให้มากขึ้น หากมีนักท่องเที่ยวมากการใช้จ่ายก็มีสูงขึ้นผู้ประกอบการก็มีรายได้เพิ่มขึ้นตามไปด้วย...”^{๑๘๗}

จากการสัมภาษณ์ ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐ ประชาชนในพื้นที่ ผู้ประกอบการผู้ใหญ่บ้านหมู่ ๒ ตำบลคลองท่อมได้รวมทั้งนักท่องเที่ยวได้แสดงความคิดเห็นในด้านเศรษฐกิจชุมชนสรุปได้ว่า การก่อให้เกิดรายได้หรือการกระจายรายได้ให้เข้าถึงชุมชนนั้นเป็นความต้องการของเจ้าของพื้นที่โดยความร่วมมือของทุกภาคส่วน อันได้แก่ ความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคองค์กรธุรกิจ และภาคเอกชนเพื่อนำแนวนโยบายในการพัฒนาในรูปแบบต่างๆมาบูรณาการเข้าด้วยกัน โดยมีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อการอยู่ดีมีสุขของประชาชน ดังนั้นจึงควรจัดการฝึกอบรม ให้ความรู้ในเรื่องการผลิตลูกปัดย้อนยุคให้เป็นสินค้าซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของแหล่งโบราณคดีคลองท่อมในรูปแบบที่สวยงามเพื่อเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกไม่ว่าจะเป็น หมอนตุ๊กตา จี้ ต่างหู หวีแหวน บวกกับความเชื่อสีที่เป็นมงคลตรงตามผู้ห้อยคอ หรือผู้สวมใส่ และจะต้องสร้างทีมงาน หรือกลุ่ม ความร่วมมือและการบริหารจัดการเพื่อเป็นการเพิ่มหรือกระตุ้นให้มีนักท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น หากมีการหลั่งไหลของนักท่องเที่ยวรายได้ก็จะเกิดขึ้นกับชุมชนอย่างแน่นอน

^{๑๘๕} สัมภาษณ์ นายอมรเทพ เทนเสถียร, , นักท่องเที่ยว ผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัดมหาชน สาขาอำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๘๖} สัมภาษณ์ นายธนาพัฒน์ ตีมงคลสุข,นางสิริวิมล จิตรโอฬาล และนายกิตติพงษ์ บุณพุกย์ นักท่องเที่ยว เขตบางบัวทอง กรุงเทพมหานคร, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

^{๑๘๗} สัมภาษณ์ นางสิริวิมล จิตรโอฬาล, นักท่องเที่ยว ๓๔/๔๘๘ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร, นายกิตติพงษ์ บุณพุกย์,นักท่องเที่ยว ผู้ตรวจการธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด (มหาชน) นายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ, นางสาวสุดา ศรีขาว, นางสาวทิพรรัตน์ บัวทอง, นักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยว, ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๖๐.

สรุปแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์
พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ สรุปลได้ว่า ด้านเศรษฐกิจชุมชน
ควรมีแนวทางในการพัฒนา ดังนี้

๑. ควรจะต้องสร้างความร่วมมือกันในกลุ่มหน่วยงานของรัฐ ผู้ประกอบการในพื้นที่
และกลุ่มประชาชนในพื้นที่ เพื่อหาทางในการสร้างเสริมรายได้เข้าสู่ชุมชน

๒. หน่วยงานภาครัฐต้องส่งเสริมให้คนในชุมชนมีรายได้ด้วยการส่งเจ้าหน้าที่มา
อบรมให้ความรู้ในการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อจำหน่ายแก่นักท่องเที่ยว

๓. ควรจัดตั้งกลุ่มร้านค้าชุมชนที่เน้นเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่เลียนแบบจากลูกปัดโบราณ
ในหลากหลายรูปแบบ อาจจะเป็นเครื่องประดับ เช่น สร้อยคอ สร้อยข้อมือ ต่างหู แหวน หัวเข็มขัด
ตุ๊กตา เป็นต้นและ

๔. หน่วยงานที่รับผิดชอบแนะนำให้คนในชุมชนรู้จักหาวัสดุที่เหลือใช้ และวัสดุจาก
ธรรมชาติ เช่น เศษหิน เศษแร่ และจากสัตว์ เช่น กระดุกสัตว์ ฟัน เขี้ยว เล็บ โดยไม่มีเครื่องจักรเข้า
มาใช้ในการผลิตหรือมีก็เอาที่ตัวผู้ผลิตมีใช้อยู่แล้ว เน้นกระบวนการผลิตจากความรู้จากภูมิปัญญา
ชาวบ้าน เช่น การขัด การใช้หินฝน และการหลอมโดยไม่ใช้เครื่องจักรแต่อย่างใดนำมาผลิตเป็นของ
ฝากของที่ระลึกที่มีต้นทุนต่ำนำมาขายในราคาที่เป็นกันเองและนักท่องเที่ยวมีกำลังซื้อ

๕. ผู้ผลิตต้องมีการพัฒนาสินค้าของตนเองทั้งทางด้านรูปแบบของที่ระลึกตามที่
นักท่องเที่ยวหรือตลาดต้องการ และบรรจุภัณฑ์ควรจะเป็นเอกลักษณ์ที่บ่งบอกถึงแหล่งที่มา ประวัติ
ความเป็นมา รวมถึงเรื่องราวตามความเชื่อความศรัทธา และ QR Code ของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกนั้น
ไว้ข้างซองหรือข้างกล่องของบรรจุภัณฑ์ เป็นการเพิ่มมูลค่าและเพิ่มยอดขายให้กับผลิตภัณฑ์

๖. ภาครัฐจะต้องส่งเสริมสนับสนุน และผลักดันผลิตภัณฑ์สินค้าของฝากของที่ระลึก
ของชุมชนอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เหล่านี้ให้เป็นสินค้า OTOP ต่อไปในอนาคต เกิดเป็น
เม็ดเงินหลังไหลเข้าสู่ชุมชน

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องแนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยศึกษาข้อมูล จากเอกสาร หนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง การศึกษาข้อมูลภาคสนามด้วยวิธีการสัมภาษณ์ จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ๔ กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มประชาชนในพื้นที่ กลุ่มผู้ประกอบการในพื้นที่ กลุ่มนักท่องเที่ยว กลุ่มตัวแทนหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาด้านการท่องเที่ยว รวมจำนวน ๓๒ รูป/คน สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

๕.๑ สรุปผลการวิจัย

๕.๑.๑ ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม เดิมก่อสร้างตามเจตนารมณ์ของพระครูอาทรสังวรกิจ เมื่อปี พ.ศ. ๒๕๐๙ โดยการก่อสร้างครั้งนี้ได้ใช้เงินส่วนตัวและเงินของวัดจำนวนหนึ่ง แล้วเสร็จในปี พ.ศ. ๒๕๒๕ ใช้ชื่อว่า พิพิธภัณฑสถานพระครูอาทรสังวรกิจ ภายในอาคารเป็นที่เก็บรักษาลูกปัดและโบราณวัตถุที่ขุดพบในบริเวณควนลูกปัด ซึ่งอยู่ติดกับพื้นที่ของวัดคลองท่อมไปทางทิศตะวันออก ซึ่งพระครูอาทรสังวรกิจเป็นผู้ดูแล แต่ต่อมาท่านได้มรณภาพลง พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ก็ตกไปอยู่ในการดูแลรับผิดชอบของเทศบาลตำบลคลองท่อมได้เป็นต้นมา ด้วยระยะเวลาที่ยาวนาน พิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ก็เริ่มจะผุพัง ต้องมีการซ่อมแซมปรับปรุงโดยเฉพาะภายในอาคาร ก่อให้เกิดการสูญหายของลูกปัดไปเป็นจำนวนมาก ประตู หน้าต่างถูกขโมยทิ้งและ เพื่อบำรุงรักษาที่มีค่าไปขายให้แก่กษัตริย์ของเก่าทางเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการดำรงรักษาสมบัติที่เป็นขึ้นสำคัญทางประวัติศาสตร์ของชุมชนคลองท่อมให้อยู่คู่บ้านคู่มืองที่ไม่สามารถหาได้จากที่ไหนมาทดแทนได้อีกแล้ว ทางเทศบาลคลองท่อมได้จึงได้ทำหนังสือของบประมาณไปยังจังหวัดกระบี่เพื่อมาปรับปรุงอาคารพิพิธภัณฑสถาน ซึ่งต่อมาในปี พ.ศ. ๒๕๕๕ ทางจังหวัดได้อนุมัติเงินงบประมาณจำนวน เก้าล้านเจ็ดแสนบาท (๙,๗๐๐,๐๐๐ บาท) เพื่อมาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงสภาพภายในทั้งหมด และให้มีความทันสมัย สะดวกสบายแก่นักเรียนนักศึกษา ตลอดจนผู้สนใจที่ต้องการมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานแห่งนี้ การ

ปรับปรุงครั้งนี้ใช้โครงสร้างเดิมทั้งหมด มีการเปลี่ยนกระเบื้องหลังคา ซึ่งสภาพเดิมนั้นไม่สามารถกันฝนได้ ภายนอกอาคารทาสีขาวทั้งหลัง ส่วนฝาผนังด้านหน้าอาคาร ได้จำลองลูกปัด สร้อยเทพขนาดใหญ่มารประดับไว้เป็นที่สะดุดตา มีพื้นที่ส่วนหน้าเป็นอาคารเป็นที่โล่งใช้สำหรับจอดรถ ห้องน้ำ ส่วนภายในนั้นเปลี่ยนแปลงเป็นรูปแบบที่ทันสมัย โดยสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่และเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ร่วมกันดำเนินการปรับปรุงอาคารและการจัดแสดงภายในพิพิธภัณฑสถานให้มีความทันสมัยมากขึ้น เพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้และเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และโบราณคดีแก่เยาวชนและนักท่องเที่ยวที่สนใจ เปิดใช้อย่างเป็นทางการในปี ๒๕๕๘ ใช้ชื่อว่า “พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม” เมื่อเข้ามาภายในอาคารพบจุดแรกคือจุดประชาสัมพันธ์และเก็บค่าบริการในการเข้าชม จุดที่สองจุดสำหรับบรรยายแก่ผู้ที่มาเป็นหมู่คณะ

ชั้นล่าง แบ่งเป็นโซนต่างๆ ได้ดังนี้ โซนที่ ๑ ประวัติวัดคลองท่อม และประวัติของผู้ก่อตั้งพิพิธภัณฑสถาน โซนที่ ๒ ลูกปัดภาคใต้บนเส้นทางข้ามคาบสมุทรมลายู โซนที่ ๓ ลูกปัดภาคใต้จากแหล่งโบราณคดีต่างๆ เช่น แหล่งโบราณคดีเขาศรีวิชัยพบลูกปัดแก้วสีต่างๆ ลูกปัดหินมีค่าเช่น หินอาเกต หินควอทซ์ คาร์เนเลียน และลูกปัดทองคำ แหล่งโบราณคดีท่าชนะพบลูกปัดแก้วและหิน ชัดแต่งเป็นรูปทรงต่างๆ กลุ่มลูกปัดมณฑลน่านาชนิด เช่น ลูกปัดทรงคล้ายผลมะม่วงทำจากคาร์เนเลียน และอเมทิสต์ ลูกปัดรูปสัตว์มีทั้งแก้วและหิน ลูกปัดศรีรัตนะทำจากอเมทิสต์และหินน้ำค้าง เป็นต้น โซนที่ ๔ การดำเนินงานทางโบราณคดีที่ควนลูกปัด บอกเล่าลำดับเวลาการดำเนินงานทางโบราณคดีที่ควนลูกปัดแห่งนี้ ตั้งแต่กรมศิลปากรเข้ามาสำรวจและขุดค้นทางโบราณคดี ซึ่งการพบโบราณวัตถุที่เป็นลูกปัดชนิดต่างๆ มากมายเหล่านี้ ทำให้เห็นว่าแหล่งโบราณคดีคลองท่อมเป็นแหล่งอุตสาหกรรมการผลิตลูกปัด อีกทั้งยังมีหลักฐานหลายอย่างที่พบแสดงให้เห็นว่า คลองท่อมเป็นเมืองทำการค้าสำคัญแห่งหนึ่งโซนที่ ๕ ลูกปัดประเภทต่างๆ ลูกปัด คือวัตถุขนาดเล็กที่ถูกนำมาเจาะรูสำหรับร้อย ใช้เป็นเครื่องรางหรือเครื่องประดับ สมัยแรกๆ ทำจากวัตถุดิบธรรมชาติ ตั้งแต่ดินเผา กระดุกสัตว์ เปลือกหอย ฟัน เมล็ดพืช ไม้ ก้อนหิน จนมีการเสาะแสวงหาวัสดุที่มีความคงทนมากกว่า เช่น ทองคำ แร่ พลอย และอัญมณีต่างๆ เป็นต้น ส่วนลูกปัดที่มีชื่อเสียงที่สุดของคลองท่อม คือ ลูกปัดแก้วโมเสก รูปใบหน้าคน ซึ่งมีลักษณะคล้ายสัญลักษณ์ของพระอาทิตย์จึงนิยมเรียก “ลูกปัดสุริยะเทพ” และลูกปัดชนิดต่างๆ เช่น ลูกปัดมณฑล ลูกปัดแก้วโมเสก ลูกปัดนกแสงตะวัน เป็นต้น โซนที่ ๖ วิธีการทำลูกปัด โซนนี้บอกขั้นตอนและวิธีการทำลูกปัดชนิดต่างๆ ชั้นที่ ๒ เมื่อเดินขึ้นบันไดไปจะพบภาพบันทึกความทรงจำเมื่อครั้งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี เสด็จเยี่ยมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมถึง ๒ ครั้ง คือ ครั้งที่ ๑ วันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๓๕ และครั้งที่ ๒ วันที่ ๒๔ พฤษภาคม พ.ศ. ๒๕๓๖ ทางพิพิธภัณฑสถานได้นำหนังสือที่ลงนามและโต๊ะที่ที่นั่งที่สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารีเคยประทับนั่งมาจัดแสดงด้วย ถัดไปจะพบเครื่องมือเครื่องใช้ในอดีตมาจัดแสดง โบราณวัตถุ และลูกปัดประเภทต่างๆ เช่น ตะเกียงโบราณ เครื่องพิมพ์ดีด คันธนู

ผานไถนา คานหาบ กาน้ำชา ไหดินเผา หนังสือบุต เศษชิ้นส่วนโบราณวัตถุ กำไลหิน กำไลแก้ว กำไลสำริด สร้อยคอ แวดินเผา ลูกปัดดินเผา ขวานหินโบราณ ลูกปัดสัตรีมงคล ลูกปัดโลหะ ลูกปัดอำพันทอง ลูกปัดหินสีมีค่า ตราประทับดินเผาที่มีจารึกอักษรโบราณ เปิดทำการ เช้า ตั้งแต่เวลา ๐๘.๓๐-๑๒.๐๐ บ่าย เวลา ๑๓.๐๐-๑๖.๓๐ หยุดทุกวันพุธ อัตราค่าบริการ ชาวไทย ผู้ใหญ่ ๒๐ บาท เด็ก ๑๐ บาท ชาวต่างชาติ ผู้ใหญ่ ๑๐๐ บาท เด็ก ๕๐ บาท ผู้สูงอายุและผู้พิการ ไม่เก็บค่าบริการ

๕.๑.๒ แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๕.๑.๒.๑ ด้านการจัดการพื้นที่

ผลจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ด้านการจัดการพื้นที่ สรุปได้ว่า การจัดการพื้นที่ภายนอกพิพิธภัณฑ์มีความเหมาะสม กว้างขวางจอดรถได้อย่างสะดวกแต่ควรมีเจ้าหน้าที่คอยจัดระบบการจอดรถ เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อย ความปลอดภัย และป้องกันความเสียหาย ซึ่งเกิดจากการกระแทกของรถด้วยกัน และเพื่อความร่มรื่นเย็นสบายเหมาะในการพักผ่อนตามอัธยาศัยควรจะมีการปลูกไม้ดอกไม้ประดับเพื่อความสวยงามและต้นไม้ที่ให้ร่มเงาให้เป็นธรรมชาติ และควรมีหลังคาเพื่อกันแดดกันฝนเพื่อเพิ่มความสะดวกให้กับนักท่องเที่ยว ในส่วนของห้องน้ำห้องสุขายังไม่เพียงพอต่อการใช้ จึงควรเพิ่มจำนวนห้องน้ำและควรมีเจ้าหน้าที่คอยดูแลรักษาความสะอาดอยู่ตลอดเวลาพร้อมกันนั้นควรจะต้องมีทางเดินที่เป็นพื้นคอนกรีต ส่วนด้านความสะอาดบริเวณพิพิธภัณฑ์นั้นก็มีความสะอาดอยู่ในระดับหนึ่งแต่ก็ควรวางถังขยะให้สามารถมองเห็นได้ง่าย ในส่วนของภายในอาคารมีการจัดวางเก้าอี้ที่นั่งในการฟังคำบรรยายอย่างเหมาะสมแต่ควรจัดเก้าอี้เสริมไว้เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมเป็นหมู่คณะ มีการถ่ายวีดิทัศน์ให้นักท่องเที่ยวดูก่อนการเยี่ยมชม นอกจากนี้อากาศหรืออุณหภูมิภายในอาคารมีความเหมาะสมไม่อบอ้าว มีการจัดรูปแบบอย่างทันสมัย ด้านระบบความปลอดภัยของโบราณวัตถุก็มีอยู่ในระดับหนึ่งโดยการติดตั้งกล้องวงจรปิดไว้ตามจุดต่างๆอย่างเหมาะสม มีการจัดวางลูกปัดและโบราณวัตถุไว้อย่างเป็นระเบียบเรียบร้อยแต่ก็ยังมีโบราณวัตถุบางชิ้นที่ยังวางไม่เหมาะสมไม่เก็บไว้ในที่ที่ปลอดภัยโดยนักท่องเที่ยวบางคนไปจับต้อง เกรงว่าจะเกิดการตกแตกเสียหายเกิดหรือการเคลื่อนย้าย เพื่อความปลอดภัยจึงควรมีตู้เก็บให้มิดชิดเหมาะสม

๕.๑.๒.๒ ด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว

ผลจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การเดินทางยังพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมนั้นมีถนนหนทางที่สะดวกสบายได้มาตรฐาน สามารถใช้ได้หลายเส้นทางมีถนนตัดผ่านสามารถเดินทางได้สะดวกแต่ก็ยังคงมีความบกพร่องในเรื่องของความ

ชัดเจนของตำแหน่งที่ตั้งเนื่องจากไม่มีป้ายบอกตำแหน่งที่ชัดเจน ดังนั้นหน่วยงานที่มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบควรจัดทำป้ายที่บอกตำแหน่งและระบุระยะทางพร้อมกับลูกศรชี้ทิศทางให้ชัดเจนไว้ตรงทางแยกต่างๆ และสามารถมองเห็นได้ในระยะไกลพอสมควร จึงเป็นการประหยัดเวลาและประหยัดค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวอีกทางหนึ่ง นอกจากนี้แล้วเจ้าของพื้นที่ซึ่งเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมควรจัดทำแผ่นพับหรือโปรซัวร์ที่ระบุเรื่องราวของลูกปัดและโบราณวัตถุในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมเป็นทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษวางไว้ตามสถานที่ท่องเที่ยวอื่นๆ หน่วยงานราชการ ท่าเรือ สถานีบริการขนส่ง รวมทั้งสนามบิน และตามร้านอาหารที่มีชื่อเสียง นอกจากนี้สิ่งที่หน่วยงานที่รับผิดชอบต้องจัดให้มีก็คือ ด้านการโฆษณาประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อมให้มีความหลากหลาย เช่น การประชาสัมพันธ์ผ่านวิทยุชุมชน โทรทัศน์ และสื่อออนไลน์ต่างและวารสารการท่องเที่ยว ที่ทำให้นักท่องเที่ยวต้องรณรงค์ให้คนในชุมชนมีส่วนร่วมกันในการประชาสัมพันธ์โดยการบอกเล่าต่อกันโดยเริ่มจากการบอกเล่าในกลุ่มเพื่อนฝูงก่อน

๕.๑.๒.๓ ด้านการบริการการท่องเที่ยว

ผลจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ด้านการบริการการท่องเที่ยว สรุปได้ว่าบุคลากรที่ทำหน้าที่ให้ข้อมูลและตอบข้อคำถามของนักเรียนนักศึกษาและผู้เข้าเยี่ยมชมนั้น จะต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องของโบราณวัตถุเป็นอย่างดี และควรเพิ่มบุคลากรผู้ให้ข้อมูลแก่นักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันมีบุคลากรที่ให้ข้อมูลที่ประจำอยู่ในพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมมีน้อย และควรขยายเวลาการให้บริการ นอกจากนี้ในบริเวณพิพิธภัณฑสถานมีร้านค้าของฝากของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑสถานมีไว้บริการนักท่องเที่ยวมีน้อยจึงควรให้ทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันจัดตั้งร้านขายของฝากของที่ระลึกที่ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากท้องถิ่นและเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนหรือสินค้า OTOP และมีการจัดนำผัก ผลไม้ในท้องถิ่นตามฤดูกาลมาวางจำหน่ายในบริเวณพิพิธภัณฑสถานคลองท่อม

๕.๑.๒.๔ ด้านการปลูกจิตสำนึก

ผลจากการวิจัย แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ด้านการปลูกจิตสำนึก สรุปได้ว่า ชุมชนจะพัฒนาได้นั้นหลายฝ่ายจะต้องร่วมมือกัน โดยการสละเวลาและระดมความคิดในการปกป้องการอนุรักษ์ทรัพยากรและโบราณวัตถุอันล้ำค่าไว้ให้คงอยู่กับแผ่นดินบ้านเกิดของตนเพื่อให้พิพิธภัณฑสถานคลองท่อมนี้เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงอีกแห่งหนึ่งของประเทศให้ได้ นอกจากนี้สถาบันการศึกษา วัด ผู้นำชุมชนรวมถึงสถาบันครอบครัวปลูกฝังให้ลูกหลาน เยาวชนมีความรักและหวงแหนในทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่นของตนให้อยู่คู่กับชุมชนตลอดไปและเป็นแหล่ง

ศึกษาเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่ไม่มีการจดบันทึกไว้เป็นลายลักษณ์ โดยการสั่งสอนห้ามปรามและตักเตือนไม่ให้เด็กและเยาวชนตกเป็นเครื่องมือของนักสะสมของเก่า เช่นการลักลอบขุดโบราณวัตถุไปให้กับนักสะสมของเก่า ถ้าหากไม่มีการอนุรักษ์สักวันหนึ่งสิ่งมีค่าเหล่านี้ก็หายไปจากชุมชนแน่นอน และไม่สามารถหาใหม่มาทดแทนได้อีก และที่สำคัญที่ทุกคนควรตระหนักถึงและปฏิบัติ คือ การเป็นเจ้าบ้านที่ดี

๕.๑.๒.๕ ด้านเศรษฐกิจชุมชน

จากผลการวิจัย แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ด้านเศรษฐกิจชุมชน สรุปได้ว่า การก่อให้เกิดรายได้หรือการกระจายรายได้ให้เข้าถึงชุมชนนั้นเป็นความต้องการของเจ้าของพื้นที่หน่วยงานที่รับผิดชอบด้านนี้โดยตรงอยู่แล้ว แต่ต้องมีความร่วมมือหรือช่วยกันผลักดันในทุกฝ่ายเพื่อปากท้องและการอยู่ดีมีสุขของประชาชน โดยจะต้องมีร้านขายของฝากของที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑสถานในรูปแบบต่างๆไม่ว่าจะเป็น ตุ๊กตา เครื่องประดับ สร้อยคอ สร้อยข้อมือ จี้ ต่างหู เข็มขัดและหัวเข็มขัดที่จำลองมาจากลูกปัดสุริยะเทพซึ่งมีความสวยงามและเป็นเอกลักษณ์เฉพาะเนื่องจากลูกปัดสุริยะเทพนี้ได้พบที่แหล่งโบราณคดีคลองท่อมที่เดียวเท่านั้น เนื่องจากพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมยังถือเป็นแหล่งเรียนรู้ของคนทั่วไป จึงเป็นเรื่องจำเป็นที่จะต้องหาทางในการดึงดูดให้มาท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมให้มากขึ้นซึ่งมีหลายช่องทางด้วยกัน เช่น การอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนในการประดิษฐ์ลูกปัดจำลองที่มีความสวยงาม หลากหลายรูปแบบ เพื่อให้เกิดอาชีพและเกิดรายได้แก่คนในชุมชน และอาจจะมีการจูงใจให้นักท่องเที่ยวมาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมอย่างต่อเนื่อง โดยการสนับสนุนให้คนในชุมชนได้มีการออกร้านขายสินค้าอื่นๆไม่ว่าจะเป็นอาหารพื้นเมือง อาหารทะเลตากแห้ง และผักผลไม้ตามฤดูกาล

๕.๒ ข้อเสนอแนะ

๕.๒.๑ ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยว ดังต่อไปนี้

๕.๒.๑.๑ สำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ซึ่งเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบพิพิธภัณฑสถานคลองท่อมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้ความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ในด้านการจัดการพื้นที่ภายนอกอาคารนั้นจะต้องจัดทำหลังคาเพื่อกันแดดกันฝน พร้อมกันนั้นควรต้องลาดคอนกรีตสำหรับทางเดินเท้า และต้องจัดพนักงานไว้คอยดูแลทำความสะอาดห้องน้ำอยู่ตลอดเวลาและจะต้องสร้างห้องน้ำที่ได้มาตรฐานเพิ่มเติมไว้ให้บริการแก่นักท่องเที่ยวอย่างเพียงพอต่อการใช้ และเพื่อความ

เหมาะสมของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมให้มีความน่าท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นควรจะต้องมีการภูมิทัศน์เพื่อความร่มรื่นเป็นธรรมชาติ เหมาะแก่การพักผ่อนตามอัธยาศัย ส่วนการจัดการพื้นที่ภายในนั้นมีความเหมาะสมดีแต่ก็ต้องมีที่เก็บโบราณวัตถุบางส่วนที่ยังวางกระจกระบายอยู่เพื่อป้องกันการตกแตกเสียหาย และการเคลื่อนย้ายไปวางที่ไม่เหมาะสม อาจจะทำให้เกิดความคลาดเคลื่อนทางข้อมูลได้

๕.๒.๑.๒ สำนักงานเทศบาลตำบลคลองท่อมได้และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดกระบี่ซึ่งมีหน้าที่หลักในด้านการประชาสัมพันธ์การเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง การจัดทำและติดตั้งป้ายบอกเส้นทางพร้อมลูกศรและระยะทางให้ชัดเจนไว้ตามเส้นทางที่ทางกรมทางหลวงจัดไว้และสามารถมองเห็นได้ชัดเจน พร้อมกันนั้นก็ควรจัดทำแผ่นพับที่มีภาษาอังกฤษร่วมด้วยไปวางไว้ตามสถานที่ต่างๆ เช่น สนามบิน ท่าเรือ สถานีขนส่ง ร้านอาหารที่มีชื่อ และตามโรงแรมที่พักต่างๆ และต้องมีการโฆษณาประชาสัมพันธ์ในหลายช่องทาง เช่น ทางสถานีวิทยุชุมชน สถานีโทรทัศน์ ทางสื่อออนไลน์ต่างๆ และในวารสารการท่องเที่ยวของจังหวัดอยู่เป็นประจำ

๕.๒.๑.๓ สำนักงานกองการศึกษาเทศบาลตำบลคลองท่อมได้ต้องมีการจัดอบรมให้แก่เจ้าหน้าที่และบุคลากรที่ปฏิบัติงานด้านการให้ข้อมูล องค์ความรู้แก่นักเรียน นิสิตนักศึกษา รวมถึงนักท่องเที่ยวในด้านการใช้ภาษาอังกฤษเพื่อให้สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่มาเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อมได้ การพัฒนาด้านงานฝีมือให้กับประชาชนในท้องถิ่น โดยเฉพาะการทำลูกปัดย้อนยุคเพื่อการกระจายรายได้สู่ชุมชนประจำ พัฒนาด้านการใช้ภาษาให้แก่เจ้าหน้าที่ของพิพิธภัณฑ์ในด้านทักษะการพูดให้สามารถสื่อสารกับนักท่องเที่ยวต่างชาติได้

๕.๒.๑.๔ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่และศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่กระตุ้นให้เด็กและเยาวชนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ที่เกิดขึ้นในพื้นที่ของจังหวัดกระบี่ และกระตุ้นให้เด็กและเยาวชนเหล่านั้นมีความห่วงแหนพร้อมที่จะปกป้องและอนุรักษ์ให้โบราณวัตถุเหล่านั้นคงอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป โดยการจัดกิจกรรมทัศนศึกษาในพื้นที่แหล่งโบราณคดี “ควนลูกปัด” และการเยี่ยมชมพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม

๕.๒.๑.๕ เทศบาลตำบลคลองท่อมได้ควรจะมีการร่วมมือกับสำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอคลองท่อมในการจัดเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความเข้าใจในการผลิตลูกปัดย้อนยุคซึ่งเป็นงานฝีมือให้กับชาวบ้านโดยการใช้วัสดุในท้องถิ่นที่หาง่าย และเครื่องจักรที่ชาวบ้านมีใช้อยู่แล้วหรือเครื่องมือราคาไม่แพงและหาซื้อได้ง่ายตามท้องตลาด เพื่อการผลิตผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมสำหรับเป็นของฝากของขวัญในโอกาสต่างๆ เช่น สร้อยคอ จี้ ต่างหู เข็มขัด ตุ๊กตา ของเล่นต่างๆ แต่ต้องเน้นความเป็นเอกลักษณ์ของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม คือ ลูกปัดหน้าคน หรือ สุริยะเทพ เพื่อเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนสามารถเลี้ยงตนเองได้ โดยในอนาคตหากหน่วยงานที่รับผิดชอบมีการผลักดันสินค้าที่เป็น

เอกลักษณ์ประจำชุมชนและต้องพัฒนาฝีมือจนผลิตภัณฑ์นั้นมีคุณภาพเป็นที่ต้องการของตลาดแล้ว ชุมชนก็มีความเข้มแข็ง จนนำไปสู่สินค้า “หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์”

๕.๒.๒ ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการทำวิจัยดังต่อไปนี้

๕.๒.๒.๑ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๕.๒.๒.๒ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๕.๒.๒.๓ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๕.๒.๒.๔ ควรศึกษาวิจัยเรื่อง ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไขแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๕.๒.๒.๕ ศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๕.๒.๒.๖ ควรมีการศึกษาแบบเจาะลึกในประเด็นต่างๆ เช่นการส่งเสริมและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว

บรรณานุกรม

๑. หนังสือ

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. **ระบบการพัฒนาสังคมและความมั่นคงที่นำไปสู่ความมั่นคงของมนุษย์**. กรุงเทพมหานคร: เทพเพ็ญวานิชย์, ๒๕๔๙.
- กรมการท่องเที่ยว กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. **คู่มือการตรวจประเมินเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์**. สำนักพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก, ๒๕๕๗.
- กาญจนา แก้วเทพ. **การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชน**. กรุงเทพมหานคร: สภาคาทอเล็กแห่งประเทศไทย, ๒๕๓๘.
- เกื้อ วงศบุญสิน. **ประชากรกับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๘.
- _____. **ประชากรกับการพัฒนา**. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๓๖.
- ชินรัตน์ สมสืบ. **การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท**. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๙.
- ดิเรก ฤกษ์ห่วย. **การพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : พิมพ์, ๒๕๒๒.
- นิคม จารุณมณี. **การท่องเที่ยวและการจัดการอุตสาหกรรมท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖.
- _____. **การจัดการอุตสาหกรรมบริการ**. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๖.
- บริษัท มรดกโลก จำกัด. **รายงานการศึกษาเส้นทางวัฒนธรรมขอมเพื่อการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร: มรดกโลก, ๒๕๓๕.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. **การวางแผนการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน**. เชียงใหม่ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๒.
- _____. **อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : เพรส แอนด์ ดีไซน์, ๒๕๔๘.
- ปกรณ์ ปรียากร. **เอกสารการสอน ชุดวิชาการบริหารหารชนบท หน่วยที่๑-๗**. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, ๒๕๓๒.
- พัฒน์ สุจำนงค์. **สารานุกรมสาธารณสุข**. กรุงเทพมหานคร : แพร์พิทยา, ๒๕๓๑.
- เพ็ญศรี ฉิรินัง. **“แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว จังหวัดกาญจนบุรี”**.วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์. เดือน มกราคม-เมษายน, ๒๕๕๘.
- ภราเดช พยัฆวิเชียร. **“พัฒนาท่องเที่ยวไทยในทิศทางที่ยั่งยืน**. จุลสารการการท่องเที่ยว, ๒๕๓๙.

มนัส สุวรรณ. **นิเวศวิทยากับการพัฒนาเศรษฐกิจ**. พิมพ์ครั้งที่ ๒, กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์, ๒๕๓๘.

ยุวัฒน์ วุฒิเมธี. **หลักการพัฒนาชุมชนและหลักการพัฒนาชนบท**. กรุงเทพมหานคร : ไทยอนุเคราะห์ไทย, ๒๕๒๖.

ราชบัณฑิตยสถาน, **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ๒๕๔๖**. กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน, ๒๕๔๖.

ราไพพรรณ แก้วสุริยะ. **การท่องเที่ยวเชิงนิเวศและการท่องเที่ยวยั่งยืน**. กรุงเทพมหานคร : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, ๒๕๔๓,

วาริชต์ มัทยมบุรุษ. **วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย**. ปีที่ ๘ ฉบับที่ ๒ กรกฎาคม-ธันวาคม, ๒๕๕๖.

วิฑูรย์ เหลียวรุ่งเรือง. สุจิตนา พานิชกุล. ปัทมา จันทรวโรจน์. “เส้นทางการท่องเที่ยวสถาปัตยกรรมเชิงประวัติศาสตร์”. **รายงานการวิจัย**. กรุงเทพมหานคร : กองทุนสนับสนุนการวิจัย, ๒๕๔๗.

วิทยากร เชียงกุล. **พัฒนาชุมชน-พัฒนาสังคม**. HN750.92.พ6 ว5. เชียงใหม่ : สำนักหอสมุดเชียงใหม่, ๒๕๒๗.

ศรัญญา วรากุลวิทย์. **ปฐมนิเทศอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว**. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์เฟื่องฟ้าพรินต์ติ้ง, ๒๕๔๖.

๒. วิทยานิพนธ์

กัลยา ธิกันงา. “ความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของอนุสรณ์สถานมิตรภาพไทย-ญี่ปุ่น อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน”. **วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา, ๒๕๕๔.

จามร วังศรีแก้ว. “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดอุบลราชธานี”. **วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๓.

ชุติมา บัวรุ่ง, “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดบ้านใหม่ จังหวัดฉะเชิงเทรา”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๓.

ทศพล ชื่นอุปการนนท์. “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์เมืองเก่าลพบุรีอย่างยั่งยืน”. **วิทยานิพนธ์สถาปัตยกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๙.

ทิพาพร ไตรบรรณ. “แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาหมู่บ้านอรุณภูมิ จังหวัดพระนครศรีอยุธยา”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยกรุงเทพ, ๒๕๕๗.

ธนดล สุวรรณนิกษะ. “แนวทางการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยววัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม”. **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยศิลปากร, ๒๕๕๖.

ธัญชนก จันทรรศ. “การศึกษาความต้องการพัฒนาศักยภาพการผลิตผ้าฝ้ายทอมือของกลุ่มการทอผ้าฝ้ายบ้านดอนหลวง อำเภอป่าซาง จังหวัดลำพูน”. **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย, ๒๕๕๑.

นัฐริดา หลักคำ. “การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์อุทยานประวัติศาสตร์ภูพระบาท อำเภอบ้านผือ จังหวัดอุดรธานี”. **วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๗.

บุปผา วงษ์พันธุ์หา. “การประเมินศักยภาพการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์”. **วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๔.

ภัทรชนก ติ่งไพบูลย์. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยชุมชนบ้านห้วยอนวัด ตำบลแม่ทอม จังหวัดสงขลา. **ปริญาญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, ๒๕๕๗.

วัลย์ลิกา จงปัตนา. “การฟื้นฟูและพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ กรณีศึกษาอุทยานประวัติศาสตร์พิมายหลังเหตุการณ์อุทกภัย๒๕๕๓”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๔.

ศิริพร คงจินดา. “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเขื่อนรัชชประภา อำเภอบ้านตาขุน จังหวัดสุราษฎร์ธานี”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยนเรศวร, ๒๕๕๒.

แสงจันทร์ เกษากิจ. “การพัฒนาศักยภาพการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ของท้องถิ่น จังหวัดเชียงใหม่ปีที่ ๒”. **วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่, ๒๕๕๓.

สงศรี วงษ์เวช. “รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำปง”. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๔๕.

อดิศักดิ์ ปลอดภัย, “รูปแบบการพัฒนาศักยภาพของการพัฒนาการมีส่วนร่วมของแกนนำชุมชนในโครงการโรงเรียน ส่งเสริมสุขภาพจังหวัดชุมพร. **วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต**. บัณฑิตวิทยาลัย : สถาบันราชภัฏสุราษฎร์ธานี, ๒๕๔๘.

อัญญาณี คำโท. “ศักยภาพและแนวโน้มการท่องเที่ยวบริเวณจุดผ่านแดนถาวรช่องจอม จังหวัดสุรินทร์”วารสารการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, ๒๕๔๙.

อภาวดี ทับสิริกซ์. “การพัฒนาศักยภาพการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชาวญ้อกร อำเภอสทิงพระ จังหวัดสงขลา”. วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยขอนแก่น, ๒๕๕๕.

๓. สื่ออิเล็กทรอนิกส์

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. ๒๕๕๓. “สรุปผลการดำเนินงานของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย

ประจำปีงบประมาณ ๒๕๕๓”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://www.thai.tourismthailand.org/downloads/annual-report/tat_ar2010.pdf. [๓๐ ก.ค. ๒๕๖๐].

ฐานข้อมูลแหล่งโบราณคดีที่สำคัญในประเทศไทย ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธรองค์การมหาชน.

[ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.sac.or.th/databases/archaeology>. [๕ ต.ค. ๒๕๖๐].

เทศบาลตำบลคลองท่อมใต้. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://www.khlongthomcity.go.th/public/landmark/data/detail/landmark_id/2/menu/138. [๕ ต.ค. ๒๕๖๐].

ใบเฟิร์น วงษ์บัวงาม. “การประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร โครงการที่ได้รับรางวัลจากการประกวดผลงานตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงภาคเกษตรในเขตกรุงเทพและปริมณฑล”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

https://www.repository.rmutp.ac.th/bitstream/handle/๑๒๓๔๕๖๗๘๙/๑๙๑๗/LARTS_๕๘_๐๖.pdf?sequence=๑. [๘ ส.ค. ๒๕๖๐].

ปิ่น บุตรี. “ถึงไหนถึงกัน”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.manager.co.th/qol/ViewNews.aspx?NewsID=9580000055168>. [๑๐ ส.ค. ๒๕๖๐].

ปิยพงศ์ มั่นกลั่น. ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวตลาดน้ำในจังหวัดนนทบุรีเพื่อการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <http://www.digi.library.tu.ac.th/thesis/st/๐๔๐๗/๐๓chapter๒.pdf>. [๙ ส.ค. ๒๕๖๐].

สนอง วรอุไร. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ปีที่ ๗ ฉบับที่ ๒. [ออนไลน์].

แหล่งที่มา: http://www.edjournal.stou.ac.th/filejournal/๖_๒_๕๖๐.pdf. [๑๓ ส.ค. ๒๕๖๐].

สำนักงานสถิติแห่งชาติ, ๒๕๕๙, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.service.nso.go.th/nso/web/statseries/statseries_๒๓.html. [๒๕ มิ.ย. ๒๕๖๐].

สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: [http://www.m-](http://www.m-culture.go.th/surveillance/ewt_news.php?nid=1272&filename=index)

[culture.go.th/surveillance/ewt_news.php?nid=1272&filename=index](http://www.m-culture.go.th/surveillance/ewt_news.php?nid=1272&filename=index). [๑๐ ส.ค. ๒๕๖๐].

สุธี เสริฐศรี. “แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโชน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม”, [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

http://www.dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1956/1/suthee_sert.pdf. [๙ ส.ค. ๒๕๖๐].

Watklngthom Krabi. “พิพิธภัณฑ์สถานวัดคลองท่อม จังหวัดกระบี่ พิพิธภัณฑ์พระครูอาทรสังวรกิจ”. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา:

<http://www.watklngthom.blogspot.com/2012/06/blog-post.html>. [๑๙ ส.ค. ๒๕๖๐].

๔. จุลสาร

วิวัฒน์ชัย บุญยักดิ์. “ศักยภาพสำคัญอย่างไรต่อการท่องเที่ยว”. จุลสารการท่องเที่ยว ฉบับที่ ๘. เมษายน-มิถุนายน, ๒๕๓๒. (อัดสำเนา)

_____. “ผลกระทบอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต่อมรดกศิลปวัฒนธรรม”. จุลสารการท่องเที่ยว ๒๕๕๐. (อัดสำเนา)

บุคลากรกรม

กวีดา เอี่ยมสำอาง,นางสาว, ๒๓/๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดลพบุรี
 กิตติพงศ์ ดาวกระจ่าง,นาย, ๘๔/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 กิตติพงศ์ พุกบุญ,นาย, ผู้ตรวจสอบธนาการกรศรีอยุธยาจำกัด (มหาชน)
 ชนินทร์ เดือนเพ็ญ,นาย, ๒๒/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 ชวนชม พูลศิริ,นาง, ๖๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 ชำนาญ เรืองมาก,นาง, ผู้อำนวยการกองวิชาการ สำนักงานเทศบาลตำบลคลองใต้ อำเภอกลองท่อม
 จังหวัดกระบี่
 โนรี แห่งสวัสดิ์,ดร., ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน จังหวัดกระบี่
 ทิพรรัตน์ บัวทอง,นางสาว, ๘๕/๒ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 ธนาพัฒน์ ดิมงคลสุข,นาย, ผู้ตรวจสอบธนาการกรศรีอยุธยาจำกัด(มหาชน)
 นุชจรี ชันธสังข์,นางสาว, ๓๖/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 ประเมิน โอบอ้อม,นาย, ๒๓๘ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 ปิยพงศ์ นิวัตรภร,นาย, ๑๖/๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 พญอม จันนิ่ม,นาย, ตัวแทนสภาวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่
 พระครูสถิตนราธิการ, เจ้าอาวาสวัดคลองท่อม อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 พิริยะ ศรีสุขสมวงศ์,นาย, นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม
 จังหวัดกระบี่
 รวย ชนะกุล,นาย, ๑๐๘/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 ลั่น บัวทอง,นาง, ๑๘/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 แววยุรี ช่างซ่องกุล, ๕๓/๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 ศุภวรรณชัย บุตรครุฑ,นาย, ๔๖/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 สกล โอภาสพันธุ์,นาย, ๑๐๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 สมชาย เลี้ยงพรพรรณ,ผู้ช่วยศาสตราจารย์, ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาภูมิศาสตร์
 คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา จังหวัดสงขลา
 สมศักดิ์ ช่างซ่องกุล,นาย, ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 สิริวิมล จิตโอฬาล,นาง, ๓๔/๔๔๘ แขวงอนุสาวรีย์ เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร
 สุกดา ศรีขาว,นาง, ๕๗/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 สุภาพร กฤษดั่ง,นาง, ๓๖/๕ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 อโณทัย ทวีพงศ์ศักดิ์,นาย, ๗๘/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 อติศร เดือนเพ็ญ,นาย, ๒๒/๓ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่
 อนงค์นาฏ คำพรรณ,นางสาว, ๖๒/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม
 จังหวัดกระบี่

อภิชัย อรัญญิก, นาย, ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานจังหวัดกระบี่
อมรเทพ เทนเสถียร, นาย, ผู้จัดการธนาคารกรุงศรีอยุธยาจำกัด (มหาชน) สาขาเทศบาลโกลีตัส
คลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่
อลงกรณ์ เขตวัน, นาย, ๑๐๒ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญที่ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

๑. รศ.ดร.กัณฑ์กณ หนูทองแก้ว

พธ.บ. (สังคมวิทยา)

M.A. Lings., M.A. Soc.,

Ph.D. Pol., Ph.D. Soc.

อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

๒. ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (ปร.ด.) สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๓. ผศ.ดร.ดิเรก นุ่นกล้า

พธ.บ. (สังคมวิทยา)

M.A. (Sociology)

Ph.D. (Sociology)

อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การพัฒนาสังคม

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ภาคผนวก ข

ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ที่ ศธ ๖๑๒๔ /

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ๓/๓ หมู่ ๕ ๑๑๗
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร รศ.ดร.กันตภณ หนูทองแก้ว

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. โครงร่างวิทยานิพนธ์ จำนวน ๑ ชุด
๒. แบบตรวจสอบเครื่องมือเพื่อการวิจัย จำนวน ๑ ชุด

ด้วย นางสาวณิษฐ์รัตน์ คงศิริ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รศ.สมบุญ บุญฤทธิ์	ประธานกรรมการ
๒. ดร.ถิฏจกร นิลกาญจน์	กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเจริญพรมหาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

นางสาวณิษฐ์รัตน์
คงศิริ

ขอเจริญพร

พระครูโฆสิตวิมลนันทกุล, ดร.)
ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

บันทึกข้อความ

๑๑๘

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครศรีธรรมราช โทร. ๐-๗๕๓๔-๕๖๒๐

ที่ ศธ ๖๑๒๘/..... วันที่

เรื่อง ขออนุญาตกระทำการเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

เจริญพร ๒๗.๑๕.๖๖ (๒๗.๑๕.๖๖) น.น.น.

ด้วย นางสาวนัยรัตน์ คงศิริ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รศ.สมบุญ บุญฤทธิ์ ประธานกรรมการ

๒. ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์ กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

ย.น.น.น.
(๒๗.๑๕.๖๖ น.น.น.)

พระครูโฆสิตพัฒนกุล, ดร.)
ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

บันทึกข้อความ

๑๑๙

ส่วนงาน บัณฑิตศึกษา วิทยาเขตนครศรีธรรมราช โทร. ๐-๗๕๓๔-๕๖๒๐
 ที่ ศธ. ๖๑๒๘/..... วันที่.....
 เรื่อง ขอความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย.....

เจริญพร ดร.ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

ด้วย นางสาวนัยรัตน์ คงศิริ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาการพัฒนาลังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมีคณะกรรมการผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์ ดังนี้

๑. รศ.สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ ประธานกรรมการ

๒. ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์ กรรมการ

คณะกรรมการบริหารหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต ได้พิจารณาเห็นว่าท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญ มีความรู้ ความสามารถในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือการวิจัย และให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ต่อการสร้างเครื่องมือวิจัยของนิสิตได้เป็นอย่างดี

จึงเจริญพรมมาเพื่อโปรดพิจารณาเป็นผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมือวิจัยดังกล่าวด้วย และขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

(พระครูโมสิตวัฒน์กุล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

อ.สมชาย งาม
 อ.สมชาย
 (อ.สมชาย งาม)

ภาคผนวก ค

หนังสือขอความอนุเคราะห์ในการสัมภาษณ์

ที่ ศธ ๖๑๒๘/พิเศษ ว ๐๑๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา
๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครราชสีมา ๓๐๐๐๐
โทร. ๐๔๕-๓๔๕๖๒๐ โทรสาร. ๐๔๕-๓๔๕๖๒๒

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุมัติโครงการในการสัมภาษณ์

เจริญพร นางสาวเอมอร มณีกุล (ขอ ชื่อนางสาว ให้ลงมา)

ด้วย นางสุนิย์รัตน์ คงศิริ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนาศักยภาพ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี รศ.สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และ ดร.สัญญากร นิลกาญจน์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตดังกล่าวมีความจำเป็นต้องจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการทำแบบสอบถามวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา จึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้นิสิตดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงขอเจริญพรมหาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูโมสิตวัฒน์กุล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครราชสีมา

ได้ได้รับเอกสาร พร้อม ๒๒/๑๐๖๒๕๖๐
แล้ว ๑๕/๑๑/๖๐ ๐๖/๑๒/๖๐ ๐๖/๑๒/๖๐

๑๘ ๑๑. ๖๐

ที่ ศธ ๖๑๒๘/พิเศษ ๖ ๐๑๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๐ โทรสาร. ๐๙๕-๓๔๕๖๒๒

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการสัมภาษณ์

เจริญพร นายพยอม จันนิม

ด้วย นางสุนีย์รัตน์ คงศิริ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี รศ.สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และ ดร.ถัญจกร นิลกาญจน์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตดังกล่าวมีความจำเป็นต้องจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการทำแบบสอบถามวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จึงขออนุญาตให้ท่านให้นิสิตดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงขอเจริญพรมมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูโฆสิตพัฒนานุกุล, ดร.)
ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ได้ให้สัมภาษณ์ พร้อมมอบเอกสารแก่ท่าน -
ที่ มอ.สุราษฎร์ธานี ๑๖/๑๑/๒๕๖๐
๒๕ พ.ย. ๖๐.

ที่ ศธ ๖๑๒๘/พิเศษ ว ๐๑๗

ศูนย์บัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช
๓/๓ ม.๕ ต.มะม่วงสองต้น อ.เมือง จ.นครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐
โทร. ๐๗๕-๓๔๕๖๒๐ โทรสาร. ๐๗๕-๓๔๕๖๒๒

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตกระหนในการสัมภาษณ์

เจริญพร นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์

ด้วย นางสุนีย์รัตน์ คงศิริ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี รศ.สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และ ดร.สัญญากร นิลกาญจน์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตดังกล่าวมีความจำเป็นต้องจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการทำแบบสอบถามวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จึงขออนุญาตรบกวนท่านให้นิสิตดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงขอเจริญพรมหาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูโสมิตวัฒนานุกูล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

๒๕/๑๑/๒๐๖๐ พระครูโสมิตวัฒนานุกูล

แก่นาว ๒๕/๑๑/๒๐๖๐ ศาสตราจารย์ ดร. ปิยะธิดาธรรมรักษ์

23/พ.ย./๖๐

ศธ ๖๑๒๘ / พิเศษ ๖ ๐๑๗

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
วิทยาเขตนครศรีธรรมราช ๓/๓ หมู่ ๕
ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง
จังหวัดนครศรีธรรมราช ๘๐๐๐๐

๑๙ พฤศจิกายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขออนุญาตเผยแพร่ในการสัมภาษณ์

เจริญพร คุณอภิชัย อรัญญิก

ด้วย นางสุนีย์รัตน์ คงศิริ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนสังคม มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช กำลังทำวิทยานิพนธ์ เรื่อง “แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่” ตามหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต โดยมี รศ.สมบูรณ์ บุญฤทธิ์ และ ดร.ลัญจกร นิลกาญจน์ เป็นที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์

ในการนี้ นิสิตดังกล่าวมีความจำเป็นต้องจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการทำแบบสอบถามวิทยานิพนธ์

ดังนั้น บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช จึงขอความอนุเคราะห์ท่านให้สัปดาห์ดำเนินการจัดเก็บข้อมูลโดยวิธีสัมภาษณ์ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับการอนุเคราะห์จากท่านด้วยดี

จึงขอเจริญพรมาเพื่อพิจารณาและให้ความอนุเคราะห์ต่อไป

ขอเจริญพร

(พระครูโฆสิตวัณนานุกูล, ดร.)

ผู้อำนวยการบัณฑิตศึกษา

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ขอ... 14 ต. 60.
14 ต. 60.
14 ต. 60.

ภาคผนวก ง
แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์

พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

คำชี้แจง : แบบสัมภาษณ์ชุดนี้จัดทำขึ้นเพื่อใช้ในการศึกษาข้อมูลเพื่อให้ทราบถึงแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

ตอนที่ ๑. ข้อมูลพื้นฐานของผู้ให้สัมภาษณ์

ชื่อผู้ให้สัมภาษณ์นามสกุล อายุ ปี เพศ

ที่อยู่บ้านเลขที่ หมู่ที่ ตำบล อำเภอ

จังหวัด อาชีพ

ตอนที่ ๒. ข้อคำถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๑ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๑ ประวัติความเป็นมาและพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๑.๑ ท่านสามารถเล่าเรื่องราวและประวัติความเป็นมาของการค้นพบลูกปัดและโบราณวัตถุที่คลองท่อม ว่าเป็นมาอย่างไร

๑.๑.๒ ท่านมีความเชื่อในเรื่องของลูกปัดและความสำคัญทางประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับลูกปัดและโบราณวัตถุอื่นๆที่ขุดค้นพบที่ควนลูกปัด อย่างไร

๑.๑.๓ ท่านสามารถอธิบายถึงการก่อกำเนิดพิพิธภัณฑ์และพัฒนาการของพิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ตั้งแต่เริ่มก่อตั้งจนถึงปัจจุบัน ว่าเป็นอย่างไร

๑.๒ วัตถุประสงค์ข้อที่ ๒ แนวทางการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่

๑.๒.๑ ท่านมีแนวทางในการพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑ์สถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ ในด้านการจัดการพื้นที่อย่างไร

๑) ภายนอกอาคาร เช่น ที่จอดรถ ห้องน้ำ ถังทิ้งขยะ การจัดภูมิทัศน์เพื่อการพักผ่อนตามอัธยาศัย

๒) ภายในอาคาร เช่น แสงสว่าง ที่นั่งฟังคำบรรยาย บรรยายภาคภายใน

๑.๒.๒. ท่านมีแนวทางการพัฒนาในด้านการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ เช่น การคมนาคม การโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวให้เป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวาง อย่างไร

๑.๒.๓. ท่านมีแนวทางการพัฒนาใน ด้านการบริการการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ เช่น บุคลากรหรือมัคคุเทศก์ และเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัย อย่างไร

๑.๒.๔. ท่านมีแนวทางการพัฒนาใน ด้านการปลูกจิตสำนึก ของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม อย่างไร

๑.๒.๕. ท่านมีแนวทางการพัฒนาใน ด้านเศรษฐกิจชุมชน ของการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์พิพิธภัณฑสถานคลองท่อม อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่ อย่างไร

ภาคผนวก จ
ภาพสัมภาษณ์บุคคลที่เกี่ยวข้อง

ภาพที่ ๑ สัมภาษณ์นางสาวกวีดา เอี่ยมสำอาง นักท่องเที่ยว ๓๓ หมู่ที่ ๓ ตำบลบ้านสวน อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๒ สัมภาษณ์นายกิตติพงศ์ ดาวกระจ่าง ชาวบ้าน ๗๐/๑ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๓ สัมภาษณ์นายกิตติพงศ์ พุกบุญย์ ผู้ตรวจการธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน), ๒๓ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๔ สัมภาษณ์นางจินตนา บุตรเลี่ยม ชาวบ้าน หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๖ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๕ สัมภาษณ์นายชินนทร์ เตือนเพ็ง ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

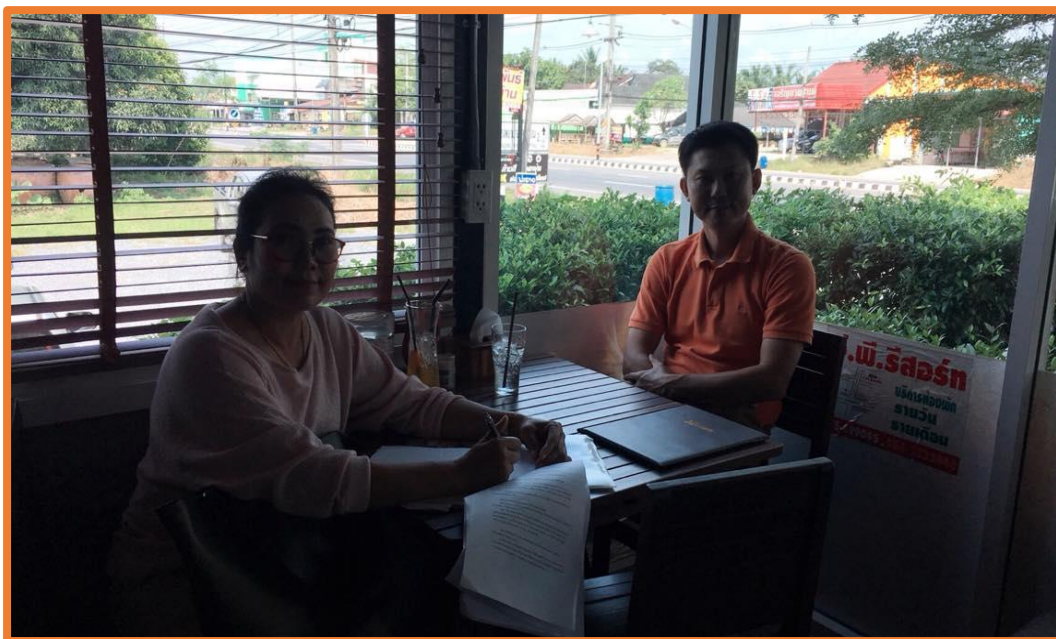
ภาพที่ ๖ สัมภาษณ์นางชวนชม พูลศิริ พนักงานขายอาหารเจ็มลติมซ่า ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๗ สัมภาษณ์นายชำนาญ เรืองมาก ผู้อำนวยการกองการศึกษาเทศบาลตำบล
คลองท่อมใต้ อำเภอคลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๕ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๘ สัมภาษณ์ ดร.โนรี เหงสวีสดี ผู้อำนวยการศูนย์การเรียนรู้วัฒนธรรมอันดามัน
จังหวัดกระบี่, ๘ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๙ สัมภาษณ์นายปิยพงศ์ นิวัตรกร เจ้าของร้านกาแฟทูไนท์ที่ ๑๖/๔ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๐ สัมภาษณ์นายประเมิน โอบอ้อม ชาวบ้านหมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๑ สัมภาษณ์นายพญอม จันนัม ตัวแทนสำนักงานสภาวัฒนธรรมจังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๒ สัมภาษณ์นายพิริยะ ศรีสุขสมวงศ์ นายกเทศมนตรีเทศบาลตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๓ สัมภาษณ์นายราย ชนะกุล ชาวบ้าน ๑๐๘/๑ หมู่ที่ ๑ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๔ สัมภาษณ์นายสมชาย เลี้ยงพรพรรณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชา ภูมิศาสตร์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณสงขลา จังหวัดสงขลา, ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

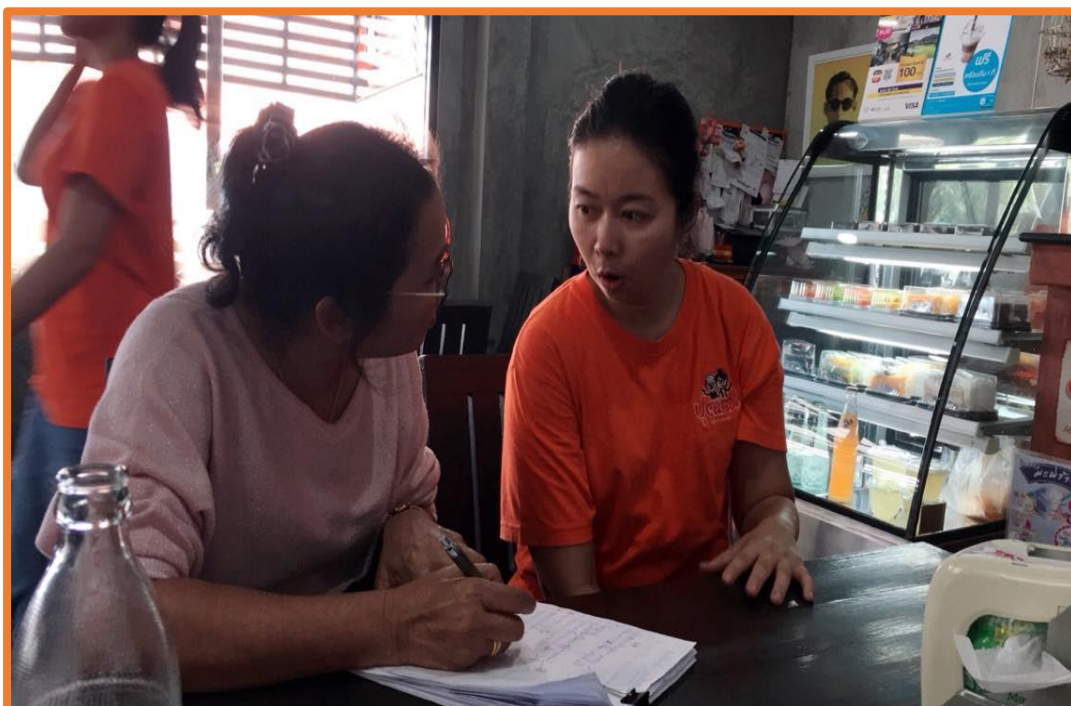
ภาพที่ ๑๕ สัมภาษณ์นายสมศักดิ์ เช่งช้องกุล ผู้ใหญ่บ้านหมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๑ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๖ สัมภาษณ์นางสุภาพร กฤษดั่ง เจ้าของร้านขายของชำ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๗ สัมภาษณ์นายอโณทัย ทวีพงศ์ดี นักท่องเที่ยว ๗๘/๗๘/๑ หมู่ที่ ๗ ตำบล
คลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๒๔ พฤศจิกายน พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๑๘ สัมภาษณ์นางสาวอนงค์นาฏ คำพรรณ เจ้าของร้านอาหารป่วนธ หมู่ที่ ๒
ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ภาพที่ ๑๙ สัมภาษณ์นายอภิชัย อรัญญิก ผู้อำนวยการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย สำนักงานสาขาจังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐.

ภาพที่ ๒๐ สัมภาษณ์นายอลงกรณ์ เขตวัน เจ้าของร้านณัฐธิดาสังฆภัณฑ์ หมู่ที่ ๒ ตำบลคลองท่อมใต้ อำเภอกลองท่อม จังหวัดกระบี่, ๑๔ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๖๐

ประวัติผู้วิจัย

- ชื่อ – นามสกุล : นางสุนิย์รัตน์ คงศิริ
- วัน/เดือน/ปีเกิด : วันที่ ๒๙ เดือน ตุลาคม พุทธศักราช ๒๕๐๙
- สถานที่เกิด : ๕ หมู่ที่ ๕ ตำบลท่ายาง อำเภอกงใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช
- การศึกษา : ปริญญาตรีพุทธศาสตรบัณฑิต (พธ.บ) คณะสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย
- สำเร็จการศึกษา : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย พ.ศ. ๒๕๕๙
- สถานที่ทำงาน : ๑๖/๗๘ หมู่ที่ ๑๑ ตำบลกระปี่น้อย อำเภอเมือง จังหวัดกระบี่